

ΚΑΛΛΙΣΘΕΝΟΥΣ ΧΟΥΡΜΟΥΖΙΑΔΟΥ

ΤΟ ΤΣΑΚΗΛΙ (ΠΕΤΡΟΧΩΡΙ)
ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΜΕΤΡΩΝ
ΤΣΑΚΛΙΩΤΙΚΟ ΚΑΛΑΔΑΡ

Ἀνατύπωσις ἐκ τῶν «ΘΡΑΚΙΚΩΝ» Τομ. 9

ΤΥΠΟΙΣ Ι. ΑΛΕΥΡΟΠΟΥΛΟΥ ΑΓΗΣΙΛΑΟΥ 23-23Α

1937

ΚΑΛΛΙΣΘΕΝΟΥΣ ΧΟΥΡΜΟΥΖΙΑΔΟΥ

ΤΟ ΤΣΑΚΗΛΙ (ΠΕΤΡΟΧΩΡΙ)
ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΜΕΤΡΩΝ
ΤΣΑΚΛΙΩΤΙΚΟ ΚΑΛΑΔΑΡ

Ἀνατύπωσις ἐκ τῶν «ΘΡΑΚΙΚΩΝ» Τομ. 9

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΤΥΠΟΙΣ Ι. ΑΛΕΥΡΟΠΟΥΛΟΥ ΑΓΗΣΙΛΑΟΥ 23-23Α

1937

ΤΟ ΤΣΑΚΗΛΙ (ΠΕΤΡΟΧΩΡΙ)
ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΜΕΤΡΩΝ*)

ΤΣΑΚΛΙΩΤΙΚΟ ΚΑΛΑΔΑΡ.

Γ' ΜΑΡΤΣ

Ὁ Μάρτς εἶναι ξακουσμένος γιὰ τὸν ἄτσαλο καιρὸ τ. Μιὰ χιονίζ, μιὰ βρέχι, μιὰ βγάζ ἥλιο. Δὲν ἔχι ἕνα καράρ. Γιὰ ταῦτὸ τὸ δέ-
τοιό τὸ γαιρὸ καὶ σ' ἄλλο μῆνα νὰ εἶναι, τὸν ἔλενε «μαρτιάτκο και-
ρὸ». Θέλενε νὰ ποῦνε πὼς τάχα ὁ Μάρτς ἔχι μιὰ ὁμορφ γιναίκα, ἀμὰ
πολύ τσακπίνα καὶ καμώματοῦ. "Ὅδες τνε γλέπ ἀδίκρου τ ἀνοίη ἢ
καρδιά τ καὶ γελάη, κι' ὄδες ἀρκέψ τὰ καμώματά τς πεισιμώνεται κι'
ἀγριέβ. Γιαταῦτὸ, ἔδεκει π κάμνει καλὸ γαιρὸ, τὸ γιρίζ στὸ κρῦο καὶ
στὸ χιόνι.

Τώρα γένται τὰ ὕστερνὰ τὰ κρῦα τοῦ χιμῶνα, κι' ὁ κόσμος ἀμα
δὲ τσὲ φτάξνε τὰ ξύλα, ἀναγάζδαι νὰ βγάν-νε καὶ τὰ παλούκια ἀπ'
τοῖ φράχτες καὶ νὰ τὰ κάψνε, γιὰ νὰ ζεσταθοῦνε καὶ νὰ βράσ-νε τὸ
δραχανὸ τς.

Μιὰ χρονιὰ πῆγε ἕνας χωριανὸς νὰ φέρ κληματσίδες ἀπ' τ' ἀ-
βέλι τ γιὰ καψίδια. Ἄξπασαν ἀγριέβ ὁ καιρὸς, πέρνει ἕνας τσου-
χτερὸς βοριάς ποῦ κρουστάλιασανε τὰ δάχλα τ καὶ δέ βορσ' ὁ καμέ-
νος νὰ λύσ' τὸ ζνάρ τ, γιὰ τὸ χοῦρὸ τ τὸ νερό, καὶ τὰ καμ' ἀπάν τ.
Γοῦλα τὰ ζμέτια καὶ τὰ ζαρούτια αὐτὸ τὸ μῆνα ψοφάνε καὶ τὰ γδέρ-
νε τ βορβιά τς. Γιὰ τὰ κείνο ἔλενε τ παροιμία :

Μάρτς
γδάρτς
παλουκοκαύτς
κι' ὀλορτοχέστς.

Μιὰ φορὰ ἔλενε σσι τριαδαμιά τ ὁ Μάρτς ἔκαμε τέτοια καλὴ μέ-
ρα, σὰ νὰ ἦδανε καλοκαίρ. Μιὰ γιὰ π φύλαγε τὰ πρόβατά τς δξω
στὰ χωράφια, ξεθαρρεῦκε κι' ἀπ' τ χαρά τς πῆδξε καὶ εἶπε :

*) Συνέχεια ἀπὸ σελ. 330-350 Η' τόμ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

Πρίτς, Μάρτ, καλοκαίρ¹⁾.
Γλίτωσα τ' άρνάκια μ
καί τὰ κατσκάκια μ.

Τότες πεισμώνθε ο Μαρτς, κι' ώς τὸ βράδ γύρσε τὸ γαιρό, κι' έκαμε τέτοιο άγριο κρύο, τέτοιο τφάνι, πού ή γριά παραζάλισε, δέ βορσε νά γιρίσ στ' μάδρα με τὰ χιόνια πού καπλάδ-σανε τὸ γόσμο, και πάγωσε με τὸ σουρί τς, έδεκει άπάν στο δρόμο. "Ως τὰ τώρα τὸ δείχν-νε «Τση γριάς τὸ πήδμα» άπά στο δρόμο παγαίνοντας στ Ση-λυβριά κάβοσο κοδά στ βολιτεία.

'Απ' τὰ τότες οί γέρ και οί γριές πολύ τονε φοβοῦδαι τὸ Μάρτ και δέ γοτάνε νά συχναυλιζέδαι δεω ἴσαμε νά βγη με τὸ καλό. Είναί πολύ κατεργάρς. "Ο ήλιος τ και ή ξεγελά, τὸ γόσμο νά βγάν-νε τς γοῦνες τς κι' ὕσταρα στά βερδέν τὸ γιρίζ στο κρύο και στ' γακο-καιριά και τσε ξεπαγιαζ. Γιαυτό σ' αὐτόν τὸ μήνα δέ λείπνε οί άρ-ρώστιες. Και μι κρουολογήματα και βελέντζα, και στά παιδιά κοκκι-νούδ, και πολλές βολές εὐλογιά, λαιμός, μαγούλα κι άλλονίνα και σκαρλατίνα.

Τσι πρώτες έφτά μέρες τ' Μαρτιου τσε λένε «δρίματα», και δέ βαίν-νε στ' άθέλια, και δέ γλαδεῦνε, γιατί τριβέδαι τὰ μάτια στα κούρουβλα. Λένε και τ παροιμία:

«Τ' Μάρτ τὰ δρίματα, στά κλήματα, και τ' Αὐγούστ στά πανιά».

Αὐτὸ τὸ μήνα βγάζνε οί καλές οί κλώκες πρώίμα «μαρτιάτκα» πλάκια, οί πάπιες παπάκια, οί χήνες χινάρια, και οί κοῦρκες κουρ-κιά. Σά γάτσνε μόνε οί ὄρνιθες, τότες και τὰ παπίτκα και τὰ κινίτ-κα και τὰ μισρίτκα τ' αὐγά σ' έκείνες τὰ βάζνε και τὰ μεγαλών-νε-σαν ὄρφανά, γιατί ή ὄρνιθα τ' άφήνι λήγορα.

Τώρα πιά ξεκλαδεῦνε τ' άθέλια, διαλέζνε τς βέργες άπ' τὰ κού-ρουβλα π δίν-νε καλό σταφύλι, τσε φακίζνε, τσε δέν-νε άπό έκατό έ-κατό, τσε κμιζίνε άνάποδα, τς κορφές κάτ και τς ρίζες άπάν, μέσ σ' ένα λάκκο, δεω στς κουπριές, τσε σκεπάνε με λινάτσα βρεμένι, και φου-σκι, και κάθε ὄχτώ μέρες τσε ποτίζνε, ἴσαμε π' νά βγάν-νε ρίζες και νά μανιταριάσ-νε, τὸ πολὺ ώς τ' 'Αί Γιωργιου, και τότες τσε βγάζνε

1) Νά σέ κλ ... Μάρτ ήρτε τὸ καλοκαίρ. Είναί και π λένε πὼς αὐτὸ γέ-νικε στς 28 τ Φλεβάρ και ήδανε χρονιά δίσεχτ κι ο Φλεβάρς ειχε 29 μέρες και κεί π θάρρευε ή γριά πού ήρτ ο Μάρτς, τνε βάγωσε ο Φλεβάρς. Και τότες τὰ λόγια τση γριάς θά πούνε «Νά σέ κλ... Φλεβάρ. "Ηρτ ο Μάρτς, ήρτε τὸ κα-λοκαίρ».

άπ' τὸ λάκκο και τσε φτεῦνε στο κύλισμα. Τώρα ξεσπέρν-νε και τὰ γιαζλίκια τὰ κριθάρια, τὰ ψμόσταρα και τὰ ψμόλινα. Οί δεω δλειές ὡσο βάι και περσεῦνε. "Αμα πάι καλός ο καιρός, άρκεῦνε νά σπέρν-νε τὰ ὄσπρια και νά κάμν-νε γιαστίκια τς καπνοί και τότες λένε: «'Από Μάρτ καλοκαίρ».

Μιά παροιμία λέι: «Δέ λείπ ο Μάρτς άπ' τή σαρακοστή», κι' ά-λήθεια έτς είναι.

Οί γριές π νηστεῦνε τ Μεγάλη Σαρακοστή, γνέθνε τὸ λινόξλο και τὸ κάμν-νε κροκίδ, και τὸ σκλι σώδμα και νήμα. Τὸ κροκίδ τὸ γλιοῦνε στο γλυτήρ, τὸ χωρίζνε σε 2 πάσματα άπό 48 ζευγάρια κλω-στές και τὰ λένε μιὰ θελειά. Τὸ σώδμα τὸ γλιοῦνε και τὸ χωρίζνε κι έκεῖνο σε 4 πάσματα, άπό 50 ἴσαμε 55 ζευγάρια από καθανίνα, και τὸ λένε ένα σμάδ. Τὸ νήμα είναι ψλό σώδμα π τὸ στρίφτνε άπό τὸ καλ-λιγότερο τὸ σκλι π απομήσκι άμα θά τὸ βουρτσίσ-νε κι ὕσταρα. Οί νιές στ γιναικές και τὰ κορίτσια πέρν-νε τὸ σώδμα, τὸ διάζδαι και βάζδαι στά φάδ τὸ κροκίδ, φαίν-νε σκαλοπάνια για τσι σκάλες, κροκί-βενιες βραγιές για νά σκεπάζδαι δροσερά τὸ καλοκαίρ, βασταγα-ριές για νά βάζνε τὰ στάρια και νά στέλν-νε τὸ σεκλέμ στο μύλο, δβριαστίκες μαελάρες για τὰ σεδήρια, στρώματα για τὰ μεδέρια, σταχτοπάνια για τ' γούφα τση πλύς και δεσάκκια για νά βάζνε τὸ ψωμί τς δεε παγαίν-νε δεω στη δλειά. Σά θέλνε νά φάν-νε ψλά πα-νιά, τότες βάζνε στμόνι νήμα και φάδ σώδμα και κάμν-νε πκάμσα και βρακιά καλοκαιρνά, μεσάλια τοῦ τραπεζιου, μεσάλες για νά σκεπάνε τὸ ψωμί στη σκαφίδα, και τσαδηλες για νά στραγιοῦνε τὸ γάλα και τὸ τρί.

'Απ' τή πρωτομαρτιά ἴσαμε τς δεκα τ Μαρτιου βαροῦνε στς τέσ-σερς άκρες τ τσαηριου δουβέλια, τρεις λισγαριές χῶμα άπανωτές σά μικρές δοῦβες. Αὐτὸ είναι σ-μάδ για τς άγελάρδοι και τς τσοπάνιδοι νά μη βάζνε τὰ πρόβια και τὰ μεγάλα τὰ πράματα και βοσκάνε στα τσαήρια.

1. Π ρ ω τ ο μ α ρ τ ι ά. Φέτο¹⁾, έξαιτίας πού ή 'Αποκρηά ή-δανε ξώρας, σήμερα άρκεῦνε τς Παναγίας οί χαιρετισμοί κι' ὄσες έχνε παιδιά στο σκολιό, παγαίν-νε στν έκκλησιά ν' άκούσ-νε τς χαι-ρετισμοί και τ γόρ τς π θά πη τὸ «'Ασπιλε» ή τὸ γιό τς π θά πη τὸ «Και δός ήμιν».

Σήμερα άμα άγιασ' ο παπάς κι ὕστερα, έδε βγη άπ' τὸ σπιτ, ή

1) Τὸ Καλαδάρ έγράφη κατά τὸ 1902.

νικοκερά ρίχνει τὸ καταπόδ τ καμνιά παηλολαγήνα, γιά καμνιά φούχτα στάχτ καί λέι: «"Οξω φύλλι ποδκοί». "Άλλες πάλε σκώνται πουρνούτσκο, σκουπίζνε, ξεραχνίζνε καί φλάνε τὰ σκουπίδια μαζωμένα νά τὰ πετάξνε ἀπὸ πίσ ἀπ' τὸ βαπᾶ.

Ἐπὸ νωρίς τὰ παιδιὰ πέρν-νε τὴ ξλένια τ χελιδόνα τς ἐκκλησιας ἀπ' τὸ βαπᾶ, τνε στολίζνε μὲ τρές, ἀπὸ καμνιά νιόνυφ, τνε γρεμάνε ἕνα κδουνάκι στὸ λαιμό τς, τνε βήγνε σέ μιὰ βέργα, πού τνε βερνάνε ἀπ' τὸ τρύπιο τὸ μανίκι μιανοῦ πανεριοῦ παγανοῦ, σά μκρὴ σπόρτα, τὸ περνάνε κι ἀπ' τὸ ἄρῦπιο πάτο τ πανεριοῦ πού τὸ γιομίζνε κισσό, καί ὕσταρα πέρν-νε τὰ σπίτια μὲ τν ἄράδα. "Άμα βουνε μέσα μεριά ἀπὸ τ' ἄρῦπιο τὸ παιδι πῶχι τ χελιδόνα, μὲ τὸ ζερβί τὸ χέρ τ βαστά ἀγαλιασμένο τὸ πανέρ καί μὲ τὸ δεξί τ ἀπ κὰτ ἀπ' τὸ πανέρ πιάνι τν ἄκρη τς βέργας πού εἶναι βηγμένη ἢ χελιδόνα, καί μιὰ τνε σκουδά, σάπὰν μιὰ τνε τραβᾶί σακάτ, χορέβ τ χελιδόνα καί τραβδά:

Μάρτης μᾶς ἦρτε,
καί καλῶς μᾶς ἦρτε.
Τὰ ὄρη ἀνθίζουνε
οἱ κάμποι λουλουδίζουνε
τὰ χελιδόνια ἔρχονται
καί πάνε στίς φωλιές τους.
Μάρτη Μάρτη μου καλέ,
καί Ἄπριλη λαμπερέ,
τὴ Λαμπρὴ μᾶς ἔφερες,
τὸν παπᾶ μας ἔσεβες.
Μιπῆκε μῆνας θάλασσα
θάλασσα τὴν πέρασε.
Ἐκατσε καί λάλησε
στοῦ προφήτου τὴν αὐλή.
Κάμ αὐγά σαρακοστά,
καί πουλιά πεντηκοστά,
νά δύσουμε τὸ Μάρτη,
ποῦναι γεροντάκι,
ποῦναι τσιτσιδάκι.
Ἐξω φύλλοι ποντικοί,
Μέσα ἥλιος καί χαρά,
Καί καλὴ νοικοκερά.
Καί τοῦ χρόνου δυὸ αὐγά.

Τὸ ἄλλο τὸ παιδι ἔχι ἕνα καλάθ καί βάζ τ' αὐγά πθὰ τὸ δώκνε.

Ἐνικοκερά τοῦ σπιτιοῦ, πέρνει κομμά κισσό καί τρά, καί τὰ βάζ σι φωλιά π γεννάνε οἱ ὄρνητες, κοδὰ στὸ βρόσφωλι, γιά νά γεννάνε οἱ ὄρνητες σὰ δὰ χελιδόνια, καί νά κλωσσοίς-νε νά βγάν-νε πλάκια σὰ δὰ χελιδονάκια, δίνι καί στὰ παιδιὰ ἔν' αὐγὸ καί παγαίν-νε ἄλλο.

Οἱ πρωταρβωνιασμένες, π θὰ πῆ ἐκεῖνες πού περνάνε τὸ βρῶτο Μῆρτ ἀρβωνιασμένες, ἐτμάζνε δίκλωνι κλωστή, μ ἄσπρο καί κόκκινο γιά κόκκινο καί χσὸ καί βάζνε στὰ παιδιὰ «μάρτ». Βάζνε στὸ δεξί τὸ χέρ, γιά νά τόνε δώκνε στὸ λέλεγα νά πάρ τ χαῦνιά τς. Βάζνε στὸ ζερβί, γιά νά τόνε δώκνε σι χελιδόνα νά τόνε βάνι σι φωλιά τς, καί νά πετάνε σὰ δὰ χελιδονάκια. Βάζνε σι ποζαριοῦ τὸ μεγάλο δάχτυλο, γιά νά μὴ γίξε καί ὁ ἥλιος, καί τόνε φοροῦνε ἴσαμε τ' βασκαλιά. Τότες τόνε βγάζνε καί δέν-νε τὰ φύλλα τς δάφνης στὸ κερὶ τς.

Τς Ὁρθοδοξίας. Ἐχν ὀνομασία ἢ Δοξὴ κι ὁ Δοξάκις.
9. Τ' Ἄλ Σαράδ. Ἐχν ὀνομασία ὁ Σαράδς, ὁ Σαραδός, ὁ Σαραδῆς, κι ὁ Σαραδῶλικος.

Σήμερα κάμν-νε κουρκούτα μὲ νερὸ κι ἀλεύρι, βάζνε τὸ σάτς σι φωτιά, τ' ἀλείφνε λάδ, καί ψήν-νε λαλαγάκια, τὰ περεχύν-νε μέλι. γιά πεκμέζ, γιά τὰ πισπιλών-νε μὲ ζάχαρ, καί τὰ τρῶνε ζεστούτσκα. Μράζνε καί σισὶ δκοί καί τς γειτόνι καί λένε:

Σαράδα φῶς, σαράδα πιῆς,
σαράδα δώκις γιά τὴ ψυχὴ σ.

Οἱ τσαγανοὶ σήμερα χορεύνε στὰ ρέματα ἀπὸ σαράδα. Οἱ μερακλήδες παγαίν-νε πουρνούτσκο, τσὲ πιάν-νε, τσὲ ψήν-νε καί τσὲ κάμννε μεζὲ στὸ κρασί τς.

Σήμερα ἐρκῆξι οἱ λελέγι. "Οποῖος πρωτοδιῆ λέλεγα φωνάζ κνώδας τὸ χέρ τ, σὰ νά τόνε χαιρετά:

«Πάρε τ χαῦνιά μ,
καί τ βονοκεφαλιά μ.
Ἐσὺ τόπακας,
κι ἐγὼ πέτακας».

Τὰ παιδιὰ ἄμα διοῦνε λέλεγα, κόβνε τὸ μάρτ ἀπ' τὸ δεξί τὸ χέρ τς, τόνε δέν-νε σὲ καμνιὰν ἄβατονιὰ νά τόνε ἄρ ὁ λέλεγας μαζι μὲ τ χαῦνιά τς, καί ὕσταρα τραβδάνε:

«Λέλεγα πασιά, πασιά.
—Ποῦ ν' τὰ χίλια πρόβατα;
—Κάτου στὰ πατώματα.

Τρώι ὁ λύκος χαιρέται
ἢ ἄλεπού μαραίνεται.

Σήμερα σπέρν-νε τὸ βασιλικό, γιὰ νὰ γένι σαραδάλνος καὶ φου-
δωτός.

25. Τ ο ὐ Β γ α γ ε λ ι σ μ ο ὐ. Μεγάλη γιορτή. Ἔχν ὄνομασία
ὁ Βγαγέλις, ἢ Βγαγελιώ, ἢ Βγαγελινή, ὁ Ἄγγελος, ὁ Ἄγγέλκος, ὁ
Ἄγελης καὶ ἢ Ἄγελικώ.

Σήμερα ἔρκδαι τὰ χελιδόνια, κι ὅποιος τὰ πρωτοδογῆ λέι: «Κα-
λῶς καιρός καὶ χρόνος. Νὰ πάρς τ χαυνιά μ». Τὰ παιδιά μόνε διοῦ-
νε χελιδόνι, κόβνε τὸ μάρτ ἀπ' τὸ ζερβί τὸ χέρ τονε σκαλῶν-νε σέ
κανά τσαλι καὶ τραβδάνε :

Ἄφκα σῦκο καὶ σταφύλι,
καὶ Σταυρὸ καὶ λιχνυστήρ
κι ἦρτα βρήκα τὸν Ἀπρίλι.

Θέλνε νὰ ποῦνε πῶς τάχα αὐτὸ εἶναι τὸ τραβοῦδ π λένε τὰ χε-
λιδόνια, δάας πρωτοέρτε στ βαλιά τ φωλιά τς. Τὰ χελιδόνια δέ γαμ
νὰ τὰ πιάσ κανεῖς, γιὰτὶ πέφνε τὰ μαλλιά τ. Μόνε ὅπ θὰ κάμ τ φω-
λίτσα τ μέσ στὸ σπῖτ, καρφῶν-νε ἀπ' κάτ ἕνα σανιδάκι, γιὰ τενεκὲ
γιὰ νὰ μὴ βέφνε οἱ κατσιές τ.

ἌΟποιος εἶναι μερακλῆς στὰ ψάρια παγαίνι σήμερα στὸ Κούγιε-
ρε, γιὰ στὸ Καρασσουγιου καὶ πιάνν ταξέδκα ψάρια καὶ τρώι.

Σάνε σήμερα οἱ κλέβδες πδάνε τὰ χάρβα καὶ βγαίν-νε στὸ κλα-
ρί, γι' αὐτὸ ὁ κόσμος δέν βγαίν-νε δεξω ἀπ' τὸ χωριό.

Σ α β β ἄ τ ο τ' Ἀ ι. Θ ο δ ὠ ρ. Ἔχν ὄνομασία ὁ Θόδωρος, ὁ
Θοδωράκις, ὁ Θοδῶρκος καὶ ἢ Θοδώρα.

ἌΟποια ἔχν κανὰ ζουριάρκο παιδί, τὸ παγαίνι σήμερα στὸς Μέ-
τρες στὸν Ἀ ι Θόδωρο, πού εἶναι τὸ παρακλήσ τ μέσα στὸν αὐλόγυ-
ρο τοῦ σπιτιοῦ τ Μανῶλι τ δασκάλ, κοδὰ στὸ γαλέ, καὶ διαβάζ πα-
ράκλησ. ἌΥσταρα πέρνν ἀπὸ κεῖ ἕνα πετραδάκι τὸ βάζ ἀπ' κάτ' στοῦ
παιδιοῦ τὸ μαξλάρ, τὸ βράδ τν ὥρα π θὰ τὸ κημήσ, καὶ λέι: «Ἀ ι
Θεόδωρε μ, νὰ δείξης στς ὀχτῶ τὸ θάμα σ. Γιὰ νὰ τὸ γιάννις, γιὰ νὰ
τὸ σκολάις». Στς ὀχτῶ τὸ παιδί γιὰ θὰ γιαιτρευτῆ, γιὰ θὰ πεθάνι.

Σήμερα καὶ τὰ δυὸ τὰ Σαββάτα π πέρασανε, δὲ δῶχνε σὲ καλὸ
νὰ λθοῦνε, καὶ λένε :

Ἄνάθεμά τον πού λουστῆ, τὰ τρία τὰ Σαββάτα,
τς Ἄποκρηῆς τση Τυρινῆς κι αὐτὸ τοῦ Ἀ ι Θοδώρου.

Κ υ ρ ι α κ ῆ. Τ ὸ Λ ο υ λ ο ὐ δ ὶ). Ἔχν ὄνομασία ἢ Λουλούδα,
ἢ Μελδῆ καὶ ἢ Μελούδα.

1) Τῆς Σταυροπροσκυνήσεως.

ἌΟ παπὰς μράζ στν ἐκκλησιὰ ζηούλια, ζερνὲ καδέδες, μγίτσες
καὶ μαρίτσες, κι ὅπ εἶναι μεγάλα κορίτσια, π μόνε ὄδε μεταλαβαίν-
νε παγαίν-νε στν ἐκκλησιὰ, παγαίνι τὰ λουλούδια στὰ σπῖτια τς
καὶ μαζῶνι παράδες.

Σήμερα π γεῖναι διπλογιόρτ (Κυριακὴ καὶ τὸ Λουλούδ), σπέρν-
νε δεδρόγιες, γιὰ νὰ βγοῦνε διπλές. Πρὶ νὰ σπείρνε τὸ σπόρο τονε
βερνάνε τρεῖς βολές ἀπ' τοῦ σφοδλιοῦ τῆ δρύπα.

Δ' ΑΠΡΙΛΙ'Σ

Αὐτὸ τὸ μῆνα ἀθίζνε τὰ δέδρα καὶ πρεπομαχάνε οἱ βαχτσέδες,
κι ἔχνε ἕνα καμάρ οἱ ἀβραβλιές, οἱ δαμασκηνιές, οἱ ροδακιγιές, οἱ
κερασιές καὶ τ' ἄλλα δέδρα π μοσκίζνε τὸν ἀγέρα. Οἱ μέλισσες ἀρ-
κεῦνε νὰ βοτίζνε, ἢ γῆς παδοῦ πρασ-νίζ, τὰ σπαρτὰ ἀψλῶν-νε καὶ
τὰ τσακῆρια φουδῶν-νε. Ἄμὰ ἔχν κι ὁ Ἀπρίλις τὰ ξαφνικά τὰ κρύα.
Ἄς τς δώδεκα τ, λένε, δέν ἔχν ἱστοσοῦνι, ὅπως τὸ λέι καὶ ἢ πα-
ροῖμία:

«Ἀπριλίου δώδεκα; Τσακναράκια μάζωνε».

Οἱ Κατσβέλι πολὺ τὸν ὀχτρεύδαι τὸν Ἀπρίλι. Μδὲ τ' ὄνομα τ
ν' ἀκούσ-νε δὲ θέλνε, καὶ γι αὐτὸ λένε: «Βγῆκε ὁ Μάρτς, βῆκε ὁ
Μάις». Κι ἄν τσὲ ρωτῆις: «Ἄμ ὁ Ἀπρίλις;» λένε: «Ἄ π νὰ πριστῆ
καὶ νὰ σκάσ». Γιὰτὶ μιὰ χρονιά ἔκαμε τ βρωταπριλιά τέτοιο κρύο
πού ψόψε τ Κατσιβέλο τὸ γαδοῦρ τὸ πουρνό, κι ὡς τὸ βράδ ἔκαμε
τέτοια ζέστα πού τὸ βρώμσε.

Αὐτὸν τὸ μῆνα ἀρκεῦνε τὰ παναγύρια.

Σ α β β ἄ τ ο. Τ' Ἀ ι Λ α ζ ἄ ρ. Ἔχνε ὄνομασία ὁ Λαζαρής, ὁ
Λαζαράκις κι ὁ Λάζος.

Σήμερα γιρίζνε οἱ Κατσβέλες μέσα στὸ χωριό, ἕνα Κατσβελάκι
κορίτς τὸ δύν-νε καινούργιο σαλβάρ, τὸ βάζνε τσεβερ με τρέμες καὶ
τρὲς στὸ κεφάλι τ, χορεῦνε τὸ Λάζαρο καὶ τραβδάνε :

ἌΗρτ' ὁ Λάζαρος,
ἦρταν τὰ Βάγια.
Κόσκινσ, πίττες, πέντ' αὐγά,
κι ἕνα βοτσί κρασί,
νὰ πιοῦν τὰ παληκάρια
νὰ μεθύσουνε,
νὰ κάτσουε καρσί, καρσί,
νὰ τραβουδήσουνε.

Κι ὁ κόσμος τσὲ δίνι ἀπὸ κανὰ κομμάτ ψωμί γιὰ καμμιά δεκάρα.
Ἄπὸ σήμερα ἀρκεῦνε νὰ φεύγνε οἱ Ὄβριγοὶ ἀπ' τὰ χωριά καὶ
νὰ μαζῶνται στ Σηλυβριά, γιὰ νὰ κάμνε τ βασκαλιά τς. Γιαταυτὸ

τά παιδιά θέλει νά φλάγναι, νά μὴ τὰ πάρνε οἱ Κακαρέζοι καὶ τὰ βάν-νε στὰ λανάρια. Λένε πὼς κάθε Πασκαλιά πέρν-νε οἱ ἀναθεματισμένη ἕνα Ρωμνάκι τὸ κρύβνε, τὸ ταγίζνε καλά φαγιὰ καὶ φιστίκια καὶ σταπίδες νά παχαίνει, κι ὕσταρα τὸ βάζνε στὰ «λανάρια», π γεῖναι ἕνα βρέλι φρυδὺ καὶ ἴσαμε ἕνα μέτρο ἀψλό, μὲ πάτο σὰ λανάρ ἀπ' τὰ καρφιά π γεῖναι γιομάτος. Τὸ βρέλι ἀπὸ πάν εἶναι ἀνοιχτό, κι ἐκεῖ μέσα ρίχν-νε τὸ παιδί τοῖτσιδο ὅπως τὸ γέννησε ἡ μάνα τ. Οἱ Σκυλόβριγοι μαζώνονται λόγια στὸ βρέλι καὶ κεί π τ ἀρίσκο τροβολιά, ἀπ τὸ πόνο κι ἀπλῶνι τὰ χεράκια τ νὰ τὸ τραβήξ-νε, ἐκεῖνι τὸ φωνάζνε: «Ἐλα νὰ σὲ γλιτώσωωω» καὶ μόνε ἀπλῶσ τὸ δίν-νε μιὰ σκουδιά καὶ πέφτ πάλε ἀπάν στὰ λανάρια, ὡς π νὰ βγῆ ἡ ψυχὴ τ. Ὑσταρα πέρν-νε τὸ γαῖμα τ καὶ τὸ κάμν-νε ἑοκάδο, ἕνα πρᾶμα σὰ δομάτα σάλτσ, π τὸ ἀλύγνε στὸ μαρλόφλο καὶ τὸ τρῶνε, παραμονὴ τ βασκαλιά, ἀπὸ βραδύς, καὶ τὸ πουρνὸ ρωτιού-δαι ἕνας τὸν ἄλλονα «Πὼς πέρασες;» γιατί φέρνει ἀναγούλα.

Μιά χρονιά ὁ Ἀβραγάς ὁ πρᾶματευτής, π γήδανε στὸ χωριό, φεύγοδας τ βασκαλιά γιὰ τ Σηλυβριά μὲ τ ἄλογο καὶ τς κούφες τ, πήρε τὸν Ἀδὰμ τς Κορασιᾶς καὶ τὸν ἔβανε στ γούφα τ. Κατὰ λαχοῦ νὰ τὸν ἀδαμῶσ ὁ Χαρίτος καὶ τονε λέι:

—Ποῦ τὸ παγαίνεις τὸ παιδί;

—Νά, λέι, τὸ βανά στ ἄλογο νὰ πάρ καβούλα.

—Λήγορα, λέι ὁ Χαρίτος, νὰ τὸ κατεβάζεις, καὶ νὰ φκαριστᾶς πῶχω ἕνα χέρ. Εἰδεμῆ εἶχες νὰ φᾶς ξύλο, π νὰ βάνεις καὶ στ τζέπ οἱ Κ' ἔτς πήρε τὸ παιδί καὶ γύρσε στὸ χωριό.

Ἄ Παπαδῶνις στς Μέτρες εἶχε ἕνα σαλόζκο ἀγόρ, καὶ κάουσο γαιρὸ χάθε. Τὸ πήρᾶνε οἱ Ὄβριγοὶ καὶ τὸ καλοτάισανε καὶ πάχαινε. Ἀμὰ ὕσταρα σὰν εἶδανε π γήδανε ξίκικο, τ' ἀπολίκανε καὶ γῆρτε στὸ βαβά τ.

Ἡ Κυριακίτσα στ' Ἀλθασάνι εἶχε τὸ μαγαζάκι τς νοικιασμένο σ' ἕνα Ὄβριγιό, καὶ μιὰ χρονιά ὁ ἀναθεματισμένος, δὲ βῆγε στ Σηλυβριά νὰ κάμ Πασκαλιά, καὶ κλείσκε στὸ μαγαζάκι. Ἐκεῖνι τονε γύτταζε ἀπὸ μιὰ τρυπίτσα πῶβανε τὸ βεντὸ μ' ἀνοιχτὰ φτερά στὸ ἀβάρ καὶ τονε σκέτζεμε μὲ τς βελόνες.

Ἄ Γιακόβας Ὄβριγιός ὄδες κάδ-δανε στ' Ἀλθασάνι, πάγαινε πολλὲς βολές στ βαπαδιά καὶ τνε γύρευε νὰ τονε δώκι «ἀπ τὸ λοτουριά μὲ τὸ βούλα» γιὰ νὰ σκάσ νὰ φάι καὶ νὰ κάμ τὸ μυστήριό τ. Ἡ παπαδιά τὸ νοίωσε π δὲ δὸ ἤθελε γιὰ νὰ τὸ φάι, καὶ γιὰ νὰ μὴ γλοαστῆ, ὄλω ἑροστὰ ἔβγαζε μὲ τὸ μαχαίρ τὸ καύκαλο τς λειτουργιάς π γεῖχε τὸ σφραγιστὸ μὲ τὸ σταυρὸ, κι ὕσταρα τὸν ἔδνε.

Κυριακῆ. Τὸ Βαγιῶ. Μεγάλι γιορτῆ. Ἐχὶ ὀνομασία ἡ Βαῖτσα.

Σήμερα οἱ νιόγαπροι παγαίν-νε στὸ ὄρμᾶνι καὶ φέρν-νε βάια, μεγάλα κλωνιά δάφνη, τὰ παγαίν-νε τὸ βαπᾶ στν ἐκκλησιὰ καὶ τὰ μράζ στὸ κόσμο. Γιαταυτὸ ὁ παπᾶς κιτάζ νὰ δώκι στς νιόνιφες τ ὄλω καλὸ τὸ κλωνι γιὰ νὰ μὴν ἔχι ὕσταρα λόγια ἀπ' τς ἀνῆροι τς.

Καθανίνας κιτάζ τί λογιῶ κλωνι βάια θὰ τονε δύχι. Σὰν εἶναι μὲ λουλούδια γιὰ μὲ βουβούκια, τότες οἱ ὄρνιθες θὰ βγάν-νε πολλὰ πλιά, καὶ ἡ χρονιά θὰ πάι βερεκετλίδκι. Ἀμὰ σὰ λάχι ἡ βάια νὰ γεῖναι μόνε φύλλα, τότες ἡ χρονιά τς θὰ πάι ξεραῖλα.

Μὲ τὸ κλωνι τς βάιας τρίβνε τ ὄδᾶ τὰ δβάρια, γιὰ νὰ ψοφήσ-νε οἱ κόρζες. Ὑσταρα βάζνε τὸ κλωνι στὸ εἰκονοστάθ τοῦ σπιτιοῦ, καὶ τ βασκαλιά πέρν-νε τρία φύλλα καὶ δέν-νε τὸ κερί τς.

Σήμερα τρῶνε ψάρια, καὶ τὰ παιδιὰ τραβδάνε:

Βάια, βάια τῶ Βαγιῶ,
τρῶνε ψάρι καὶ κολιό,
καὶ τὴν ἄλλι τὴ Κυριακῆ,
τρῶνε κόκκινο αὐγό.

Μεγάλι Δευτέρα. Ἀπόφα ἀρκεύνε οἱ Καλονυχτιές, ποῦ φέλ-νε στν ἐκκλησιὰ τὸ «Ἰδοῦ Νυμφίος ἔρχεται». Ὅποιος δὲ ἄορσε νὰ νηστέψ τ Μεγάλι τ Σαρακοστή, θὰ νηστέψ τ ὄλω λίγο αὐτήνι τν ἔβδομάδα, θὰ πάι νὰ ξεομολογηῆ κι ὕσταρα θὰ μεταλάβ. Τὰ παιδιὰ τοῦ σκολιοῦ μεταλαβαίν-νε τ Μεγάλι Τετράδ, κι ὁ ἄλλος ὁ κόσμος ἀπὸ τ Μεγάλι Πέφτ ἴσαμε τς Πασκαλιάς ἀνήμερα. Πολλοὶ εἶναι π δὲ μαγερεύνε κάνε αὐτήνι τν ἔβδομάδα.

Μεγάλι Πέφτ. Σήμερα τρῶνε νερόβραστ φακῆ, καὶ ἴσαμε τ βασκαλιά περνάνε μὲ ξεροφάγι, ψωμί, ἐλιές καὶ χαλβά.

Πουρνούτσκο βάζνε ἕνα κόκκινο χράμ στὸ παραθύρ, νὰ τὸ διῆ ὁ γῆλιος. Ἄ δὲν ἔχνε χράμ, βάζνε κανὰ ἄλλο κόκκινο πρᾶμα. Ὑσταρα βάφνε κόκκινα αὐγά μὲ τὴ ξλένια τ βογιὰ γιὰ μὲ τὸ κ-ηρημῆζ, καὶ τὰ παπίτκα τὰ βάφνε κίτρινα μὲ τὰ κρομδόφλα καὶ τς τσουκνίδες. Τὸ πρῶτο αὐγὸ π θὰ βάφνε τὸ βάζνε στὰ εἰκονίσματα καὶ τὸ φλάνε. Σὰ δὲν ἔχχι καμμιά βολὰ νὰ βρέξ δυνατὰ μ ἀστραπέδες καὶ βουβόνες, τότες τὸ πετάνε χ-ηζνὰ κατὰ γῆς νὰ γένι κομμάτια καὶ μαζι μ αὐτὸ νὰ σκορπίσ καὶ τὸ κακό.

Οἱ νικκορεῖς σήμερα κοσκινίζνε ἀλεύρι μὲ τὴ ψλῆ τ σίτα καὶ ζμών-νε κλίκια μὲ κανέλλα, γενήβαχαρ, μοσκοκάρφια καὶ μοσκοκάρδα, τὰ πλάθνε, τὰ ξοβλιάζνε μὲ τὸ χλιάρ, γιὰ μὲ τὸ περούνι, τ' ἀ-

λείφνε αὐγὸ, τὰ πισπιλὼν-νε σουσάμ καὶ τὰ ψήν-νε στὸ φουρνο.
 Ἄπο καμμιὰ τὰ βάζ καὶ ζάχαρ μέσα. Ὅποια ἔχι παιδιὰ δκὰ τς,
 γιὰ ἀδεξιμία, γιὰ ἀνέψια τὰ κάμνει κι ἀπὸ μιὰ κρούνα, μ ἕνα κόκ-
 κίνο αὐγὸ στή μιὰν ἄκρη, γιὰ νὰ τὸ φάνε ἀνήμερα τ βασκαλιά.

Τὰ μεγάλα τὰ παιδιὰ πέρν-νε παλιὰ ρουχὰ, τὰ γιομὸζνε λινάτσα
 καὶ κάμν-νε τὸν Ὀβριό, τονε γιρίζνε μέσ στὸ χωριὸ ἀπὸ σπιτ σὲ
 σπιτ, καὶ μαζῶν-νε κληματαίδες γιὰ νὰ τονε γράψνε. Ὅποιος δὲν ἔχι
 καψίδια νὰ δώκι, τονε βερεχύνι κομμὰ γράζ, καὶ τὰ παιδιὰ τονε
 τραβδάνε :

Ράτσα, κεράτσα,
 δὸς μιὰ κληματαίδα,
 νὰ κάψουμε τὸν Ὀβριγιὸ
 πῶχι πολὺ κασίδα.
 Ὀβριγιὸς φορεῖ φτερό,
 στὸ κεφάλι τ τὸ ξερό,
 Ὀβριὸς πουλεῖ, μετάξ,
 ἢ κασίδα τ νὰ πετάξ.
 Ὀβριός, ὁ κερατὰς
 ἔκλεψε μιὰν ὄρνιθα,
 τν ἔβανε μέσ στὸ βρακί τ,
 ἢ ὄρνιθα κακάρισε,
 Ὀβριὸς ξυπάστηκε.
 Ἔχουμε τὴν ἔννοια του.
 χέζουμε τὰ γένεια του.
 Ἔχουμε καὶ τὸν ἀβά τ,
 χέζμε καὶ τὴ ψχή τ βαβά τ.

Δυὸ παιδιὰ πέρν-νε τὸν ἀσ-μένιο τὸ σταυρὸ πῶχι ὁ παπὰς κι
 ἀγιάζ, τονε βάζνε σ' ἕνα δίσκο τς ἐκκλησιας, τὸνε σκεπάνε μὲ
 λουλούδια, καὶ πέρν-νε τὰ σπιτία μὲ τν ἀράδα. Τὸ ἕνα παιδί ἔχι
 ἕνα καλάθ καὶ μαζῶνι κόκκινα αὐγά γιὰ τὸ βαπὰ π θὰ τὰ μράσ στ
 Δευτερανάστας καὶ τ' ἄλλο μὲ τὸ σταυρὸ παγαίνι βροστά στὸ εἰκο-
 νοστάθ τοῦ σπιτιοῦ καὶ λέει τοῦ Χοστοῦ τὸ τραβοῦδ :

Σήμερα μαῦρος οὐρανός, σήμερα μαῦρη μέρα,
 σήμερα ὄλοι θλίβονται καὶ τὰ βουνὰ λυποῦνται.
 Σήμερα ἔβαναν βουλή οἱ ἄνομοι οἱ Ἑβραῖοι,
 οἱ ἄνομοι καὶ τὰ σκυλιά, οἱ τρισκαταραμένοι,
 5 γιὰ νὰ κρεμάσουν τὸ Χριστὸ τῶν πάντων βασιλέα.
 Ὁ Κύριος ἠθέλησε νὰ μπῆ σὲ περιβόλι,
 νὰ λάβη δεῖπνο μυστικό, γιὰ νὰ τὸν λάβουν ὄλοι.

- Ἡ Παναγιά ἢ Δέσποινα, κάθουνταν μοναχὴ τῆς,
 τὴν προσευχὴ τῆς, ἔκαμνε γιὰ τὸν μονογενῆ τῆς.
 10 Φωνὴ ἠκούσθ' ἀπ' οὐρανοῦ κι ἀπὸ ἀγγέλου στόμα :
 —Φθάνουν κυρά μ, οἱ προσευχές, φθάνουν καὶ οἱ μετάνοιες,
 καὶ τὸν υἱὸν σου πιάσανε καὶ στὸ χαλκιὰ τὸν πᾶνε.
 —Χαλκιὰ, χαλκιὰ, φκιάσε καρφιά, φκιάσε τρία περόνια.
 Κ' ἐκεῖνος ὁ παράνομος βάζει καὶ φκιάνει πέντε.
 15 —Σὺ Φαραῶ ποῦ τὰ φκιάσες, πρέπει νὰ μᾶς διδάξης.
 —Βάλτε τὰ δυὸ στὰ χέρια του καὶ τ' ἄλλα δυὸ στὰ πόδια,
 τὸ τρίτο τὸ φαρμακερό, βάλτε το στὴν καρδιά του,
 νὰ τρέξη αἷμα καὶ νερό, νὰ λιγωθῇ ἡ καρδιά του.
 Ἡ Παναγιά, σὰν τ' ἄκουσε, ἔπεσε κ' ἔλιγώθη.
 20 Σταμνιὰ νερό τῆς ρίξανε, τρία κανάτια μόσκο,
 καὶ σὰν τὴν ἤρθ' ὁ λογισμός, καὶ σὰν τὴν ἤρθ' ὁ νοῦς τῆς,
 ζητεῖ μαχαίρι νὰ σφαγῇ, φωτιά νὰ πᾶ νὰ πέση,
 ζητεῖ σκοινὶ νὰ κρεμαστῇ γιὰ τὸ μονογενῆ τῆς.
 —Εἶχα υἱὸν μονογενῆ κ' ἐκεῖνον σταυρωμένο.
 25 Μαρία ἢ Μαγδαλήνη, καὶ τοῦ Λαζάρ ἢ μάννα,
 καὶ τοῦ Ἰακώβ ἢ ἀδελφή, οἱ τέσσερες ἀντάμα,
 ἐπήρανε στρατὶ στρατὶ, στρατὶ τὸ μονοπάτι,
 τὸ μονοπάτι τς ἔβγανε εἰς τοῦ ληστοῦ τὴν πόρτα.
 —Ἄνοιξε πόρτα τοῦ ληστοῦ καὶ πόρτα τοῦ Πιλάτου.
 30 Καὶ ἡ πόρτα ἀπ' τὸ φόβο τῆς ἀνοίγει μοναχὴ τῆς.
 Τηρᾶ δεξιὰ, τηρᾶ ζερβιά, κανένα δὲν γνωρίζει.
 Τηρᾶ πάρα δεξιώτερα τὸν Ἅγιο Ἰωάννη.
 —Ἄγιε Γιάννη, Πρόδρομε καὶ βαπτιστὰ τοῦ υἱοῦ μου,
 μὴν εἶδες τὸν υἱόκα μου, καὶ σὲ διδάσκαλό σου ;
 35 —Δὲν ἔχω στόμα νὰ σὲ πῶ γλώσσα νὰ σὲ μιλήσω,
 δὲν ἔχω χεροπάλαμα γιὰ νὰ σὲ τόνε δείξω.
 Βλέπεις ἐκεῖνον τὸ γυμνὸ τὸν παραπονεμένο,
 ὅπου φορεῖ πουκάμισο στὸ αἷμα βουτημένο ;
 ὅπου φορεῖ στὴν κεφαλὴ ἀκάνθινο στεφάνι ;
 40 Ἐκεῖνος εἶν' ὁ γιόκας σου καὶ μὲ διδάσκαλός μου.
 Καὶ ἡ Παναγιά πλησίασε κοντὰ καὶ τὸν ρωτᾷ :
 —Δὲν μὲ μιλεῖς παιδάκι μου, δὲν μὲ μιλεῖς παιδί μου ;
 —Τί νὰ σὲ πῶ μανούλα μου, ποῦ διάφορο δὲν ἔχεις.
 Μόνον τὸ Μέγα Σάββατο κοντὰ τὸ μεσημέρι,
 ποῦ θὰ λαλήσ ὁ πετεινός, σημαίνουν οἱ καμπάνες,
 45 σημαίν' οὐρανός σημαίνει ἡ γῆ, σημαίνουν τὰπουράνια,
 σημαίνει καὶ Ἁγιοσοφία μὲ τρεῖς χρυσὲς καμπάνες.

Ἐκείνη ἡμέρα οἱ γυναῖκες π κάδδαι στὰ σπίτια πυ εἶναι κοδὰ στοῦ τζεσ-μέ, κρύβνε τς λαπάτες γιὰ νὰ μὴ λαπατίσ καμμιά τὰ ρουχὰ τς στοῦ τζεσ-μέ, ἴσαμε τς σαράδα τς Πασκαλιάς. Ἐν τυχὸ καμμιά γυναῖκα θελήσ νὰ μὴ γρατήσ τ' ἀδέτ καὶ φέρ ἀπ τὸ σπὶτ τὸ γούπκνο που κπανίζνε τὰ σκλιά, γιὰ νὰ τσακίσ μ αὐτόνα τὰ ρουχὰ τς, οἱ ἄλλες τνε φωνάζνε: «Μὴ λαπατάς, μαρή. Ἐκόμα ἡ Πασκαλιά δὲ σαράδσε». Λαπάτα λένε τ βαλιά τν ἀψίδα τοῦ τρεχλιοῦ, π τν ἔχνε στοῦ τζεσ-μέ, καὶ τὰ ρουχὰ π τὰ πλέν-νε μόνε μὲ κρύο νερὸ καὶ σαπούνη τὰ λαπατίζνε μ αὐτήνα γιὰ νὰ παστρευτοῦνε. ἴσαμε τ Μεγάλη Τετράδ πρέπ νὰ σωθῆ ὅ,τ πλύσ ἔχνε καὶ τ Κόκκινι Πέφτ δέ γαμ ν ἀπλώσ-νε ἄσπρο ρουχο στὸν ἥλιο, γιὰτὶ εἶναι ἡμέρα π σταύρωσανε οἱ Ὀβριγοὶ τὸ Χοτό.

Σήμερα καὶ τοῖ δυὸ Πέφτες πώρκδαι καταπόδ, δὲ δλεύνε στ ἀβέλια, γιὰτὶ κι αὐτὲς λογαριάζδαι δρίματα, κι ἄμα δλέψης στ ἀβέλι τὸ καὶ ἡ πᾶχνη.

Μεγάλη Παρασκευὴ. Σήμερα παγαίν-νε οἱ γυναῖκες λουλούδια καὶ πρσ-νάδες καὶ στολιζνε τὸ νηπτάφιο, ἀνάβνε κεριά, χαιρετᾶνε τν ἀϊκόνα τοῦ Χοτοῦ καὶ περνᾶνε ἀπ' κάτ στοῦ νηπτάφιο νὰ τσὲ πιάσ ἡ χάρ. Ἐμα ἀπολύκι ἡ ἐκκλησιὰ τὸ μεσμέρ, κατὰ τὸ κεντὶ οἱ γυναῖκες π θὰ φλάξνε τὸ λείψανο τοῦ Χοτοῦ κβανιοῦνε τὰ στρώματα τς στν ἐκκλησιὰ, καὶ ξενοχτᾶνε ἐκεῖ. Μιά ἀπ αὐτὲς θὰ πῆ αὐτὸ τὸ μρολόγι:

Καλὸ εἶναι τ «Ἄγιος ὁ Θεός», καλὸ εἶναι καὶ τὸ λένε.

Ἐποιοὶς τὸ λέγει σώζεται κι ὀποιοὶς τ ἀκούι ἀγιάζει, κι ὀποιοὶς τὸ καλοφηγρησῆτὴ Παράδεισο θὰ λάβη.

Παράδεισο καὶ λίβανο ἀπὸ τὸν Ἄγιο Δάφο.

Ἐκεῖ ψέλνουν οἱ ἐκκλησιᾶς καὶ λειτουργοῦν παπάδες,

ἐκεῖ τρέχουν κι οἱ Ὀβριγοὶ καὶ τὸ Χριστὸ γυρεῦουν, βαστοῦν χρυσὸ στὰ χέρια τους κι ἀργύρια στὶς ποδιές τους.

Κανεὶς δὲν τοὺς λιμπίστηκε, κανεὶς νὰ τοὺς ρωτήσῃ,

κι ὁ πρῶτος του ὁ μαθητῆς, ὁ πρῶτος ὁ Καϊάφας,

ἐκεῖνος τοὺς λιμπίστηκε, ἐκεῖνος τοὺς ρωτάει:

—Τί τρέχετε σκυλόβριγοὶ καὶ μένα δὲν τὸ λέτε;

—Τὸν Ἰησοῦ γυρεῦουμε καὶ σένα δὲν τὸ λέμε.

—Γιὰ τάξτε με, γιὰ δόστε με, νὰ σᾶς τὸν μολογήσω.

—Χίλια ἀργύρια ἔχουμε στοῦ μυχμοιδιὲ δεμένα,

δλα σοῦ τὰ χαρίζουμε νὰ μᾶς τὸν μολογήσης.

—Πάρτε μαζί μου τὸ δρομὶ, πάρτε τὸ μονοπάτι,

Τὸ μονοπάτι τς ἔβγανε κεῖ στοῦ παχτοῦ τὴν πόρτα. Χτυποῦνε μιά, χτυποῦνε δυὸ καὶ πηλογῆ δὲν δίνου, κι οἱ πόρτες ἀπ τὸν φόβο τους ἀνοίγουν μοναχὲς τους. Σηκώνη λαγήνη νὰ πιῆ νερὸ καὶ μὲ τὸ μάτι γνεύει:

—Αὐτὸς εἶναι καὶ πιάστε τον, σφιχτὰ νὰ τονε δέστε.

Ἐπ τὰ μαλλιά τὸν ἄρπαξαν, στὰ μάρμαρα τὸν ρίξαν, τὰ μάρμαρα ραγίστηκαν κι ἡ γῆς ἀνεκατώθη.

Ἐ Παναγιὰ ἡ Δέσποινα καθοῦνταν μοναχὴ τς,

τὶς προσευχὲς τς ἔκαμνε γιὰ τὸ μονογενῆ τς.

—Φτάνουν κερά μας Παναγιὰ, φτάνουν οἱ προσευχὲς σου,

τὸν γιόκα σου τὸν πιάσανε καὶ στὰ χαλκιά τὸν βάλαν,

καὶ στοῦ Πιλάτου τὶς αὐλές, ἐκεῖ τὸν τυραννᾶνε.

Σὰν τ' ἀκουσεν ἡ Παναγιὰ πέφτει λιγοθυμαί.

Στὰν νερὸ τῆς ρίξανε γιὰ νᾶρτ στὸν ἑαυτὸ τς.

—Σώπα κερά μας Παναγιὰ καὶ μὴν ἀναστενάζης,

Ὁ Κύριος θ' ἀνεστηθῆ τριήμερος ἐκ τάφου,

καὶ τῆ Λαμπρῆ χαρούμενοι καὶ πάντ' ἀγαπημένοι.

Ἐφοῦ ποῦνε τὸ τραβούδ κι ἔσταρα κάδδαι καὶ τονε φλάνε, ὀπως κάμν-νε στοῦ θεθαμένο τὸν ἄθρεπο. Κατὰ τὰ ξεμρώματα π θὰ ἀρκέψ ἡ ἀκολουθία, μόνε βαρέσ ἡ καβάνα, σ-μαζών-νε τὰ στρώματα τς καὶ τὰ πᾶνε στὰ σπίτια τς.

Ἐσταρα ἀπ' τὰ μεσάνυχτα ἄσ-μαίνη ἡ καβάνα κι ὁ κόσμος παγαίνη στν ἐκκλησιὰ. Τὰ παιδιὰ τοῦ σκολιοῦ ψέλν-νε τὸν Ἐπιτάφιο θρηνο, τὸ καταπόδ βγάξνε τὸ νηπτάφιο καὶ τὸ γιρίζνε στοῦ χωριό. Ἐμα ἔρτνε στὸν Ἄγιωργη, στέκδαι καὶ μνημονέβ ὁ παπᾶς τὰ ὀνόματα καὶ ἔσταρα κορών-νε τὸν Ὀβριό καὶ φλογαρίζ στη σκοτίδα. Ἐπὸ τῆ στάχτ, πέρν-νε οἱ γυναῖκες ἀπὸ μιά φοῦχτα καὶ τνε παγαίν-νε αὔριο στὰ μνήματα τς.

Μεγαλοσάββατο. Σήμερα οἱ γυναῖκες παγαίν-νε στὰ μνήματα. Ἐρκετ' ὁ παπᾶς καὶ τρισαγίζ' τς πεθαμένη, καὶ οἱ γυναῖκες μράξνε κόκκινα αὐγά, μουστολαβάδες, καρύδια καὶ κουλικᾶκια, λαδερά. Φέρν-νε καὶ μιά φοῦχτα ἀπ' τῆ στάχτ τ' Ὀβριοῦ ποῦ πῆρανε ἔψες, καὶ τνε ρίχν-νε ἀπάν στοῦ μνήμα.

Ἐπόψε τὰ μεσάνυχτα παγαίν-νε στν ἐκκλησιὰ καὶ ξεμρώνται μὲ τὸ «Χοτὸς ἀνέστ». Ἐνας πέρνει τὸ παλιὸ τὸ σῆμαδρο καὶ μὲ δυὸ τσεκίτσια τὸ βαρεῖ καὶ ὄλλη ρίχν-νε τφέκια μέσ στν ἐκκλησιὰ. Τὰ παιδιὰ τσιγρίζνε τ' αὐγά τς καὶ κεῖ τὰ τρώνε. Ἐτς ξεμρώνη ἡ Πασκαλιά καὶ καθανίνας γιρίζ στοῦ σπὶτ τ μ' ἀναμένο κερί καὶ μ' αὐτὸ

ανάφτ τ γαρήλα στο είκονοστάθ. "Οποιανου σβής τὸ κερί, φέρνει ἀπ' τὸ φῶς τς Δευτερανάσταις.

Π α σ κ α λ ι ᾶ. Αὐτὴν εἶναι ἡ τρανύτερ γιορτὴ τσῆ χρονιάς. Τὸ μεσ-μὲρ στ Δευτερανάστασ ὁ παπᾶς μράζ κόκκινα αὐγά ἀδίς ἀδίδερ, καὶ γούλος ὁ κόσμος βάζνε τὰ γιορτερά τς καὶ χαίρται. Παγαίν-νε στς βίζιτες γιατί σήμερα ἔχνε ὄνομασία ὁ Πασκάλις, ὁ Πασκαλάκις, ἡ Πασκαλιώ, ὁ Ἀνέστς, ὁ Ἀνασταίς, ὁ Ἀναστασός, ὁ Τάσος, ὁ Δάτσης, ἡ Ἀναστασία, ἡ Τσιτσικα, ἡ Ἀνάστω, ἡ Λαβρινὴ καὶ ἡ Λαβρινιώ. Ἀπὸ σήμερα ἴσαμε τς Ἀναλήψεως, σαράδα μέρες δὲ λένε «καλιμέρα» καὶ «καληστέρα» μόνε λένε «Χστὸς Ἀνέστ», «Ἀληθῶς ἀνέστ». Πολλοὶ πίν-νε καὶ μεθάνε, κι ὕσταρα γιρίζνε μὲ τ λατέρνα γιὰ μὲ τὰ παιχνίδια καὶ χορεῦνε.

Δ ε υ τ ἔ ρ α [τοῦ Πάσχα] Τς Παναγίας. Σήμερα γένεται παναγύρ στς Παναγιάς, τ' ἀβέλια, ἐκεῖ π'γείναι τὸ ἅγιοσμα τς Παναγιάς. Ὁ παπᾶς διαβάζ παράκλησ' κι ὁ κόσμος, ἀφοῦ προσκυνήσ', ὕταρα πιάνται στὸ χορὸ μὲ τὰ τραβούδια γιὰ μὲ τὰ παιχνίδια. Ἔρκται κι ἀπ' τ' Ἀλβασάνι, τὸ Νιχώρ, τς Μέτρες κι ἀπ' τ' ἄλλα τὰ χωριά παναγυριώτες καὶ βραδιάζται μὲ τς χοροὶ καὶ τὰ τραβούδια.

Τ ρ ἰ τ η [τοῦ Πάσχα]. Τ' Ἀἵγιαννιοῦ. Σήμερα ὁ παπᾶς διαβάζ παράκλης στὸ ἅγιοσμα π'γείναι βροστά ἀπ' τὸν Ἀϊλιᾶ. Παγαίν-νε ὁ κόσμος καὶ ἐγλεντίζνε. Αὐτὸς ὁ Ἀἵγιάνις εἶναι γιὰ τ' θεομασία.

Π α ρ α σ κ ε υ ῆ. Τς Ζωοπηγῆς. Ἐχει ὄνομασία ἡ Ζωγιώ, ἡ Ζωγή, ἡ Ζωγίτσα, ἡ Ζώϊκα, ἡ Ζωγαρινιώ, καὶ ἡ Πγίτσα. Ὅποιοι τῶχνε τάμα, παγαίν-νε σήμερα στὸ βαλουκλῆ τς Πάλις νὰ διοῦνε καὶ τ' βόλι. Στὰ παιδιὰ λένε πῶς ὀδας θὰ περάς κανεῖς ἀπ' τς πορτάρες τ Γεδίκουλε, ἐκεῖ φλάει ἕνας ἀράπαρος, καὶ σὰ δὲ δά φλίσ, δὲ δ' ἀφίνι νὰ περάσ-νε. Κι ὀδας γιρίς κανὰ παιδί ἀπ' τὸ βαλουκλῆ τὸ ρωτάνε: «—Πῆγες στ βόλι; —Πῆγα. —Εἶδες Τοῦρκο; —Εἶδα. —Φοβήθηκες; —Φοβήθκα. —Φτύσ' τὸ γόρφο σ». Πολλοὶ παγαίν-νε μέσα στὸ ἅγιοσμα καὶ φλάνε μᾶξος ὡς νὰ διοῦνε τὰ ψάρια, π γεῖναι τγανισμένα ἀπ' τὴ μιὰ μεριά.

Λένε πῶς τὴν ἡμέρα ποῦ πάρτκε ἡ Πόλι, ἕνας καλόγερος τγάνιζε ψάρια μέσ στὸ βαλουκλῆ, κι ἄκσε μιὰ φωνὴ «Ἐπεσε ἡ Πόλι». Ἐκεῖνος δὲ δὸ πίστεψε καὶ εἶπε—Σὰ ζδανέψνε τὰ ψάρια ἀπ' τὸ τγάνι καὶ πδήξνε μέσ' στὸ νερό, τότες θὰ πὲς καὶ ἡ Πόλι. Ἐδεκει

π τὸ λεγε πῆδξανε τὰ ψάρια ἀπ' τὸ τγάνι κι ἄρκεψανε νὰ πλέχνε μέσ στ' ἅγιοσμα. Ὑσταρ' ἀπ' αὐτὸ τὸ θάμα ἔκαμαν ἐκεῖ τὸ βαλουκλῆ.

Ἀνάμεσα στς πορτάρες τ Γεδίκουλε καὶ τ' θάλασσα, εἶναι οἱ Ἐφτὰ κουλάδες. Μέσα εἶναι βαχτσέδες, καὶ μέσα σ' ἕνα βαχτσέ εἶναι ὁ βασιλὲς Κωσταδίνος Παλαιολόγος. Ὁ δαγῆς ὁ Κυριάκος πῆγε μιὰ φορὰ, κι ὁ βαχτσεβάνις τονε εἶπε θέλι νὰ πάγι καμμιὰν ἄλλι μέρα, π νὰ μὴ εἶναι κόσμος, γιὰ νὰ τονε δεῖξ τὸ μέρος. Εἶναι λέι ἡ πόρτα σὰ συρτάρ μεγάλο, τνε τραβᾶς καὶ κατεβαίνις μιὰ σκάλα, καὶ βαίνις σὲ μιὰ στενὴ σοῦδα. Ἐκεῖ εἶναι ἕνα παραθράκι καὶ γλέπ μέσα σὲ μιὰν ἐκκλησιᾶ. Ὁ βασιλὲς εἶναι ξαπλωμένος ὀμένος μὲ τὴ στολῆ τ, καὶ σκεπασμένος μ' ἕνα χσὸ πάπλωμα. Μόνε οἱ μύτες ἀπ' τὰ ποδῆματα τ φαίνται. Κοδὰ στὸ κρεβάτ τ, ἀπάν σ' ἕνα χσὸ μανάλι εἶνε ἕνα μεγάλο κερί, χορὸ τόσο ποῦ δυὸ νοματοὶ ἄντζακ βορῶνε νὰ τ' ἀγαλιόσ-νε, καὶ φέγγι θαβὰ στν ἐκκλησιᾶ. Τὸ κερὶ εἶναι καὶ δὲν εἶναι ἴσαμε μιὰ πθαμή. Ἀμα θὰ σωθῆ, θὰ σκωθῆ κι ὁ βασιλὲς νὰ πάρ τ' βόλι.

Κυριακῆ. Τοῦ Θωμᾶ. Τὸ ἀδίπασκα. Ἐχ' ὄνομασία ὁ Θωμᾶς κι ἡ Θωμαῆ. Σήμερα ὁ,τ κερὶ ἀπόμκε ἀπὸ τ βασκαλιὰ τὸ παγαίν-νε καὶ τ' ἀνάφτνε στν ἐκκλησιᾶ.

Δ ε υ τ ἔ ρ α. Τς Παναγίας (Ρευματοκρατούσης). Σήμερα εἶναι τὸ μετρητὸ τὸ παναγύρ, ποῦ παλεῦνε οἱ Τοῦρκι οἱ πεχλεβάνιδες μὲ τς Ρωμοὶ, καὶ παγαίνι κόσμος ἀπὸ γούλα τὰ χωριά νὰ σεργιανίς.

23. Τ' Ἀἵ Γιωργιοῦ. Σήμερα ἔχι ὄνομασία ὁ Γιώργης, ὁ Γιωργῆς, ὁ Γιωργάκις, ὁ Γιώργος καὶ ἡ Γιωργίτσα.

Γένεται παναγύρ στὸ χωριὸ στ "Αἵ Γιώργη τὸ μειδάνι κοδὰ στὸ παλιοκλῆς καὶ τὰ τσιτσιδάκια παγαίν-νε στὸ κοσί. Δέν-νε ἕνα σκοινὶ στ μέσ' στὸ δρόμο, ἀπ' τῶνα σπὶτ στ' ἄλλο καὶ κρεμᾶνε μαδῆλια. Αὐτὰ τὰ δίν-νε οἱ ἀρβωνιασμένες κι ἀπὸ καμμιά βολὰ δίν-νε πκάμσο καὶ σὲ μιὰν ἄκρη τ μαδλιου δέν-νε κανὰ κάρτο, τὰ κρεμᾶνε στὸ σκοινὶ κάβοσο ἀψιλὰ π νὰ πδήξ ἐκεῖνος π θάρτ πρῶτος γιὰ νὰ τὰ φτάξ. Ὁ πρῶτος διαλέξ καὶ πέρνει ὀποιο θέλι, τὸ ἴδιο καὶ οἱ ἄλλι. Ἀπὸ καμμιά χρονιά παγαίν-νε στὸ κοσί καὶ μὲ τ' ἄλογα. Ὅποιος ἔρτ πρῶτος ἀπ τὸ κοσί παγαίνι στὰ σπῆτια π' γεῖναι γύρω στὸν Ἀἵγιώργη καὶ μαζῶνι βαξίσις.

Σ' αὐτὸ τὸ παναγύρ καθὸς χωριανοὶ γένται τὸ ἕνα, κάμν-νε ἀδρεφάτο, σφάζνε ἕνα δυὸ ἀρνιά, τὰ βράζνε, ζμών-νε καὶ ψωμί κι ἄμα τὰ χαζηρλαδῆσ-νε, κόβνε τὸ κρηάς, τ' ἀλατίζνε, τὸ πιπερών-νε καὶ

μράζνε σέ γοθλι τς παναγουριώτες άπόνα κομμάτ ψωμί κι ένα κομμάτ κρηάς. Αυτό τό λένε «κουρβάνι» και τό κάμν-νε στά μεγάλα παναγύρια, τ' Αϊγιωργιου, τ' Αϊθανασιου, τς Αϊγιατριάδας και τ' Αϊλιός, άμά δχι ταχτικά. Στά παλιότερα τά χρόνια είχανε μάξως πνάκια πήλινα, πράσ-να, πού μοίραζανε στο γόσμο τό τζορβά και τό κρηάς, κι έτς οί ξένι οί παναγουριώτες δέν άπόμσκανε νηστικοί. Τά πνάκια αυτά τάκρυβανε σην έκκλησιά μαζί με τά ξλένια τά χλιάρια, άπ' κάτ' στ βορνή τή σκάλα του γιναίκειου.

Τό πουρνό, ύσταρ' άπ' τ' λειτουργία πέρνει ό παπάς τά σίχνα και μαζί με τοί ψαλτάδες παγαίν-νε στον Αϊγιώργη, μνημονέβ τά όνόματα, διαβάζ παράκλης και γιρίζνε πίσω πάλε. Σήμερα άνιουθε τό γουκλόσπορο, όσες θέλνε νά βάν-νε σκληκία.

Σήμερα ως και οί Τουρκι και οί Κατοβέλι έχνε παναγύρ. Οί Κατοβέλι σφάζνε άρνί, χορευνε τό σκατζόχερο και παγαίν-νε άπάν στο Μάι μοναχοί τς κι έγλεντίζνε. Απο σήμερα ώσαμε τ' Αϊδημητριου κάδδαι στις τσέργες. Όσα τσράκια δέ στοίχισανε τ ηρωτομαρτιά, στχιζνε σήμερα' ώσαμε τ' Αϊδημητριου, για ώσαμε τό Σηλυβριό νό τό παναγύρ, για κι ώσαμε ξάλωνα.

Οί βροχές τ' Απριλιου, είναι πολυ ηερεκετλιδκες. γι' αυτό λένε:
"Α βρέξ Απρίλης δώδεκα κι' ό Μάης μία δύο,
θά πάρνε τή κασέλα σου και όλο σου τό βίο.

Απο καμμιά χρονιά δέ βρέχι όσο πρέπ τν άνοιξ, τά σπαρτά δέ μεγαλών-νε κι ό κόσμος σταναχωριέται. Τότες μια γιναίκα στοίχιζε-ται με μολόγια, τστσιζαλάκια, παπαδίτσες, γλυστρίδες, παπαρούνες και λάπατα, βάζ στο κεφάλι τς ένα ψαθένιο καπέλλο, πέρνει σην άγαλιά τς ένα πανέρ, τό γιομόζ λογιώ δω λογιώ χορτάρια, γένεται «λαπατάς», γιρίζ μεσ στο χωριό και τραβδά :

Λαπατάς μας πορπατεϊ
τό Θεγό παρακαλεϊ,
νά μäs δώκη μιá βροχή,
νά χαρουνε οί φτωχοί,
νά δροσίσνε τά χορτάρια,
τά κριθάρια και τά στάρια,
τ' άβελάκια και τά ρόβια,
του φτωχου τά παρασπόρια.
Θέ μου ρίξε μιá βροχή,
νά χαρουνε οί φτωχοί,
τά σπαρτά μας νά πληθέν-νε,

τά δεμάτια μας νά γέν-νε,
καθενίνα και κοιλό.
κάθε κλημα και καλάθ,
νά πληθαίνη τό ψωμάκι,
νά φτηναίνη τό κρασάκι.

"Εχι κι' ένα ηακράκι νερό στο χέρ τς, κι' άγιαζ τς πόρτες σα δό ηαπά. Ό κόσμος τνε χύ-νε απο κομμά νερό ηροστά τς, για τό καταπόδ τς, και δέν άργει νά βρέξ.

Ε' ΜΑ·Ι·Σ

Αυτός είναι ό καθεαυτου μήνας τ λουλουδιου. Τώρα ανοίγνε τά τριτάφλα και τά λογής κοπής λουλούδια στσι ηαχτσέδες. Αθίζνε τά τριφύλλια στα τσαήρια, τά κ-κιά ψωμών-νε κι άρκευνε νά γένται τά κεράσια, τά μαυρα και τά γλαβάτα. Γιομίζνε οί κάη άγρι-ουλούδα, παπαρούνες, μαστχίστες, τσατζαλάκια, μαυροκούκια, βροτοκούδνα, θρουβο, κλώκες, μολόχες, τς Παναγίας τά δάχλα και τόσα άλλα λουλούδια. Ό Μάης βαινι με τά κ-κιά και βγαίνι με τά κεράσια.

Τό Μάι θερίζνε τά τσαήρια και μαζών-νε τά χορτάρια. Πολλοί παγαίν-νε άπ' τό χωριό και δλευνε στα ηειλίκια τά τσαήρια, άνάμεσα Μέτρες και Παξαις. Τά κορίτσια βοθάνε δξω στσι δλειές, στο τσάπισμα και στο βοτάνισμα. Τά παιδια θαραπεύδαι παιχνιδια. Παίζνε ξλάκι, μρούνα, ηιρτιρβίρ, τρακλατζίκι, γαϊδουρίτσα, σκαμνάκια, όμάδες, λυκο, κρυβιστήρα, τυφλοπόδκα κι άλλα τέτοια παιχνιδια. Ακόμα παγαίν-νε στ' άρπαλ-ήκια, κόφνε τσαβδάρια και κάμν-νε ζαβουνες και τσε λχλιουνα. Απο κανείνα κάμνει τρύπες στ ζαβούνα και τνε ηαιζ σα φλογέρα τσοβάνικι, κι' άμα θά χαλάς και δέ βγάξ φωνή, τότες τνε βάζ άνάμεσα στις φουχτες τ, τνε τρίβ λαφρυά και λέϊ:

Λάει λάει ζαβουνίτσα,
μη σε ρίξω μεσ στο ρέμα,
και σε τρώνε τά ψαράκια,
και σε κλαίϊ η Μαριγώ.

"Υσταρα τνε φσάι κι άνοϊ η φωνή τς κι άρκέβ πάλε νά λαη.
Ό κατσκάς αυτον τον μήνα φέρνει τά κατσίκια και τά μεσ-μέρια στο χωριό και τ' άρμέγνε τρεις φορες τήνη μερα. Τον άλλο μήνα πάλε άρκευνε νά τ' άρμέγνε μόνε δυο φορες: πουρνό και βράδ.

Τὸ Μάι δὲ γένται χαρές, γιατί ζουριάζνε οἱ νιόπαδροι σὰ μαγιατκά κατδάκια. Μόνε σὰν εἶναι μεγάλι ἀνάγι, βορεῖ κανεῖς νὰ παδρευτῆ. Ἄμὰ ἀρβῶνες γένται.

Π ρ ω τ ο μ α γ ι ἄ . Σήμερα ὁ κόσμος σκῶνται χαράματα, παγαίν-νε στὰ χωράφια καὶ στὰ τσαήρια καὶ ἀπὰ στὸ βὰήρ, στὸ Μάι καὶ κηλιούδαι ἀπάν στις πρσσ-νάδες, γιὰ νὰ χοδρέν-νε. Οἱ παραδαρμένες, πού γριεῦνε ἄδρα, κηλιούδαι ἀπάν στὰ χορταράκια καὶ λένε: «Φάγε Μάι, κ..φάγε Μάιμ..», γιὰ νὰ τσὲ πὰί ὀγουρ καὶ νὰ παδρευτοῦνε λήγορα. "Υσταρα μαζών-νε λουλούδια κάμν-νε στεφάνια καὶ τὰ στολίζδαι, καὶ τραβδώδας ἔρκδαι στὸ χωριό. Τότες ἀκοῦς τὰ τραβούδια «Καλῶς τονα τὸ Μάη τὸ χρυσομάλλη», «Μιὰ κόρη ὀπου εἶδα μὲ ζγουρὰ ξανθὰ μαλλιά», «Τούτ ἡ γῆς μὲ τὰ χορτάρια», «Ἐγὼ εἶμαι νοῦ ψαρὰ παιδί», τ' «Ρουμπαλιά» κ' ἄλλα τέτοια. "Οδε γρισ-νε στὸ σπῖτ, κρεμάνε τὸ στεφάνη τὰ λουλούδια καὶ ἄλλα πρᾶσ-να κλωνιά, ἀπανωθοῦ στ ἔορτα καὶ τ ἀφῆν-νε κεί, ὡς τοῦ χρόν τ ἔρωτομαγιά.

Σήμερα παγαίν-νε σποὶ γλίστρες καὶ γλιστράνε.

Οἱ μάγισσες π ξέρνε ἀπ' τὰ ὄξω, βγαίν-νε τσιτσιδες μὲ τῆ σκοτίδα, αὐγίτσα, καληκεῦνε τ ἔβανα, παγαίν-νε στὰ γιουρέδκα τὰ χωράφια, διαβάζνε τὰ μαγικά τς, κόφνε ἀπὸ 'να στὰχι ἀπὸ τς τέσσερ ἄκρες τ χωραφιού, τὸ παγαίν-νε στὰ δκά τς καὶ τὰ ρίχν-νε κεί καὶ πέρν-νε τὸ ἔρεκέτ.

"Οποιονα ἔχνε ὄχτρα, παγαίν-νε στὸ σπῖτ τ καὶ κόφνε ἕνα πελεκοῦδ ἀπὸ τ' ἀνώφλιω τς πόρτας τ, τὸ διαβάζνε μὲ τὰ διαβόληνά τς τὰ λόγια κ' ὕσταρα τὸ ρίχν-νε στὰ χωράφια τὰ δκά τς καὶ κλέφνε τὸ ἔρεκέτ ἀπ' τς ἄλλνοῦς.

"Οδε πάλε θέλνε νὰ χάσ ὁ ἄθρεπος π ὄχτρεῦδαι τὸ ἴσιό τ καὶ νὰ σερσεμελειστη, πέρν-νε ἕνα μσάδ σῶμα, τὸ ζαλίζνε ἔτς π νὰ μὴ βορη κανεῖς νὰ βρη τν ἄκρη τ, καὶ τὸ ρίχν-νε στ ἔορτα τ, γιὰ νὰ τὸ δρσσκελῖς τὸ πουρνὸ καπῶς θὰ βγαίνη ἀπ' τὸ σπῖτ τ, ἢ νὰ τὸ πατήσ καὶ νὰ μαγευτῆ.

"Ἄμα πάλε θέλνε νὰ ζουριάσ ἐκεῖνος π θὰ μαγέψνε, κλέφνε ἀπ τν ἀπλώττρα τ κανὰ βρεμένο ροῦχο, βάζνε μέσξ ἕνα πολιφάδ σαποῦνι, τὸ παραχών-νε σὲ μέρος π νὰ συχνουλιζεται γιὰ νὰ τὸ δρσσκελάη, καὶ κάθε βράδ παγαίν-νε ἀπὸ κρυφὰ καὶ τὸ ποτίζνε. "Οπως σγολιῶνι τὸ σαποῦνι, ἔτς ρέβ καὶ ζουριάζ κὶ ὁ ἄθρεπος ἐκεῖνος.

"Ἄμα διη κανεῖς π τὸν ἔρρξανε μάγια, τὰ λύνη γιὰ μὲ τὸ καλό, γιὰ μὲ τὸ κακό. "Ολω ἔροστὰ θὰ κητάξ καλὰ νὰ μὴ τ' ἀγιάξ καὶ νὰ μὴ δὰ δρσσκελῖς. "Υσταρα πέρνει ἕνα σιδερένιο δεκράνι τὰ σκῶνι

καὶ τὰ πετάη ὄξω στις κουπριές. "Ἄν εἶναι ἄθρεπος π τὸ λεί ἡ καρδιά τ, καὶ δὲ φοβᾶται, κάθεται καὶ κάμνει ἀπάν τς τὸ χοδρό τ τὸ νερό χωρῖς ν' ἀκβῖς στὰ μάγια καὶ χαλνάνε. Ἄμὰ σὰν εἶναι φοβητσιάρς, τότες φωνάζ τὸ βαπα, διαβάζ ξορκισμό, χύνη ἀγιασμό σ' ἐκεῖν τὸ ὄπο, χαλνᾶνε τὰ μάγια καὶ πάη.

Μιὰ χρονιά ὁ Μαυρουδόγλουσ ὁ βεχτσῆς, εἶδε τ μάγισσα π γύρξε στὰ χωράφια καβάλλα στ ἔβανα, ἔπεσε τὸ καταπόδ τς, τνε κηνήγισε, ἔηκε μέσ στὸ χωριό καὶ χῶθεκε μέσ σὲ μιὰ χρεῖα καὶ τονε πέταγε σκατά, γιὰ νὰ μὴν ἔρτ κοδὰ καὶ τνε γνωρῖς. Τότες τράβξε κὶ ἐκεῖνος τὸ τφέκη νὰ τνε βαρέσ' κὶ ἀπ' τὸ φόβο τς φανερώθηκε ποιά ἦδανε καὶ χάλασανε τὰ μάγια τς.

Σήμερα ἕνα πάρς ἀπ τὸ νερό πὸ σβῆνι ὁ σιδεράς τὸ κόκκινο σῖδερο καὶ τὸ ποτῖς ἐκεῖνονα π δὲ σ' ἀγαπάη τονε κάμνει νὰ σὲ γλέπ καὶ νὰ κάμνη ἡ καρδιά τ «τζίζ» ἀπ' τ λαχτάρα τ γιὰ σένα.

"Ἄμα θέλνε ν' ἀποκημῆσ-νε κανεῖνενα, γιὰ νὰ μὴ τζὲ νοιώσ τίθὰ κάμνε, πέρν-νε «πεθομένο χῶμα» σάνε σήμερα καὶ τὸ βάζνε ἀπ κὰτ στὸ μαξλάρ τ. "Ἐτς ἔκαμανε τ Κατερίνα τ μμη καὶ δὲν ἔνοιωσε ὄδες ἔκλεψανε τ γόρ τς.

Σήμερα θέλν νὰ 'χὶ κανεῖς τὸ νοῦ τ, γιὰ νὰ μὴ δονε μαγέψνε. Κάθανεῖς, μεγάλος καὶ μκρός, κητάξ νὰ μαγέψ ὀποιονα βορέσ. Καὶ μόνε νὰ πῆ «Νὰ ἕνα καρτάλι» ἢ «Νὰ ἔρκεται ἡ ν-νέ σ» καὶ νὰ κάμ τὸν ἄλλονα νὰ τὸ ψτέψ καὶ νὰ γρισ νὰ κητάξ, φτάνη κὶ ὄλας. Τονε μαγεψε καὶ πάη.

2. Τ' Ἀ ἱ θ α ν α σ ι ο ῦ . Σήμερα γένεται μεγάλο παναγύρ στὸ χωριό μας στὸν Ἀἱ Θανάς, ἀπαναθιοῦ στὸ τζεσ-μέ. Μαζώνται ὁ κόσμος ἀπ' κὰτ στὸ Τονάρ, ἔρκδαι τὰ παιχνίδια ἀπ' τὸ Ἐάστερο καὶ παίζνε καρνέτο (ψιλό καὶ καθάδκο) λαγούτα καὶ λύρα, γιὰ βιολῖ καὶ χορεύνε τὰ κορίτσια καὶ οἱ ἄδροι. Κάμν-νε καὶ κουρβάνη, ὅπως τ' Ἀἱ Γιωργιοῦ, καὶ παγαίν-νε τὰ τσιτσιδάκια στὸ κοσί. Σήμερα ἔχνε παναγύρ καὶ στις Λαγοθηῆρες, πὸ ἔχνε τν ἐκκλησία τς Ἀἱ Θανάσ καὶ εἶναι γιὰ τοῖ τρελλοῖ. "Ἐχνε καὶ μιὰν ἀλυσίδα καὶ τσὲ δέν-νε ἐκηπέρα.

8. Ἰ ω ἄ ν ν ο υ τ ο ῦ Θ ε ο λ ὸ γ ο υ . Λαφρογιόρτ. Τὰ παιδιά, πολλές βολές, ὄδας παίζνε καὶ κάμν-νε τὸ χέρ, γιὰ νὰ διοῦνε ποιός θὰ γένη μάννα, λένε, ἀλλάζοδας σὲ κάθε σλλαβῆ τὸ χέρ:

Ἰω-άννη Θεο-λόγο

Πές με τὸν κα-λὸ τὸ λόγο

άπ' αὐ-τά τὰ δυὸ τὰ χέρια
ποιό είναι τὸ κα-λύτε-ρό.

Ἄκόμα τὰ παιδιά παίζνε «λόπκες». Βάζνε ἕνα σανίδ ἀπὰ σ ἕνα χοδρὸ κούτσουρο, κάθετα ἕνα παιδί στήν μιάν ἄκρη τ σανιδιοῦ κι ἕνα στυ ἄλινα καί μιὰ σκώνεται τὸ ἕνα καί γέρνει τὰ σανίδ ἀπ τ ἄλλο μέρος, μιὰ σκώνεται τ ἄλλο καί γέρνει τὸ σανίδ ἀπ αὐτὸ τὸ μέρος. Ἐκεῖνο π σκώνεται φωνάζ «Λόπ» καί τ' ἄλλο π κάθετα «κες» καί γιαιαυτὸ τὸ παιχιδ τὸ λένε λόπκες. Ἄλλα πάλε φωνάζνε «ἠόπ» -«λα».

Στς Μέτρες ἔχνε τὸ ἅγιασμα τ καί τὸ λένε «Βισέλα», γιαιτὶ εἶναι μιὰ γιόλα γιομάτ νερό. Τὸν ἅγιο τονε λένε καί Ἄη Γέρο. Καί στς Δελιόνες ἔχι τὸ ἅγιασμα τ, μέσα σ' ἕνα περιβόλι καί τὸ λένε Γεροστάνη.

21. Τ' Ἀ₁ Κωνσταδίν. Ἐχνε ὀνομασία ὁ Κωσταδίνος, ὁ Κωσταδής, ὁ Κωστής, ὁ Κωστάκης, ὁ Κωσταδάκης, ἡ Κωσταδνιά, ἡ Ἐλένη, ἡ Ἐλενιώ, ἡ Ἐλενίτσα, ἡ Ἐλένω, καί ἡ Ἐλενωκάκι.

Σήμερα γένεται παναγύρ στ Ἄλβασάνι, γιαιτὶ εἶναι ἡ ἐκκλησία τς Ἀ₁ Κωσταδίνος. Πολλοὶ χωριανοὶ παγαίν-νε καί ἐγλεντίζνε πίν-νε, χορεύνε, γιρίζνε στς βίζιτες καί τὸ βράδ ἔρκαι πίσω στο χωριό.

Πέφτ τς Ἀναλήψεως. Σήμερα κάμν-νε γαλατό-πτες. Βάζνε ἀλεύρι, γάλα, αὐγά καί ζάχαρ, τ' ἀνακατῶννε, σὰ γουρκούτα πηχτή, ἀλείφνε τὸ ταψί με κομμά βούτρο, γίν-νε μέσα τ γουρκούτα καί τνε ψήν-νε στο φουρνο. Ἄμα ψθῆ καί γένι κνηκάτ, τνε βγάζνε ἀπ' τὸ φουρνο, τνε πισπιλών-νε με ζάχαρ, τνε κόφνε κομμάτια, τν ἀφήν-νε νὰ κρυώσ κομμά, καί ὕσταρα τνε τρώνε. Ἄπ' αὐ-τὴν πέρν-νε κάμποσα κομμάτια, καί κεράσια καί κόλιβρα, τὸ παγαίν-νε στὰ μνήματα, τρισαγίζ ὁ παπάς τς πεθαμένι, μνημονέβ τὰ ὀνόματα καί ὕσταρα τὰ μράζνε στὰ παιδιά γιὰ σχώριο. Ἄπὸ σήμερα σώνε-ται πιά τὸ «Χοτὸς ἀνέστ» κι' ἀρκεύνε νὰ λένε «Καλιμέρα καί κα-λήσπερα».

Αὐτὸν τὸ μῆνα βγάζνε τ' ἄλογα στο τσαήρ καί τὰ τσαηρλα-δίζνε. Τ' ἀφήν-νε τ' ὄλω λίγο 15 μέρες νὰ φάνε τριφύλλι καί νὰ ξε-κραστοῦνε. Ἄπ' αὐτὸ ἀπόμκε καί ἡ παροιμία π λέί :

«Ζῆσε Μάι νὰ φᾶς τριφύλλι,
καί τὸν Αὐγουστο σταφύλι».

Τ' ἄλογα ὄδας τὰ βγάζνε στο τσαήρ, δέν-νε τὰ ποδάρια τς με τ σιδερένια τ βουκαγιά. Ἄπὸ καμμιά βολά τχαίνι ν' ἀκβῆσ ἡ βκαγιά σὲ τριφύλλι με τέσσερα φύλλα καί ξεκλειδώνεται μοναχῆ τς καί φεύγει τ ἄλογο.

Τὸ τριφύλλι με τέσσερα φύλλα ἔχι μαγικῆ δύναμ ν' ἀνοῖ κάθε κλειδαριά καί κάθε καρδιά. Τῆ ἠρωτομαγιά, κι' ὄπια ἄλλι μέρα τύχι νὰ βρῆ κανεὶς τριφύλλι με τέσσερα φύλλα, τὸ πέρνει, καί τὸ κρύβ γιὰ ὄρα ἀνάγι. Ἄμα ἔχισ κανεῖνενα ὕποψία π δὲ σὲ λέί τν ἀλή-θεια, τὸν ἀναγάζι μ αὐτὸ νὰ σὲ μολογήσ τὸ σωστὸ καί τὸ κρυφὸ. Ἄμα πάλε ζλέβς τῆ γιναίκα σ, μ' αὐτὸ ἀνοῖς τ γαρδιά τς καί μα-θαίνις τὰ μυστκά τς.

ΣΤ' ΘΕΡΤΗΣ

Αὐτὸν τὸ μῆνα τονε λένε Θερτή, γιαιτὶ τώρα ἀρκέβ ὁ θέρος καί γούλο τὸ μῆνα θερίζνε. Πρῶτα θερίζνε τὰ χορτάρια, ὕσταρα τὰ κρι-θάρια, τὰ στάρια καί τοὶ βρῶμες. Ἄμα τὰ σπαρτὰ εἶναι γιουρέδκα, τὰ θερίζνε με τ γόσα, ἄμα εἶναι κοδά, με τὸ δρεπάνι, κι' ἄμα δὲ χρη-ματάνε κάνε, κι εἶναι ἀριά, γιὰ καί πολὺ κοδά, τότες βάζνε κορίτσια καί γιναίκες καί τὰ βγάζνε με τὸ χέρ ἀπ τ' ρίζα. Οἱ θεροτάδες ὄδε δλεῦνε μακριὰ ἀπ' τὸ χωριό, κίμοῦδαι ὄξω στὰ χωράφια, καί τὸ τσράκι τσὲ κβανεῖ τὸ φαγί ἀπ' τὸ σπίτ. Μόνε οἱ γιναίκες καί μα-κριὰ νὰ εἶναι καί κοδά, δὲν ἀπομνήσκε στὰ χωράφια. Γιρίζνε τὰ βράδια στο σπίτ, καί τὸ πουρνό, αὐγίτσα ξαναπαγαίν-νε. Οἱ ἄδροι φοροῦνε στο κεφάλι τς ἀπὸ νὰ ψαθένιο καπέλλο, καί οἱ γιναίκες καί τὰ κορίτσια ἕνα μεγάλο ἄσπρο μαμούκι, γιὰ νὰ μὴ τσὲ καίι ὁ γήλιος. Τὸ παιδί πὸυ κβανεῖ τὸ φαγί, παγαινοέρκεται με τἄλογο γιὰ με τὸ γαδούρ. Τὸ φαγί τὸ βάζνε μέσα σὲ ἡκράκι, καί τὸ κρασί στο νεροκολόκιθο γιὰ στ τσότρα γιὰ νὰ μὴν ἔχι φόβο νὰ τσακιστῆ. Τὸ νερό τὸ κβανεῖ με τὸ λαϊνάκι ἀπ τὸ ἡνάρ π γεῖναι ὄλω κοδά στο χωράφ π θερίζνε. Πολλές βολές τὸ τσράκι κατσιρδάι τὸ κμάρ ἀπ τὰ χέρια τ, καί τσακίεται τὸ μανίκι τ, καί τότες τὸ πιάν-νε ἀπ τὸ λαιμό, ὄς που νὰ τὸ ξανακατσιρδίσ καί νὰ τσακιστῆ κι ὁ λαιμός τ, καί τότες δέν-νε δυὸ χοδρούτσκα ἐλάκια σ ἕνα σκοινάκι, ὄς μιὰ πι-θαμῆ μακρῷ, γίν-νε τὸ ἕνα ἐλάκι μέσα στο κούτρουλο τὸ κμάρ γιὰ νὰ πιάνι, κι ἀπ τ ἄλλο τὸ ἐλάκι τὸ βαστάνε, κι ἔτς παγαίνι καθό-σες μέρες ἀκόμα, ἴσκαμε νὰ τσακιστῆ καμμιά μέρα στὰ καλὰ καί

νάναγαστοθνε νά πάρνε καινούργιο. Τς έλιές και τό τρί τά βάζνε στο κλειδοκούτ. Τό ίδιο και τ άλας και τό πιπέρ και τ άλλα ξεροφάγια. Οί θερσάδες κάθε μέρα τρώνε σκόρδο, για νά μὴν έρκδαι κοδά τς τα φίδια τ ώρα πού κιμουόδαι και τσέ τσίβισ-νε, και τ άλλα ζούζουλα και μαμουόδια και τσέ πορπατίξνε και τσέ μολέψνε, και βοϋνε μέσ στα τσίτσιδα τς.

Οί θερσάδες παγαίν-νε από τρεῖς τρεῖς. 'Ο πρώτος, ό δραγομάνος, θερίζ με τ γόσα, τό καταπόδ τ ό δεμεττοής δένι τά δεμάτια, κι δλω πίσω ό τουρμουκτοής τραβάι τό τυρμουόκι και κάμνει τς θεμωνιές. Μαζώνι και τς τουρμουκιές και τσέ βάζ κοδά σι θεμωνιά για νά μή τζε τσαλαπατοθνε τά παιδιά πώρκδαι και μαζώννε στάχια, άμα τραβηχτῆ τό τυρμουόκι κι ύσταρα. Τά στάχια πού μαζών-νε τά παιδιά και οί φτωχιές οί γυναῖκες, τά κάμν-νε χαμουότσες, τσέ λιάζνε στον ήλιο, τσέ κουπανίζνε, τσέ λιχνάνε και τό κριθάρ, για τό σιάρ τό κάμν-νε άλεύρι, για τό πλουνε. Τό σιάρ τς χαμουότσας κάμνει πολύ καθαρό ψωμί γιατί είναι κ-κι μετρημένο χωρις μαυροκούκι κι άλλα πράματα μέσα.

"Οποιος έχι γιουρέδκο λινάρ, μακρόλνο, πέρνει τά κορίτσια πειγείναι γενιές τ, και τά παγαίνι στο χωράφ νά βγάν-νε σκλιά. Διαλέζνε πιά μεριά έχι, τό καλύτερο και τό βγάζνε με τά χέρια, τό κάμν-νε σκλιά, και ή κάθε μιá τά δένι μ' άλλοιότκο δέσ-μο για νά τά γνωρίζ. "Αλλι νά ποθμε τά δένι ρίζα με ρίζα, άλλι σπόρο με σπόρο, άλλι ρίζα με σπόρο, και τ' άφίν-νε στο χωράφ στασιές στασιές. Τό άλλο τό κοδόλνο τό λινάρ τό θερίζνε με τ γόσα. "Αμα ξαλωνίς-νε τάλλα τά σπαρτά κβανιοϋνε και τά λινάρια και τά σκλιά σι' άλώνι, έρκδαι και οί γυναῖκες και ή καθαμιά ξεχωρίζ τά σκλιά τς, τά κβανίζ για νά πέσ ό σπόρος και τ' άφήνι σι άλώνι. Τό λινάρ δέ d' άλωνίζνε με τ λοκάνι, μόνε τό μαρμαρίζνε, μαζών-νε τῆ λινάτσα για καψίδια στο φουρνο, και τό σπόρο τονε λιχνάνε. "Υσταρα μιá άλλι μέρα φορτών-νε τά σκλιά σι' άμάξ, έρκδαι και τά κορίτσια και τά παγαίν-νε στο ρέμα. "Η μιá βάζ σαλβάρ βαίνι μέσ στο νερό και οί άλλες τνε βοθάνε νά τά πετρώσ με πέτρες και τεζέκες. "Εκει τά λιμνιάζνε από όχτώ ίσαμε δέκα μέρες, κατά τό γαιρό π θά κάμ. "Οσο ζεστός ό καιρός τόσο λήγορα λιμνιάζδαι. "Υσταρα τά βγάζνε άπ' τό ρέμα τά φορτών-νε σι' άμάξ και τά φέρν-νε στο χωριό. "Εκει χωρίζ καθαμιά τά δκά τς, τά λιάζ στον ήλιο, τά κουπανίζ, τά μελιγάι, τά αποσέρνει σι λανάρα, τά κάμνει στροϋδες και τά κουπανίζ ώς νά γέν-νε στουπί. "Υσταρα τά λαναρίζ στο λανάρ δπως τά μαλλιά, τά χτενίζ με τ βούρτσα και τό σκλι π θ' άπομήκι

τό δένι σι ρόκα και τό στρίφτ νῆμα για σώδμα. Τσι ελόρζες πού βγαίν-νε δδας τ' αποσέρνει τσέ στρίφτ κροκιδ και με τό λινόξλο γιομίζ τά μεδέρια και τς μαξλάρες τς.

Αυτόν τό μήνα σώνται και τά σκλήκια, πλέχνε τό κουκούλι τς και σώνεται ό κόπος τς. Οί γυναῖκες οί καμένες πού βγῆκε τό κουσκούνι τς νά δρέχνε τό καταπόδ τς νά τά κ-ηιδίζνε τά φύλλα δδας πρωτοβοϋνε μηρμυγάκια και ύσταρα άσπροκεφαλοϋδια και σταχτούδια και νά μη βοροϋνε νά τά προφταίν-νε φύλλα στο κεδρί, τό πλουμι και σι μεγάλι, άμα τά διοϋνε στο βλάνο ν' άνεβαίν-νε στα ρείκια και τά σπάρτα και νά άρκέψνε νά πλέχνε, θαρρείς κ' ένα βάρος πέφτ άπ' τῆ ψχή τς.

Αυτός είναι ο μήνας ιση δλιας. Μικροί μεγάλι, γούλι, δλεϋνε.

Σ α β ἄ τ ο. Τ ὠ Ψ υ χ ὠ. Σήμερα παγαίν-νε οί γυναῖκες στα μνήματα τρισαγίζ ό παπάς, διαβάζ τά μισδοχάρτια και ύσταρα μράζνε κόλιβξ, σταροκούκια για κουλικάκια.

Κ υ ρ ι α κ ῆ. Τ ς Γ ο ν α τ ι σ τ ῆ ς. Σήμερα καθανίνας παγαίνι σι εκκλησιá μ' ένα κλωνι καρυδιá στο χερ για νά τό βάνι νά γονατίσ άπάν. Είναι ή μέρα πού περνάνε οί ψχές τση Τρίχας τό Γιοφύρ κι δσες είναι καθαρές βαίν-νε στο βοράδεισο, ειδεμη πέφνε μέσ σι Γόλασ. "Ο Χστός δδας αναστήθηκε πῆρε γούδες τσι ψχές από τ Γόλασ στα βοράδεισο. "Υσταρ' από κείνο, δσ' πῆγανε σι Γόλασ, απόμκανε εκεί νά βασανίζδαι. Τότες παρακάλεσε ή Παναγια νά τς άφήν-νε άπόλυα τς πενήδα μέρες τς Πασκαλιας και νά ξαναγυρίζνε τς Γονατιστῆς κι δσ είναι μετανοιωμένι και βοροϋνε νά περάσ-νε τση Τρίχας τά Γιοφύρ, νά γλιτών-νε. Γι αυτό γονατίζμε νά γένι τό γιοφύρ π θά περάσ-νε οί ψχές.

Δ ε υ τ ἔ ρ α. Τ ς 'Α γ ι α τ ρ ι ά δ α ς, γ ι α Τ ' 'Α η Π ν έ μ α. Σήμερα γένεται παναγύρ στον αϋλόγιο τς εκκλησιás. "Ερκεται κι ό δεσπότς από τς Μέτρες, κι από τν εκκλησιá με τά σίχνα παγαίννε σι "Αγιατριάδα και διαβάζνε παράκλησ' πέρνει άπ' τ' άγιασμα πειγείναι στο πγάδ κι άγιαζ το γόσμο. Μέσα κεί στο πγάδ είναι κ' ένα φιδ άμα δέ τό πράζνε, γιατί φλάι τ χάρ. Μετá άπ τν άπόλυσ κάμννε εξετάσεις στο σκολιό, κι ό δεσπότς μονάχος τ ρωτά. τά παιδιá τά μαθήματα τς, για νά διῆ τί ξέρνε.

Κ υ ρ ι α κ ῆ. Τ ὠ ν 'Α γ ί ω ν Π ά ν τ ω ν. Σήμερα έχι όνομασιá ό Πάντος κι ό Παντοής, και τό Νιχώρ παναγύρ.

"Από αϋριο άρκέβ ή νηστεία τ' "Αγιοποστόλ. "Αμά αϋτήνι τ νηστεία δέ τνε βολυπιάν-νε γιατί είναι καιρός τση δλιας. Γι' αυτό και λένε: «θέρος, τρύγος, πέλεμος». Οί δλιές αϋτές γένται με μαχαιρία

καί μέ δρεπάνια σά δὸ βόλεμο, κι' ὁ κόσμος ἔχι ἀνάγκη νὰ φάη, γιὰ νὰ πιάσῃ ἡ καρδιά τ, καὶ νὰ βαστήξῃ στὸ γόπο. Καὶ ἕνα ὄπισθον στὸ βόλεμο δὲν ἐξετάζνε σαρακοστή καὶ νηστεία, ἔτς καὶ στὸ θέρο καὶ τὸ τρύγο, ὅτ βροῦνε τρῶνε.

23. Π α ρ α μ ο ν ἢ τ' Ἀ γ ι α ν ν ι ο ὁ. Ἀπόψα βάζνε τὸ γλήδονα. Ἔνα κορίτς, γιὰ ἀγὸρ παγαίνι στὸ τζεσ-μέ καὶ φέρνει ἀρπαχτικὸ νερό, μ' ἕνα βακ-ἡρ. Ὅποιος τὸ νοιώσ, πολεμάι μάζεως νὰ τὸ κάμ νὰ κρίνι κι ἄμα γελαστή καὶ κρίνι, χύνι τὸ νερό καὶ παγαίνι πέρνει ἄλλο. Ὑσταρα τὸ φέρνει καὶ κάθε κορίτσο ρίχνει ὅτ θέλι μέσ στὸ νερό (κβί, καρφίτσα, δεκάρα δαχλύδ κλπ.) βάζνε κι ἕνα ἀγούρ, σκεπάζνε τὸ βακ-ἡρ μ' ἕνα μεσάλι τὸ δέν-νε μ' ἕνα σπάγο, περνᾶνε καὶ μιὰ κλειδαριά τὸ κλειδῶν-νε καὶ τὸ κρεμᾶνε σ' ἕνα δέντρο τ βαχ-τσέ καὶ τ' ἀφίν-νε γοῦλι νύχτα νὰ ξαστριστη.

Ὑσταρα μαζώνται τὰ παιδιὰ τῆς γειτονιάς φέρν-νε χαμουτςες, λινάτσα καὶ τσάκνα τὰ κορῶν-νε καὶ πδᾶνε μὲ τν ἀράδα ἀπὸ πάντοισι φλόγες. Αὐτὸ τὸ λένε «πλάνι». Σὰ δύχι κανεὶς νὰ ἔχι παρανιχίδες, γιὰ κανὰ βόνο, πέρνει μιὰ φούχτα στάχτ, τριβ τὸ μέρος ἐκεῖνο καὶ περνάι.

Ἀπόψα ὄποιος θέλι νὰ ξέρ τί θὰ εἶναι ἡ τύχη τ αὐτὸ τὸ χρόνο, κόφτ ἕνα σκόφλο, τὸ γιρίζ ἀνάποδα, βάζ καὶ τρία κ-κιὰ ἄλλα ἀπάν τ καὶ τ' ἀφίνι. Ἀμα τὸ πουρνὸ τῶβρη μαραμένο, γιὰ ἀναπόδογισμένο, θὰ μαραθοῦνε οἱ ἐλπίδες τ καὶ ἡ χρονιά τ θὰ πᾶι ἀνάποδα.

24. Τ' Ἀ γ ι α ν ν ι ο ὁ. Σήμερα ἔρκεται ὁ παπάς μὲ τὰ σίχνα καὶ τσι ψαλτάδες καὶ διαβάξ παράκλης στὸ παλιοκλῆς τ' Ἀγιάνι, καὶ μνημονέβ τὰ ὀνόματα.

Τῶμ ἀπολύκι ἡ ἐκκλησιά, μαζώνται γοῦλα τὰ κορίτσια στὸ βαχ-τσέ πῶχνε τὸ γλήδονα, κάδδαι ἀπ' κάτ σ' ἕνα δέντρο, στ' μέσ βάζνε ἕνα πρωτοπαῖδ πῶχι καὶ βαχὰ καὶ μάννα γεροί, τὸ κάμν-νε νύφ, γιὰ νὰ τραβῆξ τσι τύχες, καὶ ἀνοίγνε τὸ γλήδονα. Ὀλόπρωτα ξεκλειδῶν-νε τ κλειδαριά, λιοῦνε τὸ σπάγο, ξεσκεπάζνε τὸ βακ-ἡρ, καὶ βγάζνε τ' ἀγούρ λέγοδας:

«Ἀνοίξαμε τὸ γλήδονα νὰ βγῆ χαριτωμένος
βγῆκε κι' ἕνας ἀγούραρος θεριός, θεριοκαμένος».

Καθαρίζνε τ' ἀγούρ, καὶ τρῶνε γοῦλα ἀπὸ κομματάκι. Ὑσταρα κάθεται ἡ νύφ στ μέσ, μ' ἕνα γαθρέφτ σὲν ἀγαλιά κ' ἕνα πανι ἀπάν στὸ κεφάλι τς καὶ στὸ γαθρέφτ. Γύρω γύρω κάδδαι τὸ κορίτσια. Ἡ νύφ μὲ τὸ ζερβὶ χέρ βαστάι τὸ γαθρέφτ καὶ μὲ τὸ δεξι πᾶνι ἕνα ἀπ'

τὰ σ-μάδια π γεῖναι μέσα στὸ βακ-ἡρ καὶ φλάη ὡς που νὰ ποῦνε ἕνα τραβούδ, καὶ τότες βγάζ τὸ σμάδ ἀπ τὸ βακῆρ. Ὅποιανου εἶναι τὸ πέρνει κ ὕσταρα λένε ἄλλο τραβούδ καὶ βγάζ ἄλλο, ὅσο νὰ σωθοῦνε γοῦλα τὰ σ-μάδια. Τὰ κορίτσια γελᾶνε, χωρατεῦνε, πράζνε ἐκεῖνες ποῦ τὸ τραβούδ τς βγῆκε ταιριαμένο, κ ὕσταρα πέρν-νε τὸ βακ-ἡρ τὰ κορίτσια π δὲν εὐχαριστήθηκαν ἀπ' τὴ δύχι τς κι ἀπὸ δυὸ κορίτσια τὸ γιρίζνε ἀπὰ στὰ μεγάλα δάχλα τς (ἀντίχειρας), γιὰ νὰ γιρίσῃ ἡ τύχη τς. Ἄ τύχη νὰ πῆς τὸ βακ-ἡρ καὶ νὰ χιθῆ τὸ νερό, δὲ εἶναι σε καλό. Θὰ σκορπίσ-νε οἱ ἐλπίδες τς.

Πουρνούτσκο βγαίν-νε ὄξω πρὶ νὰ βγῆ ὁ ἥλιος καὶ φλᾶνε ἄμα βγῆ νὰ διοῦνε τὸν ἴσκιό τς. Σὰ θὰν εἶναι χωρὶς κεφάλι, θὰ πεθάν-νε στὸ χρόνο, θὰν εἶναι μὲ κεφάλι, θὰ ζῆσ-νε.

Ὁ Ἀναστάσις ὁ βελιγραδιώτς, ὄδας ἦδανε παλικάρ, εἶχε τάξ ἕνα μουσκάρ στὸν Ἀηγιάννι, ἄμα ὕσταρα πισ-μάνεψε καὶ δὲ δὸ πῆγε νὰ κάμ κουρβάνι. Τὸ μουσκάρ ψώριασε καὶ πολὺ γαιρὸ τὸ γιάτρευε. Ἡ μάννα τ κάθε μέρα τονε τρώγδανε γιὰτὶ δὲ δὸ παγαίνι τὸ τάμα, κι αὐτὸς πεισμῶθηκε καὶ τὸ παρᾶτ-σε διβιδούζ καὶ εἶπε: «Ἄς τὸ γιατρέψ ὁ Ἀηγιάννις νὰ τὸ πάγω». Σὲ λίγες μέρες τὸ μουσκάρ γιατρεύκε μοναχὸ τ καὶ τότες ἀναγᾶσκε νὰ τὸ πᾶι». Ὁ Ἀηγιάννις ἦδανε κάθισσο μακριά, καὶ τὸ μουσκάρ δὲ ἦδανε μαθμένο στὸ γεδέκι καὶ μάζεως δὲ δῶδεσε. Ἀμὰ νὰ διῆτε τὸ θέμα. Τὸ μουσκάρ ἦρτε τὸ καταπόδ τ ἀπ' τὸ χωριὸ ὡσαμε τ' ἁγιασμο μόν καὶ μοναχὸ τ, χωρὶς νὰ τὸ τραβῆξ, καὶ τὸ παρᾶδωκε τὸ τάμα καὶ ἡσύχασε.

29. Τ' Ἀ γ ι α π ο σ τ ὀ λ. Ἐχνε ὀνομασία ὁ Πέτρος, ὁ Πετρής, ὁ Πετράκις, ὁ Παῦλος, ὁ Ἀπόστολος, ὁ Ἀποστόλις, ὁ Ἀποστόλάκις, ὁ Ἀποστολιός, κι ὁ Ποπόλις.

Σήμερα σκῶν-νε οἱ κουκλάδες τὰ κουκούλια. Γένται καὶ τ' ἀποστολιάτκα τὰ σῦκα.

Ἀρκεῦνε νὰ ἔρκαται οἱ λοκαντζῆδες, μὲ τὰ παράξενα τὰ βρακιά, ἀπ' τὰ μέρια τῆς Προύσας, καὶ φέρν-νε λοκάνες, καὶ τσακμακόπετρες. Οἱ Κιοῦρτες ἀπ' τὸ Τζιγέζ, φέρν-νε γιαβάδες, δεκράνια, ἐλόφκιαρα, λιχνιστήρια, γιαβδάκια, τουρμούκια, καὶ τουρμουκάκια. Οἱ κοσκινάδες φέρν-νε κόσκινα, σίτες, δερμόνια, καινούρια, καὶ μερεμετίζνε τὰ παλιά. Ἐρκαται καὶ οἱ λαναράδες καὶ φέρν-νε λανάρια γιουρούκια, καθιστὰ καὶ λανάρια, γδιά, κλειδοκούτια, τσότρες, καὶ χτένια τ' ἀργαλιῶ. Πιάσε ἀπ' τὰ ἐξηδάρια γιὰ τὰ χράμια καὶ τσι βρανιές, τὰ πενηδπαδάρια, πενηδάρια, σαραδατεσσάρια, σαραδάρια, τριανταεξάρια, τριαδατριάρια, εικοσπεδάρια καὶ κατέβα στὰ δωδεκαμασάρια ποῦ φαίν-νε ποδοπάνια, ἀπὸ γοῦλα φέρν-νε καὶ σιάζνε καὶ τὰ χαλασμένα.

Ζ' ΑΛΩΝ'ΤΗΣ

Μήνας τση δλειᾶς καί τ παιδεμοῦ. Γοῦλος ὁ κόσμος ἀλωνίζνε, πρῶτα τὰ στάρια, ὕστατα τὰ κριθάρια, τσί βρῶμες, τὰ λινάρια, τὰ ψμόλινα, τὸ κούσοτου, τὸ κεχρί καί τὰ κ-κιά. "Ἄμα ἀλωνίς-νε τὸ πρῶτο τ' ἀλώνι, τὸ στάρ π θά βγάν-νε τὸ ἀλέθνε, τὸ ζμών-νε ψμί φλαγοῦνες, πέρν-νε μιὰ ζεστή ζεστή, τνὲ βρέχνε με τὸ νερό, κι' ὀ-ποιον ἀδαμῶς-νε στοὺ δρόμο τονε δίν-νε ἀπὸ ἓνα κομματάκι.

"Ὅποιος δὲν ἔχι ἀλώνι στ' Ἀλώνια, κάμνει ἀλώνι σ' ἓνα χωράφ. "Ὀλω ἡροστά τὸ τσαπίζ γιὰ νὰ βγοῦνε τὰ χορτάρια καί οἱ καλαμιές, ὕστατα κβανεῖ νερό με τν ἀμαξοβτσέλα ἀπάν στ' ἀμάξ. "Ἐνας χύνι με τὸ γαζοτενεκὲ νερό κι ὁ ἄλλος με τὴ χραβούλια ἀνά-ποδα τρίβ τὸ μέρος νὰ λισώσ καί τὸ σκεπάζ με τ' ἄχερο. Τν ἄλλι μέρα ζέβ τὸ μάρμαρο καί τὸ μαρμαρίζ γιὰ νὰ λισιᾶ παδοῦ. "Ἐσταρα ἄμα φέρν-νε τὰ δεμάτια, μαζών-νε τ' ἄχερο ποῦ εἶχαν σκεπασμένο τ' ἀλώνι καί στρών-νε τὰ δεμάτια, ἀφοῦ πρῶτα λύσ-νε τὸ δεματκό, ζεῦνε τς λοκάνες κι ἀρκεῦνε ν' ἀλωνίζνε με τὰ βῶδια, τ' ἄλογα γιὰ τὰ γαϊδούρια. "Ἄμα γένι (κοπή) ἢ ὄψ τ ἀλωνιοῦ, πέρν-νε τὰ δεκρά-νια καί τὸ γιρίζνε φέρνοῦς τὸ ἄκοπο μέρος τ' δεματιοῦ ἀπὸ πᾶν. "Ἄφοῦ τὸ γιρίσ-νε τρεῖς φορές με τὸ δεκράνι, ὕστατα τὸ γιρίζνε με τὸ γιαβά, καί στὰ ὕστερνά με τὸ φκιάρ. "Ἄμα γένι τ' ἀλώνι, ξεζεῦνε τς λοκάνες καί τὸ μαζών-νε με τὸ τουρμούκι καί με τς σουρτες τες συρτίζνε ὅσο ἀπομήκη ἀπ' κάτ καί τὸ κάμ-νε μιὰ στοίβα π τὸ λένε «τνάξ» γιὰτὶ ἀπὸ κεῖ τὸ τνάνε στοὺν ἀγέρα καί τὸ λιχνάνε. Τὸ στάρ, γιὰ ὄ,τ ἄλλο γένιμα εἶναι πέφτ ἔδεκει στοὺ σέτς καί τὸ ἄχερο τὸ πέρνει ὁ ἀγέρας καί πέφτ παρακάτ στν ἀχερίστρα. "Ἐσταρα τὸ χαλίζνε με τὴ χραβούλια ἀπάν ἀπάν καί μαζών-νε τὰ σκύβαλα τὰ δύματα σὲ μιάν ἄκρη. "Ἄμα σωθῆ τὸ λιχνισμα, πέρν-νε ἓνα λιχνι-στήρ, τὸ στή-νε ὀλόρτο κοδᾶ στοὺ σέτς, περνᾶνε ἀπ' τὰ δάχλα τ τὸ σκοινί τ δερμονιοῦ καί δερμονίζνε. Τὸ στάρ πέφτ ἀπ' κάτ, κι ἀπὸ πᾶν ἀπομήσκνε τὰ κότσαλα. "Ἐκεῖνα τὰ ρίχν-νε στν ἄκρη, κι ὄλο πῖσ ἄμα ξαλωνίς-νε τὸ στάρ, τὰ ξαναλωνίζνε. "Ἄμα σωθῆ τὸ δερμόνι-σμα, ἔρκεται ὁ σουρτζής, τὸ μετράνε με τὸ μσοκοίλι, ἓνα, δυό.. ἴσμε τὰ σαραδεννιά καί ἀδῖς πενήδα, λενε «δάλια μιὰ», καί με-τρῶδας τὸ γιομίζνε στὰ τσβάλια. "Ἐσταρα φορτών-νε τς βασταγα-ριές, καί τὰ τσβάλια στ' ἀμάξ καί τὰ παγκίν-νε στοὺ σπῖτ καί τ' ἀ-δειάζνε σισί βτσέλες, στ' ἀβάρια τς, σὲ κανά ὀδά, γιὰ τ' ἀφῆν-νε μέσα στὰ τσβάλια. Παγκίν-νε καί τ' ὀσοῦρ καί τὸ παραδίν-νε στὰ σουρτζῖδικα τ' ἀβάρια, μαζι με τ' βούσ-λα καί ὕστατα τραβάνε νὰ κοιμθοῦνε στ' ἀλώνι.

'Ἀρκεῦνε νὰ γένται τὰ καβούνια καί τὰ καρπούζια.

2. Τς 'Ἀγιαβλαχέρας. Λαφρογιόρτ. Παγαίν-νε καί θυμιάζνε στ' ἄγιασμα τς 'Ἀγιαβλαχέρας.

7. Τς 'Ἀγιακυριακῆς. "Ἐχι ὄνομασία ὁ Κυριάκος καί ἡ Κυριακίτσα. Γένεται παναγύρ στοὺ Νιχώρ, ποῦ τὸ λέμε καί ἀγγουροῦζ παναγυρί, γιὰτὶ τώρα γένται τ' ἀγούρια.

17. Τς 'Ἀγιαμαρίνας, Λαφρογιόρτ. Σήμερα πηγαίν-νε στ' ἀβέλι με τὸ κούτρολο τὸ καλάθ καί τὰ λίγτ σταφύλια π θά μα-ζώξνε τὰ φέρννε στν' ἐκκλησιά, τὰ διαβάζ ὁ παπάς κι' ὕστατα τὰ μράζνε γιὰ σχώριο.

20. Τ' Ἀηλιός. Μεγάλι γιορτή. Σήμερα ἔχι ὄνομασία ὁ 'Ἡλιός. Γένεται παναγύρ στοὺ χωριό. "Ἐσταρ' ἀπ' τὸ μεσ μέρ ἀνεβαίν-νε στ' Ἀηλιᾶ τ' ἄγιασμα καί διαβάζ ὁ παπάς παράκλησ. Μαζώνται ὁ κόσμος, πέρν-νε νερό καί νίβδαί, πίν-νε κιόλας γιὰ νὰ τσὲ πιάσ ἢ χάρ κι ἄμα ἔχνε κανά ὄνο νὰ τς ἀφήκι. Τὰ παιδιὰ κα-τεβαίν-νε μέσα στ' Ἀηλιᾶ τὸ ρέμα καί μαζών-νε φουδούκια ἀπ' τς ἄγριες φουδουκιές π γεῖν ἐκεῖ. "Ἄμα γύρ ὁ ἥλιος καί πάρ νὰ βρσ-δυάζ, ἀνεβαίν-νε στ ράχι π γεῖναι ἴσωμα καί χορεῦνε με τὰ τρα-βούδια, τὰ παιχνίδια, γιὰ τ λατέρνα, κι ἄμα πάρ νὰ σκοτινιάξ, κατε-βαίν-νε στοὺ χωριό. "Ἄπο καμμιά παρέα γιρίζ στς καβέδες καί στ' ἀγραστήρια καί πίν-νε, τραβδάνε καί χορεῦνε. Μὰ ὁ πλειότερος ὁ κόσμος σ-μαζώνται στὰ σπίτια τς.

Τώρα σφάζνε τς πετνοὶ καί λένε «Κότα πίττα τὸ Γενάρ κόκορο τὸν 'Ἀλωνάρ», καί κρατοῦνε καινούργιοι ἀπ' τὰ μαρτιάτκα τὰ πετνα-ράκια. Τὰ παιδιὰ τρῶνε τὰ φτερά γιὰ νὰ πετάνε, οἱ μεγάλι τὰ πο-δάρια γιὰ νὰ πορπατοῦνε, καί οἱ γιναῖκες τὸ πίσω μέρος γιὰ νὰ κάδ-δαί στὰ σπίτια νὰ κητάξνε τσι δλειᾶς τς καί νὰ μῆ σουρτουκεῦνε ἐδῶ καί κεῖ. "Ὀλω πῖσ, βγάζνε καί τὸ κόκκαλο πῶχι στ' ἀστήθ ἐκεῖ π' ἀρκέβ ὁ λαϊμός, ποῦ μοιάξ σὰ ν καί πιάν-νε γιάδες. Τὸ κορίτς λέει: "Ἄμα με γελαῖς θὰ σὲ κεδῆσω ἓνα μαδῆλι, γιὰ ἓνα ζευγάρ κάλτσες θὰ σὲ πλέξω, γιὰ θὰ σὲ ράψω ἓνα πκάμισο», ὁ ἄφρας πάλε τάξ νὰ πάρ γιὰ χτένι, γιὰ σκλαρίκια, γιὰ φστάνι. "Ὅποιος πιάσ γιάδες μ' ἄλλονα, κητάξ πῶς νὰ τονε γελάσ. "Ἄμα τονε δῶκι κανα πράμα κι ἐκεῖνος τὸ πάρ χωρῖς νὰ πῆ «γιάδες», τότες λέει «γιάδες» ἐκεῖνος π τὸ δωκε καί κερδέβ. "Ἄπο καμμιά βολὰ λαχαίνι καί οἱ δυό τς νὰ εἶναι τετραπέρατ καί δὲ γελάζδαί με τς μέρες καί με τς μῆνι καί χίλιες δυό κατεργαριές σκαρφίζδαί ὡς νὰ κερδῆσ ὁ ἓνας ἀπ'

τοί δυό. Αυτό τό κάμν-νε κι' ὄσες βολές σφάζνε ὄρνιθα γιά καπόνι μέσα στό χρόνο.

Σήμερα κόφτνε ταζέδκα καρύδια και κιτάζνε τ δούχι τς, ἄ θά βγῆ γιομάτο θά γένι δ,τ' ἔβανανε μέ τό νοῦ τς ἄ θά βγῆ ἄδειο, θά πῆ δέ θά γένι.

25. Τς Ἀγιάσαννας. Λαφρογιόρτ. Γιورتάζ ἡ Ἄννα και ἡ Ἄννικα, και ἡ Ἄννιώ και ἡ Ἄννίτσα.

26. Τς Ὁσίας Παρασκευῆς. Λαφρογιόρτ. Στς Μέτρες εἶναι ἕνα ἁγίασμα τς Ἄγια Παρασκευῆς, ἀπάν στό ἡαῖρ. Εἶναι σά σηλιά, ἴσαμε 50 μέτρα βάθος, και στό ζερβι τό μέρος ἔχι μιὰ τρύπα. Στά παλιά τά χρόνια λένε αὐτήνι ἡ τρύπα ἦδανε μεγάλη, και μιὰ βολά βῆκε μιὰ γαστρομένη β-βάλα και βγῆκε στό Τζιγέζ κοδά, στό Τεκέτερε μέ τό μαλάκι. Ἐκεῖ λένε ἦδανε ὄρχαία πολιτεία και τώρα σώζδαι τρεῖς μεριές μέ σπίτια σκαλιστά στ ριζιμιά τ βέτρα μέσα. Τό ἕνα ἔχι 40 σκαλοπάτια «κ-ἡ-κ μερβεβέν» τό λένε οἱ Τοῦρκι. Λένε π γεῖναι και πολλά φλουριά καταχωνιασμένα ἐκιπέρα ἀμά τόσο ποῦ ἔκαμανε οἱ μαδραγόνατζηδες, δέ βορσανε νά τά βγάν-νε.

Ἐχι ὄνομασία ἡ Παρασκευοῦ, ἡ Παρασκευίτσα κι ὁ Παρασκευάς.

27. Τ' Αἰ Παντελεήμονα. Μεγάλη γιορτή. Σήμερα γένεται παναγύρ στ' Ἀλβασάνι και πολλοί χωριανοί μας παγαίν-νε. ἄλλι γιά τ' χάρ κι ἄλλι γιά κέφ. Τό ἁγίασμα εἶναι ὄξω μεριά ἀπ' τό χωριό κι ὄποιος εἶναι ἄρρωστος, παγαίνι ἀπό βραδῖς, κι-μάται, κεῖ και τονε πιάνι ἡ χάρ. Ὅποιος θέλι νά καταλάβ ἄν θά γένι ἐκεῖνο π γύρεψε ἀπ' τόν Ἀἰ Παντελεήμονα, και νά μιὰ δεκάρα στυν αἰκόνα τ. Σά δνε πάρ, θά γένι δ,τ κρυφά μελέτ-σε, σά δέ δνε πάρ, πάι ὁ κόπος τ χαμένος. Ὁ Ἀἰ Παντελεήμονας εἶναι ξακουσμένος γιά τά θάματα τ και πολὺς κόσμος παγαίνι στ χάρ τ. Γιά τ' αὐτό λένε: «Κτσοί, στραβοί στόν Ἀἰ Παντελεήμονα».

Ἐχν ὄνομασία ὁ Παντελής, ὁ Παντέλος κι ὁ Παντελάκις.

Στόν Ἀἰ Παντελεήμονα τ Ἀλβασανιοῦ ἦδαν' ἕνα μεγάλο καβάνι ὑψωμένο, δηλαδή μέ καιρὸ εἶχε βάνι σ' αὐτό ὑψωμα ὁ παπάς. Μιὰ μέρα γένικε μεγάλι φουρτούνα και τό καβάνι γρέμισε κατά γῆς, ἀπά στό δρόμο και βόδζε τό γόσμο νά περάσ. Πῆγανε και τό κοψανε μέ τό πριόνι, ἀμά βράδιασε κι ἀπόμκε ἕνα κομμάτ ἀπ' τ ρίζα κι ἀπάν ὄξ ἕνα μέτρο. Πῆγανε τό πουρνὸ νά κόψνε κι ἐκεῖνο και νά πάρνε

και τά ξύλα, και γλέπνε τό ἄκοπο κομμάτ σκώθηκε τ νύχτα και στέκδανε ὄλόρτο. Τότες μιὰ γριά τς ἔφερε στό νοῦ τς π γῆδανε ὑψωμένο τό δέδρο, και δέ γότ-σε κανεῖς νά πάρ ξύλα ἀπό κεῖ και τ' ἄφκανε και σάψσανε γιά νά μῆ γολαστοῦνε.

Πολλοὶ πέρν-νε ἕνα τσάμα ἀπ' τ' ἄρρωστ τά ροῦχα και τό δέν-νε σέ καμμιάν ἄβατονιά κοδά στ' ἁγίασμα γιά νά δεθῆ ἡ ἄρρωστεια τ. Ἄλλι πάλε βάζνε ἁγίασμα σ' ἕνα κάπ, τό ζεσταίν-νε και λούγγε τόν ἄρρωστο, βγάζνε και τῆ σκούφια τ, τό πκάμσο τ, ἡ τό σῶβρακο τ, κατὰ τν ἀστένεια πῶχι, και τ' ἀφήν-νε ἐκεῖ γιά ν' ἀπομήκι και ἡ ἀνάγι τ. Ἀκόμα κόβνε τρίχες ἀπ' τά μαλλιά τ και τσέ δέν-νε στς ἄβατονιές π γεῖναι στ' ἁγίασμα, γιά νά κοπῆ τό κακό ἀπό πάν τ και να σκαλώσ ἐκεῖ. Αὐτά τά κάμν-νε και σ' ἄλλα ἁγίασματα, στόν Ἀηλιά, τ ἡναγιαῖ, τόν Ἀηγιάνι, τόν Ἀιθόδωρο, τν Ἀι-απαρασκευῆ τν Ἀϊτακατερίνι, γιά νά τσέ πιᾶσ ἡ χάρ.

Ἀμα σκῶθῶνε τὸ δεμάπια, γιρῖζ ὁ κατσκάς τά κατσικία μέσ στα χωράφια και τρώνε δ,τ στάχια βροῦνε Γι' αὐτό τό γάλα τς γένεται πολλο και τό καρδάριζνε οἱ γυναῖκες μέσ στό καρδάρ, βγάζνε τό βούτρο, βράζνε τ' ἀργιάνι στρασιῶνε τῆ μζίτρα, και τό τρώγαλο τό δίν-νε στά γρούνια. Ἀπό καμμιά το πῆζ ξύγαλο και ὕσταρα το καρδάριζ και σ' βγάνι τό βούτρο κι ὕσταρα τό περνάι ἀπ τ τζαδῆλα και γένεται ξύγαλο στραγιστό.

Ἀρκεύνε νά μαζών-νε τό καπνὸ, τσέ περνάνε ἀρμαθιές, τσέ δέν-νε στά κοδάρια και τσέ λιάζνε στόν ἥλιο. Ὑσταρα τονέ κάμν-νε ἔλπεζέδες, τονε γόφτνε στό χαβάνι, και τονε πλοῦνε κατσακίκο, Στό Ρετζι δίν-νε μόνη τς χορδάδες.

Ἀμα σωθῶνε τ' ἄλῶνια και μαζωχοῦνε οἱ κουκνάρες ἀρκεῦνε οἱ βεγκέρες, σδάνκες, τά «μετζιά» ὄπως τά λέν οἱ Ἀλβασανιώτες. Μιζώνται νιοί και νιές στα σπίτια πῶχνε κουκνάρες τσέ ξεφλουδίζνε, τσέ ξερέν-νε κι ὕσταρα τσέ τρίβνε. Τσι τρυφερές τσέ διαλέζνε και τσέ βράζνε νά τσέ φάνε. Ὁ νοικοκύρς μαγερέβ κανά πλάφ, ἡ καμμιά κούρκα, ἡ χῆνα και φλέβ τς βοηθητάδες. Ἐκεῖ π δλεῦνε τραβδάνε, χωρατεύνε, λένε χαϊμόσκα παραμύθια και περνάνε τν ὦρα τς μέ γέλοια και χαρές.

Τώρα γένται τ' ἄβράβλα, τά βάζνε στα ταψιά και τά λιάζνε, και μεθαῦριο τά κάμν-νε ρετσέλια. Τά πλάκια, τά παπάκια και τά χινάρια ξετνάζδαι κι ἀρκεύνε νά τά πλοῦνε και νά τά σφάζνε.

Η' ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

Κι αὐτὸς εἶναι μήνας τσῆ δλειᾶς. Ἀρκεύνε νά σ-μαζώνται τ' ἄλῶνια, κι ὄποιος ξαλωνίς, κβανεῖ τ' ἄχερο τ μέ τς καλαμωτές. Οἱ ζιζικι τῆν ἡμέρα και οἱ γρύλι τ νύχτα ἀκόμα παίζνε τό σκοπό τς. Τά τσαούσια και τά πρωϊμάδια ἀρκεύνε νά γένται, τό ἴδιο και τά ζέρδελα, τά καῖσιᾶ και τά σῦκα, τά μκρά και ξακουσμένα γιά τῆ γλύκα τς περδικόσκα, τά μεγάλα ματζανιά, και τά τρανύτερα τά λόπια π γεῖναι σάν ἀπίδια, και τ' ἄλλα τά στορογιά μέ τό μέλι στό σκισμένο πάτο τς. Οἱ σκάδες και οἱ μελισσάδες, μέ τά φαδαχτερὰ γαλάζια και κίτρινα φτερά, οἱ ἀχελώνες, οἱ λαγοί, οἱ ἀλεπές, τά

τσακάλια και τ' άλλα τ' αγρίμια κατεβαίν-νε στ' ἀβέλια, και οί ἀβ-τζίδες βγαίν-νε και τὰ σκοτών-νε. Ἀρκεύνε ν' ἀνοίγνε τὰ ραδίκια, τὰ μαυράκια, τὰ γαλάζια τὰ τσαλιά και πληθος ἄλλα λουλούδια ξε-θωριασμένα κι ὁ κόσμος ἀρκέβ νὰ συχοπαγαίν στ' ἀβέλια. Τώρα βγάζνε τὰ σκόρδα, τὰ κρομμύδια και τὰ λιάζνε. "Ὑσταρα πλέχνε τὰ σκόρδα ἀπὸ 100 και τὰ λένε πλεξούδες και τὰ κρομμύδια τὰ δέν-νε μὲ τὸ σάζ ἀρμαθιὲς και τσὲ λένε χέρια. Βγάζνε τὰ ροβύθια, τ' φακή, τὰ λαθήρια, τὰ κ-κιά, τὰ κουπανίζνε, τὰ λιχνάνε στὸν ἀγέρα και τὰ βάζνε στὸ κελλάρ γιὰ τὸ χιμῶνα.

Τοῖ πλειότερες φορές τὸν Αὐγουστο γένεται ζέστα ἴσαμε τς δε-καπέδε. Ἄμὰ κατὰ τὰ ἔβγα τ' Αὐγούστ, ἀπὸ καμμιά χρονιά κάμνε βροχὲς και κρὺο τσουχτερὸ μὲ κρουολογήματα κι ἀρρώστειες και τότες λένε τ παροιμία: «Ἄπὸ Αὐγουστο χειμῶνα».

Αὐτὸν τὸ μήνα βγάζνε και τς χωριανικοὶ τοῖ μράδες στὸ μεζάτ, σὰ δὲ τζ ἔβγανανε τὸν Ἄλωνιτή, και τσὲ παραδίν-νε σ' ἐκείνονα π θὰ δώκι τὰ πλειότερα, τὸ Σιλυβρινὸ τὸ παναγύρ.

Στὰ παλιότερα τὰ χρόνια τοῖ πρώτες ὀχτῶ μέρες τ' Αὐγούστ τς ἔλεγανε δρίματα. Τώρα δρίματα λογαριάζνε μόνε τοῖ τρεῖς πρώ-τες μέρες, και σ' αὐτές, δὲ βλέν-νε, δὲ λούγδαι και δὲ βαίν-νε στὸ νερό, γιὰτι λένε κόβδαι τὰ ροῦχα και κάμνε πανάδες τὸ πρόσωπό τ.

Αὐτὸν τὸ μήνα διαλέζνε τὰ ξετναμένα τὰ πετνάρια και τὰ καπο-νιάζνε. Γιὰ νὰ κάμς καπόνια και νὰ ταιριάζνε, θέλι νὰ γείναι στ γιόμς τ φεγαριου. Τότες γιομίζνε και παχαίν-νε σὰ δα γρουναίκα. Ἄμὰ τὰ κάμς στ σώσ τ φεγαριου, σώνται και δὲ βροκόβνε.

1. Πρῶταυγουστιά. Σήμερα ὁ παπάς διαβάζ ἀγιασμό στν ἐκκλησιά. Κάθε χωριανὸς φέρνει ἓνα κάπ γιομάτο νερό, γιὰ βακ-ήρ, γιὰ μαστραπά, γιὰ κανάτα, γιὰ ποτήρ, και τ' ἀραδιάζνε βρο-στὰ στὰ δμόθουρα τοῦ ἱεροῦ. Ἄμὰ ξεδιαβάσ ὁ παπάς τὸν ἀγιασμό, πέρνει ὁ καθανεὶς τὸ κάπ τ και ὕσταρα παγαίνι στ' ἀβέλια τ και τ' ἀγιάζ, διαλέζ κι' ἀπὸ κανὰ πρωϊμάδ γινωμένο γιὰ κανὰ τσαοὺς και τὰ φέρνει στὸ σπὶτ τ.

Ἄπὸ σήμερα ἴσαμε τς 15 εἶναι ἡ νηστεία τ' Δεκαπεταύγουστου, και τνε πιάν-νε γούλοσ ὁ κόσμος γιὰτι εἶναι γιὰ τν ὑγεία τς. Δὲ ἀρῶνε κρηάτα και γαλατερά, και τὰ γάλατα τὰ κάμν-νε τυριά και τὰ γιομίζνε στὰ τλούμια γιὰ τὸ χιμῶνα. Τ Πασκαλιά δὲ σφάζνε τὰ κατσκάκια, κρατοῦνε τὰ τλούμια, τ' ἀλατίζνε, τὰ ξεραίν-νε στὸν ἥλιο και τῶρα τὰ κουρεύνε, δέν-νε τοῖ τρύπες π γήδανε τὰ ποδάρια και ἡ ὀρά, τὰ πλέν-νε καλά καλά, γιρίζνε τοῖ τρίχες ἀπὸ μέσα, και τὰ γιομίζνε τρὶ ἀπὸ τὸ λαιμό, βάζνε και ἄρμη μέσα, τὰ δέν-νε και τὰ βάζνε στ ράφ νὰ στεγνώζνε γιὰ τὸ χιμῶνα.

Ἄκόμα ἀπ' τὰ γάλατα, τῶρα π νηστεύνε κάμν-νε χιμωνιάτκα. Βάζνε αὐγά, γάλα κι ἀλεύρι, τὰ ζμών-νε, τ' ἀνοιοῦνε φύλλα, τ' ἀ-φίν-νε και στεγνών-νε καθόσο, ὕσταρα τὰ κόβνε μακριὲς λουρίδες, ἴσαμε δυὸ δάχλα φαρδιές, και τὰ ματακόφτνε μὲ τὸ μαχαίρ, ἴσαμε

μσὸ δάχλο φαρδιά, τ' ἀπλών-νε στὸν ἥλιο και ξεραίνται, τὰ γιομίζνε στὸ πθάρ και τὰ κρύβνε νὰ τὰ φάνε τὸ χιμῶνα. Αὐτὰ τὰ λένε «γιφ-κάδες» και γιὰ τὰ βράζνε μὲ τὸ νερό και τὰ ζεματάνε μὲ τὸ βούτρο γιὰ τὰ βράζνε μὲ τὸ κρηατοζοῦμ και τὰ τρώνε.

Ἄκόμα κάμν-νε και κουσκούς, πού μοιάζ σὰ γόλιαφρος Πέρν-νε ἀλεύρι, τὸ βάζνε μέσα σὲ μιὰ σκαφίδα, στη μιάν ἄκρη, ἔχνε και γάλα μ' αὐγά ἀνακατωμένο σ' ἓνα τέτζερ. Βάζνε βροστά τ μαγιά, μιὰ φούχτα περσνὸ κουσκούς, τνε περεχύν-νε ἓνα φιλτζάνι, γάλα, ρίχν-νε και μιὰ φούχτα ἀλεύρι ἀπὸ πᾶν κι' ἀρκεύνε νὰ τὸ γιρίζνε γούλο ἀπ' τῷ νὰ μέρος και νὰ τὸ τρίβνε κιόλας λαφρυά. Ἐκείνο φτουρίζ και γένεται πολὺ τὸ βάζνε στὸ κόσκινο, τὸ κοσκινίζνε νὰ πέσ τὸ ψλὸ μέσα στη σκαφίδα, κι' ὄσο ἀπομήκι στὸ κόσκινο, τ' ἀ-πλών-νε σ' ἓνα παστρικό σεδόνι νὰ στεγνώζ. Ἔτς ἔτς τὸ κάμν-νε γούλο, κι' ἄμὰ στεγνώζ καλά τὸ βάζνε στὸ πθάρ γιὰ σὲ κανὰ δουρβά και τὸ κρεμάνε στὸ καρφί, γιὰ νὰ μὴ τὸ μωρδαρέψνε τὰ ποδίκια.

Αὐτὴν τ' σαρακοστή τρώνε ἐλιές και νερόβραστα φαγιά, δίχως λάδ και σταφλάκια, σῦκα, κι ἀβράβλα.

Ἄκόμα κάμν-νε και τραχανό. Ἄλλι τονε κάμν-νε μὲ ξύγαλο κι ἀλεύρι, ἄλλι μὲ γάλα ἀλεύρι και προζύμ, κι ἀπὸ κανεὶς τονε κά-μνει μὲ δομάτα. Τονε ζμών-νε, κόφτνε τὸ ζμάρ μὲ τὸ χέρ κομματά-κια, τ' ἀφίν-νε στὸν ἥλιο νὰ ψαχναδιάσνε κομμά, ἴσαμε π νὰ μὴ ζμαριάζνε, ὕσταρα τὰ τρίβνε καλά καλά ἀπὰ στὸ κόσκινο νὰ πε-ράσ-νε, και ὕσταρα τὰ κοσκινίζνε. Τὸ ψλὸ π θὰ περάσ ἀπ' τὸ κό-σκινο, τ' ἀπλών-νε νὰ στεγνώζ χώρια και τὸ λένε τραχανό, κι ὄσο δὲ βερνάι ἀπ' τὸ κόσκινο, τς χοδράδες, τσὲ λένε τριφτή, και τὸ τρῶ-νε χώρια.

Τοῖ πρώτες δώδεκα μέρες τ' Αὐγούστ τσὲ λένε μερομήνια. Τσὲ κητάζνε πολὺ αὐτές τς μέρες, γιὰτι κάθε μιὰ εἶναι κι ἓνας μῆνας, ὅποιος θέλι νὰ ξέρ τί καιρὸ θὰ κάμ γούλ τὸ χρόνο κητάζ τὰ μερο-μήνια. Ἄν εἶναι νὰ ποῦμε τ βρώτ μέρα τὸ πουρνὸ συννεφιά, οἱ πρώτες μέρες τ Γεννάρ θὰ εἶναι σκοτνές, ἂν ὕσταρα βρέξ κατὰ τὸ μεσ-μέρ, γιὰ τὸ βράδ, γιὰ πάει καλὸς καιρὸς, ἔτς θὰ εἶναι κι ἐκεῖνος ὁ μῆνας στ μέσ και στ σώσ τ. Μὰ γούλι δὲ δοξάζνε τὰ μερομήνια τὸ ἴδιο. Ἄλλι λογαριάζνε τ βρώτ μέρα γιὰ τὸ Γενάρ, τ δεῦτερ γιὰ τὸ Φλεβάρ, ἄλλι πάλε ὀξωπίσ, τ βρώτ τοῦ Χστοῦ τ' δεῦτερ τὸν Ἄϊα-δριὸς κλπ. Ἄκόμα και γιὰ τὸ γαιρὸ δὲ τὰ κητάζνε τὰ μερομήνια γούλι τὸ ἓνα. Εἶναι και π λένε ὁ καλὸς καιρὸς στὰ μερομήνια φα-νερώνι κακὸ κι ὁ κακὸς καλὸ γιὰ τς μῆνι. Ἄλλι πάλε κητάζνε τς

δώδεκα ὥρες τς Πρωταυγουστιᾶς καὶ κάθε ὥρα τνε λογαριάζνε ἕνα μῆνα.

6. Τ' Ἀ ἱ Σ ω τ ῆ ρ ο ς. Μεγάλι γιορτή. Ἔχνε ὀνομασία, ὁ Σωτήρης, ὁ Σωτράκις, ἡ Σωτρώ καὶ ἡ Σωτηρή.

Σήμερα γένεται παναγύρ στς Γιαλούς.

Ὅποιος ἔχι πρῶϊμα σταφύλια, μαζώνι σήμερα, τὰ φέρνει στυ ἐκκλησιά, τὰ διαβάζ ὁ παπάς καὶ ὕσταρα τὰ μράζνε.

15 Τς Παναγίας (Τὸ Δεκαπεταύγουστο). Μεγάλι γιορτή.

Ἔχι ὀνομασία ἡ Παναγιώτα, ἡ Παναγιωτή, ὁ Παναγιώτ-ς, ὁ Παναγιωτάκις, ὁ Παναγῆς, ἡ Δέσποινα, ἡ Δεσποινιώ, ἡ Δέσπω, ἡ Μαρία, ἡ Μαργώ, ἡ Μαριωρή καὶ ἡ Μαριωρώ.

Σήμερα γένεται παναγύρ στὸ Γαρδᾶ, καὶ βαστάει ἴσαμε τὰ ἐννιάμερα τς Παναγίας. Ἐκεῖ εἶναι μιὰ μεγάλη πέτρα, τρύπια τὸ μέσ, πού τνε λένε Ζλόπετρα κι ὁ κόσμος πού παγαίνι στὸ Γαρδᾶ περνάει ἀπὸ τὴ τρύπα ἐκείνινα γιὰ νὰ τσὲ πιάσ ἡ χάρ. Ἀπὸ καμμιά βολὰ λαχαίνι ἀπὸ κανεῖς χοδρός καὶ τονε σφίγι ἡ πέτρα καὶ δέ βορ νὰ βγιῆ, καὶ ὕσταρα ἐκεῖνι π γεῖναι μαζί τ, ἄλλι τονε τραβάνε ἀπ' τὰ χέρια μὲ τὰ χέρια τς, ἄλλι τονε σκουδάνε ἀπ' τὰ ποδάρια μὲ τὰ ποδάρια τς καὶ τάζνε στυ Παναγία καὶ τὸν ἀφήνι ἡ χάρ καὶ βγαίνι.

Τώρα καὶ ἴσαμε τὸ σῶσ τ' Αὐγούστ, πολὺ τρῶνε τὰ ἀρμυρὰ τὰ ψάρια, κολιοί, κολιαρούδια καὶ σαρδέλλες, Γιὰ τ' αὐτὸ λένε: Κάθε πράμα στὸ γαιρό τ, κι ὁ κολιός τὸν Αὐγούστο.

Σήμερα φεύγνε οἱ λελέγι καὶ πάνε νὰ ξεχιμωνιάσ-νε ἀλλοῦ.

23. Τὰ ἐννιάμερα τς Παναγίας. Σήμερα γένεται παναγύρ στὰ Δεμοκράνια.

29. Τ' Ἀ η Γ ι ᾶ ν ι τ' ἀ πο κε φα λ ι σ τ ῆ. Σήμερα δὲ τρῶνε μαῦρο σταφύλι.

Θ' ΣΤΑΥΡΟΣ

Αὐτὸν τὸ μῆνα τονε λένε Σταυρό. Σῶνται πιά τ' ἀλώνια καὶ οἱ δεξω οἱ δλιές, κι ἀρκεύνε νὰ γλυκαίν-νε στὰ καλὰ τὰ σταφύλια τὰ περατνά. Ἀρκεύνε νᾶρκῆναι οἱ σταφλάδες π' ἀγοράζνε τ' ἀβέλια καὶ κβανιοῦνε τὰ σταφύλια στυ Πόλι. Ἀπ' τ' ἀπάν τὰ χωριά, τὸ Κλαλή, τ' Ἀγαλανι, τὸ Τσιφλίκιο, τὴ Στράντζα, ἀρκεύνε νᾶρκῆναι οἱ καρβουνάδες μὲ τ' ἀμάξια τς φορτωμένα κάρβουνα. Ἀπολοῦνε τὰ βόδια τς ἀπ'κὰτ στὸ τονάρ, πλιοῦνε τὰ κάρβουνα κι ἀγοράζνε στάρ ἡ σταφύλια καὶ τὰ παγαίν-νε στὰ χωριά τς. Ἄλλι πάλε ἔρκῆναι μὲ τς καμήλες, γλάν-γλάν ἀραδιασμένες γραμμῆ, μὲ τὸ γαῖδουράκι ἀπὸ

βροστά, καὶ παγαίν-νε καὶ γονατίζνε στὸ Στοῦθο, στὸ μεῖδάνι. Τὰ παιδιὰ μαζώνται νὰ διοῦνε τς καμήλες καὶ τραβδάνε:

—Καμήλα κασιδιάρα
πὺ κατρεῖς τὰ μῆλα,
δὸς κι ἐμένα ἕνα.
—Εἶναι κατρουμένα.

καὶ τὸ ἄλλο:

—Ἀγαπᾶς τὰ σῦκα μῆλα;
—Ἀγαπᾶς καὶ τὴν καμήλα;
—Ἀγαπᾶς καὶ τὸ παιδί τῆς;
—Τότες πιέ καὶ τὴν πορδὴ τῆς

καὶ τὸ ἀδιάτροπο:

Ὁ φύλλος ἐγονάτισε καμήλα νὰ ψειρίση,
κι ὁ καμηλάρης πρόσταξε νὰ μὴ τὴν ζορλαδίση.
Ἀκόμα ὕστερῶτερα, κατὰ τὰ ἔβγα τ μηνοῦ, ἔρκῆναι οἱ πνακάδες μὲ τὰ πῆλινα τὰ πράσ-να τὰ πνάκια, πνάκες, τετζερέδες, καβουρῖ-στήρια, κουπες, κανάτες, γαβάτες, καυκιά, τὰ στολίζνε ἀπ' κὰτ' στὸ Τονάρ καὶ οἱ γυναῖκες τ' ἀγοράζνε μὲ τὸ στάρ. Ἐρκῆναι καὶ οἱ κεραμάρδες καὶ φέρν νε κεραμύδια ἀπ' τὴ Χώρα. Ἐρκῆναι καὶ οἱ βακ-ηρ-τζῆδες μὲ λογιῆς κοπῆς βακ-ηρκά, καζάνια, βακ-ῆρες, βακ-ῆρια, βακράκια, ταψιά, σ-νιά, τετζερέδες, σαχάνια, λεκάνες καὶ ἰθρίκια. Ὁ ἕνας φεύγει ὁ ἄλλος ἔρκεται. Κάθε μέρα ἀπ' κὰτ' στὸ Τονάρ τὰ πράγματα τς σεργί. Φέρν-νε καὶ πατάτες ἀπ' τὰ χωριά τ Τσεκμετζέ.

8. Τς Παναγίας τση Σλυβρινῆς. Μεγάλι γιορτή. Παναγύρ στυ Σηλυβριά. Σήμερα ξεσυχίζνε τὰ τοιράκια. Πέρν-νε κι' ἕνα κάρτο χῶρια ἀπ' τὸ χάκι τς καὶ παγαίν-νε στὸ παναγύρ. Ὅποιος ἔχι τάμα στυ Παναγία θὰ τὸ πᾶι σήμερα. Ἐκεῖ μαζώνται κόσμος καὶ κακὸ ἀπὸ γοῦλα τὰ χωριά τὰ δκά μας, κι ἀπ' τὰ Γανόχωρα κι ἀπὸ τ Πόλι ἀκόμα. Ὅποια ἔχι ἀρρωστιάρκα παιδιὰ τὰ παγαίνι καὶ τὰ πλεῖ στυ Παναγία. Ὁ καδλανάφτς τὰ περνάει ἕνα σύρμα στὸ λαιμό τς καὶ φωνάζ «ὁ σκλάβος τς Παναγίας». Αὐτὸ τὸ φοροῦνε ὡς τὸ χρόνο, καὶ γιατρεῦδαί, καὶ ὕσταρα ἀπὸ χρόν ξαναπαγαίν-νε πλερών-νε κανὰ μετζιτ κι ὅ,τ ἄλλο τάμα ἔχνε. Εἶναι καὶ πὺ παγαίν-νε γιὰ νὰ σιργιανίσ-νε καὶ νὰ ψνίσ-νε.

9. Τς Ἀ γ ι ᾶ ς Ἄ ν ν α ς. Λαφρογιόρτ. Ἔχν ὀνομασία ὁ Γιακουμῆς, ἡ Ἄννα, ἡ Ἀννίκα, ἡ Ἀννιώ καὶ ἡ Ἀννίτσα.

14. Τοῦ Σ τ α υ ρ οῦ. Μεγάλι γιορτή. Ἔχν ὀνομασία ὁ Σταῦρος, ὁ Σταύρακος, ὁ Σταυράκις, ἡ Σταυρινῆ καὶ ἡ Σταυ-

ρούλα. Σήμερα μράζ ό παπάς βασιλικό στν έκκλησιά κι' ύσταρα στά σπίτια πώχνε τά μεγάλα κορίτσια. Γιατί λένε πώς δάε πήγε ή 'Αγία 'Ελένη τσ Γερουσαλήμ νά γιρέψ τó Σταυρό του Χστού, όποιονα και νά ρώτ-σε κανείς δέν ήξεριε πού ήδχνε. 'Απ' τά πολλά ένας γέρος είπε πγ είχε άκουστά πώς ό Σταυρός ήδχνε παραχωμένος σ' ένα μέρος πού πάδα φύτρωνε βασιλικός. Πήγανε τότες και ηύρανε τó μέρος όπως τσέ είπε σκεπασμένο με βασιλικό. Σκάφτνε και βρίσκνε τρείς σταυροί, άμα δέ βοργανε νά καταλάβνε ποιός ήδχνε του Χστού. Κατά λαχου νά περάσ ένα λείψανο από κεί. Βάζνε τόν ένα τó σταυρό άπάν στο κιβούρ, τίποτα, βάζνε τόν άλλον, τίποτα, σάν έβανανε και του Χστού τó Σταυρό, σκώθε ό πεθαμένος στα περδέν. Τότες κατάλαβανε πώς αυτός είναι ό Σταυρός του Χστού, τονε πήρανε και τονε πήγανε στν έκκλησιά τς 'Ανάστασης. 'Υσταρα τόν έκοψανε με τó πριόνι τέσσερα κομμάτια και πήρανε από ένα τά τέσσερα πατριαρχεία. Τά πριονίδια τ' ανακάτωσαν με τó μάλαμα πδκοψανε τά κωνσταντινάτκα τά φλουριά, γι αυτό κι εκείνα έχνε τν ίδια τ χάρ, σά τó τίμιο ξύλο. 'Όποιος έχι άπάν τ άπ αυτό κουρσούμ δέ δονε περνάι, κι άμα τó βάνι στο ζμάρ άνεβαίνι χωρις προζύμ. 'Από κείνο καταλαβαίνεταί σάν είναι άληγνό τó τιμιόξλο και τó κωνσταντινάτκο τó φλουρί. Σήμερα φεύγουν τά χελιδόνια, άφοϋ πρώτα τραβδήσ-νε τ βαλιά τ φωλιά τς.

1') Α'Ι ΔΗΜΗΤΡΙΑΤΣ

Αυτό τó μήνα τονε λένε 'Αΐδημητριάτ άπ' τόν 'Αηδημήτρη, πού είναι ή πιό μεγάλι τ γιορτή.

Στά έβα τ μήνα σώνται τ' άβέλια κι άρκέβ ό τρύγος, ό μουστος, τά ρετσέλια, τά πεκμέζια. Αυτές τς μέρες κατασκοτώνται στη δλειά. «Θέρος τρύγος πέλεμος». Τρυγάνε και τά καρύδια και τά μύγδαλα.

Με τή βρώτ τή βροχή άρκεύνε οι ψυχρίτσες και τά άλετρίσματα. 'Όδς βρέξ πρώίμα κατά τά έβα του Σταυρού, βοζαρίζνε μάνε μάνε και σπέρ-νε τά λινάρια και τά κ-κιά. Σώνται πιά οι σάλτσες και τά καπνά και τά κβανούνε στο χωριό. 'Όποιοι έχνε μεγάλετρα κάμν-νε νιάματα χιμωνιάτκα. Ζεϋνε πεδέξ ζευγάρια βόδια, για βο'βάλια κι άλετρίζνε και τó βράδ άφήν-νε τ' άλέτρι στο χωράφ για νά μη κβανιοϋνε τόσο βάρος' μόνο τó γυνι πέρν-νε στο χωριό κι' άμα σωθη και τραβιοϋδαι πιά οι βεχτσήδες άπ' τ' άβέλια. Τά παιδια παγαίν-νε στ' άβέλια και μαζών-νε τά τσαβρούδια.

'Ανοιούνε τ' άστράκια και τ' άΐδημητριάτκα.

Οι γυναίκες πέρν-νε τó μουστο τονε κόφτνε με τó άσπρόχωμα,

ύσταρα τονε στραγιουνε τονε βράζνε σσι ταβάδες, τονε κάμν-νε πεκμέζ, ύσταρα βάζνε μέσα τά λιασμένα τ' άβράβλα, τά σϋκα, τά κυδώνια και τά κάμνε ρετσέλια. 'Ακόμα βράζνε και ματζάνες με τó πεκμέζ, για κολοκύθια βαλκαβάκια, άφοϋ τά βάν-νε πρώτα στον άσβέστη νά σφιζνε. 'Ακόμα κάμν-νε και λαρδέν με μουστο άκοπο. και τó τρώνε τó καλοκαίρ άνακατωμένο με τó νερό, για δροσιστικό,

'Από καμμιά χρονιά άργεί νά βρέξ και τότες ανακάζδαι τ νύχτα νά κάμνε τ τζαμάλα. Καρφών-νε τέσσερα χοδρούτσκα ξύλα, σά τσερτσεβέ, κι άπό πάν τρία βεργιά, τó μεστ-νó άψλότερο άπ' τ' άκρινά, και τó σκεπάνε με μιá παλιά βρανιά, νά φαίνεται σά καμήλα με καβούρα. 'Υσταρα πέρν-νε μιá κοκκάλα, τνε περνάνε σ' ένα κοδάρ, δέν-νε και για τόν άπ' κάτ τó τζεγνέ ένα σανίδ, κρεμάνε και κδούνια βόλκκα σι μέσ τ τσερτζεβέ. 'Ενας πέρνει τó πίσω μέρος στς νόμ τ κ' ένας άλλος τó βροϋτνó και βαστάι και τó κοδάρ με τ γοκκάλα. 'Ενας άλλος γένεταί «χανούμσα», ένας «καμπούρς» κι ένας «γιατρός». Μαζώνται κι άλλι, όσ' θέλνε και πέρνε τ' τζαμάλα και τνε γιρίζνε μέσ στο χωριό. 'Αμα έρτνε βροστά στο σπιτ πού έχνε καμμιά φιλινάδα, ψοφάνε τ τζαμάλα, δηλαδή τν άφήν-νε καταγής. 'Η χανούμσα τότες άρκέβ νά φωνάζ στο καβούρ και νά τονε ζαμακώνι με μιá σόπα και νά τσρίζ: «Μαλιμι Ιστέριμ, κερατά καμπούρ». (Τό πρᾶμα μου θέλω). 'Ο καβούρς δέ βονεί, γιατί ή καβούρα τ είναι παραγομισμένη με προβιές και λινάτσα, και λέει σι χανούμσα για νά τνε παρηγορήσ: «Σαβατζάκ, χανούμ, σαβατζάκ». (Θά περάσ κερά). Τότες φωνάζνε τó «γιατρός» νά διη τί έπαθε ή τζαμάλα και ψόφσε. 'Ο γιατρός, κατά τó μέρος λέει και γιατρικό. Σάν είναι βροστά στο σπιτ κανινοϋ πού έχι πρόβατα, λέι: «Θέλι μιá δκά τρί νά γένη καλά». 'Υσταρα βαροϋνε τ όρτα τ και γιρεϋνε τó γιατρικό, τó πέρν-νε, σκών-νε τ τζαμάλα και παγαίν-νε σ' άλλο σπιτ και τνε ψοφάνε. Πάλε ή χανούμσα δέρνει τó καβούρ και τσρίζ, εκείνος φωνάζ τó γιατρός κι ό γιατρός λέει «Θέλι ένα ζεστό ψωμί», για «ένα βκάλι πεκμέζ» για «ένα χιλιάρκο κρασί» κατά τó τί έχνε σ' εκείνο τó σπιτ. 'Υσταρα πάλε ό καβούρς φωνάζ «'Ες μαλιμ ές» και σκώνται και πάνε άλλοϋ. 'Όλω πολύ βαστάει ό ψόφος τς τζαμάλας άπ' κάτ στα παραθύρια έκινής πού κβανιέται κανείνας τς παρέας, για νά βγῆ τó κορίτς νά τσέ κρίνι και νά τσέ δώκι κανά τίποτα νά φάνε, για μοστολαβάδα, για λιασμένα σϋκα, για πίττα. 'Απ αυτό άπόμκε ή παρσιμία και λένε «Στν αϋλή τ ψοφάνε τ τζαμάλα».

'Από καμμιά φορά τνε παγαίν-νε και σι' 'Αλθασάνι και τνε γιρίζνε, και τνε τραβδάνε:

Δίδιλ-δίδιλ τζάμαλι

της τζαμάλας τὸ παιδί
ἔβγανε κακὸ στ' αὐτί
καὶ κασίδα στὴ γορφή.

26. Τ' Ἀΐδημητριου. Μεγάλι γιορτή. Σήμερα γιορτάζ
γούλος ὁ κόσμος. Ἄρκευνε οἱ χαρὲς καὶ οἱ ἀρβῶνες. Ὀνομα-
σία ἔχι ὁ Δημήτρης, ὁ Δημήτρος, ὁ Δημητράκης, ὁ Δημητρούλης, ὁ Μη-
τσος, ἡ Δημετροῦ καὶ ἡ Δημητρούλα.

27. Τ' Ἀΐνέστορα. Λαφρογιόρτ. Γιορτάζ ὁ Νέστωρ.

Οἱ γυναῖκες ἀρκεύνε νὰ λαναρίζνε τὰ μαλλιά, στρίφνε τὰ κρο-
κίδια καὶ πλέχνε τσράπες γιὰ τς ἄδροι. Στρίφνε καὶ ψλὸ μαλλί καὶ
τὸ διάζδαι μὲ τὸ κλουβὶ γιὰ μὲ τὴ διάστρα καὶ φαίν-νε ποδοπάνισ,
σερβέτες, ζνάρια, μεσόφστες, σαγιάκια κι ἀβάδες. Ἄκόμα ἀρκεύνε
νὰ φαίν-νε καὶ βαβακερὰ πανιά. Μαζαλιάζνε τὸ στημόνι μὲ σαποῦνι
κι ἀλεύρι μὲς στὸ ζεστὸ νερό. Ὑσταρα τὰ στεγνών-νε, τὸ ρίχν-νε
στὴν ἀνέμ τὸ καλαμιάζνε, τὸ διάζδαι, τὸ περνάνε στὰ μτάρια, στὸ
χτένι, τὸ ζεύνε στὸν ἀργαλειό, καὶ τὸ φαίν-νε.

ΙΑ' ΑΐΑΔΡΙΑΣ

Αὐτὸ τὸ μῆνα ὁ κόσμος σπέρνει ὄσα χωράφια ἀπόμκανε ἄσπαρ-
τα, προτοῦ ν' ἀρκέψνε οἱ παγωνιὲς καὶ τὰ χιόνια. Ἀπὸ καμμιά βολα
στὸ ἔβγα τοῦ μῆνα κάμνει μεγάλο τφάνι, κι ἄλλες πάλε βολὲς χι-
ονίζ ἀπ' τς δέκα κι ὕσταρα. Γι αὐτὸ λένε τς παροιμιὲς: «Ὁ Ἀΐ-Μη-
νάς τὸ μῆνισε, κι ὁ Φίλιππας τὸ καρτερεῖ», καὶ «Στσί τριάδα Ἀΐα-
δριάς, ἀδριεῦετ ὁ βοριάς».

Ἄμα ἀρκέψνε τὰ χιόνια, κόβδαι οἱ δλιεὲς στὰ χωράφια. Οἱ γι-
ναῖκες ἀρκεύνε νὰ βελών-νε τὰ χιμωνιάτκα ρουχα, καὶ βασιλαδίζνε
τὰ τσράπια, καὶ τὰ παιδιὰ νὰ παγαίν-νε στὸ σκολιό, μὲ τὸ μαμκάκι
στὸ κεφάλι, καὶ τὸ ψωμί στὸ καλαθάκι.

Γούλο τὸ Σαραδάμερο σπέρν-νε δέδρα, γιὰ τὴν τῶρα πιάν-νε.

Οἱ γριὲς ἀρκεύνε νὰ στρίφνε μαλλιά καὶ νὰ κάμν-νε ρόκα. Ἄμα
γιομίσ τ' ἀδράχτ, τὸ γλυοῦνε στὸ γλυτήρ, π γεῖναι ἓνα ξύλο τσατα-
λωτὸ ἀπ' τὴ μιὰ μεριά, καὶ στὴν ἄλληνα ἔχι μιὰ τρύπα, πού μέσα περ-
νάνε ἓνα καρφί. Τὸ γλυτήρ ἔχ μάκρος ἓνα πχόπλο. Σὰ γλύσ-νε τὸ
μαλλί κι ὕσταρα μετράνε τς κλωστὲς καὶ τσὲ χωρίζνε σὲ πάσματα,
ἀπὸ πενήδα ἴσαμε πενήδα πέδε ζευγάρια, κι ἄμα γέν-νε τὰ πάσμα-
τα ὀχτώ, τὰ λένε ἓνα μσοπήχι, τὸ βτάνε μὲς στὸ νερό νὰ βραχοῦνε
καλὰ καλὰ, τ' ἀφήν-νε νὰ στεγνώξνε, κι ὕσταρα βγάζνε τὸ μσοπήχι
ἀπ' τὸ γλυτήρ καὶ τὸ μαζών-νε κβάρ στὰ χέρια γιὰ στὴν ἀνέμ.

1. Τ' Ἀΐ Ἀνάργυρ. Λαφρογιόρτ. Γιορτάζ ὁ Ἀργύρς καὶ
ἡ Ἀργυρή.

8. Τῶν Ταξιαρχῶ. Λαφρογιόρτ. Γιορτάζ ὁ Μχάλς, ὁ
Μχαλιός, ὁ Μχαλάκης, ὁ Μούχαλος, ὁ Γαβριηλάκης κι ὁ Ἀξιῶτ-ς. Τὸ
Μιχαήλ τονε γιορτάζνε γιὰ τὴν πέρνει τοῖ ψχὲς.

11. Τ' Ἀΐ Μηνᾶ. Λαφρογιόρτ. Γιορτάζ ὁ Μνάς.

Αὐτὸς ὁ Ἅγιος κληγάι τοῖ κλέβδες, καὶ βρίσκι τὰ χαμένα.
Ἄπὸ σήμερα σφίγι τὸ κρύο καὶ μρίζ χιόνι.

13. Τ' Ἀΐ Γιάννι τ' Χσοστόμ. Λαφρογιόρτ. Γιορ-
τάζ ὁ Χσοστόμος.

14. Τ' Ἀΐ Φιλίπ. Λαφρογιόρτ. Γιορτάζ ὁ Φίλιππας, ὁ Φι-
λιπάκης, ἡ Φίλιππα κι ἡ Φιλιππίτσα. Σήμερα σὰ χιονίς, ἴσαμε τὸ
Μάρτ δὲ λυών-νε τὰ χιόνια. Ἄπ' αὔριο ἀρκέβ τὸ Σαραδάμερο.

18. Τ' Ἀΐ Πλατάν. Ὅ,τ καιρὸ κάμ σήμερα, τέτοιος θὰ πᾶί
ὁ καιρὸς γούλ τὸ Σαραδάμερο.

21. Τς Παναγίας στὴ μσοσπορίτ-σας. Τνε
λένε ἔτς γιὰ τὴν ἀπάν κάτ ἔχνε τὰ μσὰ τὰ σπαρτὰ σπαρμένα ὡς τὰ
τῶρα.

25. Τς Ἀγία Κατερίνης. Λαφρογιότ. Γιορτάζ ἡ Κατε-
ρίνα, ἡ Κατίνκω, ἡ Κατίνα, ἡ Κατιώ, ἡ Κατερινιώ, καὶ ἡ Ἐρινιώ.

30. Τ' Ἀΐ Ἀδριάς. Μεγάλι γιορτή. Ἐχν ὀνομασία ὁ
Ἀδρέας, ὁ Ἀδριάς, ὁ Ἀδρόνικος καὶ ἡ Ἀδρονίκι. Ἀπὸ σήμερα πλα-
κῶν-νε τὰ πολλὰ τὰ χιόνια, π γιομίζνε οἱ πόρτες καὶ ὁ κόσμος ἀναγ-
κάζδαι νὰ βαινοβγίν-νε ἀπ' τὰ παραθύρια, ἴσαμε ν' ἀνοίξνε δρόμο
μὲ τὰ φκιάρια Ἄρκευνε νὰ βάζνε κρασί στς καθῆλες γιὰ τὸ νερό πιά
παγώνι, βγαίνι τὸ φτυρὶ ἀπὸ πᾶν καὶ σβήνι ἡ καθήλα.

ΙΒ' ΠΑΧΝΙΣΤΗΣ

Αὐτὸν τὸ μῆνα τονε λένε Παχνιστή, γιὰ τὴν δέν-νε πιά τὰ βόδια
καὶ τ' ἀγελάδια στὸ παχνί, καὶ δὲ δὰ βγάξ-νε ὄξω νὰ βοσκίς-νε ἴσα
με π νάνοιξ ὁ καιρὸς. Τονε λένε καὶ Χστό, ἀπ' τ γιορτὴ τοῦ Χστοῦ.

Ἄρκέβ πιά ὁ καθεαυτοῦ χιμώνας, με τὰ τσουχερὰ τὰ κρύα, τὰ
καβάδκα χιόνια, τὰ κρυώματα, τς κόκκινες μύτες, τὰ σκασμένα χέ-
ρια καὶ τς παγωμένι δρόμ, πού μιάζνε σὰ νὰ τς ἔστρωσε κανεὶς
γιαλί.

4. Τς Ἀΐα Βαρβάρα. Μεγάλι γιορτή. Ἐχὶ ὀνομασία ἡ
Βαρβάρα.

Ἡ Ἁγία Βαρβάρα φλάι τὸ γόσμο ἀπ' τν εὐλογία. Σήμερα βράζνε κουπανισμένο στάρ με ζάχαρ καὶ σταπίδες, σά τσορβά, τὸ κενών-νε στς κοῦπες, τὸ πισπιλών-νε με κουπανισμένα καρύδια καὶ τὸ τρώνε. Αὐτὸ τὸ λένε βαρβάρα, καὶ γουλι πῶχνε παιδιὰ, θὰ τὸ κάμνε καὶ θὰ μράσ-νε σσι δκοὶ καὶ στς φίλι.

5. Τ' Ἀ η Σ ά β β α. Λαφρογιόρτ. Γιορτάζ ὁ Σάββας.

6. Τ' Ἀ ἱ Ν ι κ ο λ ά ο υ. Μεγάλι γιορτή. Ἔχν ὀνομασία ὁ Νικόλας, ὁ Νικολής, ὁ Νικολάκις κι ὁ Νίκος. Ὁ Ἁγὸς Νικόλας φλάι τς γεμιτζήδες.

Γι' αὐτὲς τσι τρεῖς γιορτὲς λένε γιά ὅποιονα δὲ τζέ δοξάζ, πῶς σά ξανάρτ ἢ Ἁγία Βαρβάρα δὲ θὰ τς εὖρη ζῆανοί. Θέλνε νά ποῦνε δεγι π θ' ἀφήκι τν εὐλογία νά τσὲ παιδέψ, καὶ λένε:

Ἁγία Βαρβάρα βαρβαρώνι,
Ἁγία Σάββας σαβανώνι,
κι' Ἁγὸς Νικόλας παραχώνι.

Οἱ Καραμανλήδες πάλε λένε: Ἁγία Βαρβάρα, βάρ, Ἁγία Σάββας, Ἁγὸς Νικόλας, δούρ, Δηλαδή Τς Ἁγίας Βαρβάρας πάνε (στὴ δλειά), Τ' Ἁγὸς Σάββας στεῖλε (στὴ δλειά) καὶ τ' Ἁγὸς Νικόλα σταμάτα.

9. Τς Ἀ ἱ α ς Ἀ ν ν α ς. Λαφρογιόρτ. Σήμερα ἀρκεύνε νά μεγαλών-νε οἱ μέρες.

12. Τ' Ἀ ἱ Σ π υ ρ δ ώ ν. Μεγάλι γιορτή. Ἔχν ὀνομασία ὁ Σπύρος.

Ὁ Ἁγὸς Σπύρωνας εἶναι γιά τ αὐτιά, κι' ὅποιος πονεῖ τ αὐτί τ, βτάξ ἕνα βαβάκι στ' καθήλα τ, τὸ βάζ στ' αὐτί τ καὶ πέρνάι.

15. Τ' Ἀ ἱ Λ ε φ τ έ ρ. Λαφρογιόρτ. Γιορτάζ ὁ Λευτέρης κι ὁ Λευτεράκις, καὶ γουλιες οἱ βαρούμενες γυναικες, γιά νά λευτερωθοῦνε με τὸ καλό.

Ἀκόμα γιορτάζνε καὶ οἱ μαμές.

13. Τ' Ἀ ἱ σ τ ρ α τ ῖ ο υ. Ἔχν ὀνομασία ὁ Στράτος κι ὁ Στρατής.

16. Τ' Ἀ ἱ Μ ο δ έ ς τ. Μεγάλι γιορτή. Ὀνομασία ἔχν ὁ Δημός. Ὁ Ἁγὸς Μόδεστος εἶναι γιά τὰ χαϊβάνια, καὶ γιὰ τὸ Μηναῖο τς ἐκκλησίας δὲ τὸν ἔχν, ἔχνε χωριστὴ φλάδα γιά τν ἀκολουθία τ. Ὅσο ἔχνε μεγάλα χαϊβάνια κάμν-νε ἄρτο, καὶ πέρν-νε τ' ἀδίδρο καὶ τὸ δίν-νε στὰ χαϊβάνια τς νά φάνε καὶ νά μὴν ἀρρωστάνε.

24. Πα ρ α μ ο ν ῆ τ ο ὕ Χ σ τ ο ὕ. Σήμερα γιομίζνε τς γωνιὲς τσερπιά, γιά νά μὴ βοροῦνε νά κατεβοῦνε οἱ καλικάτζάρ καὶ κλέψνε τὰ γρούνια, π τὰ σφάζνε σήμερα, γιά καὶ λίγες μέρες κόμ ἡροστήτερα

γιά νά στραγίσ τὸ κρηάς, καὶ γιά νά πλήσ-νε τὸ παραπανίσιο. Οἱ καλικάτζάρ ὄλω ἡροστὰ ἔρκαι ἀπ' κάτ στοὺς Τονάρ, χορεύνε μιὰ γύρα κι ὕσταρα σκορπάνε μέσο στοὺς χωριό. Ὅπ τσὲ μῆρο γρουνίσιο κρηάς κατεβαίν-νε ἀπ' τ γωνιά γιά νά τὸ κλέψνε. Ἡ γριά τοῦ σπιτιοῦ, γουλο τσ ἔχν ἔννοια, κι' ἄμα νοιώσ π κατεβαίν-νε, δίνι δμάνι τὰ τσερπιά, καὶ τς ἀνασγάζ νά φύγνε. Λένε γιά μιὰ γριά π τ Δωδεκάμερα, ἔψνε γρουνίσιο στὴ σκάρα, κι ὁ καταραμένος ὁ καλικάτζαρος κρυμμένος μέσο στ γωνιά φύλαγε νά τ' ἀρπάξ. Καπῶς ἄφε μιὰ βολὰ ἢ γριά τ μασιά ἀπ τὸ χέρ τς γιά νά σκουπίσ τ μύτ τς, αὐτὸς ἐμέν ἀπλώνι τὸ μαλλιαρὸ τὸ χέρ τ νά καπτίσ τὴ βριζόλα. Μιὰ τὸν ἔχν ἢ γριά με τὸ δαυλι π βάσταγε. Αὐτὸς τραβήκε μέσο στ γωνιά καὶ παραφύλαγε τν ὥρα π θὰ βαζε ἢ γριά τσ βριζόλες στοὺς πνάκι, γιά νά τς ἀρπάξ μαζωμένες. Τότες ρίχνει ἕκείνι μιὰ φούχτα λινάτσα μέσο στ γωνιά καὶ φλογάρσε στὰ πλάτν τοτε τσουρούφλισε στὰ καλά. Πάι καὶ πάι μέσο ἀπὸ τ γωνιά ὁ καλικάτζαρος τσρίζοας:

Μ' ἔκαψες κερά Δουδοῦ,
καὶ στὰ βούτια καὶ παδοῦ.

Οἱ καλικάτζάρ δὲ σκορπίσ-νε μέσο στοὺς χωριό βαίν-νε ἄγριοι στὰ σπίτια καὶ φοβερίζνε τὰ παιδιὰ με τς φωνὲς καὶ τὸ πατερρὴ π κάμν-νε, καὶ τραβδάνε:

Τσάγγηρ τσαγγηρτὴ μασιά,
πεζεβέγκ Ἀναστασιά,
Ποῦ ν' τὸ τόπι τὸ πανί;
— Ἀποκάτ στὴν γλαβανή.
— Ποῦ εἶναι καὶ τὸ λιναρένιο,
καὶ ἢ μασάδα τὸ λαρδί,
τὸ λαρδί τ' ἀλατισμένο;

Ἀπόψα, ἄμα πάρ νά σκοτιδιάζ, βγαίν-νε τὰ παιδιὰ με τὰ φαναράκια, γιρίζνε ἀπὸ πόρτα σὲ πόρτα τὰ σπίτια καὶ καλαδάνε:

Χριστοῦγεννα, πρωτοῦγεννα, πρώτη γιορτὴ τοῦ χρόνου.
Χριστὸς γεννιέται σήμερα, Χριστὸς πρωτογεννιέται.
Γεννιέται κι ἀναθρέφεται με μέλι καὶ με γάλα.
Τὸ μέλι τὸ τρώνε οἱ ἄρχοντες, τὸ γάλα οἱ παπάδες,
καὶ τ' ἄλλα τὰ καλά φαγιά τὰ τρών οἱ δεσποτάδες.

Καὶ τοῦ χρόν.

Σὰ θέλι ἢ νικοκερά, λέι στὰ παιδιὰ καὶ τραβδάνε καὶ τὸ καθενεῖνενα τοῦ σπιτιοῦ κι ὕσταρα τὰ δίνι καναζοῦ δεκάρες γιά κανὰ γροσάκι καὶ παγαίν-νε ἄλλοῦ. Ὅλω ἡροστὰ λένε γιά τὸ νοικοκύρ:
Ἐσένα πρέπ ἀφέντ μου καράβια ν' ἀρματώσης,

καί τὰ σκοινιά τοῦ карабиου νά τὰ μαλαματώσης.
 Ἐσένα πρέπ ἀφέντη μου στήν τάβλα νά καθίζης,
 μέ τό να χέρι νά μετρᾶς, μέ τ' ἄλλο νά δανειζής.
 Καί πάλε ξαναπρέπη σου καρέκλα ἀσημένια,
 γιά ν' ἀκουμπᾶς τή μέση σου τή μαργαριταρένια.

Ἔσταιρα λένε γιά τή νικοκερά :

Σάν τί τραβούδι ταιριαστό νά ποῦμε τῆς κεράς μας,
 π' ἀλλάζεις καί στολίζεσαι, στήν ἐκκλησιά παγαίνεις,
 κι ὅθε περάσης καί διαβῆς μοσκοβολοῦν οἱ στράτες.
 Κερά χρυσή, κερά ἀργυρή, κερά μαλαματένια,
 ἀπλωσε τό χεράκι σου στή χουμαγένια τσέπη,
 βγάνε φλουρί καί κέρνα μας πού μαστε βραχνιασμένα.

Ἔσταιρα λένε γιά τό γιό :

Κερά μου τόν υἱόκα σου τό μοσκοκανακάρη,
 τόν ἔλουζες, τόν χτένιζες καί στό σκολιό τόν στέλνεις.
 Τόν ἔδερνε ὁ δάσκαλος μέ μιὰ χρυσή βεργίτσα,
 τόν ἔδερνε ἡ δασκάλισσα μέ δυό κλωνάρια μόσκο.
 Κερά μου τόν υἱόκα σου παπᾶ νά τονε κάμης,
 νά βαίνι νά βγαίνι νά λειτουργᾶ, θυμιάμα νά μυρίζη
 — Παπᾶ μ γιατί μοσκοβολᾶς; Παπᾶ μ γιατί μυρίζεις;
 — Ἡ μάννα πού μ' ἐγέννησε καί μέ κοιλοπονοῦσε,
 μόσκον ἔτρωγε τό πρωί, μόσκον τό μεσημέρι.
 καί τό ἡλιοβασίλεμα, ἀφράτο παξιμάδι.

Κι ὄλω πῖς λένε γιά τή γόρ :

Γερακινίτσα πλουμιστή, μέ τὰ ἑπτὰ κουδούνια,
 τρία λαλοῦνε τό πρωί τρία τό μεσημέρι,
 τὰ τρία τὰ καλύτερα λαλοῦν προξενητάδες,
 προξενητάδες καί γαμπροί πὸ μέσα πὸ τὴν Πόλη.

Κι' ἐμεῖς πολυχρονοῦμεν τὴν καλὰ νά τὰ περάση.
 νά ζήση σάν ἀρχόντισσα, ν' ἀσπρίση νά γεράση.

Καί εἰς ἔτη πολλά.

Οἱ νικοκερές ἀπόψα κάμν-νε τὰ σαραγλιά τς μέ τό βεζιρ καί τὰ
 ψήν-νε στό μαγάλι, γιά στό φούρνο, ὕσταρα τὰ περεχύν-νε ζάχαρ καί
 τὰ τρώνε.

25. Τοῦ Χστοῦ. Μεγάλι γιορτή. Σήμερα ἔχν' ὀνομασία ὁ
 Χρίστος, ὁ Χστακίς, ὁ Χστοδλος, ὁ Χσάφς, ἡ Χσῆ, ἡ Χσανά, ἡ Ξαφέ-
 νεια, ὁ Μάνώλις κι ὁ Μανωλάκις.

Γοῦλος ὁ κόσμος παγαίν-νε σὺν ἐκκλησιά, καί στό γύρισμα κάδ-

δαί στό τραπέζ, τρώνε γρουνίσες βριζόλες, τὰ ψαρνέρια, πατσᾶ
 καί σραγλί, τσοῦζνε κι ἀπὸ κανεῖνα κρασάκι κι εὐκιοῦδαι: «Κι ἀπὸ
 χρόν γεροὶ καί καλόκαρδ». Ἔσταιρα ἀπ τὸ μεσ-μὲρ βγαίν-νε σὺν ὀνο-
 μασίες.

Ἄπὸ σήμερα ἀρκεῦνε τὰ Δωδεκάμερα. Σὰ δύχι νά γενιθῆ κανὰ
 παιδί αὐτὲς τς μέρες, τό δέν-νε μέ μιὰ σκορδοπλεξούδα, γιά ψαθό-
 σκινο, ἀπὸ τ' μὲσ τ καί σὺν μάννας τ τὸ ποδάρ, γιά νά μὴ δο πάρνε
 οἱ καλκατζάρ καί τὸ κάμνε καλκατζαράκι. Τὸ ἀβάφτιστο παιδί,
 ὅποτε καί νά γενιθῆ, τὸ λένε, σὺν εἶναι ἀγρό «δράκο», καί σὺν εἶ-
 ναι κορίτσ «πατσούρα». Ἄπὸ σήμερα ἀρκεῦνε νά σφάζνε τὰ καπό-
 νια, ὡσαμὲ τ Τσικνοπέφτ πού τρώνε τ' ὄλω ὕστερνό.

Ἡ παξιμιά λέι: «Τοῦ Χστοῦ μέ τς πεντόφλες, καί τ Πασκαλιά
 μέ τὰ παξιμάτα», γιὰτί θέλνε νά ποῦνε πὼς ἅμα κάμ παγωνιά τῶρα
 καί βροχὲς τ Πασκαλιά, ἐκείνι τ χρόνια θά κάμ μεγάλο βερεκέτ.

26. Τς Παναγίας.

27. Τ' Ἀϊ Στεφάν. Κι αὐτὲς τσι δυό μέρες τσὲ λοχριάζνε
 γιορτές. Σήμερα ἔχι ὀνομασία ὁ Στεφανῆς, ὁ Στέφους κι ἡ Στεφα-
 νάρα.

31. Παραμονὴ τς Πρωτοχρονιάς. Ἀπόψα οἱ ἀρβω-
 νιασμένη θά στείλνε σὺν ἀρβωνιασκιὰ τς πεσκέσια, πωρκά. μετα-
 ξωτὴ ὀμπρέλλα, πεντόφλες λουστρίνι, καί κανὰ φουστανλίκι.

Τὰ παιδιὰ βγαίν-νε μέ τὴ σκοτίδα καί καλαδάνε τὸν Ἀϊ Βασίλι
 Αὔριο τὸ πουργὸ ὅποιος θά πάι ὄλω ἡροστά σὺν γεννεῖς τ,
 τονε βάζνε καί κάθεται ἀπάν σὺν σκούπα, πῖς ἀπὸ τ ἄρτα τ ὀδά,
 τονε δίν-νε καί μιὰ φούχτα στάρ γιά κριθάρ στό χέρ τ, καί σκορπάι
 κατὰ γῆς στό πάτωμα καί κάμνει: «Κλώκ κλώκ κλώκ» σὰ γλώκα,
 γιά νά βγάν-νε πρῶϊμα πλιά.

Καθὸς ἔχνε τὸ συνῆθειο, ἅμα ν ἔρτ μσαφίρς, τονε παγαίν-νε στό
 γαλό τὸν ὀδά, κι ἅμα κάτσανε, πέρνει ἡ νικοκερά ἕνα καλάμ καί τονε
 βρεῖ σὺν πλάτ ἀπ τὰ ψέματα καί λέι:

Σούρβα, σούρβα, σουρβανιά,
 σάν ἀσῆμι τὰ κανιά,
 γερό κορμί, γερό σταυρί,
 καί τοῦ χρόνου νά ν' καλά.

Αὐτὸ κόμ πολὺ τὸ κάμν-νε σὺν ἀπάν τὰ χωριά κι ὄσ χωριανοὶ
 π ἀπὸ κείνα βραστά ἡ κούδα τς.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΙΔΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΛΕΞΕΩΝ ΚΑΛΑΝΤΑΡΙΟΥ

Ἄβχτανιά=βάτος.
ἄβράβλο=κορώμηλον.
ἄβτζή=κυνηγός.
ἀγιάζω=ραντίζω δι' ἁγιασμοῦ.
ἀδεξιμ=βαπτιστικός.
ἀλάκκιρος=δόλοκληρος.
ἀληχόνος=ἀληθινός.
ἀλλονίνα=ἐνίοτε, ἐκτός τούτου.
ἀβάρια=ἀποθήκη σιτηρῶν.
ἀναδύνω=ἀναβρύω.
ἀνάστ=ἀνάγκη.
ἄοιδ=ἔνοιω.
ἀντζακ=μόλις.
ἄιέτ=ἔθιμον.
ἀδιδερο=ἀντίδωρον.
ἄξπαάν=αἰφνηδίας.
ἄβέλι=ἀμπελών.
ἄπά=ἐπί, ἐπάνω.
ἄπάν ἀπανατός=ὁ εἶς ἐπὶ τοῦ ἄλλου.
ἀπκναθιοῦ=ὑπεράνω.
ἀπόλυα=ἐλευθερία κινήσεως.
ἀπολινάγω=ἀφήνω.
ἀπομήσκω=μένω.
ἀπὸ πάν=ἐπὶ πλέον.
ἀράδα=σειρά.
ἀργιάνι=τὸ ἀποβουτυρωμένο γάλα.
ἀρίσκο=ὑστουχισμένο, καμημένο.
ἀρκεῦω=ἔρχίζω.
ἀρνίθ=πετεινός.
ἀρπκχτικὸ νερό=ἀμίλητο νερό.
ἄρτο=5 λειτουργιές, τὸ σιτήρ. καὶ τὸ λάδι καὶ τὸ κρασί μαζί.
ἀρτύνμι=τρώγω μὴ νηστήσιμα φαγητά.
ἀτμηκ=ἔργυρᾶ ἀντικείμενα.
ἀτλή=ἐν γένει.
ἀσ-μκίνι=ζημαίνει ἢ καμπά α.
ἄσπρο=μικρὸν νόμισμα, 1/3 τοῦ παρᾶ.
ἄτσλος=εὐμετάβλητος.
αὐγίτακ=μόλις ἀρχίση νὰ ροδίζη ἢ αὐγή.
ἀχερίστρα=ὁ σωρὸς τοῦ ἀχύρου εἰς τὸ ἄλωνι καὶ ὁ τόπος ὅπου κείται,

ἀψίδα=ξύλινον τμήμα τῆς περιφερείας τοῦ τροχοῦ.
Βάζω καὶ στ τσέπη μ=λαμβάνω πλέον τοῦ δέοντος.
βκρῶ τουβέλια=στήνω ὀρόσημα λειμῶνων.
βκρούμενι=ἔγκυος.
βκσ-λεύω=ἐπιτυγχάνω εἰς πᾶσαν ἐπιχείρησιν.
βκσταγκριά=λευκός, λινός, χονδρός σάκκος, μήκους 2 περίπου μέτρων.
βγῆκε τὸ κευσκούνι τ=ἐκοπίασε πάρα πολὺ.
βελέντζα=ἡ νόσος γρίππη.
βιζιτα=ἐπίσκοπος ἐπὶ ὀνομαστικῆ ἑορτῇ.
βόβιθας=ὁ ἀρχηγός τῶν κακοποιῶν.
βρκνιά=χονδρός μάλλινος τσέπη εἰς τεμάχια συνερραμμένα.
Γέγδιαζε=ἐδιάζετο.
γῆδανε=ἦτο.
γενιά=συγγενεῖς.
γεδέκι=σχοινὶ διὰ τοῦ ὁποῦ ὀδηγοῦν ζῶων.
γιαζλίκια=τὰ κατὰ τὴν ἔνοιαν σπειρόμενα σιτηρά.
γιαβός=ξύλινη γεωργικὴ περόνη μὲ 4—5 ὀδόντας.
γιαστίκι=φύτταριον.
γινωμένο=ἄφριμον.
γιουρούκινο λανάρ=λανάρι ἐκ δύο ξυλίνων πλακῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων εἶναι καρφωμένοι τετράγωνον δέμα, πλήρες μικρῶν ἀγκυλωτῶν συρμάτων.
γιφκός=εἶδος ζυμαρικοῦ.
γλέπω=βλέπω.
γλυῶ=τυλίσσω τὴν κλωστήν ἀπὸ τοῦ ἀδράχτι εἰς τὸ γλυτήρι.
γνεῶ=κάμνω νεῦμα.
γεῦλος=βλος.
γεῦρνα=ἑξαμενὴ ἐκ μονολίθου, χωρητικότητος 1 περίπου κυβικοῦ μέτρου ἢ βάθους 5 ἑκατοστῶν τοῦ

μέτρου, χρησιμεύουσα διὰ νὰ πλύνουν ἐν αὐτῇ τὰ ροῦχα.
Δάχλο=δάκτυλος.
δεκράνι=δίκρανον, γεωργικὴ περόνη ξυλίνη μὲ 2 ὀδόντας, ἢ σιδηρᾶ μὲ 2 ἢ καὶ περισσοτέρους.
δέ ἕορσε=δὲν ἠμπόρεσε.
δεδρόγα=δενδρόιον, βιόλα.
δερμόνι=μεγάλον κόσκινον μὲ τὸ ὁποῖον κοσκινίζουν τὰ γεννήματα εἰς τὸ ἄλωνι.
δέσ=δεξαμενὴ ὅπου μαζεῦουν τὸ νερὸ ποῦ γυρίζει τὸν νερόμυλον.
δίκλωνι κλωστή=ἐκ δύο νημάτων.
δίνω τὸ μακκίρ=πωλῶ πρὸς σφαγὴν.
δικός=ἀγγενης.
δλεικ=ἔργον.
Δμέθρα=τὸ "Ἄγιον Βῆμα.
δζάζω=πιστεύω καὶ τηρῶ ἔθιμόν τι.
δρσκελάγω=διασκελίζω, περνῶ ἄνωθεν.
δρεπάνι=μικρὸν δρέπανον θεριστοῦ.
δριμτα=αἱ πρῶται ἡμέραι τοῦ Μαρτίου, τοῦ Αὐγούστου, ἢ Κόκκινη Πέφτη καὶ αἱ 2 Πέμπται μετ' αὐτήν.
Ἐγεράκι=ἐφιππιον, σέλλα.
ἐγλεντζές=διασκεδάσεις.
ἔδε=μόλις.
ἔδεκει=ἐνῶ, ἀκριβὸς ἐκεῖ.
εἰκονοστάθ=τὸ ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰκονοστάσιον.
ἐλπεζές=δεσμὸς ξηροῦ καπνοῦ.
ἐμέν=αἰφνης.
ἔσβε=ἐτίμησε.
ἔχι=τὸ ἔχι, τὰ ὑπάρχοντα.
Ζαλίζω=περιπλέκω τὰ νήματα.
ζαμακῶνω=κτυπῶ δυνατὰ διὰ ράβδου.
ζαθούνα=αὐλὸς ἀπὸ τοῦ στελέχους κριθῆς ἢ βρώμης.
ζαπῶνω=καταλαμβάνω αὐθαίρετως.
ζαρούτ=παίδιον ἢ ζῶον καχεκτικόν.
ζέρδελο=βερούκοκκον μὲ πικρὸν πυρῆνα.
ζερνέκαδες=νάρκισσος.
ζεστούτσκος=μεταξὺ θερμοῦ καχλιαροῦ.

ζμέτ=ζῶων ἀεύνατον καὶ φιλάσθενον.
ζηούλι=ύάκινθος.
ζνάρ=λωρίς μαλλίνου ὑφάσματος, μήκους 2—5 μέτρων πρὸς περιτύλιξιν τῆς ὀσφύος, ἐπάνω ἀπὸ τὸ ποτούρι.
ζερλαδίζω=εὐσκολεύω.
ζορνός=ὀξύουλος.
ζουριάζω=πάσχω ἀπὸ μαρασμόν.
Θαθῶ=ἀμυδρόν.
θανατικῶ=ἐπιδημία.
θέλι=πρέπει.
θελύκωσ=κλείδωσις, ἀρμός.
Ἰβρίκι=πρόχους συνήθως χάλκιος.
ἴσιε, τὸ=ἡ φυσιολογικὴ κατάσταση τοῦ λογικόν.
Καβές=καφές, καφενεῖον.
καβούλα=ἡ ἐκ τῆς ἐποχῆσεως εὐχαρίστησις.
κἄθμκι=ὀνομάζω. Τὸν ἔκατσαν σακάρο-τὸν ὠνόμασαν σακάρο.
καῖσικ=βερούκοκκα μὲ γλυκὸν πυρῆνα.
Κακαρέζος=περιφρονητικῶς ὁ Ἐβραῖος.
καλαμωτή=ψάθα καλαμμένα, τὴν ὁποῖαν προσαρμόζουν εἰς τὴν ἀμαξαν, εἰὰ νὰ μεταφέρουν τὸ ἄχυρον ἀπὸ τοῦ ἄλωνις εἰς τὸν ἀχυρῶνα.
κκλαδάγω=ψάλλω τὰ κάλαντα.
καλαφηνιούμαι=ἀκροῶμαι προσεκτικῶς.
καλικεῦω=ἰπεύω.
καλονυχτιές=νυκτερινὰ ἀκολουθία Μεγάλης Ἑβδομάδος.
κάλπικο=κίβδηλον.
κάμνω τζιζ=φλέγωμαι ὑπὸ πόθου.
κάμνω τέσο=προσπαθῶ.
καθάδε=ἀπαλό.
κάνε=καθόλου, οὐδὲλως.
κάπ=δοχεῖον.
καπλαδίζω=σκεπάζω.
καπόνι=εὐνοουχισμένος πετεινός.
καπτιζω=ἀρπάζω.
καπώς=ἐνῶ.
καράρ=σταθερότης.

καρδάρ=ξύλινο δοχείον πρὸς ἐξαγωγήν τοῦ βουτύρου ἀπὸ τοῦ γάλακτος.
καρνέτο=κλαρινέτο.
καρνέτο καρδάχο=κλαρίνο.
κκράλι=ἀετός.
κάρτο=νόμισμα, 1/4 μετζιλιέ.
καταπόδ=μετὰ ταῦτα.
κκτὰ λαχοῦ=τυχαίως.
κκτεργάρς=πανουργός, ὑπουργός.
κκτσλιά=κόπρος πτηνῶν, αἰγῶν ἢ προβάτων.
κκτδίκι=γατάκια.
κκτσιρδάγω=ἀφήνω νὰ διαφύγη τῶν χειρῶν μου ἐξ ἀπροσεξίας.
κκτσάκιος=λαθρεμπορικῶς πωλούμενος.
κκύκλο=ὁ φλοιὸς τοῦ ψωμοῦ, ἢ κρούστα.
κκυλί=ποτήρι.
κκτα ρωτοῦν=ζητοῦν ἐπιμόνως.
καψιδι=ὄ,τι καίουν εἰς τὸν φούρνον διὰ νὰ ψήσουν τὸ ψωμί.
κβνιοῦμαι=φλερτάρω, εἶμαι ἐρωτευμένος.
κεραμάς=εραμοποιός.
κερνάγω=φιλοξενῶ.
κεχρωτὰ=ἔχοντα ἐπιφάνειαν ἀνώμαλον, ὡς κόκκοι κεχρίου.
κ-ηϊδίζω=κόπτω κρέας εἰς μίαν μάζαν.
κ-κιά=κύσμοι
κι ἔνκ=ἐκτός τούτου.
κλαρι=ὑπαιθρον,
κληματσίδα=δέμα ἐκ κλάδων ἀμπέλου.
κλίικ=ἕνα εἶδος τσουρέκια.
κλειδοκούτ=ξύλινο κουτίον πρὸς φύλαξιν φαγητοῦ.
κλουβί=διάστρα ἐν σχήματι κλωβοῦ-ἐργαλεῖον ὑφάντρας.
κμιζω=παραχώνω φυτὸν πρὸς βλάστησιν, κάμνω καταβολάς.
κνηκτ=ροδοκόκκινη.
κοκκάλ=τὰ κόκκαλα κρανίου νεκροῦ ζώου.
κοκκι-νοῦδ=λαρά.
κόλιαδρες=σπόροι κορυάνδρου.

κόμ=μόριον συγκρίσεως, κόμ καλός.
κομμά=ὄλιγον.
κολάζμα=ἀμαρτάνω.
κέρζα=κορέος.
κοσι=δρόμος ταχύτητος ἢ ἀνοχῆς.
κόσξ=θεριστικὸν δρέπανον μετὰ κρὰν λαβὴν, μήκους 2 μέτρων.
κορώνω=ἀνάπτω θέτω πῦρ.
κοσκι-ίδια=τὰ κατὰ τὸ κοσκίσιμα ἀπορριπτόμενα σκύβαλα, τὰ περικοσσεύματα.
κακὸ=πλήθος κόσμος καὶ κακὸ πλῆθος κόσμου.
κοτάγω=τολμῶ.
κοδέλο=μέ βραχεῖς κλώνους ἢ στελέχη.
κκύδα=γενεά.
κουλικία=μικρά ψωμάκια 20—30 δραμίων διανεμόμενα εἰς τὰ μνημόσυνα.
κουκνάρκ=ἀραβόσιτος.
κουρκούτα=πολτός ὕδατος καὶ λεύρου.
κουρβάνι=θυσιά.
κούρουβλο=χονδρὸς κορμὸς κλημάτος ἀμπέλου.
κουρσοῦμ=σφαῖρα τουφεκιοῦ.
κουσκού=εἶδος ζυμαρικοῦ.
κούσοτου=καναρόσπαρος.
κούτρουλο=χωρὶς λαίμιο.
κρένω=ὀμιλῶ.
κρεκίδ=χονδρὴ καλλίνη ἢ λιπὴ κλωστή.
κρουσταλλιζω=καθίσταμαι δύσκαμπος ἀπὸ τὸ ψύχος, παγώνω.
κτσός=χωλός.
κρύβω=φυλάσσω.
κρούνα=εἶδος πασαλινῶ ἄρτου μετὰ ὀλόκληρον κόκκινον αὐγὸν εἰς τὸ ἔν ἄκρον.
κύλισμα=χωράφι ἔτοιμον πρὸς φύτευσιν ἀμπέλου.
Καγούτα=εἶδος κιθάρας.
λάει=λάλι.
λαιμὸς=ἀμυδαλίτις.
λαλαγκία=λαλαγγίτες.
λαπάτα=ξύλον μετὰ ὁποῖον κτυποῦν τὰ πλυνίμενα ἐνδύματα.

λαπατίζω=κτυπῶ μετὰ τὴν λαπάταν.
λαρδένι=εἶδος ξυνοῦ πετιμεζιοῦ.
λέγω, τὸ λέϊ ἢ καρδιά τ=εἶναι θαρραλέος.
λέλεγκς=πελαργός.
λήγορα=γρήγορα.
λιάζω=ξηραίνω εἰς τὸν ἥλιον.
λιμνιάζω=ἀφήνω τὸ λινάρι εἰς τὸ νερό.
λινόξλο=τὸ πρὸς τὴν κορυφὴν μέρος τῶν στελεχῶν τοῦ λινarioῦ.
λινάτσα=τ' ἀλωτισμένα στελέχη τοῦ λινarioῦ.
λιχνιστήρ=ξύλινο πτυάριον μετὰ 3 ἢ 4 δάκτυλα.
λογῆς κοπῆς=διαφόρων εἰδῶν.
λοκάνι=ὄσκανα ἀλωνίου.
λοῦνα=κλωνί, φούντα, δεομῖς.
λοῦρα=πέριξ.
λοῦμαι=λούομαι, νὰ λθοῦνε νὰ λουσοῦν.
Μαγάζι=κατάστημα.
μαγεύω=ἐξαπατῶ.
μαγούλα=παρωτίτις, παραμαγούλα.
μακροκοκινιάζω=ἀργοπορῶ τὴν ἐκτέλει.
μακρόλο=μέ μακρὰ στελέχη.
μαμκάκι=μαγουλικά.
μκμῶδ=ζωῦφιον.
μανιταριάζω=ἀποκτῶ μήκυτας.
μαλαματικά=χρυσὰ ἀντικείμενα.
μάδρα=ὁ σταύλος ὅπου στεγάζονται τὰ πρόβατα.
μαδραγόνά=θησαυρός.
μαδραγόνατσης=θησαυροθήρας.
μαξλάρα=βλέπε βριαστικά.
μάξως=ἐπίτηδες.
μαρίτσα=βολβῶδες λεικὸν ἄνθος.
μαρμαρίζω=ισοπεδώνω διὰ μαρμαρίνου κυλίνδρου, ἢ ἀλωνίζω δι' αὐτοῦ.
μαστραπάς=μέγα μετὰλλινον πιτήριον.
μαυράκια=μελάνθια.
μαχμουδιέ=νόμισμα τοῦ Μαχμούτ.
μγίτσα κόκκινη=πριμούλα.
μγίτσα γαλάζια=ἶον.

μεϊδάνι=πλατεία.
μελιγάγω=κατεργάζομαι τὸ λινάρι μετὰ τὸν μέλιγα.
μελισσάς=τὸ πτηνὸν μελισσοφάγος.
μεδέρ=στρώμα σεδηριοῦ.
μερακλῆς=ἐπιμελῆς καὶ τακτικὸς εἰς τὰ καθήκοντά του, ὁ μὴ φειδόμενος κόπου πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ στομάχου του.
μερμετιζω=ἐπιδιορθώνω.
μεγάλετρο=μέγα ἄρτρον, συρόμενο ἀπὸ πολλὰ ζεύγη βοῶν, μετὰ ὁποῖον κάμνουν τὰ νιάματα.
μεζάτ=πλειοδοτικὸς διαγωνισμός.
μεσάλα=τραπεζομάντηλον.
μεσάλι=χειρόμακτρον, πετσέτα.
μυρδοχάρτ=ψυχοχάρτι, κατάλογος τῶν ὀνομάτων τῶν νεκρῶν συγγενῶν τινός.
μκρός=μικρός.
μολέω=ἐρεθίζω τὸ δέρμα.
μόνε=μόλις.
μουρδαραεῦω=καθιστῶ ἀκάθαρτον.
μουστολαβιάδα=σκελίδες καρυδιῶν περασμένες στὴν κλωστή καὶ βουτηγμένες στὴ μουσταλευριά.
μράζω=διανέμω.
μσάδ=ὄσο σῶτμα χωρεῖ τὸ γλυτήρι.
μσάδα=τεμάχιον λαρδιοῦ χαραγμένον σταυροειδῶς, βάρους ὀκτὸς περιπού.
μσιρίτσο=αὐγὸ Ἰνδικῆς ὄρνιθος.
μσοκοίλι=μέτρον χωρητικότητος σιτηρῶν, 12—13 ὀκάδες σίτου.
μυστήριον=θηροκευτικὸν ἔθιμον.
Νερό, χοντρὸ νερό=κενώσεις τῶν ἐντέρων.
νῆμα=φιλὴ λιπὴ κλωστή.
νηπάφιο=ἐπιτάφιος τοῦ Χριστοῦ.
νιάμα=καλλιεργημένος ἀγρός ὅστις πρόκειται νὰ σπαρῆ μετὰ σιτάρια.
ν-νέ=μητέρα.
ν-νός=ἀνάδοχος.
Ξέβγαλα=ἀφόρετα.
ξεθαρρεύμαι=φέρωμαι ἀπερισκέπτως.
ξεκλαδεῦω=τελειώνω τὸ κλάδευμα.
ξεπαγιάζω=παγώνω.

ξεραχνίζω=καθαρίζω τους λιστούς της άραχνης.
ξεσπέρνω=τελειώνω την σποράν.
ξεσχιζώ=παύω να είμαι μισθωτός.
ξίγκιο=έλλειπές άνισόροπον.
ξλόρξες=χονδραί ίνες λιναριοῦ.
ξοβλιάζω=ποικίλλω.
ξύγαλο=γισαούρτι.
Ώλάκι=έρίφιον.
όλορτοχέστς=ό άποπατών δρθιος.
όλω=μόριον προς σχηματισμόν του ύπερθετικοῦ τών έπιθέτων καί έπιρρημάτων.
όνομασία=όνομαστική έορτή.
όρμάνι=δάσος.
όσούρ=δέκατον.
όχτρα=έχθρα, έχθρότης.
Παγανός=άβαθής.
παιχνίδις=οί μουσικοί όργανοπαίχται.
παλιγκάρ=άνηρ άγαμος.
πάνα=χονδρόν πανίον δεμένον εις τό άκρον κονταριοῦ, με τό όποιον σκουπίζουν την στάκτην του φύρβου.
πανούκλα=ή νόσος πανώλης.
παπαδίτσα=χαμόμηλο.
παλίτκο=αυγό της πάπιας.
παρασπόρια=δ,τι σπέρνει τις με ξένο ζευγάρι, έπί πληρωμή.
πάρτσπλα=συρέλια, ράκη.
πεθαμένο χώμα=χώμα από τό έσωτερικόν τάφου.
πεκμέζ=βρασμένος μουστος, πετιμέζι.
πελεκούδ=άπόκομμα ξύλου δια άσκεπαρνίου ή μαχαίριου.
πενίρια=λευκά μαλακά κουφέτα.
περεχύνω=έπιχέω.
περατνά=ποικιλία λευκώνσφαυλών.
πήγε να λαγήσ=έτυχε να λαλήση.
πηλογή=άπόκρισις.
πεισμώνμαι=θυμώνω.
πεχλεβάνις=παλαιστής.
πιάνι ή καρδιά τ=ένισχύεται.
πισ-μανεύω=μετανοώ.
πισπιλώνω=έπιπάσσω,

πκάμισο=ύποκάμισον.
πλάκια=κοτόπουλα.
πλάνος=έποχή καθ' ήν πλείκουν οι μεταξοσκώληκες τό βομβύκιον
πλεξούδα=όρμαθός σκόρδων.
πνακός=πωλητής μαγειρικών σκευδών.
ποδήματα=τά μέχρι γοιάταν ύποδήματα.
πολίτικα=δώρα από την Πόλιν, διάλεκτος Κηπολιτών.
πολιφάδ=ύπόλειμμα σάπωνος, χρησιμποιηθέντος εις τό πλύσιμον.
πουρνούτακο=λιάν πρωί.
πράξδαι=άλληλοαστειεύονται.
πράματα μεγάλα=μεγάλα ζώα.
πούσ-λα=σημείωσις.
πρόσφυλις=τό αυγό που αφήνουν στην φωλιά δια να προσελκύ τας δρνιθας.
πρωϊμάδια=ποικιλία πρωϊμων σταφυλών.
πχόπλο=πήχυς.
Ρακάκι=ούζο.
ρέβ=άπισχναίνεται.
ρεϊκι=τό φυτόν έρείκη.
ρετσέλι=καρπός βρασμένος με πεκμέζι.
ρετζί=μονοπόλιον καπνοῦ.
Σά=πρός, **σά πάν**=πρός τας έπάνω,
σάζ=ύδρόβιον φυτόν.
σακάρος=μαύρον ζάχαρ με λευκόν σημείον έπί του μετώπου.
σαλβάρ=φαρδική βράκα.
σαλόξκο=ήλιθια.
σαργλι=πίττα με σγουρά φύλλα.
σκραδάλνος=τολύκλωνος.
σάτς=πήλινος ή μετάλλινος δίσκος.
σαχάνι=χάλκινο πιάτο μετα καλύμματος.
σβώ=σβήνω.
σεκέρια=κουφέτα.
σεκλέμ=τό προς άλευιν σιτάρι και τό έκ τούτου άλευρον.
σερβέτα=βουινί μάλλινον άνδρικόν σάλι της κεφαλής.
σεργι=έκθεοις έμπορευμάτων,

σερσεμελιζμαι=παραλογίζομαι.
σέτς=ό στενόμακρος σωρός τών σιτηρών κατά την ώραν του λιχνισματος.
σήμνδρο=ξύλινη ή σιδηρά πλάξ μήκους 1,50 μέτρων και πλάτους 0,50 μέτρων, χρησιμοποιουμένη άντι κώδωνος εις την έκκλησίαν.
σίχνα=τά λάβαρα, έξαπτέρυγα κλπ.
σκάς=τό πτηνόν συκοφάγος.
σκαρριζμαι=έπινοώ.
σκλη=τό άκατέργαστον δέμα του λιναριοῦ και τό καλλίτερον κατεργασμένον με τας μακροτέρας ίνας.
σκολαζώ=άναπαύω, νεκρώνω.
σκούρ άφτω=προσκόπτω.
σχετζεύω=βασανίζω.
σ-μαδικά=κοσμήματα.
σ-νι=μέγας χάλκινος δίσκος.
σσί=γένος.
σουρί=κοπάδι.
σουρτζής=ένοικιαστής ή εισπράκτωρ της δεκάτης.
σουρτουεύω=περιέρχομαι προς άναψυχήν.
σουτζούκι=λουκάνικο, άλάς.
σταροκούκκια=κόλυβα χωρίς άλεύρι.
στασιές=πολλά σκουλιά μαζί.
σταχτοπάνι=λινό χονδρό ύφασμα, έπί της κόφας της πλύσης δια τό στράγγισμα της στάχτης.
στρογιλός λόγος=ευτράπελος, βωμολοχικός.
στιχίζω=προσλαμβάνω εις την ύπηρεσίαν μου άντι ώρισμένου μισθοῦ. Προσλαμβάνομαι εις ύπηρεσίαν.
στρούβα=ήμικατειργασμένον δέμα ίνών λιναριοῦ.
σύρτς=έργαλειον άλωιστικόν, σύρτης.
σύφταστα=άμείσως.
συχνουλιζμαι=εισέρχομαι και έξέρχομαι συχνά.
σφάλαγας=άσπάλας,

σώημα=λινή κλωστή, χονδρότερη του νήματος.
Ταβός=μεγάλη άβαθής χαλκίνη χύτρα.
τεξέκες=χονδροί βόλοι χώματος.
τέτξερς=χύτρα.
τζαμάλα=έθιμον προς πρόκλησιν βροχής.
τλούμ=άσος.
τόπακας=ό μένων πάντοτε εις τόν ίδιον τόπον, όπως τά στοιχειά.
τούφκ=θύσσανος.
τουρμουκάκι=έργαλειον με 5 δόντας με τό όποιον δένουν τά θερισμένα στάχυα εις δεμάτια.
τουρμούκι=μέγα ξύλινον έργαλειον με 25 δόντας, με τό όποιον μαζεύουν δσα στάχυα μείνουν μετά τό δέσιμον τών δεματιών.
τουρμουκιά=τά δια του τουρμουκιου μαζευθέντα στάχυα.
τουρμουκτής=ό σύρων τό τουρμουκί.
τρά=σύρμα λεπτόν με τό όποιον στολίζουν την νύμφην.
τρανός=μέγας.
τραχανός=είδος ζυμαρικοῦ.
τρέμσα=μικρότατον μεταλλικόν δισκίον μετ' όπης, προς διακόσμησιν του γύρου του φακιλιοῦ.
τρεχούλι=τροχός.
τρι=τυρί.
τρίμερο=τριήμερος νηστεία. Μεγάλης Τεσσαρακοτής πρώται 3 ήμέραι.
τριφτή=λεπτά τεμάχια ζύμης βρασμένα ως σουπα.
τρώγμα=όνείδιζω τινά, γρινιάζω.
τσάβδάρ=άγριοσίκαλις.
τσαγανός=καρκίνος.
τσαήρ=λειμών.
τσαηραδίζω=άφήνω τό ζώον έπί 15 τουλάχιστον ήμέρας να βοσκήσιν εις τόν λειμώνα και ν' άναπαυθή.
τρυγάω=νά μη τσέ τρυγήσ-νε=νά μήν τους δείρουν.

τσακιδῶ=κουπανίζω.
 τσακιεῦμαι=θράουμαι.
 τσάκνο=ξυλαράκι.
 τσακναράκια=φρύγανα.
 τσαλι=ἄκανθα, θάμνος ἄκανθώδης.
 τσακρούδια=μικροὶ βότρυς σταφυλῆς εἰς τὰς ἄκρας τῶν κλάδων.
 τσακούσια=ποικιλία λευκῶν προΐμων σταφυλῶν.
 τσακταλωτός=διχαλωτός.
 τσατζαλάκια=ἄγρια ἐδώδιμα χόρτα.
 τσάτζαλο=παλιόρουχο ξεσοχισμένο.
 τσακδήλα=σάκκος λινὸς διὰ τὸ στράγγισμα τυροῦ ἢ γάλακτος.
 τσβάλι=σάκκος.
 τσεγνές=οιαγῶν.
 τσεκίτς=σφυρί.
 τσεβέρ=φακιάλι.
 τσέργα=σκηνή ἀθιγγάνων.
 τζερπί=θάμνος.
 τσερτσεβές=πλαίσιον.
 τσεσ-μέζ=βρύσις.
 τσικρικόνις=φιλάργυρος.
 τσίτσιδα=τὸ γυμνόν.
 τσιτσιδάκια=οἱ δρομεῖς.
 τσιτσιδώνναι=γυμνώνομαι.
 τσορβᾶς=ζωμός, σοῦπα.
 τσοῦρμα=ὄμας.
 τσράπες=μάλλινες χονδρὲς κάλτσες.
 τσοροβλάγω=κραυγάζω γοερῶς.
 τσράκι=ὕπρητης.
 τφάνι=θύελλα.
 Ὑστερνός=τελευταῖος.
 Φάδ=ὀφάδιον.
 φκίζω=κόπτω κλάδους ἀμπέλου εἰς ὄρισμένον μέρος καὶ μέγεθος.
 φλάγω=φυλάττω.
 φλεῦδαι=συντρογουσι.
 φλογκρίζω=ἀναδίδω μεγάλας φλόγας.
 φ'δώνω=ἀναπτύσσω κλάδους.
 φουσκῆ=κόπρος νωπὴ ἵππων.
 φράχτς=περίβολος ἀπὸ πασοάλους καὶ ἀγκάθια.
 φωτίκι=δῶρον ἀναδόχου πρὸς τὸν βαπτιστικόν του, κατὰ τὰ Φῶτα.

Χαβάνι=ἐργαλεῖον πρὸς κοπὴν καπνοῦ.
 χαζηρακιδίζω=ἐτοιμάζω.
 χαϊβάνι=ζῶον.
 χαϊμόσκο=ἀστεῖον, εὐτράπελον, νόστιμον.
 χάκι=δίκιο, μισθός.
 χαλιζω=ἀφαιρῶ τὰ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας σκύβαλα.
 χαμούτσα=δέσημη σταχύων ἄθροισθέντων διὰ τῆς χειρός, ἐν τῷ ἀγρῷ.
 χάρβα=σπαθί.
 χαῦνια=χαυνότης, ὀκηνηρία.
 χ-ηζνᾶ=ὄρητικά.
 χιλιάρκο κκι χιλιάρα=φιάλη χωρητικότητος 1000 δραμιῶν.
 χέρ=ὄρμαθος κρομμῶν.
 χιμωνιάτσα=ζυμαρικά προωρισμένα διὰ τὸν χειμῶνα.
 χορδάδες=ὑπολείμματα, ἀπομεινάρια.
 χέσκος=εὐχάριστος, νόστιμος.
 χράμ=μάλλινον χονδρὸν ὕφασμα, εἶδος τάπητος.
 χραιβούλια=ἀγρεῖφνα, γεωργικὸν ἐργαλεῖον.
 χρεία=ἀποχωρητήριο.
 χρηματάγω=εἶμαι ἐπιτυχημένος.
 χτένι=ἐργαλεῖον ὕφαντικῆς.
 χωρατεύω=ἀστερίζω.
 Ψαχναδιάξ=ξηραίνεται ἢ ἐπιφάνειά του.
 ψμέλινο=λινάρι σπειρόμενον τὴν ἄνοιξιν.
 ψμόσταρο=σιτάρι σπειρόμενον τὴν ἄνοιξιν.
 ψ'ρίζω=βατεύω.
 ψχή=ψυχή.
 ψωμώνω=μειστώνω.
 ψκ-ηρκᾶ=χάλκινα σκευή.
 ψκράκι=χαλκοῦν δοχεῖον μετὰ κινητῆς κυρτῆς λαβῆς ἄνωθεν.
 ψάκκαβάνι=κίτρινο γλυκὸ κολοκύθι.
 ψξίς=φιλοδώρημα.
 ψα-λακιδίζω=ἐπιδιορθώνω.
 ψαχτσεβάνις=κηπουρός.

ψαχτῆς=κῆπος.
 ψρεκετλιδχος=εὐφορος, εὐλογημένος.
 ψερδέν, εἰς τὰ ψερδέν=ἐν τῷ ἄμα.
 ψεχτῆς=φύλαξ.
 ψκάλι=φιᾶλη.
 ψνάρ=πηγή.
 ψε'αρίζω=ὀργώνω.
 ψουκαγιά=σιδηρᾶ πέδη.
 ψουβούνα=βροντή.
 Γαβᾶτα=μεγάλο βαθὺ πιάτο.
 γιόλα=λίμνη μικρά.
 γιουρῆσκο=εὐρωστον φυτόν.
 γλαβᾶτα=ἰσπροκόκινα κερῆσια.
 γρεμάγω=κρημνίζω, κρημνίζομαι.

γῶμ=παρωνύμιον.
 Δαγούλι=τύμπανον.
 δβπραστία=μαζιλάρα τοῦ τοίχου.
 δβάρ=τοῖχος.
 δεγι=τάχα.
 δεμετῆς=ὁ δένων τὰ δεμάτια τῶν σιτηρῶν.
 didil=ἐπιφώνημα=πήδα, χόρευε.
 διβιδουῆς=ἐντελῶς.
 δεύβχ=λόφος, τεχνητὸς λοφίσκος.
 δευβέλια=ὀρόσημα λειμῶνων.
 δραγομάνος=ἀρχηγὸς ομάδος ἐργατῶν.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΚΑΛΑΝΤΑΡΙΟΥ ΚΑΤΑ ΥΑΗΝ *

Ἄσματα : α' Ἑορτῶν. Πρωτοχρονιᾶς Η' 341, Φῶτων Η' 244, Χριστουγέννων 349, ἀφέντη Η' 341 καὶ 344, Θ' 349, κυρᾶς Η' 342-Θ' 349, υἱῦ Η' 342-5 Θ' 349, κόρης 342-4 Η' 341-4 β' ἔθιμων: Λαζάρου 316 Χριστοῦ, Μεγ. Πέμπτης 318 Μεγ. Παρασκευῆς 321, β' Ἑθνικῶν ἑορτῶν. Χελιδονίσματος 313, λαπατᾶ 325, τζαμάλας 315, σουρβίσματος 350, γ' Παιδικά. πελαργοῦ 314, καμήλας 342, χελιδόνος 315, Βαῖων 318, Ἰούδα 319, τριλαργίου Η' 345, καλιχανιζάρων 328.

Ἀσχολία : α' Ἄνδρῶν. ἀλετρίσματα 343, ἀλωνίσματα 335, θερισμός 331, κλάδευμα ἀμπέλων 311, φάρισμα, κοίμισμα καὶ φύτευμα κλημάτων 312, κυνήμιον ἀγρίων ζῴων 338, ὄροθεσία λειμῶνων 312, σπορὰ λιναριοῦ, κουκιῶν 312, ὄψιμον 312 καπνῶν 312, συγκομιδὴ ὀ πριῶν, ἀμυγδάλων, καρυδιῶν 339, τρυγητός 343, β' Γυναικῶν. Ὀρνιθοτροφία 311, γαλακτοκομία 326, γεωργικαὶ ἐργασίαι 338, διατρεφὴ με' ταξοακωλήκων 334, κατεργασία λιναριοῦ 331, ὕφαντικὴ 324, κατεργασία μαλλιοῦ 346, κίτασκευὴ ζυμαρικῶν 340, κατασκευὴ ρετσελιῶν, πετιμεζιοῦ, λαρδενιοῦ 343, φυλλολόγημα καπνοῦ 338.

Ἐθιμα : (Θρησκευτικά) : Ἄγισμος ὑδάτων Η' 316, Κάλαντα Φωτίαι 316, ἀπόκρεω Η' 350, ἄγιον φῶς 323, αὐγῶν βάψιμο, 318 συλλογὴ 313, διανομὴ 323, σύγχρονοις 328, ἀνθένων διανομὴ 316, βασιλικὸν διανομὴ 343, ἐπιταφίου στόλισμα, φύλαγμα, θρήνος, περιφορὰ 321, κάψιμον Ἰουδα 322, χαιρετισμοὶ Παναγίας 312, χαιρετισμὸς διὰ τοῦ «Χριστὸς ἀνέστη» 323, τριήμερος νηστεία 330, κηδεῖα τοῦ ἐκ νηστείας θανόντος 350, ξηροφαγία 318, τρισάγισμα νεκρῶν 322, κόλυβα, σαροκούκια, μνημόσυνα 332, ἐγκοίμησις 337, ἄγισμος κήπων Η' 348, ἀμπέλων 339, ἄνοιγμα τοῦ οὐρανοῦ Η' 345, κόψιμο βσιλόπιττας Η' 343, ἐπισκέψεις ἐπὶ ὀνομαστικῆ ἑορτῇ 313, ἀποχὴ κτυπημάτων πλυνομένων ἐνδυμάτων 321, ἀραβῶνες Η' 349, (Μὴ θρησκευτικά) : Γιάτες 336, γλίστρες 327, ἔλθεσις πολυτίμων ὑπαρχόντων κοριτῶν, ὀλίγον ἀπὸ καθῆ ἔργον Η' 343, χαρούμενοι ἐκ προθέσεως 344, κάθισμα ἐπὶ τῆς σκούπας 350, κύλιμα ἐπὶ τῶν χόρτων 327, κλήδονας 333, κρασί καντήλας 346, λαπατᾶς 325, μάρτης 314, μουτσούνες Η' 350, μάγευμα πρωτομαγιάς 327, μοίρασμα φλαγούνας νέας ἐσοδείας 335, πήδημα. χάρπας 315, πλάνη 333, ρίψιμο νιόγαμπρου

* Εἰς ὅσα δὲν σημειώνεται τὸ Η' (ὄγδοος τόμος) ἢ παραπομπὴ ἀφορᾷ τὸν Θ' τόμον.

στό νερό Η' 317, ρήγνιμο σκουπιδιῶν κατόπιν τοῦ παπῶ 313, σούρβισμα 350, στά-
χτη Ἰούδα 322, χελιδόνισμα 313, τζαμάλα 344, σφαγὴ χοίρων 317, κλοπιῶν 350.

Ἐδέμηκτα: Βαρβίρα 347, βασιλόπιττα Η' 343, γαλατόπιτα 329, γιφκάδες 340, καπόνια 339, καταίφ Η' 350, κουλίκια 318, κουσκούς 340, λαλακάκια 314, πε-
τεινοὶ 336, σαραλί Η' 344, στυφύλια 336, τραχανός 340, τσαγανοὶ 336, τυριά 339
φλαγούνα 335, χοιρινά 348, ψάρια 315, καπόνια 350.

Ἐπωδῆ: Διὰ τὸν φόβον Τοῦρκου 323, διὰ λάλημα ζαπούνας 326, δι' εὐρε-
σιν καλύτερας χειρός 328.

Δεισιδχιμονίαι: Ἀποχὴ λουζιματος τὰ 3 Σάββατα 315, γάμοι Μαΐου 327,
τὸ γεννημένο τὰ Δωδεκάμερα 350 σημιό Η' 349, σπορά βασιλικῶν 345, βιδόλας 316,

Μαχσίτσι: Πρὸς ἀφαίρεσιν εὐφορίας 327. Πρὸς μαρασμόν 327, φίλτρον 328,
πεθαμένο χῶμα 328, μάγισσαι 327, λύσις μαγείας 328, τετράφυλλο τριφυλί 350.

Μαχντεϊτσι: Μὲ καρὰβι ὀρνίθος Η' 343, μὲ νόμισμα βασιλόπιττας Η' 343, μὲ
βούαν βασιλόπιττας Η' 343, μὲ δάφνην Βαίων 318, μὲ τραγούδι κλήδονα 334, μὲ
ἦτικιον 314, μὲ συκρόφυλλον 333, μὲ καρύδια 337, μὲ σύγκρουσιν αὐγῶν 322, μὲ
γύρισμα δοχείου κλήδονα 334, μὲ κόλλημα δεκάρας ἐπὶ εἰκόνας ἁγίου 337.

Μετεωρολογία: Ἄγιου Πλάτωνος 346, δριμάτα Μάρτη 311, Αὐγούστου 339,
μερομήνια 340, Παπαντῆ Η' 349, τρεῖς Πέμπτες 321, ἔλευσις πελαργῶν 314, χε-
λιδόνων 315, ἀναχώρησις πελαργῶν 341, χελιδόνων 343, μήκυνσις ἡμερῶν 347.

Παιδίτσι: Ζαπούνα 326, λόπκες 329.

Παρομίτσι: Γενάρη Η' 341, Φλεβάρη Η' 348-9, Μάρτη 310-11-12, Ἀπρίλη
316 Μαΐου 329, Ἰουνίου 332, Ἰουλίου 336, Αὐγούστου 339, Σεπτεμβρίου 341, Ὀκ-
τωβρίου 343, Νοεμβρίου 345, Δεκεμβρίου 350.

Παρκδόσεις: Ἀκρανά Η' 350, Μάρτη ἐπίθετα 310, γυναῖκα 310, ἡ γριά μὲ τὸ
κοπάδι 311, τὸ γεφύρι τῆς τριχας 332, Ἀράπη τῆς Πόλης 323, θαῦμα Ἁγίου Ἰωάν-
νου 334, βουβάλα Ἁγίας Παρασκευῆς 332, ἀγίασμα, καλόγερος καὶ ψάρια Μπαλου-
κλή 323, Κλεῖνος Παλαιολόγος 324, κωσταντινιάτικα φλουρία 343, λανάρια Ἐ-
βραίων 317, τὸ ὑψωμένο καρὰβι 337, ἡ εὐρεσις τοῦ σταυροῦ 343, ματραγόνες Τεκέ-
τερε 347, Καλικάντζαροι Η' 346, Θ' 348.

Ἰδιότητες ἁγίων: Ἅγιος Θεόδωρος 315, Βαρβάρη 347, Ἰωάννης 323, Ἄ-
θανάσιος 328, Νικόλαος 347, Μηνᾶς 346, Μόδεστος 347, Σπυρίδων 347, Συμεὼν 349,
Χαράλαμπος Η' 349 Παντελεήμων 337, Τρύφων Η' 348, Μιχαήλ 346, Ἐλευθέριος 347.

Ἀλεξίκακα: Ἁγιασμός ἁγίου Τρύφωνος Η' 343, ἁγιασμός πρωταγου-
στιᾶς 339 φύλλα δάφνης Βαίων 318, πρῶτο αὐτὸ Μεγάλης Πέμπτης 318, πὼς νὰ
βασιλέψης καθ' ὅλον τὸ ἔτος Η' 344.

Πανηγύρεις: Ἁγίου Ἀθανασίου 328, Γαρδᾶ 341, Ἁγ. Γεωργίου 324, Ἁγ.
Ἰωάννου 333, Ἁγ. Κλεῖνου 329, Μετρῶν 324, Παναγίας 323, Παντελεήμονος 328,
Σηλυβρίας 342, Ἁγ. Τριάδος 332.

Ξένα ἔθνη: Ἀρμένιοι 350, Ἀθίγγανοι 316, 325 Ἐβραῖοι 316, Τοῦρκοι 325.

Ὀνομαστικὴ ἔσρται:

Ἁγγελος, Ἀγγέλκος, Ἀγελῆς, Ἀγγελικό. 315.

Ἀναστάς, Ἀναστασός, Ἀναστάσιμος, Ἀνάστας, Ἀναστασία, Ἀνάστω 323.

Ἄννα, Ἀννίκα, Ἀννίτσα, Ἀννιώ 337, 342, 347.

Ἀδρέας, Ἀδριάς, Ἀδρόνικος, Ἀδρονίκι 346.

Ἀδώνης, Ἀδωνάκις. Η' 348.

Ἀξιώτ'ς 346.

Ἀπόστολος, Ἀποστόλις, Ἀποστολάκις, Ἀποστολιός 334.

Ἀργύρος, Ἀργυρή, Ἀργυρώ. 345.

Ἀρχοντής, Ἀρχοδού. Η' 348.

Βασιλῆς, Βισ'λάκις, Βίσω, Βισίλω, Βισ'λιώ, Βασιλική, Βασιλεία, Βασ'λο-
πούλα. Η' 341.

Βαγίτσα. 318.

Βαρβάρη. 346.

Βυγγέλις, Βυγγελιώ, Βυγγελινή. 315.

Γαβρίλις, Γαβριλάκις. 346.

Γιακουμῆς. 342.

Γιάννης, Γιαννάκις, Γιαννάκος, Γιαννακάκις, Γιάνκος, Γιάνναρος, Γιαννίτς,
Γιογινάκις, Γιογάνης, Γιωμαννῆς, Γιαννού, Γιαννούλα. Η' 347.

Γιώργης, Γιωργῆς, Γιωργάκις, Γιωργος, Γιωργίτσα. 324.

Δεσποῖνα, Δεσποινιώ, Δεσποινού. 341.

Δημήτριος, Δημητρός, Δημητράκις, Δημητρούλις, Δημητροῦ, Δημητρούλα. 345.

Δῆμος, Δημολάκις. 347.

Ἐλένη, Ἐλενίτσα, Ἐλενιώ, Ἐλένκω, Ἐλενκάκι, 329.

Ἐρηνιώ. 346.

Ζωγῆ, Ζωγιώ, Ζωγίτσα, Ζώικα, Ζωγαρινιώ. 323.

Ἡλίας. 336.

Θάνος, Θανάτς, Θανασός, Θανασάκις. Η' 323, 328.

Θεολόγος. 328.

Θεοφάνης. Η' 346.

Θόδωρος, Θωδωρῆς, Θωδωράκις, Θωδωρκος, Θωδώρα. 315.

Θωμάς, Θωμαῆ. 324.

Κατερίνα, Κατίνα, Κατίνκω, Κατινιώ, Κατερινιώ. 346.

Κυριάκος, Κυριακίτσα. 336.

Κωσταδίνος, Κωσταδῆς, Κώστας, Κωστάκις, Κωσταδάκις, Κωσταδιὰ. Κω-
στῆς, Κωσταδάρα. 329.

Λαζαρής, Λαζαράκις, Λάζος. 316.

Λαμπάκις, Λάμπκος. Η' 349.

Λαβρινή, Λαβρινιώ. 323.

Λευτέρς 347.

Ληγός, Ληγορῆς, Ληγοράκις, Ληγοράσκος. Η' 343.

Λιγορδάνης Η' 346.

Λόγος. 328.

Λουλούδα. 315.

Μαρία, Μαρίκα, Μαργώ, Μαργίτσα, Μαργάκι, Μαργωτό. Μαρωτό, Μαργατα-
ρένια, Μαργαρίτα. 341.

Μαρίνα, Μαρίνης. 336.

Μανώλης, Μανωλάκις 349.

Μελδή, Μελοῦδα. 315.

Μήτσος. 315.

- Μνάς. 346.
 Μχάλις, Μχαλιός, Μχαλάκις, Μούχαλος. 346.
 Νέστορας. 345.
 Νικόλας, Νικολής, Νικολάκις, Νίκος. 346.
 Ξαφένια. 349.
 Παναγιώτα, Παναγιωτή, Παναγιώτ'ς, Παναγιωτάκις, Παναής. 341.
 Παντελής, Παντέλος, Παντελάκις. 337.
 Πάντος, Παντοής. 332.
 Παπαντή Η' 348.
 Παρασκευάς, Παρασκευίτσα, Παρασκευού. 337.
 Πασκαλάκις, Πασκάλης, Πασκαλιώ. 323.
 Πίγισα, Πιγισάκι, Πηγινή. 323.
 Πέτρος, Πετρής, Πετράκις, Παύλος, Ποπόλης. 334.
 Πιπίλι, Ποινιώ. 341.
 Πρόδρομος Η' 347.
 Πολυχρόνις Η' 341.
 Σάββας. 346.
 Σαράδ'ς, Σαραδός, Σαραδής, Σαραδόλικος. 314.
 Σίμος. Η' 349.
 Σπύρος. 347.
 Στεφανής, Στέφανος, Στέφος, Στεφανάρα, Στεφανάκις. 350.
 Σταύρος, Σταύρακος, Σταυράκις, Σταυρής, Σταυρινή, Σταυρούλα. 342.
 Στράτος, Στρατής. 346.
 Σωτήρς, Σωτράκις, Σωτρώ, Σωτηρή. 341.
 Τάσος, Τσιτσιάκα, Τάτσης. 323.
 Τρύφος. Η' 348.
 Φάνιος, Φανιώ, Φανή, Φανίτσα, Φώτ'ς, Φωτής, Φωτάκις, Φωτινή, Φωτινώ,
 Φωτινίτσα, Φωτικά, Φώτικω, Φωτινάρα, Φώταρος. Η'. 346.
 Χαράλαμπος, Χαραλαπής, Χαραλαπάκις. Η' 349.
 Χρίστος, Χοτάκις, Χοτόδλος, Χοάφς, Χοή, Χοάνα. 347.
 Χσόστομος, Η' 348.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Είς τήν σελ.	316	στίχ.	27	ή λέξις	τρέμεις	ν' ἀναγνωσθῆ	τρέμεις.
>	>	>	320	>	τρίτο	>	πέμπτο.
>	>	>	323	>	ἕταρα	>	ἕσταρα.
>	>	>	326	>	Παξαις	>	Παξαίης.
>	>	>	331	>	τ ὥρα	>	την ὥρα.
>	>	>	334	>	θέμα	>	θάμα.
>	>	>	328	>	33	νά προστεθῆ:	"Ἐχν ὀνομασία ὁ Θεολόγος κι ὁ Λόγος.
>	>	>	329	>	32	>	Σήμερα δὲ γιμοῦναι τήνι μέρα, γιατί ἀνα- λήβδαι.
>	>	>	331	>	17	>	'Απ' τὰ καλύτερα στάχυα, τὰ ψωμομένα πλέχνε σταχυές καὶ τὰ κρεμᾶνε σὸ σπύρι. "Ἐχν ὀνομασία ὁ Μαρίνις καὶ ἡ Μαρίνα.
>	>	>	352	>	12	>	ἀντι δεξαμενῆ ν' ἀναγνωσθῆ αὐλάκι.

ΚΑΛΛΙΘΕΝΗΣ ΧΟΥΡΜΟΥΖΙΑΔΗΣ

ΤΟ ΤΣΑΚΗΛΙ (ΠΕΤΡΟΧΩΡΙ)
ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΜΕΤΡΩΝ*)

ΤΣΑΚΛΙΩΤΙΚΟ ΚΑΛΑΔΑΡ.

Γ' ΜΑΡΤΣ

Ο Μάρτς είναι εξακουσμένος για τόν άτσαλο καιρό τ. Μιά χιονίζ, μιὰ βρέχι, μιὰ βγάζ ήλιο. Δέν έχι ένα καράρ. Για ταυτό τὸ δέ- τοιο τὸ γαιρό και σ' άλλο μῆνα νὰ εἶναι, τονὲ λένε «μαρτιάτκο καιρό». Θέλνε νὰ ποῦνε πὼς τάχα ὁ Μάρτς έχι μιὰ ὁμορφ γιναίκα, ἀμὰ πολὺ τσακπίνα και καμωματοῦ. "Ὅδες τνε γλέπ ἀδίκρυ τ ἀνοίη ἡ καρδιά τ και γελάη, κι' ὁδες ἀρκέψ τὰ καμωμάτὰ τς πεισιμῶνεται κι' ἀγριέβ. Γιαταυτό, ἔδεκει π κάμνει καλὸ γαιρό, τὸ γιρίζ στο κρύο και στο χιόνι.

Τώρα γένται τὰ ὑστερνὰ τὰ κρύα τοῦ χιμῶνα, κι' ὁ κόσμος ἄμα δὲ τσὲ φτάξνε τὰ ξύλα, ἀναζάξαι νὰ βγάν-νε και τὰ παλούκια ἀπ' τσι φράχτες και νὰ τὰ κάψνε, γιὰ νὰ ζεσταθοῦνε και νὰ βράσ-νε τὸ δραχανό τς.

Μιά χρονιά πῆγε ἕνας χωριανὸς νὰ φέρ κλημασιίδες ἀπ' τ' ἀβέλι τ για καψίδια. "Ἄξπασαν ἀγριέβ ὁ καιρός, πέρνει ἕνας τσου- χτερὸς βοριάς ποὺ κρουστάλισανε τὰ δάχλα τ και δὲ βορσ' ὁ καμέ- νος νὰ λύσ' τὸ ζῆνὰ τ, για τὸ χοδρό τ τὸ νερό, και τὰ καμ' ἀπάν τ. Γοῦλα τὰ ζιμέτια και τὰ ζαρούτια αὐτὸ τὸ μῆνα ψοφάνε και τὰ γδέρ- νε τ βορβιά τς. Για τὰ κείνο λένε τ παροιμία :

Μάρτς
γδάρτς
παλουκοκαύτς
κι' ὄλορτοχέστς.

Μιά φορὰ λένε στσι τριαδαμιά τ ὁ Μάρτς ἔκαμε τέτοια καλή μέ- ρα, σὰ νὰ ἦδανε καλοκαίρ. Μιά γριά π φύλαγε τὰ πρόβατά τς δξω- στα χωράφια, ξεθαρρεῦκε κι' ἀπ' τ χαρά τς πήδξε και εἶπε :

*) Συνέχεια ἀπὸ σελ. 330-350 Η' τόμ.

1938

Πρίτς, Μάρτ, καλοκαίρ¹⁾.
Γλίτωση τ' ἀρνάκια μ
καὶ τὰ κατσκάκια μ.

Τότες πεισμῶθηκε ὁ Μάρτς, κι' ὡς τὸ βράδ γύρσε τὸ γαιρό, κι' ἔκαμε τέτοιο ἄγριο κρύο, τέτοιο τφάνι, πού ἡ γριά παραζαλίσκε, δέ βορσε νὰ γιρίστ' μάφρα μὲ τὰ χιόνια πού καπλάδ-σανε τὸ γόσμο, καὶ πάγωσε μὲ τὸ σουρί τς, ἔδεκει ἀπάν στὸ δρόμο. Ὡς τὰ τώρα τὸ δείχν-νε «Τσῆ γριάς τὸ πῆδμα» ἀπὰ στὸ δρόμο παγαίνονδας στ Σηλυβριά κάθοσο κοδά στ βολιτεία.

Ἄπ' τὰ τότες οἱ γέρ καὶ οἱ γριές πολὺ τονε φοβοῦνται τὸ Μάρτ καὶ δὲ γοτάνε νὰ συχνουλιζῆσαι δεξω ἴσαμε νὰ βγῆ μὲ τὸ καλό. Εἶναι πολὺ κατεργάρας. Ὁ ἥλιος τ καὶ καὶ ξεγελά τὸ γόσμο νὰ βγάν-νε τς γοῦνες τς κι' ὕσταρα στὰ βερδέν τὸ γιρίζ στὸ κρύο καὶ στ' γακοκαϊριά καὶ τσὲ ξεπαιγιάζ. Γιαυτὸ σ' αὐτὸν τὸ μῆνα δὲ λείπνε οἱ ἀρρώστιες. Καὶ μι κρουολογήματα καὶ βελέντζα, καὶ στὰ παιδιὰ κοκκινουῦδ, καὶ πολλὲς βολές εὐλογιά, λαμῶς, μαγουλά κι ἀλλονίνα καὶ σκαρλατίνα.

Τσι πρώτες ἑπτὰ μέρες τ' Μαρτίου τσὲ λένε «δρίματα», καὶ δὲ βαιν-νε στ' ἀβέλια, καὶ δὲ γλαδεῦνε, γιατί τριβῆσαι τὰ μάτια στὰ κούρουβλα. Λένε καὶ τ παροιμία:

«Τ' Μάρτ τὰ δρίματα, στὰ κληματα, καὶ τ' Αὐγούστ στὰ πανιά».

Αὐτὸ τὸ μῆνα βγάζνε οἱ καλὲς οἱ κλώκες πρώιμα «μαρτιάτκα» πλάκια, οἱ πάπιες παπάκια, οἱ χῆνες χινάρια, καὶ οἱ κοῦρκες κουρκιά. Σὰ γάτσνε μόνε οἱ ὄρνιθες, τότες καὶ τὰ παπίτκα καὶ τὰ χινίτκα καὶ τὰ μοιρίτκα τ' αὐγὰ σ' ἐκεῖνες τὰ βάζνε καὶ τὰ μεγαλῶν-νε σὰν ὄρφανά, γιατί ἡ ὄρνιθα τ' ἀφήνι λήγορα.

Τώρα πιά ξεκλαδεῦνε τ' ἀβέλια, διαλέζνε τς βέργες ἀπ' τὰ κούρουβλα π δίν-νε καλὸ σταφύλι, τσὲ φακίζνε, τσὲ δέν-νε ἀπὸ ἑκατὸ ἑκατό, τσὲ κμιζνε ἀνάποδα, τς κορφές κάτ καὶ τς ρίζες ἀπάν, μέσο σ' ἓνα λάκκο, δεξω στς κουπριές, τσὲ σκεπάνε μὲ λινάτσα βρεμένι, καὶ φουσκί, καὶ κάθε ὀχτώ μέρες τσὲ ποτίζνε, ἴσαμε π' νὰ βγάν-νε ρίζες καὶ νὰ μανιταριάσ-νε, τὸ πολὺ ὡς τ' Ἄϊ Γιωργίου, καὶ τότες τσὲ βγάζνε

1) Νὰ σὲ κλ . . . Μάρτ ἦρτε τὸ καλοκαίρ. Εἶναι καὶ π λένε πὼς αὐτὸ γένηκε στς 28 τ Φλεβάρ καὶ ἦσανε χρονιά δίσεχτ κι ὁ Φλεβάρς εἶχε 29 μέρες καὶ κεί π θάρρευε ἡ γριά πού ἦρτ ὁ Μάρτς, τνε πάγωσε ὁ Φλεβάρς. Καὶ τότες τὰ λόγια τσῆ γριάς θὰ ποῦνε «Νὰ σὲ κλ... Φλεβάρ. Ἦρτ ὁ Μάρτς, ἦρτε τὸ καλοκαίρ».

ἀπ' τὸ λάκκο καὶ τὸ φτεῖνε στὸ κύλισμα. Τώρα ξεσπέρν-νε καὶ τὰ γιαζλίκια τὰ κριθάρια, τὰ ψμόσταρα καὶ τὰ ψμόλινα. Οἱ ὄξω δλιεὺς ὡσο ἴβη καὶ περσεῦνε "Ἄμα πάλι καλὸς ὁ καιρὸς, ἀρκεῦνε νὰ σπέρν-νε τὰ ὄσπρια καὶ νὰ κάμν-νε γιαστίκια τς καπνοὶ καὶ τότες λένε: «'Ἀπὸ Μάρτ καλοκαίρ».

Μιά παροιμία λέι: «Δὲ λείπ ὁ Μάρτς ἀπ' τὴ σαρακοστή», κι' ἀλήθεια ἔτς εἶναι.

Οἱ γριεὺς π νηστεῦνε τ Μεγάλι Σαρακοστή, γνέθνε τὸ λινόξλο καὶ τὸ κάμν-νε κροκίδ, καὶ τὸ σκλί σῶμα καὶ νῆμα. Τὸ κροκίδ τὸ γλιοῦνε στὸ γλυτήρ, τὸ χωρίζνε σὲ 2 πάσματα ἀπὸ 48 ζευγάρια κλωστὲς καὶ τὰ λένε μιὰ θελειά. Τὸ σῶμα τὸ γλιοῦνε καὶ τὸ χωρίζνε κι ἐκεῖνο σὲ 4 πάσματα, ἀπὸ 50 ἴσαμε 55 ζευγάρια ἀτὸ καθαίνα, καὶ τὸ λένε ἓνα μσάδ. Τὸ νῆμα εἶναι ψλὸ σῶμα π τὸ στρίφνε ἀπὸ τὸ καλλιγότερο τὸ σκλί π ἀπομήσκῃ ἄμα θὰ τὸ βουρτῶν-νε κι ὕσταρα. Οἱ νιεὺς οἱ γιναῖκες καὶ τὰ κορίτσια πέρν-νε τὸ σῶμα, τὸ διάζδαι καὶ βάζοδας φάδ τὸ κροκίδ, φαίν-νε σκαλοπάνια γιὰ τοὶ σκάλες, κροκιδένιες βρανιέες γιὰ νὰ σκεπάζ(ῃ)αι δροσερὰ τὸ καλοκαίρ, βασταγαριέες γιὰ νὰ βάζνε τὰ στάρια καὶ νὰ στέλν-νε τὸ σεκλέμ στὸ μύλο, ἄβριαστίκες μαξέλαρες γιὰ τὰ σεήρια, στρώματα γιὰ τὰ μεδέρια, σταχοπάνια γιὰ τ' γούφα τῆ πλύς καὶ δεσάκκια γιὰ νὰ βάζνε τὸ ψωμί τς ἔδε παγαίν-νε ὄξω στὴ δλιεά. Σὰ θέλνε νὰ φάν-νε ψλά πανιά, τότες βάζνε σιμόνι νῆμα καὶ φάδ σῶμα καὶ κάμν-νε πκάμσα καὶ βρακιά καλοκαιρνά, μεσάλια τοῦ τραπεζιοῦ, μεσάλες γιὰ νὰ σκεπάνε τὸ ψωμί τῆ σκαφίδα, καὶ τσαδῆλες γιὰ νὰ στραγιῶνε τὸ γάλα καὶ τὸ τρί.

'Ἀπ' τὴ πρωτομαρτιά ἴσαμε τς δέκα τ Μαρτιοῦ βαροῦνε στς τέσσερς ἄκρες τ τσαηριοῦ δουβέλια, τρεῖς λισγαριέες χῶμα ἀπανωτέες σὰ μκρὲς δοῦβες. Αὐτὸ εἶναι σ-μάδ γιὰ τς ἀγελάρδοι καὶ τς τσοπάνιδοι νὰ μὴ βάζνε τὰ πρόβαρα καὶ τὰ μεγάλα τὰ πράματα καὶ βοσκάνε στὰ τσαήρια.

1. Π ρ ω τ ο μ α ρ τ ι ἄ. Φέτο ¹⁾, ἐξαιτίας πού ἡ 'Αποκρῆ ἠδανε ξώρας, σήμερα ἀρκεῦνε τς Παναγίας οἱ χαιρετισμοὶ κι' ὄσες ἔχνε παιδιὰ στὸ σκολιό, παγαίν-νε στν ἐκκλησιὰ ν' ἀκούσ-νε τς χαιρετισμοὶ καὶ τ γόρ τς π θὰ πῆ τὸ «'Ἀσπιλε» ἢ τὸ γιό τς π θὰ πῆ τὸ «Καὶ δὸς ἡμῖν».

Σήμερα ἄμα ἀγιάσ' ὁ παπάς κι ὕστερα, ἔδε βγῆ ἀπ' τὸ σπιτ, ἢ

1) Τὸ Καλαδάρ ἐγράφη κατὰ τὸ 1902.

νικοκερά ρίχνει τὸ καταπόδ τ καμνιά παληολαγήνα, γιὰ καμμιά φούχτα στάχτ καὶ λέι : « Ὁξω ψύλλι ποδκοί ». Ἄλλες πάλε σκώννται πουρνούτσκο, σκουπίζνε, ξεραχνίζνε καὶ φλάνε τὰ σκουπίδια μαζωμένα νὰ τὰ πετάζνε ἀπὸ πίσ ἀπ' τὸ βαπᾶ.

Ἄπὸ νωρίς τὰ παιδιὰ πέρν-νε τὴ ξλένια τ χελιδόνα τς ἐκκλησιᾶς ἀπ' τὸ βαπᾶ, τνε στολίζνε μὲ τρές, ἀπὸ καμμιά νιόνουφ, τνε γρεμάνε ἕνα κδουνάκι στὸ λαιμό τς, τνὲ βήγνε σὲ μιὰ βέργα, ποὺ τνὲ βερνά-νε ἀπ' τὸ τρύπιο τὸ μανίκι μιανοῦ πανεριοῦ παγανοῦ, σὰ μικρὴ σπόρ-τα, τὸ περνάνε κι ἀπ' τὸ ἄρῦπιο πάτο τ πανεριοῦ ποὺ τὸ γιομίζνε κισσό, καὶ ὕσταρα πέρν-νε τὰ σπίτια μὲ τν ἄράδα. Ἄμα βουνε μέσα μεριά ἀπὸ τ' ἄρῦπιο τὸ παιδί πῶχι τ χελιδόνα, μὲ τὸ ζερβί τὸ χέρ τ βαστάι ἀγαλιασμένο τὸ πανέρ καὶ μὲ τὸ δεξί τ ἀπ κὰτ ἀπ' τὸ πανέρ πιάνι τν ἄκρη τς βέργας ποὺ εἶναι βηγμένι ἢ χελιδόνα, καὶ μιὰ τνὲ σκουδάι, σὰπὸν μιὰ τνε τραβάι σακάτ, χορέβ τ χελιδόνα καὶ τραβδάι:

Μάρτης μᾶς ἦρτε,
καὶ καλῶς μᾶς ἦρτε.
Τὰ ὄρη ἀνθίζουνε
οἱ κάμποι λουλουδίζουνε
τὰ χελιδόνια ἐρχοῦνται
καὶ πάνε στίε φωλιές τους.
Μάρτη Μάρτη μου καλέ
καὶ Ἀπρίλη λαμπερέ,
τὴ λαμπρὴ μᾶς ἔφερες,
τὸν παπᾶ μᾶς ἔσεβες.
Μπήκε μῆνας θάλασσα
θάλασσα τὴν πέρασε.
Ἐκατσε καὶ λάλησε
στοῦ προφήτου τὴν αὐλή.
Κάμ αὐγά σαρακοστά,
καὶ πουλιά πεντηκοστά,
νὰ δύσουμε τὸ Μάρτη,
ποῦναι γεροντάκι,
ποῦναι τσιτσιδάκι.
Ὁξω ψύλλοι ποντικοί,
Μέσα ἥλιος καὶ χαρά,
Καὶ καλὴ νοικοκερά.
Καὶ τοῦ χρόνου δυὸ αὐγά.

Τὸ ἄλλο τὸ παιδί ἔχι ἕνα καλάθ καὶ βάζ τ' αὐγά πθὰ τὸ δώκνε.

Ἡ νικοκερά τοῦ σπιτιοῦ, πέρνει κομμά κισσό καί τρά, καί τὰ βάζει στ' φωλιά π' γεννάνε οἱ ὄρνιθες, κοδὰ στὸ ἡρόσφωλι, γιὰ νὰ γεννάνε οἱ ὄρνιθες σὰ δὰ χελιδόνια, καί νὰ κλωσσίς-νε νὰ βγάν-νε πλάκια σὰ δὰ χελιδονάκια, δίνι καί στὰ παιδιὰ ἔν' αὐγὸ καί παγαίν-νε ἄλλοῦ.

Οἱ πρωταρβωνιασμένες, π' θὰ πῆ ἐκεῖνες ποῦ περνάνε τὸ ἡρώτο Μάρτ ἀρβωνιασμένες, ἐτμάζνε δίκλωνι κλωστή, μ' ἄσπρο καί κόκκινο γιὰ κόκκινο καί χροὸ καί βάζνε στὰ παιδιὰ «μάρτ». Βάζνε στὸ δεξιὸ τὸ χέρι, γιὰ νὰ τότε δώκνε στὸ λέλεγα νὰ πάρ τ' χαυνιά τς. Βάζνε στὸ ζερβί, γιὰ νὰ τότε δώκνε στ' χελιδόνα νὰ τότε βάνι στ' φωλιά τς, καί νὰ πετάνε σὰ δὰ χελιδονάκια. Βάζνε στ' ποδαριοῦ τὸ μεγάλο δάχλο, γιὰ νὰ μὴ σκοδάφνε, βάζνε μάρτ καί στὸ λαιμό τς, γιὰ νὰ μὴ τζέ καί ὁ ἥλιος, καί τότε φοροῦνε ἴσαμε τ' βασκαλιά. Τότες τότε βγάζνε καί δέν-νε τὰ φύλλα τς δάφνης στὸ κερί τς.

Τς Ὁρθοδοξίας. Ἔχν' ὀνομασία ἡ Δοξὴ κι ὁ Δοξάκις.
9. Τ' Ἀλ Σαράδ. Ἔχν' ὀνομασία ὁ Σαράδς, ὁ Σαραδός, ὁ Σαραδῆς, κι ὁ Σαραδόλικος.

Σήμερα κάμν-νε κουρκούτα μὲ νερό κι ἀλεύρι, βάζνε τὸ σάτς στ' φωτιά, τ' ἀλείφνε λάδ, καί ψήν-νε λαλαγάκια, τὰ περεχύν-νε μέλι, γιὰ πεκμέζ, γιὰ τὰ πισπιλών-νε μὲ ζάχαρ, καί τὰ τρῶνε ζεστούτσκα. Μράζνε καί στσι δκοί καί τς γειτόνι καί λένε :

Σαράδα φῶς, σαράδα πιῆς,
σαράδα δώκις γιὰ τὴ ψυχὴ σ.

Οἱ τσαγανοὶ σήμερα χορεύνε στὰ ρέματα ἀπὸ σαράδα. Οἱ μερακληδες παγαίν-νε πουρνούτσκα, τσὲ πιάν-νε, τσὲ ψήν-νε καί τσὲ κάμνε μεζέ στὸ κρασί τς.

Σήμερα ἐρκδα οἱ λελέγι. Ὅποιος πρωτοδιῆ λέλεγα φωνάζ κνώδας τὸ χέρι, σὰ νὰ τότε χαιρετά :

«Πάρε τ' χαυνιά μ,
καί τ' βονόκεφαλιά μ.
Ἐσὺ τόπακας,
κι ἐγὼ πέτακας».

Τὰ παιδιὰ ἅμα διοῦνε λέλεγα, κόβνε τὸ μάρτ ἀπ' τὸ δεξιὸ τὸ χέρι τς, τότε δέν-νε σὲ καμμιὰν ἀβατονιά νὰ τότε ἡάρ ὁ λέλεγας μαζι μὲ τ' χαυνιά τς, καί ὕσταρα τραβδάνε :

«Λέλεγα πασιά, πασιά.
—Ποῦ ν' τὰ χίλια πρόβατα ;
—Κάτου στὰ πατώματα.

Τρῶι ὁ λύκος χαίρεται
ἢ ἄλεπού μαραίνεται.

Σήμερα σπέρν-νε τὸ βασιλικό, γιὰ νὰ γένι σαραδάλνος καὶ φου-
δωτός.

25. Τ ο Ὑ Β γ α γ ε λ ι σ μ ο Ὑ. Μεγάλη γιορτή. Ἔχν ὀνομασία
ὁ Βγαγγέλις, ἢ Βγαγγελιώ, ἢ Βγαγγελινή, ὁ Ἄγγελος, ὁ Ἄγγέλκος, ὁ
Ἄγγελης καὶ ἢ Ἄγγελιώ.

Σήμερα ἔρκδαι τὰ χελιδόνια, κι ὅποιος τὰ πρωτοδογῆ λέι: «Κα-
λῶς καιρὸς καὶ χρόνος. Νὰ πάρς τ χαυνιά μ». Τὰ παιδιὰ μόνε διοῦ-
νε χελιδόνι, κόβνε τὸ μάρτ ἀπ' τὸ ζερβι τὸ χέρ τονε σκαλών-νε σὲ
κανὰ τσαλι καὶ τραβδάνε :

Ἄφκα σῦκο καὶ σταφύλι,
καὶ Σταυρὸ καὶ λιχνυστήρ
κι ἦρτα βρῆκα τὸν Ἀπρίλι.

Θέλνε νὰ ποῦνε πῶς τάχα αὐτὸ εἶναι τὸ τραβούδ π λένε τὰ χε-
λιδόνια, δάς πρωτοέρτνε στ βελιά τ φωλιά τ. Τὰ χελιδόνια δέ γαμ
νὰ τὰ πιάσ κανεῖς, γιὰτι πέφνε τὰ μαλλιά τ. Μόνε ὅπ θὰ κάμ τ φω-
λίτσα τ μέσ στοῦ σπιτί, καρφών-νε ἀπ' κάτ ἕνα σανιδάκι, γιὰ τενεκὲ
γιὰ νὰ μὴ βέφνε οἱ κατολιές τ.

Ὅποιος εἶναι μερακλῆς στὰ ψάρια παγαίνι σήμερα στοῦ Κούγδε-
ρε, γιὰ στοῦ Καρασσουγιου καὶ πιάνι ταξέδκα ψάρια καὶ τρῶι.

Σάνε σήμερα οἱ κλέβδες πδάνε τὰ χάρβα καὶ βγαίν-νε στοῦ κλα-
ρί, γι' αὐτὸ ὁ κόσμος δέν βγαίν-νε δεξω ἀπ' τὸ χωριό.

Σ α β β ἄ τ ο τ' Ἀ ἰ Θ ο δ ῶ ρ. Ἔχν ὀνομασία ὁ Θεόδωρος, ὁ
Θοδωράκις, ὁ Θεοδώρικος καὶ ἢ Θεοδώρα.

Ὅποια ἔχν κανὰ ζουριάρκο παιδί, τὸ παγαίνι σήμερα στὸς Μέ-
τρες στοῦ Ἀ ἰ Θεόδωρο, ποῦ εἶναι τὸ παρακλήσ τ μέσα στοῦν ἀυλόγυ-
ρο τοῦ σπιτιοῦ τ Μινώλι τ δασκάλ, κοδὰ στοῦ γαλέ, καὶ διαβάζ πα-
ράκλησ. Ὑστάρια πέρνι ἀπὸ κεῖ ἕνα πετραδάκι τὸ βάζ ἀπ' κάτ' στοῦ
παιδιοῦ τὸ μαξλάρ, τὸ βράδ τν ὥρα π θὰ τὸ κιμήσ, καὶ λέι: «Ἀ ἰ
Θεόδωρε μ, νὰ δείξης στὸς ὀχτώ τὸ θάμα σ. Γιὰ νὰ τὸ γιάνις, γιὰ νὰ
τὸ σκολάις». Στὸς ὀχτώ τὸ παιδί γιὰ θὰ γιαιτρευτῆ, γιὰ θὰ πεθάνι.

Σήμερα καὶ τὰ δυὸ τὰ Σαββάτα πέρασανε, δὲ δῶχνε σὲ καλὸ
νὰ λθοῦνε, καὶ λένε :

Ἀνάθεμά τον ποῦ λουστῆ, τὰ τρία τὰ Σαββάτα,
τς Ἀποκρηῆς τῆς Τυρινῆς κι αὐτὸ τοῦ Ἀ ἰ Θεόδωρου.

Κ υ ρ ι α κ ῆ. Τ ὸ Λ ο υ λ ο ὄ δ ῶ ρ. Ἔχν ὀνομασία ἢ Λουλούδα,
ἢ Μελδῆ καὶ ἢ Μελοῦδα.

1) Τῆς Σταυροπροσκυνήσεως.

Ὁ παπὰς μράζ στν ἐκκλησιά ζηούλια, ζερνέ καέδες, μγίτσες καί μαρίτσες, κι ὅπ εἶναι μεγάλα κορίτσια, π μόνε δέε μεταλαβαίν-νε παγαίν-νε στν ἐκκλησιά, παγαίνι τὰ λουλούδια στὰ σπίτια τς καί μαζώνι παράδες.

Σήμερα καί π γεῖναι διπλογιόρτ (Κυριακή καί τὸ Λουλούδ), σπέρν-νε δεδρόγιες, γιὰ νὰ βγοῦνε διπλές. Πρί νὰ σπεῖρνε τὸ σπόρο τονε βερνάνε τρεῖς βολές ἀπ' τοῦ σφοδλιού τῆ δρύπα.

Δ' ΑΠΡΙΛΙ'Σ

Αὐτὸ τὸ μῆνα ἀθίζνε τὰ δέδρα καί πρεπομαχάνε οἱ βαχτσέδες, κι ἔχνε ἕνα καμάρ οἱ ἀβραβλιές, οἱ δαμασκηνιές, οἱ ροδακινιές, οἱ κερασιές καί τ' ἄλλα δέδρα π μοσκίζνε τὸν ἀγέρα. Οἱ μέλισσες ἀρ-κεύνε νὰ βοῖζνε, ἡ γῆς παδοῦ πρασ-νίζ, τὰ σπαρτὰ ἀψλών-νε καί τὰ τσαήρια φουδών-νε. Ἄμὰ ἔχι κι ὁ Ἄπριλις τὰ ξαφνικά τὰ κρύα. Ὡς τς δώδεκα τ, λένε, δὲν ἔχι βιστοσύνι, ὅπως τὸ λέι καί ἡ πα-ροιμία:

«Ἄπριλιου δώδεκα, Τσακναράκια μάζωνε».

Οἱ Κατοβέλι πολύ τὸν ὀχτρεύουσι τὸν Ἄπριλι. Μδὲ τ' ὄνομα τ ν' ἀκούσ-νε δὲ θέλνε, καί γι αὐτὸ λένε: «Βγήκε ὁ Μάρτς, ἔηκε ὁ Μάις». Κι ἂν τσὲ ρωτήις: «Ἄμὰ ὁ Ἄπριλις;» λένε: «Ἔπ νὰ πριστῆ καί νὰ σκάσ». Γιατί μιὰ χρονιά ἔκαμε τ βρωταπριλιά τέτοιο κρύο πού ψόφσε τ Κατοίβελο τὸ γασοῦρ τὸ πουρνό, κι ὡς τὸ βράδ ἔκαμε τέτοια ζέστα πού τὸ βράμσε.

Αὐτὸν τὸ μῆνα ἀρκεύνε τὰ παναγύρια.

Σ α β β ἄ τ ο. Τ Ἄ λ Λ α ζ ἄ ρ. Ἐχνε ὄνομασία ὁ Λαζαρής, ὁ Λαζαράκις κι ὁ Λάζος.

Σήμερα γιρίζνε οἱ Κατοβέλες μέσα στὸ χωριό, ἕνα Κατοβελάκι κορίτς τὸ φύν-νε καινούργιο σαλβάρ, τὸ βάζνε τσεβερ μὲ τρέμες καί τρεῖς στὸ κεφάλι τ, χορεύνε τὸ Λάζαρο καί τραβδάνε:

Ἦρτ' ὁ Λάζαρος,

ἦρταν τὰ Βάγια.

Κόσκινα, πίττες, πέντ' αὐγά,

κι ἕνα βοτσί κρασί,

νὰ πιουν τὰ παληκάρια

νὰ μεθύσουνε,

νὰ κάτσουνε καρσί, καρσί,

νὰ τραβουδήσουνε.

Κι ὁ κόσμος τσὲ δίνι ἀπὸ κανὰ κομμάτ ψωμί γιὰ καμμιά δεκάρα.

Ἄπὸ σήμερα ἀρκεύνε νὰ φεύγνε οἱ Ὀβριγοῖ ἀπ' τὰ χωριά καί νὰ μαζώνται στ Σηλυβριά, γιὰ νὰ κάμνε τ βασκαλιά τς. Γιαταυτὸ

τὰ παιδιὰ θέλι νὰ φλάγῃ, νὰ μὴ τὰ πάρνε οἱ Κακαρέζδοι καὶ τὰ βάν-νε στὰ λανάρια. Λένε πῶς κάθε Πασκαλιά πέρν-νε οἱ ἀναθεματισμένῃ ἓνα Ρωμνάκι τὸ κρύβνε, τὸ ταγίζνε καλὰ φαγιὰ καὶ φιστίκια καὶ σταπίδες νὰ παχαίνῃ, κι ὕσταρα τὸ βάζνε στὰ «λανάρια», π γεῖναι ἓνα βαρέλι φαρδὺ καὶ ἴσαμε ἓνα μέτρο ἀψιλό, μὲ πάτο σὰ λανάρ ἀπ' τὰ καρφιά π γεῖναι γιομάτος. Τὸ βαρέλι ἀπὸ πᾶν εἶναι ἀνοιχτό, κι ἐκεῖ μέσα ρίχν-νε τὸ παιδί τσίτσιδο ὅπως τὸ γέννησε ἢ μάννα τ. Οἱ Σκυλόβριγοι μαζώνται λόγῃρα στὸ βαρέλι καὶ κεῖ π τ ἀρίσκο τοροβολάι ἀπ τὸ πόνου κι ἀπλῶνι τὰ χεράκια τ νὰ τὸ τραβήξνε, ἐκεῖνι τὸ φωνάζνε: «Ἐλα νὰ σὲ γλιτώσωωω» καὶ μόνε ἀπλώσ τὸ δίν-νε μιὰ σκουδιά καὶ πέφτ πάλε ἀπᾶν στὰ λανάρια, ὡς π νὰ βγῆ ἢ ψχῆ τ. Ὑσταρα πέρν-νε τὸ γαῖμα τ καὶ τὸ κάμν-νε βοκάδο, ἓνα πρᾶμα σὰ δομάτα σάλτσα, π τὸ δλύγνε στὸ μαρλόφλο καὶ τὸ τρῶνε, παραμονὴ τ βασκαλιά, ἀπὸ βραδύς, καὶ τὸ πουρνὸ ρωτιοῦδαί ἓνας τὸν ἄλλονα «Πῶς πέρασες;» γιατί φέρνει ἀναγούλα.

Μιὰ χρονιά ὁ Ἀβραγάμς ὁ πρᾶματευτῆς, π γήδανε στὸ χωριό, φεύγοδασ τ βασκαλιά γιὰ τ Σηλυβριά μὲ τ ἄλογο καὶ τς κοῦφες τ, πῆρε τὸν Ἀδάμ τς Κορασιᾶς καὶ τὸν ἔβανε στ γούφα τ. Κατὰ λαχοῦ νὰ τὸν ἀδαμῶσ ὁ Χαρίτος καὶ τὸνε λεί.

—Ποῦ τὸ παγαίνῃς τὸ παιδί;

—Νά, λέι, τὸ βανα στ ἄλογο νὰ πάρ καβούλα.

—Λήγορα, λέι ὁ Χαρίτος, νὰ τὸ κατεβάῃς, καὶ νὰ φκαριστᾶς πῶχω ἓνα χέρ. Εἶδεμῆ εἶχε νὰ φᾶς ξύλο, π νὰ βάνῃς καὶ στ τζέπ σ. Κ' ἔτς πῆρε τὸ παιδί καὶ γύρσε στὸ χωριό.

Ὁ Παπαδώνῃς ὅτς Μέτρης εἶχε ἓνα σαλόζκο ἀγόρ, καὶ κάβοσο γαιρὸ χάθηκε. Τὸ πῆρνε οἱ Ὀβριγοὶ καὶ τὸ καλοτάϊσανε καὶ πάχαινε. Ἀμὰ ὕσταρα σὰν εἶδανε π γήδανε ξίκικο, τ' ἀπόλῃκανε καὶ γῆρτε στὸ βαῖα τ.

Ἡ Κυριακίτσα στ' Ἀλβασάνῃ εἶχε τὸ μαγαζάκι τς νοικισμένον σ' ἓνα Ὀβριγιό, καὶ μιὰ χρονιά ὁ ἀναθεματισμένος, δὲ ἤγηε στ Σηλυβριά νὰ κάμ Πασκαλιά, καὶ κλείσκε στὸ μαγαζάκι. Ἐκεῖνι τὸνε γύτταζε ἀπὸ μιὰ τρυπίτσα πῶβανε τὸ βεντὸ μ' ἀνοιχτὰ φτερά στὸ ἀβάρ καὶ τὸνε σκέτζευε μὲ τς βελόνες.

Ὁ Γιάκοβας Ὀβριγιός ὅδες κάδ-δανε στ' Ἀλβασάνῃ, πάγαινε πολλῆς βολῆς στ βαπαδιά καὶ τνε γύρευε νὰ τὸνε δῶκι «ἀπ τὸ λοτουριά μὲ τὸ βούλα» γιὰ νὰ σκάσ νὰ φάι καὶ νὰ κάμ τὸ μυστήριον τ. Ἡ παπαδιά τὸ νοιωσε π δὲ δο ἤθελε γιὰ νὰ τὸ φάι, καὶ γιὰ νὰ μὴ γολαστῆ, ὄλω ἡροστά ἔβγαζε μὲ τὸ μαχαίρ τὸ καύκαλον τς λειτουργιάς π γεῖχε τὸ σφραγιστὸ μὲ τὸ σταυρό, κι ὕσταρα τὸν ἔδνε.

Κυριακή. Τῶ Βαγιῶ. Μεγάλη γιορτή. Ἔχει ὀνομασία ἢ Βαίτσα.

Σήμερα οἱ νιόγαπροι παγαίν-νε στοῦ ὀρμάνι καὶ φέρν-νε βάγια, μεγάλα κλωνιά δάφνη, τὰ παγαίν-νε τὸ ἡπαῖ στὴν ἐκκλησιά καὶ τὰ μράζ στοῦ κόσμου. Γιαταυτὸ ὁ παπᾶς κητάζ νὰ δώκει στὸς νιόνιφες τὸ ὄλω καλὸ τὸ κλωνιὶ γιὰ νὰ μὴν ἔχῃ ὕσταρα λόγια ἀπ' τὸς ἄνδρῳ τς.

Καθανίνας κητάζ τί λογιῶ κλωνιὶ βάγια θὰ τονε δύχι. Σὰν εἶναι μὲ λουλούδια γιὰ μὲ βουβούκια, τότες οἱ ὄρνιθες θὰ βγάν-νε πολλὰ πλιά, καὶ ἡ χρονιά θὰ πάι ἡερεκετλίδκι. Ἄμὰ σὰ λάχι ἡ βάγια νὰ γεῖναι μόνε φύλλα, τότες ἡ χρονιά τς θὰ πάι ξεραίλα.

Μὲ τὸ κλωνιὶ τς βάγιας τρίβνε τὸ δῶ τὰ δβάρια, γιὰ νὰ ψοφήσ-νε οἱ κόρτζες. Ὑσταρα βάζνε τὸ κλωνιὶ στοῦ εἰκονοστάθ τοῦ σπιτιοῦ, καὶ τὸ βασκαλιὰ πέρν-νε τρία φύλλα καὶ δέν-νε τὸ κερὶ τς.

Σήμερα τρῶνε ψάρια, καὶ τὰ παιδιὰ τραβδάνε:

Βάγια, βάγια τῶ Βαγιῶ,
τρῶνε ψάρι καὶ κολιό,
καὶ τὴν ἄλλῃ τὴν Κυριακή,
τρῶνε κόκκινο αὐγά.

Μεγάλη Δευτέρα. Ἀπόφα ἀρκεύνε οἱ Καλονουχιές, ποῦ ψέλ-νε στὴν ἐκκλησιά τὸ «Ἰδοῦ Νυμφίος ἔρχεται». Ὅποιος δὲ ἠορσε νὰ νηστεύ τ Μεγάλη τ Σαρακοστή, θὰ γηστεύ τ ὄλω λίγο αὐτήνι τν ἑβδομάδα, θὰ πάι νὰ ξεομολογηθῇ κὶ ὕσταρα θὰ μεταλάβ. Τὰ παιδιὰ τοῦ σκολιοῦ μεταλαβαίν-νε τ Μεγάλη Τετράδ, κὶ ὁ ἄλλος ὁ κόσμος ἀπὸ τ Μεγάλη Πέφτ ἴσαμε τς Πασκαλιάς ἀνήμερα. Πολλοὶ εἶναι π δὲ μαγερεύνε κάνε αὐτήνι τν ἑβδομάδα.

Μεγάλη Πέφτ. Σήμερα τρῶνε νερόβραστ φακή, καὶ ἴσαμε τ ἡσκαλιὰ πέρνάνε μὲ ξεροφάγι, ψωμί, ἐλιές καὶ χαλβά.

Πουρνότσκο βάζνε ἕνα κόκκινο χράμ στοῦ παραθύρ, νὰ τὸ διῆ ὁ γήλιος. Ἄ δὲν ἔχνε χράμ, βάζνε κανὰ ἄλλο κόκκινο πρᾶμα. Ὑσταρα βάφνε κόκκινα αὐγά μὲ τὴ ξλένια τ ἡογιά γιὰ μὲ τὸ κ-ηρμήζ, καὶ τὰ παπίτκα τὰ βάφνε κίτρινα μὲ τὰ κρομδόφλα καὶ τς τσουκνίδες. Τὸ πρῶτο αὐγὸ π θὰ βάψνε τὸ βάζνε στὰ εἰκονίσματα καὶ τὸ φλάνε. Σὰ δύχι καμμιά βολὰ νὰ βρέξ δυνατὰ μ ἄστραπές καὶ βουβούνες, τότες τὸ πετάνε χ-ηζνὰ κατὰ γῆς νὰ γένῃ κομμάτια καὶ μαζὶ μ αὐτὸ νὰ σκορπίσ καὶ τὸ κακό.

Οἱ νηκοκερές σήμερα κοσκινίζνε ἀλεύρι μὲ τὴ ψλῆ τ σίτα καὶ ζμών-νε κλίκια μὲ κανέλλα, γενήβαχαρ, μοσκοκάρφια καὶ μοσκοκάρδα, τὰ πλάθνε, τὰ ξοβλιάζνε μὲ τὸ χλιάρ, γιὰ μὲ τὸ περουνί, τ' ἄ-

λείφνε αὐγὸ, τὰ πισπιλών-νε σουσάμ καὶ τὰ ψήν-νε στὸ φοῦρνο.
 Ἐπὶ καμμιά τὰ βάζ καὶ ζάχαρ μέσα. Ὅποια ἔχι παιδιὰ δκά τς,
 γιὰ ἀδεξιμία, γιὰ ἀνέψια τὰ κάμνει κι ἀπὸ μιὰ κρούνα, μ ἕνα κόκ-
 κηνο αὐγὸ στὴ μιὰν ἄκρη, γιὰ νὰ τὸ φάνε ἀνήμερα τ βασκαλιά.

Τὰ μεγάλα τὰ παιδιὰ πέρν-νε παλιά ρουχα, τὰ γιομόζνε λινάτσα
 καὶ κάμν-νε τὸν Ὀβριό, τονε γιρίζνε μέσ στὸ χωριὸ ἀπὸ σπιτ σὲ
 σπιτ, καὶ μαζών-νε κληματσίδες γιὰ νὰ τονε γάψνε. Ὅποιος δὲν ἔχι
 καψίδια νὰ δώκι, τονε βερεχύνι κομμά γάζ, καὶ τὰ παιδιὰ τονε
 τραβδάνε :

Ράτσα, κεράτσα,
 δὸς μιὰ κληματσίδα,
 νὰ κάψουμε τὸν Ὀβριγιὸ
 πῶχι πολὺ κασίδα.
 Ὀβριγιὸς φορεῖ φτερό,
 στὸ κεφάλι τ τὸ ξερό,
 Ὀβριὸς πουλεῖ μετὰε,
 ἢ κασίδα τ νὰ πετάε.
 Ὀβριὸς, ὁ κεράτσα
 ἔκλεψε μιὰν ὄρνιθα,
 τν ἔβανε μέσ στὸ βρακί τ,
 ἢ ὄρνιθα κακάρισε.
 Ὀβριὸς ξυπάστηκε.
 Ἔχουμε τὴν ἔννοια του.
 χέζουμε τὰ γένεια του.
 Ἔχουμε καὶ τὸν ἀβά τ,
 χέζμε καὶ τὴ ψυχὴ τ βαβὰ τ.

Δυὸ παιδιὰ πέρν-νε τὸν ἀσ-μένιο τὸ σταυρὸ πῶχι ὁ παπὰς κι
 ἀγιάζ, τονε βάζνε σ' ἕνα δίσκο τς ἐκκλησιας, τονε σκεπάνε μὲ
 λουλούδια, καὶ πέρν-νε τὰ σπίτια μὲ τν ἀράδα. Τὸ ἕνα παιδι ἔχι
 ἕνα καλάθ καὶ μαζώνι κόκκινα αὐγά γιὰ τὸ βαπὰ π θὰ τὰ μράσ στ
 Δευτερανάστας καὶ τ' ἄλλο μὲ τὸ σταυρὸ παγαίνι ἡροστά στὸ εἰκο-
 νοστάθ τοῦ σπιτιοῦ καὶ λέει τοῦ Χστοῦ τὸ τραβούδ :

Σήμερα μαῦρος οὐρανός, σήμερα μαύρη μέρα,
 σήμερα ὄλοι θλίβονται καὶ τὰ βουνὰ λυποῦνται.
 Σήμερα ἔβαναν βουλή οἱ ἄνομοι οἱ Ἑβραῖοι,
 οἱ ἄνομοι καὶ τὰ σκυλιά, οἱ τρισκαταραμένοι,
 5 γιὰ νὰ κρεμάσουν τὸ Χριστὸ τῶν πάντων βασιλέα.
 Ὁ Κύριος ἠθέλησε νὰ μπῆ σὲ περιβόλι,
 νὰ λάβη δεῖπνο μυστικό, γιὰ νὰ τὸν λάβουν ὄλοι.

- Ἡ Παναγιά ἡ Δέσποινα, κάθουνταν μοναχὴ τῆς,
τὴν προσευχὴ τῆς, ἔκαμνε γιὰ τὸν μονογενῆ τῆς.
- 10 Φωνὴ ἠκούσθ' ἀπ' οὐρανοῦ κι ἀπὸ ἀγγέλου στόμα:
—Φθάνουν κυρά μ, οἱ προσευχές, φθάνουν καὶ οἱ μετάνοιες,
καὶ τὸν υἱὸν σου πιάσνε καὶ στὸ χαλκιᾶ τὸν πᾶνε.
—Χαλκιᾶ, χαλκιᾶ, φκιάσε καρφιά, φκιάσε τρία περόνια.
Κ' ἐκεῖνος ὁ παράνομος βάζει καὶ φκιάνει πέντε.
- 15 —Σὺ Φαραῶ πού τὰ φκιάσες, πρέπει νὰ μᾶς διδάξης.
—Βάλτε τὰ δυὸ στὰ χέρια του καὶ τ' ἄλλα δυὸ στὰ πόδια,
τὸ τρίτο τὸ φαρμακερό, βάλτε το στὴν καρδιά του,
νὰ τρέξη αἷμα καὶ νερό, νὰ λιγώθῃ ἡ καρδιά του.
Ἡ Παναγιά, σάν τ' ἄκουσε, ἔπεσε κ' ἐλιγώθῃ.
- 20 Σταμνιά νερό τῆς ρίξανε, τρία κανάτια μόνκο,
καὶ σάν τὴν ἦρθ' ὁ λογισμός, καὶ σάν τὴν ἦρθ' ὁ νοῦς τῆς,
ζητεῖ μαχαίρι νὰ σφαγῇ, φωτιά νὰ πᾶ νὰ πέση,
ζητεῖ σκοινὶ νὰ κρεμαστῇ γιὰ τὸ μονογενῆ τῆς.
—Εἶχα υἱὸν μονογενῆ κ' ἐκεῖνον σταυρωμένο.
- 25 Μαρία ἡ Μαγδαλήνη, καὶ τοῦ Λαζάρ ἡ μάννα,
καὶ τοῦ Ἰακώβ ἡ ἀδελφή, οἱ τέσσερες ἀντάμα,
ἐπήρανε στρατὶ στρατὶ, στρατὶ τὸ μονοπάτι,
τὸ μονοπάτι τς ἔβγανε εἰς τοῦ ληστοῦ τὴν πόρτα.
—Ἄνοιξε πόρτα τοῦ ληστοῦ καὶ πόρτα τοῦ Πιλάτου.
- 30 Καὶ ἡ πόρτα ἀπ' τὸ φόβο τῆς ἀνοίγει μοναχὴ τῆς.
Τηρᾶ δεξιά, τηρᾶ ζερβιά, κανένα δὲν γνωρίζει.
Τηρᾶ πάρα δεξιότερα τὸν Ἅγιο Ἰωάννη.
—Ἅγιο Γιάννη, Πρόδρομε καὶ βαπτιστὰ τοῦ υἱοῦ μου,
μὴν εἶδες τὸν υἱόκα μου, καὶ σὲ διδάσκαλό σου;
- 35 —Δὲν ἔχω στόμα νὰ σὲ πῶ γλώσσα νὰ σὲ μιλήσω,
δὲν ἔχω χεροπάλαμα γιὰ νὰ σὲ τότε δείξω.
Βλέπεις ἐκεῖνον τὸ γυμνὸ τὸν παραπονεμένο,
ἔπου φορεῖ πουκάμισο στὸ αἷμα βουτημένο;
ἔπου φορεῖ στὴν κεφαλὴ ἀκάνθινο στεφάνι;
- 40 Ἐκεῖνος εἶν' ὁ γιόκας σου καὶ μὲ διδάσκαλός μου.
Καὶ ἡ Παναγιά πλησίασε κοντὰ καὶ τὸν ρωτᾷ:
—Δὲν μὲ μιλεῖς παιδάκι μου, δὲν μὲ μιλεῖς παιδί μου;
—Τί νὰ σὲ πῶ μανούλα μου, πού διάφορο δὲν ἔχεις.
Μόνον τὸ Μέγα Σάββατο κοντὰ τὸ μεσημέρι,
πού θὰ λαλήσ ὁ πετεινός, σημαίνουν οἱ καμπάνες,
- 45 σημαίν' οὐρανός σημαίνει ἡ γῆ, σημαίνουν τὰπουράνια,
σημαίνει καὶ Ἁγιοσοφιά μὲ τρεῖς χρυσές καμπάνες.

Ἄπο σήμερα οἱ γυναῖκες π κάδδαι στὰ σπίτια πγ εἶναι κοδά στο τζεσ-μέ, κρύβνε τς λαπάτες γιά νά μῆ λαπατίσ καμμιά τὰ ρουχὰ τς στο τζεσ-μέ, ἴσαμε τς σαράδα τς Πασκαλιάς. Ἄν τυχὸ καμμιά γυναῖκα θελήσ νά μῆ γρατήσ τ' ἀδέτ καὶ φέρ ἀπ τὸ σπὶτ τὸ γούπανο που κπανίζνε τὰ σκλιά, γιά νά τσακίσ μ αὐτόνα τὰ ρουχὰ τς, οἱ ἄλλες τνε φωνάζνε: «Μῆ λαπατᾶς, μαρή. Ἄκόμα ἡ Πασκαλιά δὲ σαράδσε». Λαπάτα λένε τ βαλιά τν ἀψίδα τοῦ τρεχλιοῦ, π τν ἔχνε στο τζεσ-μέ, καὶ τὰ ρουχὰ π τὰ πλέν-νε μόνε μὲ κρὺο νερό καὶ σαπούνη τὰ λαπατίζνε μ αὐτήνα γιά νά παστρευτοῦνε. ἴσαμε τ Μεγάλι Τετράδ πρέπ νά σωθῆ δ,τ πλύσ ἔχνε καὶ τ Κόκκινι Πέφτ δὲ γαμ ν ἀπλώσ-νε ἄσπρο ρουχο στὸν ἥλιο, γιὰτὶ εἶναι ἡ μέρα π σταύρωσανε οἱ Ὀβριγοὶ τὸ Χστό.

Σήμερα καὶ τσι δυὸ Πέφτες πῶρκδαι καταπόδ, δε δλεύνε στ ἀβέλια, γιὰτὶ κι αὐτὲς λογαριάζδαι δρίματα, κι ἄμα δλέψης στ ἀβέλι τὸ καὶ ἡ πάχνη.

Μεγάλι Παρασκευῆ. Σήμερα παγαίν-νε οἱ γυναῖκες λουλούδια καὶ πρσ-νάδες καὶ στολίζνε τὸ νηπτάφιο, ἀνάβνε κεριά, χαιρετᾶνε τν ἀίκονα τοῦ Χστοῦ καὶ περνᾶνε ἀπ' κάτ στο νηπτάφιο νά τσὲ πιάσ ἡ χάρ. Ἄμα ἀπολυκὶ ἡ ἐκκλησιά τὸ μεσμέρ, κατὰ τὸ κεντὶ οἱ γυναῖκες π θὰ φλάξνε τὸ λειψανο τοῦ Χστοῦ κβανιοῦνε τὰ στρώματα τς στν ἐκκλησιά, καὶ ξενοχτᾶν ἐκεῖ. Μιά ἀπ αὐτὲς θὰ πῆ αὐτὸ τὸ μρολόγι:

Καλὸ εἶναι τ «Ἄγιος ὁ Θεός», καλὸ εἶναι καὶ τὸ λένε.
 Ὅποιος τὸ λέγει σώζεται κι ὅποιος τ ἀκούῃ ἀγιάζει,
 κι ὅποιος τὸ καλοφηγιστῆ Παράδεισο θὰ λάβῃ.
 Παράδεισο καὶ λίβανο ἀπὸ τὸν Ἄγιο Δάφο.
 Ἐκεῖ ψέλνουν οἱ ἐκκλησιᾶς καὶ λειτουργοῦν παπάδες,
 ἐκεῖ τρέχουν κι οἱ Ὀβριγοὶ καὶ τὸ Χριστὸ γυρεύουν,
 βαστοῦν χρυσὸ στὰ χέρια τους κι ἀργύρια στὶς ποδιές τους.
 Κανεὶς δὲν τοὺς λιμπίστηκε, κανεὶς νά τοὺς ρωτήσῃ,
 κι ὁ πρῶτος του ὁ μαθητῆς, ὁ πρῶτος ὁ Καϊάφας,
 ἐκεῖνος τοὺς λιμπίστηκε, ἐκεῖνος τοὺς ρωτάει:
 —Τί τρέχετε σκυλόβριγοι καὶ μένα δὲν τὸ λέτε;
 —Τὸν Ἰησοῦ γυρεύουμε καὶ σένα δὲν τὸ λέμε.
 —Γιὰ τάξτε με, γιά δόστε με, νά σᾶς τὸν μολογήσω.
 —Χίλια ἀργύρια ἔχουμε στο μαχμουδιὲ δεμένα,
 ὅλα σοῦ τὰ χαρίζουμε νά μᾶς τὸν μολογήσῃς.
 —Πάρτε μαζί μου τὸ δρομί, πάρτε τὸ μονοπάτι.

Τὸ μονοπάτι τς ἔβγανε κεῖ στοῦ παχτσέ τὴν πόρτα.
 Χτυποῦνε μιά, χτυποῦνε δυὸ καὶ πηλογὴ δὲν δίνουν,
 κι οἱ πόρτες ἀπ τὸν φόβο τους ἀνοίγουν μοναχές τους.
 Σηκῶνι λαγὴνι νά πιῆ νερὸ καὶ μὲ τὸ μάτι γενεῦει:
 —Αὐτὸς εἶναι καὶ πιάστε τον, σφιχτὰ νά τονε δέστε.
 Ἄπ τὰ μαλλιά τὸν ἄρπαξαν, στὰ μάρμαρα τὸν ρίξαν,
 τὰ μάρμαρα ραγίστηκαν κι ἡ γῆς ἀνεκατώθη.
 Ἡ Παναγιὰ ἡ Δέσποινα καθοῦνταν μοναχὴ της,
 τίς προσευχές της ἔκαμνε γιὰ τὸ μονογενὴ της.
 —Φτάνουν κερά μας Παναγιὰ, φτάνουν οἱ προσευχές σου,
 τὸν γιόκα σου τὸν πιάσανε καὶ στὰ χαλκιά τὸν βάλαν,
 καὶ στοῦ Πιλάτου τίς αὐλές, ἐκεῖ τὸν τυραννᾶνε.
 Σὰν τ ἄκουσεν ἡ Παναγιὰ πέφτει λιγοθυμαί.
 Σταμνι νερὸ τῆς ρίξανε γιὰ νᾶρτ στὸν ἑαυτὸ της.
 —Σῶπα κερά μας Παναγιὰ καὶ μὴν ἀναστενάζης,
 Ὁ Κύριος θ ἀνεστηθῆ τριήμερος ἐκ τάφου,
 καὶ τῆ Λαμπρῆ χαρούμενοι καὶ πάντ ἀγαπημένοι.

Ἄφοῦ ποῦνε τὸ τραβοῦδ κι ὕσταρα κάδδαι καὶ τονε φλάνε,
 ὅπως κάμν-νε στὸ θεθαμένο τον ἄθρεπο. Κατὰ τὰ ἡμερώματα π θὰ
 ἀρκέψ ἡ ἀκολουθία, μόνε βαρέσ ἡ καθάνα, σ-μαζῶν-νε τὰ στρώματα
 τς καὶ τὰ πᾶνε στὰ σπίτια τς.

Ἦσταρα ἀπ' τὰ μεσάνυχτα ἀσ-μαίνι ἡ καθάνα κι ὁ κόσμος πα-
 γαίνι στὴν ἐκκλησιά. Τὰ παιδιὰ τοῦ σκολιοῦ ψέλν-νε τὸν Ἐπιτάφιο
 θρήνο, τὸ καταπόδ βγάζνε τὸ νηπτάφιο καὶ τὸ γιρίζνε στὸ χωριό.
 Ἄμα ἔρτνε στὸν Ἀγιώργη, στέκδαι καὶ μνημονέβ ὁ παπᾶς τὰ ὀνό-
 ματα καὶ ὕσταρα κορῶν-νε τὸν Ὀβριὸ καὶ φλογαρίζ στὴ σκοτίδα.
 Ἄπο τὴ στάχτ, πέρν-νε οἱ γυναῖκες ἀπὸ μιὰ φούχτα καὶ τνε πα-
 γαίν-νε αὐριὸ στὰ μνήματα τς.

Μεγαλοσάββατο. Σήμερα οἱ γυναῖκες παγαίν-νε στὰ
 μνήματα. Ἔρκετ' ὁ παπᾶς καὶ τρισαγίζ' τς πεθαμένι, καὶ οἱ γι-
 ναῖκες μράζνε κόκκινα αὐγά, μουστολαβάδες, καρύδια καὶ κουλικά-
 κια, λαδερά. Φέρν-νε καὶ μιὰ φούχτα ἀπ' τὴ στάχτ τ' Ὀβριοῦ ποῦ
 πήσανε ἐψές, καὶ τνε ρίχν-νε ἀπάν στὸ μνήμα.

Ἀπόψε τὰ μεσάνυχτα παγαίν-νε στὴν ἐκκλησιά καὶ ἡμερώνται
 μὲ τὸ «Χοτὸς ἀνέστ». Ἐνας πέρνει τὸ παλιὸ τὸ σήμαδρο καὶ μὲ δυὸ
 τσεκίτσια τὸ βαρεῖ καὶ ἄλλι ρίχν-νε τφέκια μέσ στὴν ἐκκλησιά. Τὰ
 παιδιὰ τσιγρίζνε τ' αὐγά τς καὶ κεῖ τὰ τρώνε. Ἐτς ἡμερώνι ἡ Πα-
 σκαλιά καὶ καθανίνας γιρίζε στὸ σπὶτ τ μ' ἀναμένο κερί καὶ μ' αὐτὸ

ἀνάφτ τ γαδῆλα στοῦ εἰκονοστάθ. "Ὅποιανου σβῆς τὸ κερὶ, φέρνει ἀπ' τὸ φῶς τς Δευτερανάσταις.

Π α σ κ α λ ι ἄ. Αὐτὴν εἶναι ἡ τρανύτερ γιορτὴ τσῆ χρονιάς. Τὸ μεσ-μέρ στ Δευτερανάστασ ὁ παπάς μράζ κόκκινα αὐγά ἀδὶς ἀδίδερο, καὶ γουλος ὁ κόσμος βάζνε τὰ γιορτερά τς καὶ χαίρδαι. Παγαίν-νε στς βίζιτες γιὰτὶ σῆμερα ἔχνε ὄνομασία ὁ Πασκάλις, ὁ Πασκαλάκις, ἢ Πασκαλιώ, ὁ 'Ανέστς, ὁ 'Αναστάις, ὁ 'Αναστασός, ὁ Τάσος, ὁ Δάτσης, ἢ 'Αναστασία, ἢ Τσιτσικά, ἢ 'Ανάστω, ἢ Λαβρινῆ καὶ ἢ Λαβρινιώ. 'Απὸ σῆμερα ἴσαμε τς 'Αναλήψεως, σαράδα μέρες δὲ λένε «καλιμέρα» καὶ «καλησπέρα» μόνε λένε «Χιστός 'Ανέστ», «'Αληθῶς ἀνέστ». Πολλοὶ πίν-νε καὶ μεθάνε, κι ὕταρα γι-ρίζνε μὲ τ λατέρνα γιὰ μὲ τὰ παιχνίδια καὶ χορεῖνε.

Δ ε υ τ ἔ ρ α [τοῦ Πάσχα] Τς Παναγίας. Σῆμερα γένεται παναγύρ στς Παναγιᾶς, τ' ἀβέλια, ἐκεῖ π'γεῖναι τὸ ἅγιασμα τς Παναγιᾶς. 'Ὁ παπάς διαβάζ παράκλησ' κι ὁ κόσμος, ἀφοῦ προσκυνήσ', ὕταρα πιάνται στοῦ χορὸ μὲ τὰ τραβούδια γιὰ μὲ τὰ παιχνίδια, "Ερκδαι κι ἀπ' τ' 'Αλβασάνι, τὸ Νιχώρ, τς Μέτρης κι ἀπ' τ' ἄλλα τὰ χωριά παναγυριῶτες καὶ βραδιάζδαι μὲ τς χοροὶ καὶ τὰ τραβούδια.

Τ ρ ῖ τ η [τοῦ Πάσχα]. Τ' 'Αϊγιανισθ. Σῆμερα ὁ παπάς διαβάζ παράκλης στοῦ ἅγιασμα π'γεῖναι ἄροστὰ ἀπ' τὸν 'Αἰλιᾶ. Παγαίν-ν ὁ κόσμος καὶ ἐγλεντίζνε. Αὐτός ὁ 'Αϊγιάνις εἶναι γιὰ τ' θερμασία.

Π α ρ α σ κ ε υ ῆ. Τς Ζωοπηγῆς. "Ἐχει ὄνομασία ἡ Ζωγιώ, ἢ Ζωγή, ἢ Ζωγίτσα, ἢ Ζώικα, ἢ Ζωγαρνιώ, καὶ ἢ Πγίτσα. "Ὅποιοι τῶχνε τάμα, παγαίν-νε σῆμερα στοῦ βαλουκλή τς Πόλις νὰ διοῦνε καὶ τ' βόλι. Στὰ παιδιὰ λένε πῶς ὄδας θὰ περάς κανεῖς ἀπ' τς πορτάρες τ Γεδίκουλε, ἐκεῖ φλάει ἕνας ἀράπαρος, καὶ σὰ δὲ δὰ φλίς, δὲ δ' ἀφίνι νὰ περάσ-νε. Κι ὄδας γιρίς κανὰ παιδι ἀπ' τὸ βαλουκλή τὸ ρωτάνε : «—Πῆγες στ βόλι; —Πῆγα. —Εἶδες Τοῦρκο; —Εἶδα. —Φοβήθηκες; —Φοβήθκα. —Φτύσ' τὸ γόρφο σ». Πολλοὶ παγαίν-νε μέσα στοῦ ἅγιασμα καὶ φλάνε μάξος ὡς νὰ διοῦνε τὰ ψάρια, π γεῖναι τγανισμένα ἀπ' τὴ μιὰ μεριά.

Λένε πῶς τὴν ἡμέρα ποῦ πάρτκε ἡ Πόλι, ἕνας καλόγερος τγάνιζε ψάρια μέσ στοῦ βαλουκλή, κι ἄκσε μιὰ φωνὴ «"Ἐπεσε ἡ Πόλι». 'Ἐκεῖνος δὲ δὸ πίστεψε καὶ εἶπε—Σὰ ζδανέψνε τὰ ψάρια ἀπ' τὸ τγάνι καὶ πδῆξνε μέσ' στοῦ νερό, τότες θὰ πὲς καὶ ἡ Πόλι. "Ἐδεκει

π τό λεγε πήδξανε τὰ ψάρια ἀπ' τὸ τγάνι κι ἄρκεψανε νὰ πλέχνε μέσ στ' ἄγιασμα. "Υσταρ' ἀπ' αὐτὸ τὸ θάμα ἔκαμαν ἐκεῖ τὸ βαλουκλή.

Ἄνάμεσα στὲς πορτάρεσ τ Γεδίκουλε καί τ' θάλασσα, εἶναι οἱ Ἑπτὰ κουλάδες. Μέσα εἶναι βαχτσέδες, καί μέσα σ' ἕνα βαχτσέ εἶναι ὁ βασιλῆς Κωσταδῖνος Παλαιολόγος. Ὁ δαγῆς ὁ Κυριάκος πήγε μιὰ φορά, κι ὁ βαχτσεβάνις τονε εἶπε θέλι νὰ πάγι καμμιάν ἄλλι μέρα, π νὰ μὴ εἶναι κόσμος, γιὰ νὰ τονε δείξ τὸ μέρος. Εἶναι λέι ἢ πόρτα σὰ συρτάρ μεγάλο, τνε τραβᾶσ καί κατεβαίνις μιὰ σκάλα, καί βαίνις σὲ μιὰ στενή σούδα. Ἐκεῖ εἶναι ἕνα παραθράκι καί γλέπ μέσα σὲ μιὰν ἐκκλησιά. Ὁ βασιλῆς εἶναι ξαπλωμένος ἄμενος μὲ τὴ στολή τ, καί σκεπασμένος μ' ἕνα χρὸ πάπλωμα. Μόνε οἱ μύτεσ ἀπ' τὰ ποδήματα τ φαίνται. Κοδὰ στὸ κρεβάτ τ, ἀπάν σ' ἕνα χρὸ μανάλι εἶνε ἕνα μεγάλο κερὶ, χοφρὸ τόσο πού δυὸ νοματοὶ ἄντζακ βοροῦνε νὰ τ' ἀγαλιάσ-νε, καί φέγι θαβὰ στὴν ἐκκλησιά. Τὸ κερὶ εἶναι καί δέν εἶναι ἴσαμε μιὰ πθαμή. "Ἄμα θὰ σωθῆ, θὰ σκωθῆ κι ὁ βασιλῆς νὰ πάρ τ' ἰόλι.

Κυριακή. Τοῦ Θωμά. Τὸ ἀδίπασκα. "Ἐχν' ὀνομασία ὁ Θωμάσ κι ἡ Θωμάη. Σήμερα ὁ τ κερὶ ἀπόμκε ἀπὸ τ βασκαλιὰ τὸ παγαίν-νε καί τ' ἀνάφτνε στὴν ἐκκλησιά.

Δευτέρα. Τς Παναγίας (Ρευματοκρατούσης). Σήμερα εἶναι τὸ μετρηνὸ τὸ παναγύρ, πού παλεῦνε οἱ Τουρκι οἱ πεχλεβάνιδες μὲ τς Ρωμοί, καί παγαίνι κόσμος ἀπὸ γούλα τὰ χωριά νὰ σεργιανίς.

23. Τ' Αἰ Γιώργιοῦ. Σήμερα ἔχι ὀνομασία ὁ Γιώργης, ὁ Γιωργῆς, ὁ Γιωργάκις, ὁ Γιώργος καί ἡ Γιωργίτσα.

Γένεταί παναγύρ στὸ χωριὸ στ "Αἰ Γιώργη τὸ μειδάνι κοδὰ στὸ παλιόκλῆς καί τὰ τοιτσιδάκια παγαίν-νε στὸ κοσί. Δέν-νε ἕνα σκοινὶ στ μέσ' στὸ δρόμο, ἀπ' τῶνα σπὶτ στ' ἄλλο καί κρεμᾶνε μαδήλια. Αὐτὰ τὰ δίν-νε οἱ ἀρβωνιασμένες κι ἀπὸ καμμιά βολὰ δίν-νε πκάμσο καί σὲ μιὰν ἄκρη τ μαδλιοῦ δέν-νε κανὰ κάρτο, τὰ κρεμᾶνε στὸ σκοινὶ κάβοσο ἀψλά π νὰ πδῆξ ἐκεῖνος π θᾶρτ πρῶτος γιὰ νὰ τὰ φτάξ. Ὁ πρῶτος διαλέξ καί πέρνει ὅποιο θέλι, τὸ ἴδιο καί οἱ ἄλλι. Ἀπὸ καμμιά χρονιά παγαίν-νε στὸ κοσί καί μὲ τ' ἄλογα. Ὅποιος ἔρτ πρῶτος ἀπ τὸ κοσί παγαίνι στὰ σπῖτια π' γεῖ-ναι γύρω στὸν Ἀγιώργη καί μαζώνι βαξίσια.

Σ' αὐτὸ τὸ παναγύρ καβὸσ χωριανοὶ γένται τὸ ἕνα, κάμν-νε ἀδρεφάτο, σφάζνε ἕνα δυὸ ἀρνιά, τὰ βράζνε, ζμών-νε καί ψωμί κι ἄμα τὰ χαζηρλαδήσ-νε, κόβνε τὸ κρηάς, τ' ἀλατίζνε, τὸ πιπερών-νε καί

μράζνε σὲ γουλι τς παναγουριώτες ἀπόνα κομμάτ ψωμί κι ἓνα κομμάτ κρηάς. Αὐτὸ τὸ λένε «κουρβάνι» καὶ τὸ κάμν-νε στὰ μεγάλα παναγύρια, τ' Ἀϊγιωργιοῦ, τ' Ἀϊθανασιοῦ, τς Ἀγιατριάδας καὶ τ' Ἀϊλιός, ἀμὰ ὄχι ταχτικά. Στὰ παλιότερα τὰ χρόνια εἶχανε μάζως πνάκια πῆλινα, πράσ-να, ποῦ μοίραζανε στὸ γόσμο τὸ τζορβᾶ καὶ τὸ κρηάς, κι ἔτς οἱ ξένι οἱ παναγουριώτες δὲν ἀπόμσκανε νηστικοί. Τὰ πνάκια αὐτὰ τᾶκρυσανε στὴν ἐκκλησιὰ μαζι μὲ τὰ ξλένια τὰ χλιάρια, ἀπ' κάτ' στ βορνή τῆ σκάλα τοῦ γιναίκειου.

Τὸ πουρνό, ὕσταρ' ἀπ' τ' λειτουργία πέρνει ὁ παπὰς τὰ σίχνα καὶ μαζι μὲ τσι ψαλτάδες παγαίν-νε στὸν Ἀγιώργη, μνημονέβ τὰ ὀνόματα, διαβάζ παράκλης καὶ γιρίζνε πίσω πάλε. Σήμερα ἀνιοῦνε τὸ γουκλόσπορο, ὅσες θέλνε νὰ βάν-νε σκλήκια.

Σήμερα ὡς καὶ οἱ Τοῦρκι καὶ οἱ Κατσβέλι ἔχνε παναγύρ. Οἱ Κατσβέλι σφάζνε ἀρνί, χορεῦνε τὸ σκατζόχερο καὶ παγαίν-νε ἀπάν στὸ Μάι μοναχοί τς κι ἐγλεντίζνε. Ἀπὸ σήμερα ὥσαμε τ' Ἀϊδημητριοῦ κάδδαι στς τσέργες. Ὅσα τσακίκα δὲ στοίχισανε τ βρωτομαρτιά, στίχίζνε σήμερα ὥσαμε τ' Ἀϊδημητριοῦ, γιὰ ὥσαμε τὸ Σηλυβρινὸ τὸ παναγύρ, γιὰ κι ὥσαμε ξάλωνα.

Οἱ βροχές τ' Ἀπριλιοῦ, εἶναι πολὺ βερεκετλίδκες. γι' αὐτὸ λένε :

Ἄ βρέξ Ἀπρίλης δώδεκα κι ὁ Μάης μία δύο,
θὰ πάρνε τῆ κασέλα σου καὶ ὄλο σου τὸ βίο.

Ἀπὸ καμμιά χρονιά δὲ βρέχι ὅσο πρέπ τν ἄνοιξ, τὰ σπαρτὰ δὲ μεγαλῶν-νε κι ὁ κόσμος σταναχωριέται. Τότες μιὰ γιναίκα στολίζε-ται μὲ μολόγια, τσατζαλάκια, παπαδίτσες, γλυστρίδες, παπαροῦνες καὶ λάπατα, βάζ στὸ κεφάλι τς ἓνα ψαθένιο καπέλλο, πέρνει στὴν ἀγαλιά τς ἓνα πανέο, τὸ γιομόζ λογιῶ δω λογιῶ χορτάρια, γένεται «λαπατάς», γιρίζ μέσ στὸ χωριὸ καὶ τραβδά :

Λαπατάς μας πορπατεῖ
τὸ Θεγὸ παρακαλεῖ,
νὰ μᾶς δώκημιὰ βροχή,
νὰ χαροῦνε οἱ φτωχοί,
νὰ δροσίσνε τὰ χορτάρια,
τὰ κριθάρια καὶ τὰ στάρια,
τ' ἀβελάκια καὶ τὰ ρόβια,
τοῦ φτωχοῦ τὰ παρασπόρια.
Θέ μου ρίξε μιὰ βροχή,
νὰ χαροῦνε οἱ φτωχοί,
τὰ σπαρτὰ μας νὰ πληθέν-νε,

τά δεμάτια μας νά γέν-νε,
καθενίνα καί κοιλό.
κάθε κλήμα καί καλάθ,
νά πληθαίνη τὸ ψωμάκι,
νά φτηναίνη τὸ κρασάκι.

Ἔχι κι' ἓνα βακράκι νερό στοῦ χέρ τς, κι' ἀγιάζ τς πόρτες σά δὲ
βαπά. Ὁ κόσμος τνε χύ-νε ἀπὸ κομμά νερό ἡροστά τς, γιὰ τὸ κατα-
πόδ τς, καί δὲν ἀργεῖ νά βρέξ.

Ε' ΜΑΪ·Σ

Αὐτὸς εἶναι ὁ καθεαυτοῦ μῆνας τ λουλουδιῶ. Τώρα ἀνοίγνε
τὰ τριαδάφλα καί τὰ λογιῆς κοπῆς λουλούδια στὰ βαχτσέδες. Ἄθι-
ζνε τὰ τριφύλλια στὰ τσαήρια, τὰ κ-κιά ψωμῶν-νε κι ἀρκεῦνε νά
γένται τὰ κεράσια, τὰ μαύρα καί τὰ γλάβια. Γιομίζνε οἱ κάθ ἀγρι-
ολούδα, παπαροῦνες, μαστίχιστες, τσατζαλάκια, μαυροκούκια, βρο-
τοκούδνα, θροῦθο, κλώκες, μολόχες, τὸ Παναγίας τὰ δάχλα καί τό-
σα ἄλλα λουλούδια. Ὁ Μαῖς βαινι με τὰ κ-κιά καί βγαίνι με τὰ
κεράσια.

Τὸ Μάι θερίζνε τὰ τσαήρια καί μαζῶν-νε τὰ χορτάρια. Πολλοὶ
παγαίν-νε ἀπ' τὸ χωριό καί δλεῦνε στὰ βεϊλίκικα τὰ τσαήρια, ἀνά-
μεσα Μέτρες καί Παξάις. Τὰ κορίτσια βοθάνε δξω στὸ δλειές, στοῦ
τσάπισμα καί στοῦ βοτάνισμα. Τὰ παιδιὰ θαραπεύδα παιχνίδια.
Παίζνε ξλάκι, μρούνα, биртирбир, τρακλατζίκι, γαΐδουρίτσα, σκαμνά-
κια, ὀμάδες, λύκο, κρυβιστήρα, τυφλοπόδα κι ἄλλα τέτοια παιχνί-
δια. Ἀκόμα παγαίν-νε στ' ἀρπαλ-ήκια, κόφνε τσαβδάρια καί κάμν-
νε ζαβοῦνες καί τσὲ λαλιούνε. Ἀπὸ κανεῖνα κάμνει τρύπες στ ζα-
βούνα καί τνὲ βαίζ σὰ φλογέρα τσοβάνικι, κι' ἄμα θὰ χαλὰς καί δὲ
βγάζ φωνή, τότες τνὲ βάζ ἀνάμεσα στς φοῦχτες τ, τνὲ τριβ λαφρυὰ
καί λέει:

Λάει λάει ζαβουνίτσα,
μὴ σὲ ρίξω μέσ στοῦ ρέμα,
καί σὲ τρῶνε τὰ ψαράκια,
καί σὲ κλαίῖ ἡ Μαριγῶ.

Ἦσταρα τνε φσάι κι ἀνοῖ ἡ φωνή τς κι ἀρκέβ πάλε νά λαῆ.

Ὁ κατσκάς αὐτὸν τὸν μῆνα φέρνει τὰ κατσίκια καί τὰ μεσομέ-
ρια στοῦ χωριό καί τ' ἀρμέγνε τρεῖς φορές τήνι μέρα. Τὸν ἄλλο μῆ-
να πάλε ἀρκεῦνε νά τ' ἀρμέγνε μόνε δυὸ φορές: πουρνὸ καί βράδ.

Τὸ Μάι δὲ γένται χαρές, γιατί ζουριάζνε οἱ νιόπαδροι σὰ μα-
γιάτκα κατδάκια. Μόνε σὰν εἶναι μεγάλι ἀνάγι, βορεῖ κανεῖς νὰ
παφρευτῆ. Ἄμα ἀρβῶνες γένται.

Π ρ ω τ ο μ α γ ι ά. Σήμερα ὁ κόσμος σκῶνται χαράματα, πα-
γαίν-νε στὰ χωράφια καὶ στὰ τσαήρια καὶ ἀπά στοῦ βαήρ, στοῦ Μάι
καὶ κηλιοῦδαι ἀπάν στις πρσσ-νάδες, γιὰ νὰ χοδρέν-νε. Οἱ παραδαρ-
μένες, πὺ γηρεῦνε ἄφρα, κηλιοῦδαι ἀπάν στὰ χορταράκια καὶ λένε :
«Φάγε Μάι, κ..φάγε Μάι..», γιὰ νὰ τσὲ πᾶί ὀγουρ καὶ νὰ παφρευτοῦνε
λήγορα. Ὑσταρα μαζῶν-νε λουλούδια κάμν-νε στεφάνια καὶ τὰ στο-
λίζδαι, καὶ τραβδώδας ἐρκδαι στοῦ χωριό. Τότες ἀκοῦς τὰ τραβούδια
«Καλῶς τονα τὸ Μάη τὸ χρυσομάλλη», «Μιά κόρη ὅποθ εἶδα μὲ
ζγουρὰ ξανθὰ μαλλιὰ», «Τούτ ἡ γῆς μὲ τὰ χορτάρια», «Ἐγὼ εἶμαι
νοῦ ψαρᾶ παιδί», τ' «Ρουμπαλιὰ» κι' ἄλλα τέτοια. Ὅθι γηρίσ-νε στοῦ
σπίτ, κρεμάνε τὸ στεφάνι τὰ λουλούδια καὶ ἄλλα πρᾶσ-να κλωνιά,
ἀπανωθιοῦ στὸ ἔρτα καὶ τὰ ἀφῆν-νε κεῖ, ὡς τοῦ χρόν τὸ βρωτομαγιά.
Σήμερα παγαίν-νε στοῖ γλίστρες καὶ γλιστράνε.

Οἱ μάγισσες π ξέρνε ἀπ' τὰ ὄζω, βγαίν-νε τσίτσιδες μὲ τὴ σκο-
τίδα, ἀγίτσα, καλκεῦνε τὸ βᾶνα, παγαίν-νε στὰ γιουρέδκα τὰ χω-
ράφια, διαβάζνε τὰ μαγικά τς, κόφνε ἀπὸ νὰ στάχι ἀπὸ τς τέσσερς
ἄκρες τ χωραφιοῦ, τὸ παγαίν-νε στὰ δκά τς καὶ τὰ ρίχν-νε κεῖ καὶ
πέρν-νε τὸ ἕρεκέτ.

Ὅποιονα ἔχνε ὄχτρα, παγαίν-νε στοῦ σπίτ τ καὶ κόφνε ἕνα πε-
λεκοῦδ ἀπὸ τ' ἀνώφλιο τς πῶρτας τ, τὸ διαβάζνε μὲ τὰ διαβολικά
τς τὰ λόγια κι' ὕσταρα τὸ ρίχν-νε στὰ χωράφια τὰ δκά τς καὶ κλέ-
φνε τὸ ἕρεκέτ ἀπ' τς ἄλλοῦς.

Ὅθι πάλε θέλνε νὰ χάσ ὁ ἄθρεπος π ὄχτρεῦδαι τὸ ἴσιο τ καὶ
νὰ σερσεμελεῖσθῆ, πέρν-νε ἕνα μσᾶδ σώμα, τὸ ζαλίζνε ἔτς π νὰ μὴ
βορη κανεῖς νὰ βρῆ τιν ἄκρη τ, καὶ τὸ ρίχν-νε στὸ ἔρτα τ, γιὰ νὰ
τὸ δρασκελίσ τὸ πουρνὸ καπῶς θὰ βγαίνι ἀπ' τὸ σπίτ τ, ἢ νὰ τὸ πα-
τήσ καὶ νὰ μαγευτῆ.

Ἄμα πάλε θέλνε νὰ ζουριάσ ἐκεῖνος π θὰ μαγέψνε, κλέφνε ἀπ
τὴν ἀπλώτρα τ κανὰ βρεμένο ροῦχο, βάζνε μέσα ἕνα πολιφᾶδ σαποῦ-
νι, τὸ παραχῶν-νε σὲ μέρος π νὰ συχνουλιζεται γιὰ νὰ τὸ δρασκε-
λάι, καὶ κάθε βράδ παγαίν-νε ἀπὸ κρυφὰ καὶ τὸ ποτιζνε. Ὅπως σ-
γολιώνι τὸ σαποῦνι, ἔτς ρέβ καὶ ζουριάζ κι ὁ ἄθρεπος ἐκεῖνος.

Ἄμα διῆ κανεῖς π τὸν ἔρρξανε μάγια, τὰ λύνι γιὰ μὲ τὸ καλό,
γιὰ μὲ τὸ κακό. Ὅλω ἕρροστὰ θὰ κητάξ καλὰ νὰ μὴ τ' ἀγιάξ καὶ νὰ
μὴ δὰ δρασκελίσ. Ὑσταρα πέρνει ἕνα σιδερένιο δεκράνι τὰ σκῶνι

καί τὰ πετάι ὄξω στς κουπριές. "Αν εἶναι ἄθρεπος π τὸ λέϊ ἢ καρδιά τ, καί δὲ φοβάται, κάθεται καί κάμνει ἀπάν τς τὸ χοδρό τ τὸ νερό χωρὶς ν' ἀκίσι στὰ μάγια καί χαλνάνε. 'Αμὰ σάν εἶναι φοβιτσιάρς, τότες φωνάζ τὸ βαπα, διαβάζ ξορκισμό, χύνι ἀγιασμό σ' ἐκεῖν τὸ δόπο, χαλνάνε τὰ μάγια καί πάι.

Μιά χρονιά ὁ Μαυρουδόγλους ὁ βεχτοής, εἶδε τ μάγισσα π γύρζε στὰ χωράφια καβάλλα στ βάνα, ἔπεσε τὸ καταπόδ τς, τνε κινήγισε, βῆκε μέσ στοῦ χωριό καί χώθηκε μέσ σὲ μιά χρεῖα καί τνε πέταγε σκατά, γιά νὰ μὴν ἔρτ κοδὰ καί τνε γνωρίσ. Τότες τράβξε κι ἐκεῖνος τὸ τφέκι νὰ τνε βαρέσ' κι ἀπ' τὸ φόβο τς φανερώθηκε ποιά ἦδανε καί χάλασανε τὰ μάγια τς.

Σήμερα ἄμα πάρς ἀπ τὸ νερό ποῦ σβήνι ὁ σιδεράς τὸ κόκκινο σίδηρο καί τὸ ποτίς ἐκείνονα π δὲ σ' ἀγαπάι τνε κάμνει νὰ σὲ γλέπ καί νὰ κάμνη ἢ καρδιά τ «τζιζ» ἀπ' τ λαχτάρα τ γιά σένα.

"Αμα θέλνε ν' ἀποκιμήσ-νε κανείνενα, γιά νὰ μὴ τζὲ νοιώσ τίθὰ κάμνε, πέρν-νε «πεθαμένο χῶμα» σάνε σήμερα καί τὸ βάζνε ἀπ κὰτ στοῦ μαξιλάρ τ. "Ετς ἔκαμανε τ Κατερίνα τ μισμὴ καί δὲν ἔνοιωσε ὀδες ἔκλεψανε τ γόρ τς.

Σήμερα θέλι νὰ 'χι κανεί τὸ νοῦ τ, γιά νὰ μὴ δονε μαγέψνε. Κάθανεις, μεγάλος καί μικρός, κιτὰς νὰ μαγέψ ὅποιονα βορέσ. Καί μόνε νὰ πῆ «Νὰ ἔνα καρτάλι» ἢ «Νὰ ἔρκεται ἢ ν-νέ σ» καί νὰ κάμ τὸν ἄλλονα νὰ τὸ ψτέψ καί νὰ γιρίσ νὰ κιτάξ, φτάνι κι ὄλας. Τνε μάγεψε καί πάι.

2. Τ' Ἀϊ θ ἄ ν ἄ σ ι ο ὺ. Σήμερα γένεται μεγάλο παναγύρ στοῦ χωριό μας στοῦ Ἀϊ Θανάς, ἀπαναθιοῦ στοῦ τζεσ-μέ. Μαζώνται ὁ κόσμος ἀπ' κὰτ στοῦ Τονάρ, ἔρκδαι τὰ παιχνίδια ἀπ' τὸ Ξάστερο καί παίζνε κάρνετο (ψλὸ καί καβάδκο) λαγούτα καί λύρα, γιά βιολὶ καί χορεύνε τὰ κορίτσια καί οἱ ἄδροι. Κάμν-νε καί κουρβάνι, ὅπως τ' Ἀϊ Γιωργιοῦ, καί παγαίν-νε τὰ τσιτσιδάκια στοῦ κοσί. Σήμερα ἔχνε παναγύρ καί στς Λαγοθήρες, ποῦ ἔχνε τν ἐκκλησία τς Ἀϊ Θανάς καί εἶναι γιά τσι τρελλοί. "Εχνε καί μιάν ἀλυσίδα καί τσὲ δέν-νε ἐκιπέρα.

8. Ἰ ω ἄ ν ν ο υ τ ο ὺ Θ ε ο λ ὸ γ ο υ. Λαφρογιόρτ. Τὰ παιδιά, πολλὲς βολές, ὀδας παίζνε καί κάμν-νε τὸ χέρ, γιά νὰ διοῦνε ποιός θὰ γένι μάννα, λένε, ἀλλάζοδας σὲ κάθε σ λαβή τὸ χέρ:

Ἰω-άννη Θεο-λόγο

Πῆς με τὸν κα-λὸ τὸ λόγο

ἀπ' αὐ-τὰ τὰ δυὸ τὰ χέρια
ποιό εἶναι τὸ κα-λύτε-ρό.

Ἄκόμα τὰ παιδιὰ παίζνε «λόπκες». Βάζνε ἕνα σανίδ ἀπὰ σ ἕνα χοῦρο κούτσουρο, κάθετα ἕνα παιδί στήν μιάν ἄκρη τ σανιδιοῦ κι ἕνα σὶν ἄλινα καὶ μιὰ σκώνεται τὸ ἕνα καὶ γέρνει τὰ σανίδ ἀπ τ ἄλλο μέρος, μιὰ σκώνεται τ ἄλλο καὶ γέρνει τὸ σανίδ ἀπ αὐτὸ τὸ μέρος. Ἐκεῖνο π σκώνεται φωνάζ «Λόπ» καὶ τ' ἄλλο π κάθετα «κες» καὶ γιαταυτὸ τὸ παιχνίδ τὸ λένε λόπκες. Ἄλλα πάλε φωνάζνε «ἠόπ» -«λα».

Στς Μέτρες ἔχνε τὸ ἅγιασμα τ καὶ τὸ λένε «Βτσέλα», γιατί εἶναι μιὰ γιόλα γιομάτ νερό. Τὸν ἅγιο τονε λένε καὶ Ἄη Γέρο. Καὶ στς Δελιόνες ἔχι τὸ ἅγιασμα τ, μέσα σ' ἕνα περιβόλι καὶ τὸ λένε Γεροστάνι.

21. Τ' Ἄι Κωνσταδίν. Ἐχνε ὀνομασία ὁ Κωσταδίνος, ὁ Κωσταδής, ὁ Κωστής, ὁ Κωστάκις, ὁ Κωσταδάκις, ἡ Κωσταδινιά, ἡ Ἐλένι, ἡ Ἐλενιώ, ἡ Ἐλενίτσα, ἡ Ἐλένκω, καὶ ἡ Ἐλενκάκι.

Σήμερα γένεται πανηγύρι στ' Ἀλβασάνι, γιατί εἶναι ἡ ἐκκλησία τς Ἄι Κωσταδίνος. Πολλοὶ χωριανοὶ παγαίν-νε καὶ ἐγλεντίζνε, πίν-νε, χορεύνε, γιρίζνε στς βίζιτες καὶ τὸ βράδ ἔρκδαι πίσω στὸ χωριό.

Πέφτ τς Ἄνα λήψεως. Σήμερα κάμν-νε γαλατό-πτες. Βάζνε ἀλεύρι, γάλα, αὐγά καὶ ζάχαρ, τ' ἀνακατών-νε, σὰ γουρκούτα πηχτή, ἀλείφνε τὸ ταψί μὲ κομμά βούτρο, χύν-νε μέσα τ γουρκούτα καὶ τνε ψήν-νε στὸ φούρνο. Ἄμα ψθῆ καὶ γένι κνηκάτ, τνε βγάζνε ἀπ' τὸ φούρνο, τνε πισπιλών-νε μὲ ζάχαρ, τνε κόφνε κομμάτια, τν ἀφήν-νε νὰ κρυώσ κομμά, καὶ ὕσταρα τνε τρώνε. Ἄπ' αὐ-τὴν πέρν-νε κάθ' ὅσα κομμάτια, καὶ κεράσια καὶ κόλιβρα, τὸ παγαίν-νε στὰ μνήματα, τρισαγίζ ὁ παπάς τς πεθαμένι, μνημονέβ τὰ ὀνόματα καὶ ὕσταρα τὰ μράζνε στὰ παιδιὰ γιὰ σχώριο. Ἄπὸ σήμερα σώνε-ται πιά τὸ «Χστός ἀνέστ» κι' ἀρκεύνε νὰ λένε «Καλιμέρα καὶ κα-λησπέρα».

Αὐτὸν τὸ μῆνα βγάζνε τ' ἄλογα στὸ τσαῆρ καὶ τὰ τσαηρλα-δίζνε. Τ' ἀφήν-νε τ' ὄλω λίγο 15 μέρες νὰ φάνε τριφύλλι καὶ νὰ ξε-κραστοῦνε. Ἄπ' αὐτὸ ἀπόμκε καὶ ἡ παροιμία π λέϊ :

«Ζῆσε Μάι νὰ φᾶς τριφύλλι,
καὶ τὸν Αὔγουστο σταφύλι».

Τ' ἄλογα ὄδας τὰ βγάζνε στὸ τσαήρ, δέν-νε τὰ ποδάρια τς μὲ τ σιδερένια τ βουκαγιά. Ἐπὸ καμμιά βολά τχαίνι ν' ἀκβήσ ἢ βκαγιά σὲ τριφύλλι μὲ τέσσερα φύλλα καὶ ξεκλειδώνεται μοναχὴ τς καὶ φεύγει τ ἄλογο.

Τὸ τριφύλλι μὲ τέσσερα φύλλα ἔχι μαγικὴ δύναμ ν' ἀνοῖ κάθε κλειδαριὰ καὶ κάθε καρδιά. Τῆ ἠρωτομαγιά, κι' ὅπια ἄλλι μέρα τύχι νὰ βρῆ κανεὶς τριφύλλι μὲ τέσσερα φύλλα, τὸ πέρνει, καὶ τὸ κρύβ για ὥρα ἀνάγι. Ἄμα ἔχισ κανεῖνενα ὑποψία π δὲ σὲ λέει τν ἀλήθεια, τὸν ἀναγάζι μ αὐτὸ νὰ σὲ μολογήσ τὸ σωστὸ καὶ τὸ κρυφὸ. Ἄμα πάλε ζλέβς τῆ γιναίκα σ, μ' αὐτὸ ἀνοῖς τ γαρδιά τς καὶ μαθαίνις τὰ μυστὰ τς.

ΣΤ' ΘΕΡΤΗΣ

Αὐτὸν τὸ μῆνα τονε λένε Θερτή, γιατί τῶρα ἀρκέβ ὁ θέρος καὶ γοῦλο τὸ μῆνα θερίζνε. Πρῶτα θερίζνε τὰ χορτάρια, ὕστατα τὰ κριθάρια, τὰ στάρια καὶ τοὶ βρώμες. Ἄμα τὰ σπαρτὰ εἶναι γιουρέδκα, τὰ θερίζνε μὲ τ γόσσα, ἄμα εἶναι κοιά, μὲ τὸ δρεπάνι, κι' ἄμα δὲ χρηματάνε κάνε, κι εἶναι ἀρία, για καὶ πολὺ κοιά, τότες βάζνε κορίτσια καὶ γιναῖκες καὶ τὰ βγάζνε μὲ τὸ χέρ ἀπ τ' ρίζα. Οἱ θεροστάδες ὄδε δλεύνε μακριὰ ἀπ τὸ χωριό, κίμοῦται ὄξω στὰ χωράφια, καὶ τὸ τσράκι τσὲ κβανεῖ τὸ φαγὶ ἀπ τὸ σπίτ. Μόνε οἱ γιναῖκες καὶ μακριὰ νὰ εἶναι καὶ κοιά, δέν ἀπομνήσκε στὰ χωράφια. Γρίζνε τὰ βράδια στὸ σπίτ, καὶ τὸ πουρνό, αὐγίτσα ξαναπαγαίν-νε. Οἱ ἄδροι φοροῦνε στὸ κεφάλι τς ἀπὸ να ψαθένιο καπέλλο, καὶ οἱ γιναῖκες καὶ τὰ κορίτσια ἓνα μεγάλο ἄσπρο μαμούκι, για νὰ μὴ τσὲ καίι ὁ γήλιος. Τὸ παιδί πού κβανεῖ τὸ φαγὶ, παγαινοέρκεται μὲ τᾶλογο για μὲ τὸ γαδούρ. Τὸ φαγὶ τὸ βάζνε μέσα σὲ βακράκι, καὶ τὸ κρασί στὸ νεροκολόκιθο για σι τσότρα για νὰ μὴν ἔχι φόβο νὰ τσακιστῆ. Τὸ νερὸ τὸ κβανεῖ μὲ τὸ λαινάκι ἀπ τὸ βνάρ π γεῖναι ὄλω κοιά στὸ χωράφ π θερίζνε. Πολλὲς βολὲς τὸ τσράκι κατσιρδά τὸ κμάρ ἀπ τὰ χέρια τ, καὶ τσακίεται τὸ μανίκι τ, καὶ τότες τὸ πιάν-νε ἀπ τὸ λαιμό, ὡς που νὰ τὸ ξανακατσιρδίς καὶ νὰ τσακιστῆ κι ὁ λαιμός τ, καὶ τότες δέν-νε δυὸ χοφρούτσα ἐλάκια σ ἓνα σκοινάκι, ὡς μιὰ πιθαμὴ μακρὺ, χών-νε τὸ ἓνα ἐλάκι μέσα στὸ κούτρουλο τὸ κμάρ για νὰ πιάνι, κι ἀπ τ ἄλλο τὸ ἐλάκι τὸ βαστάνε, κι ἔτς παγαίνι καθό-σες μέρες ἀκόμα, ἴσαμε νὰ τσακιστῆ καμμιά μέρα στὰ καλά καὶ

νάναγαστοῦνε νά πάρνε κινούργιο. Τς ἐλιές καί τὸ τρί τὰ βάζνε στὸ κλειδοκούτ. Τὸ ἴδιο καί τ ἄλας καί τὸ πιπέρ καί τ ἄλλα ξεροφάγια. Οἱ θερστάδες κάθε μέρα τρώνε σκόρδο, γιὰ νά μὴν ἔρκδαι κοδά τς τα φίδια τ ὥρα πού κιμουῖδαι καί τσὲ τσίβισ-νε, καί τ ἄλλα ζούζουλα καί μαμούδια καί τσὲ πορπατίξνε καί τσὲ μολέψνε, καί βῶνε μέσ στὰ τσίτσιδα τς.

Οἱ θερστάδες παγαίν-νε ἀπὸ τρεῖς τρεῖς. Ὁ πρῶτος, ὁ ἄραγο-μάνος, θερίζ με τ γόσα, τὸ κταπόδ τ ὁ δεμεττοῆς δένι τὰ δεμά-τια, κι ὄλω πίσω ὁ τουρμουκτοῆς τραβάι τὸ τουρμούκι καί κάμνει τς θεμωνιές. Μαζώνι καί τς τουρμουκιές καί τσὲ βάζ κοδά στ θε-μωνιά γιὰ νά μὴ τζε τσαλαπατοῦνε τὰ παιδιὰ πῶρκδαι καί μαζών-νε στάχια, ἄμα τραβηχτῆ τὸ τουρμούκι κι ὕσταρα. Τὰ στάχια πού μαζών-νε τὰ παιδιὰ καί οἱ φτωχιές οἱ γιναῖκες, τὰ κάμν-νε χαμοῦ-τσες, τσὲ λιάζνε στὸν ἥλιο, τσὲ κουπανίζνε, τσὲ λιχνάνε καί τὸ κρι-θάρ, γιὰ τὸ στάρ τὸ κάμν-νε ἀλεύρι, γιὰ τὸ πλοῦνε. Τὸ στάρ τς χα-μούτσας κάμνει πολὺ καθαρὸ ψωμί γιὰτὶ εἶναι κ-κί μετρημένο χωρὶς μαυροκούκι κι ἄλλα πράματα μέσα.

Ὅποιος ἔχι γιουρέδκο λινάρ, μακρόλνο, πέρνει τὰ κορίτσια π γεῖναι γενιές τ, καί τὰ παγαίνει στὸ χωράφ νά βγάν-νε σκλιά. Δια-λέζνε πιά μεριά ἔχι, τὸ καλύτερο καί τὸ βγάζνε με τὰ χέρια, τὸ κάμν-νε σκλιά, καί ἡ κάθε μιὰ τὰ δένι μ' ἄλλοιώτκο δέσ-μο γιὰ νά τὰ γνωρίζ. Ἄλλι νά ποῦμε τὰ δένι ρίζα με ρίζα, ἄλλι σπόρο με σπόρο, ἄλλι ρίζα με σπόρο, καί τ' ἀφίν-νε στὸ χωράφ στασιές στασιές. Τὸ ἄλλο τὸ κοδῶλνο τὸ λινάρ τὸ θερίζνε με τ γόσα. Ἄμα ξαλωνίς-νε τἄλλα τὰ σπαρτὰ κβανιοῦνε καί τὰ λινάρια καί τὰ σκλιά στ' ἄλώνι, ἔρκδαι καί οἱ γιναῖκες καί ἡ καθαμιὰ ξε-χωρίζ τὰ σκλιά τς τὰ κπανίζ γιὰ νά πέσ ὁ σπόρος καί τ' ἀφήνι στ ἄλώνι. Τὸ λινάρ δὲ δ' ἄλωνίζνε με τ λοκάνι, μόνε τὸ μαρμαρί-ζνε, μαζών-νε τὴ λινάτσα γιὰ καψίδια στὸ φοῦρνο, καί τὸ σπόρο το-νε λιχνάνε. Ὑσταρα μιὰ ἄλλι μέρα φορτών-νε τὰ σκλιά στ' ἀμάξ, ἔρκδαι καί τὰ κορίτσια καί τὰ παγαίν-νε στὸ ρέμα. Ἡ μιὰ βάζ σαλβάρ βίνι μέσ στὸ νερὸ καί οἱ ἄλλες τνε βοθᾶνε νά τὰ πετρώσ με πέτρες καί τεζέκες. Ἐκεῖ τὰ λιμνιάζνε ἀπὸ ὄχτῶ ἴσαμε δέκα μέρες, κατὰ τὸ γαιρὸ π θά κάμ. Ὅσο ζεστός ὁ καιρὸς τόσο λήγορα λιμνιάζδαι. Ὑ-σταρα τὰ βγάζνε ἀπ' τὸ ρέμα τὰ φορτών-νε στ' ἀμάξ καί τὰ φέρν-νε στὸ χωριό. Ἐκεῖ χωρίζ καθαμιὰ τὰ δικά τς, τὰ λιάζ στὸν ἥλιο, τὰ κουπανίζ, τὰ μελιγάι, τὰ ἀποσέρνει στ λανάρια, τὰ κάμνει στρουῖβες καί τὰ κουπανίζ ὡς νά γέν-νε στουπί. Ὑσταρα τὰ λαναρίζ στὸ λανάρ ὅπως τὰ μαλλιὰ, τὰ χτενίζ με τ βούρτσα καί τὸ σκλί π θ' ἀπομήκι

τὸ δένι στ ρόκα καὶ τὸ στρίφτ νῆμα γιὰ σώμα. Τσι ξλόρζες πού βγαίν-νε ὄδας τ' ἀποσέρνει τσὲ στρίφτ κροκιδ καὶ μὲ τὸ λινόξλο γιομίζ τὰ μεδέρια καὶ τς μαξλάρες τς.

Αὐτὸν τὸ μῆνα σώνται καὶ τὰ σκλήκια, πλέχνε τὸ κουκούλι τς καὶ σώνεται ὁ κόπος τς. Οἱ γυναῖκες οἱ καμένες πού βγῆκε τὸ κουσκούνι τς νὰ ἀρέχνε τὸ καταπόδ τς νὰ τὰ κ-ηιδίζνε τὰ φύλλα ὄδας πρωτοβγοῦνε μηρυγάκια καὶ ὕσταρα ἀσπροκεφαλοῦδια καὶ σταχτούδια καὶ νὰ μὴ βοροῦνε νὰ τὰ προφταίν-νε φύλλα στὸ κεδρί, τὸ πλουμι καὶ στ μεγάλη, ἄμα τὰ διοῦνε στὸ ἑλάνο ν' ἀνεβαίν-νε στὰ ρείκια καὶ τὰ σπάρτα καὶ νὰ ἀρκέψνε νὰ πλέχνε, θαρρεῖς κ' ἕνα βάρος πέφτ ἀπ' τὴ ψχὴ τς.

Αὐτὸς εἶναι μῆνας τσῆ δλιῆς. Μικροὶ μεγάλοι, γοῦλι, δλεῦνε.

Σ α β ἄ τ ο. Τ ὦ Ψ υ χ ὦ. Σήμερα παγαίν-νε οἱ γυναῖκες στὰ μνήματα, τρισαγίζ ὁ παπάς, διαβάζ τὰ μισδοχάρτια καὶ ὕσταρα μράζνε κόλιβα, σταροκούκια γιὰ κουλικάκια.

Κ υ ρ ι α κ ῆ. Τ ς Γ ο ν α τ ῖ σ τ ῆ ς. Σήμερα καθανίνας παγαίνει στν ἐκκλησιὰ μ' ἕνα κλωνὶ καρυδιὰ στὸ χερ γιὰ νὰ τὸ βάνι νὰ γονατίσ ἀπάν. Εἶναι ἡ μέρα που περνᾶνε οἱ ψχές τσῆ Τρίχας τὸ Γιοφύρ κι ὄσες εἶναι καθαρές βαίν-νε στὸ βοράδεισο, εἶδεμὴ πέφτνε μέσ στ Γόλασ. Ὁ Χοτὸς ὄδας ἀναστήθηκε πήρε γοῦλες τσι ψχές ἀπὸ τ Γόλασ στὰ βοράδεισο. "Ἰσταρ" ἀπὸ κείνο, ὄσ' πήγανε στ Γόλασ, ἀπόμκανε ἐκεῖ νὰ βασανίζδαι. Τότες παρακάλεσε ἡ Παναγία νὰ τς ἀφήν-νε ἀπόλυα τς πενήδα μέρες τς Πασκαλιῆς καὶ νὰ ξαναγυρίζνε τς Γονατιστῆς κι ὄσ εἶναι μετανοιωμένι καὶ βοροῦνε νὰ περάσ-νε τσῆ Τρίχας τὰ Γιοφύρ, νὰ γλιτών-νε. Γι αὐτὸ γονατίζμε νὰ γένι τὸ γιοφύρ π θὰ περάσ-νε οἱ ψχές.

Δ ε υ τ ῆ ρ α. Τ ς Ἀ γ ι α τ ρ ι ἄ δ α ς, γ ι ἄ Τ' Ἀ η Π ν ἔ μ α. Σήμερα γένεται παναγύρ στὸν αὐλόγιρο τς ἐκκλησιῆς. Ἔρκεται κι ὁ δεσπότης ἀπὸ τς Μέτρες, κι ἀπὸ τν ἐκκλησιὰ μὲ τὰ σίχνα παγαίν-νε στν Ἀγιατριὰδα καὶ διαβάζνε παράκλησ' πέρνει ἀπ' τ' ἄγισμα π γεῖναι στο πγάδ κι ἀγιάζ το γόσμο. Μέσα κεί στὸ πγάδ εἶναι κ' ἕνα φιδ ἄμα δὲ τὸ πράζνε, γιατί φλάι τ χάρ. Μετὰ ἀπ τν ἀπόλυο κάμν-νε ἐξετάσεις στὸ σκολιό, κι ὁ δεσπότης μονάχος τ ρωτά τὰ παιδιὰ τὰ μαθήματα τς, γιὰ νὰ διη τί ξέρνε.

Κ υ ρ ι α κ ῆ. Τ ὦ ν Ἀ γ ῖ ω ν Π ἄ ν τ ω ν. Σήμερα ἐχὶ ὄνομασία ὁ Πάντος κι ὁ Παντσής, καὶ τὸ Νιχῶρ παναγύρ.

Ἀπὸ αὔριο ἀρκέβ ἡ νηστεία τ' Ἀγιαποστόλ. Ἀμὰ αὐτήνι τ νηστεία δὲ τνε βολυπιάν-νε γιατί εἶναι καιρὸς τσῆ δλιῆς. Γι' αὐτὸ καὶ λένε: «θέρος, τρύγος, πέλεμος». Οἱ δλιῆς αὐτὲς γένται μὲ μαχαίρια

καὶ μὲ δρεπάνια σὰ δὸ βόλεμο, κι' ὁ κόσμος ἔχι ἀνάγι νὰ φάι, γιὰ νὰ πιάσ ἡ καρδιά τ, καὶ νὰ βαστήξ στο γόπο. Καὶ ἓνα ὅπως στο βόλεμο δὲν ἐξετάζνε σαρακοστή καὶ νηστεία, ἔτς καὶ στο θέρο καὶ τὸ τρύγο, ὅ,τ βροῦνε τρῶνε.

23. Π α ρ α μ ο ν ῆ τ' Ἀ γ ι α ν ν ι ο Ὡ. Ἀπόψα βάζνε τὸ γλήδονα. Ἔνα κορίτς, γιὰ ἀγόρ παγαίνι στο τζεσ-μέ καὶ φέρνει ἀρπαχτικό νερό, μ' ἓνσ ἡκ-ἡρ. Ὅποιος τὸ νοιώς, πολεμάι μάζως νὰ τὸ κάμ νὰ κρίνι κι ἄμα γελαστή καὶ κρίνι, χύνι τὸ νερό καὶ παγαίνι πέρνει ἄλλο. Ὑσταρα τὸ φέρνει καὶ κάθε κορίτσο ρίχνει ὅτ θέλι μέσ στο νερό (κβί, καρφίτσα, δεκάρα δαχλύδ κλπ.) βάζνε κι ἓνα ἀγούρ, σκεπάζνε τὸ ἡκ-ἡρ μ' ἓνα μεσάλι τὸ δέν-νε μ' ἓνα σπάγο, περνᾶνε καὶ μιὰ κλειδαριά τὸ κλειδών-νε καὶ τὸ κρεμᾶνε σ' ἓνα δέδρο τ ἡκ-ἡρ καὶ τ' ἀφίν-νε γοῦλι νύχτα νὰ ξαστριστη.

Ὑσταρα μαζώνται τὰ παιδιὰ τῆ γειτονιάς φέρν-νε χαμοῦτσες, λινάτσα καὶ τσάκνα τὰ κορών-νε καὶ πδάνε μὲ τὴν ἀράδα ἀπὸ πᾶν στοὶ φλόγες. Αὐτὸ τὸ λένε «πλάνι». Σὰ δύχι κανεὶς νὰ ἔχι παρανιχίδες, γιὰ κανὰ βόνο, πέρνει μιὰ φούχτα στάχτ, τρίβ τὸ μέρος ἐκεῖνο καὶ περνάι.

Ἀπόψα ὅποιος θέλι νὰ ξέρ τί θά εἶναι ἡ τύχη τ αὐτὸ τὸ χρόνο, κόφτ ἓνα σκόφλο, τὸ γιρίζ ἀναποδα βάζ καὶ τρία κ-κιά ἄλας ἀπάν τ καὶ τ' ἀφίνι. Ἄμα τὸ ποῦνο τῶβρη μαραμένο, γιὰ ἀναποδογιορισμένο, θά μαραθοῦνε οἱ ἐλπίδες τ καὶ ἡ χρονιά τ θά πάι ἀνάποδα.

24. Τ' Ἀ γ ι α ν ν ι ο Ὡ. Σήμερα ἔρκεται ὁ παπάς μὲ τὰ σίχνα καὶ τσι ψαλτάδες καὶ διαβάζ παράκλης στο παλιοκλῆς τ' Αἰγιάνι, καὶ μνημονέβ τὰ ὀνόματα.

Τῶμ ἀπολύκι ἡ ἐκκλησιά, μαζώνται γοῦλα τὰ κορίτσια στο ἡκ-ἡρ πῶχνε τὸ γλήδονα, κάδδαι ἀπ' κάτ σ' ἓνα δέδρο, στ' μέσ βάζνε ἓνα πρωτοπαῖδ πῶχι καὶ ἡβὰ καὶ μάννα γεροί, τὸ κάμν-νε νύφ, γιὰ νὰ τραβήξ τσι τύχες, καὶ ἀνοίγνε τὸ γλήδονα. Ὅλόπρωτα ξεκλιδών-νε τ κλειδαριά, λιοῦνε τὸ σπάγο, ξεσκεπάζνε τὸ ἡκ-ἡρ, καὶ βγάζνε τ' ἀγούρ λέγοδας:

«Ἀνοιξαμε τὸ γλήδονα νὰ βγῆ χαριτωμένος
βγῆκε κι' ἓνας ἀγούραρος θεριός, θεριοκαμένος».

Καθαρίζνε τ' ἀγούρ, καὶ τρῶνε γοῦλα ἀπὸ κομματάκι. Ὑσταρα κάθετα ἡ νύφ στ μέσ, μ' ἓνα γαθρέφτ στν ἀγαλιά κ' ἓνα πανί ἀπάν στο κεφάλι τς καὶ στο γαθρέφτ. Γύρω γύρω κάδδαι τὸ κορίτσια. Ἡ νύφ μὲ τὸ ζερβὶ χέρ βαστάι τὸ γαθρέφτ καὶ μὲ τὸ δεξι πιάνι ἓνα ἀπ'

τά σ-μάδια π γείναι μέσα στο βακ-ήρ και φλάι ως που νά ποῦνε ἕνα τραβούδ, και τότες βγάζ τὸ σμάδ'ἀπ τὸ βακ-ήρ. "Ὅποιανου εἶναι τὸ πέρνει κ ὕσταρα λένε ἄλλο τραβούδ και βγάζ ἄλλο, ὅσο νά σω-θοῦνε γοῦλα τὰ σ-μάδια. Τὰ κορίτσια γελᾶνε, χωρατεῦνε, πράζνε ἐ-κεῖνες πού τὸ τραβούδ τς βγῆκε ταιριαμένο, κ ὕσταρα πέρν-νε τὸ βακ-ήρ τὰ κορίτσια π δὲν εὐχαριστήθη-κανε ἀπ' τῆ δύχι τς κι ἀπὸ δυὸ κορίτσια τὸ γιρίζνε ἀπὰ στὰ μεγάλα δάχλα τς (ἀντίχειρας), γιὰ νά γιρίς ἢ τύχι τς. "Α τύχι νά πὲς τὸ βακ-ήρ και νά χιθῆ τὸ νερό, δὲ εἶναι σε καλό. Θὰ σκορπίσ-νε οἱ ἐλπίδες τς.

Πουρνούτοσκο βγαίν-νε δεξω πρὶ νά βγῆ ὁ ἥλιος και φλᾶνε ἅμα βγῆ νά διοῦνε τὸν ἴσκιο τς. Σὰ θὰν εἶναι χωρὶς κεφάλι, θὰ πεθάν-νε στὸ χρόνο, σὰν εἶναι μὲ κεφάλι, θὰ ζῆσ-νε.

Ὁ Ἄνασταῖς ὁ βελιγραδιώτης, ὅσας ἤδανε παλικάρ, εἶχε τάξ ἕνα μουσκάρ στὸν Ἀηγιάννι, ἅμα ὕσταρα πισ-μάνεψε και δὲ δὸ πῆγε νά τὸ κάμ κουρβάνι. Τὸ μουσκάρ ψώριασε και πολὺ γαιρὸ τὸ γιά-τρευε. Ἡ μάννα τ κάθε μέρα τονε τρώγανε γιὰτι δὲ δὸ παγαίνι τὸ τάμα, κι αὐτὸς πεισώθηκε και τὸ παράτ-σε διβιδούζ και εἶπε: «"Ας τὸ γιατρέψ ὁ Ἀηγιάννις νά τὸ παγῶ». Σὲ λίγες μέρες τὸ μουσκάρ γιατρεύε μοναχὸ τ και τότες ἀνασάκε νά τὸ πᾶι». Ὁ Ἀηγιάννις ἤδανε κάθοσο μακριά, και τὸ μουσκάρ δὲ ἤδανε μαθμένο στὸ γεδέκι και μάξως δὲ δῶδεσε. Ἄμὰ νά διῆτε τὸ θέμα. Τὸ μουσκάρ ἦρτε τὸ καταπόδ τ ἀπ' τὸ χωριὸ ὡσαμε τ' ἀγίασμα μόν και μοναχὸ τ, χωρὶς νά τὸ τραβῆξ, και τὸ παράδωκε τὸ τάμα και ἡσύχασε.

29. Τ' Ἀ γ ι α π ὀ σ τ ὀ λ. "Ἐχνε ὀνομασία ὁ Πέτρος, ὁ Πε-τρῆς, ὁ Πετράκις, ὁ Παῦλος, ὁ Ἀπόστολος, ὁ Ἀποστόλις, ὁ Ἀπο-στόλάκις, ὁ Ἀποστολιός, κι ὁ Ποπόλις.

Σήμερα σκῶν-νε οἱ κουκλάδες τὰ κουκούλια. Γένται και τ' ἀπο-στολιάτκα τὰ σῦκα.

Ἄρκεῦνε νά ἔρκται οἱ λοκαντζῆδες, μὲ τὰ παράξενα τὰ βρακιά, ἀπ' τὰ μέρια τῆ Προύσας, και φέρν-νε λοκάνες, και τσακμακόπετρες. Οἱ Κιοῦρτες ἀπ' τὸ Τζιγέζ, φέρν-νε γιαβάδες, δεκράνια, ἐλόφκιαρα, λιχνιστήρια, γιαθαδάκια, τουρμούκια, και τουρμουκάκια. Οἱ κοσκινά-δες φέρν-νε κόσκινα, σίτες, δερμόνια, καινούρια, και μερεμετίζνε τὰ παλιά. Ἔρκται και οἱ λαναράδες και φέρν-νε λανάρια γιουρούκια, καθιστά και λανάρες, γδιά, κλειδοκούτια, τσότρες, και χτένια τ' ἀρ-γλιου. Πιάσε ἀπ' τὰ ἐξηδάρια γιὰ τὰ χράμια και τσι βρανιές, τὰ πε-νηδαπεδάρια, πενηδάρια, σαραδατεσσάρια, σαραδάρια, τριανταεξά-ρια, τριαδατριάρια, εἰκοσπεδάρια και κατέβα στὰ δωδεκαμσάρια πού φαίν-νε ποδοπάνια, ἀπὸ γοῦλα φέρν-νε και σιάζνε και τὰ χαλασμένα.

Ζ' ΑΛΩΝ'ΤΗΣ

Μήνας τση δλειᾶς καὶ τ παιδεμοῦ. Γοῦλος ὁ κόσμος ἀλωνίζνε, πρῶτα τὰ στάρια, ὕστατα τὰ κριθάρια, τσι βρῶμες, τὰ λινάρια, τὰ ψμόλινα, τὸ κούσοτου, τὸ κεχρί καὶ τὰ κ-κιά. "Ἄμα ἀλωνίς-νε τὸ πρῶτο τ' ἀλώνι, τὸ στάρ π θά βγάν-νε τὸ ἀλέθνε, τὸ ζμών-νε ψωμι φλαγούνες, πέρν-νε μιὰ ζεστή ζεστή, τνὲ βρέχνε μὲ τὸ νερό, κι' ὅποιον ἀδαμῶς-νε στοὺ δρόμο τονε δίν-νε ἀπὸ ἓνα κομματάκι.

"Ὅποιος δὲν ἔχῃ ἀλώνι στ' Ἀλώνια, κάμνει ἀλώνι σ' ἓνα χωράφ. "Ὀλω ἡροστά τὸ τσαπιζ γιὰ νὰ βγοῦνε τὰ χορτάρια καὶ οἱ καλαμιές, ὕστατα κβανεῖ νερό μὲ τν ἀμαξοβτσέλα ἀπάν στ' ἀμάξ. "Ἐνας χύνι μὲ τὸ γαζοτενεκὲ νερό κι' ὁ ἄλλος μὲ τὴ χραβούλια ἀνάποδα τρίβ τὸ μέρος νὰ λιώσ καὶ τὸ σκεπάζ μὲ τ' ἄχερο. Τν ἄλλι μέρα ζέβ τὸ μάρμαρο καὶ τὸ μαρμαρίζ γιὰ νὰ λιαῖξ πάφου. "Ἦσταρα ἅμα φέρν-νε τὰ δεμάτια, μαζών-νε τ' ἄχερο ποῦ εἶχαν σκεπασμένο τ' ἀλώνι καὶ στρών-νε τὰ δεμάτια, ἀφοῦ πρῶτα λῦσ-νε τὸ δεματικό, ζεῦνε τς λοκάνες κι' ἀρκεῦνε ν' ἀλωνίζνε μὲ τὰ βῶδια, τ' ἄλογα γιὰ τὰ γαϊδούρια. "Ἄμα γένι (κοπή) ἢ ὅψ τ' ἀλωνιοῦ, πέρν-νε τὰ δεκράνια καὶ τὸ γιρίζνε φέρνοῦας τὸ ἄκοπο μέρος τ' δεματιοῦ ἀπὸ πάν. "Ἄφοῦ τὸ γιρίσ-νε τρεῖς φορές μὲ τὸ δεκράνι, ὕστατα τὸ γιρίζνε μὲ τὸ γιαβά, καὶ στὰ ὕστερνά μὲ τὸ φκιάρ. "Ἄμα γένι τ' ἀλώνι, ξεζεῦνε τς λοκάνες καὶ τὸ μαζών-νε μὲ τὸ τουρμούκι καὶ μὲ τς σύρτες τες συρτίζνε ὅσο ἀπομήκι ἀπ' κάτ καὶ τὸ κάμ-νε μιὰ στοίβα, π τὸ λένε «τνάζ» γιὰτὶ ἀπὸ κεῖ τὸ τνάνε στὸν ἀγέρα καὶ τὸ λιχνάνε. Τὸ στάρ, γιὰ ὅ,τ ἄλλο γένιμα εἶναι πέφτ ἔδεκει στοὺ σέτς καὶ τὸ ἄχερο τὸ πέρνει ὁ ἀγέρας καὶ πέφτ παρακάτ στν ἄχερίστρα. "Ἦσταρα τὸ χαλίζνε μὲ τὴ χραβούλια ἀπάν ἀπάν καὶ μαζών-νε τὰ σκύβαλα τὰ δύματα σὲ μιὰν ἄκρη. "Ἄμα σωθῆ τὸ λιχνισμα, πέρν-νε ἓνα λιχνιστήρ, τὸ στή-νε δλόρτο κοδὰ στοὺ σέτς, περνᾶνε ἀπ' τὰ δάχλα τ τὸ σκοινί τ δερμονιοῦ καὶ δερμονίζνε. Τὸ στάρ πέφτ ἀπ' κάτ, κι' ἀπὸ πάν ἀπομήσκνε τὰ κότσαλα. "Ἐκεῖνα τὰ ρίχν-νε στν ἄκρη, κι' ὄλο πίσ ἅμα ξαλωνίς-νε τὸ στάρ, τὰ ξαναλωνίζνε. "Ἄμα σωθῆ τὸ δερμόνισμα, ἔρκεται ὁ σουρτζής, τὸ μετράνε μὲ τὸ μσκοίλι, ἓνα, δυό... ἴσαμε τὰ σαραδεννιά καὶ ἀδὶς πενήδα, λενε «δάλια μιὰ», καὶ μετρώδας τὸ γιομίζνε στὰ τοβάλια. "Ἦσταρα φορτών-νε τς βασταγαριές, καὶ τὰ τοβάλια στ' ἀμάξ καὶ τὰ παγαίν-νε στοὺ σπίτ καὶ τ' ἀδειάζνε στσι βτσέλες, στ' ἀβάρια τς, σὲ κανὰ ὁδά, γιὰ τ' ἀφήν-νε μέσα στὰ τοβάλια. Παγαίν-νε καὶ τ' ὀσοῦρ καὶ τὸ παραδίν-νε στὰ σουρτζίδκα τ' ἀβάρια, μαζὶ μὲ τ' ἡούσ-λα καὶ ὕστατα τραβάνε νὰ κοιμθοῦνε στ' ἀλώνι.

Ἄρκεθνε νά γένται τὰ καρβούνια καί τὰ καρπούζια.

2. Τς Ἀγιαβλαχέρας. Λαφρογιόρτ. Πγαίν-νε καί θυμιάζνε στ' ἄγιασμα τς Ἀγιαβλαχέρας.

7. Τς Ἀγιακυριακῆς. Ἐχι ὀνομασία ὁ Κυριάκος καί ἡ Κυριακίτσα. Γένεται παναγύρ στο Νιχώρ, πού τὸ λέμε καί ἀγγουρόζ παναγυρί, γιατί τώρα γένται τ' ἀγούρια.

17. Τς Ἀγιαμαρίνας, Λαφρογιόρτ. Σήμερα πγαίν-νε στ' ἀβέλι μὲ τὸ κούτρουλο τὸ καλάθ καί τὰ λίγπ σταφύλια π θά μαζώξνε τὰ φέρννε στν' ἐκκλησιά, τὰ διαβάζ ὁ παπάς κι' ὕσταρα τὰ μράζνε γιά σχώριο.

20. Τ' Ἀηλιός. Μεγάλι γιορτή. Σήμερα ἔχι ὀνομασία ὁ Ἡλίας. Γένεται παναγύρ στο χωριό. "Ἰατάρ ἀπ' τὸ μεσ-μέρ ἀνεβαίν-νε στ' Ἀηλιᾶ τ' ἄγιασμα καί διαβάζ ὁ παπάς παράκλησ. Μαζώνται ὁ κόσμος, πέρν-νε νερό καί γίβθαι, πίν-νε κιόλας γιά νά τσέ πιάσ ἡ χάρ κι ἄμα ἔχνε κανᾶ βόνο γά τς ἀφήκι. Τὰ παιδιὰ κατεβαίν-νε μέσα στ' Ἀηλιᾶ τὸ ρεμα καί μαζών-νε φουδούκια ἀπ' τς ἄγριες φουδουκιές π γεῖν ἐκεῖ. Ἀμα γύρ ὁ ἥλιος καί πάρ νά βραδυάζ, ἀνεβαίν-νε στ ράχι π γεῖναι ἴσωμα καί χορεῦνε μὲ τὰ τραβούδια, τὰ παιχνίδια, γιά τ' λατέρνα, κι ἄμα πάρ νά σκοτνιαζ, κατεβαίν-νε στο χωριό. Ἀπὸ καμμιά παρέα γιριζ στς καβέδες καί στ' ἀγραστήρια καί πίν-νε, τραβδάνε καί χορεῦνε. Μὰ ὁ πλειότερος ὁ κόσμος σ-μαζώνται στὰ σπίτια τς.

Τώρα σφάζνε τς πετνοὶ καί λένε «Κότα πίττα τὸ Γενάρ κόκορο τὸν Ἀλωνάρ», καί κρατοῦνε καινούργιοι ἀπ' τὰ μαρτιάτκα τὰ πετναράκια. Τὰ παιδιὰ τρώνε τὰ φτερά γιά νά πετάνε, οἱ μεγάλι τὰ ποδάρια γιά νά πορπατοῦνε, καί οἱ γιναῖκες τὸ πίσω μέρος γιά νά κάλ-δαῖσ τὰ σπίτια νά κιτάζνε τσι δλειές τς καί νά μὴ σουρτουκεῦνε ἐδῶ καί κεῖ. "Ὀλω πίσ, βγάζνε καί τὸ κόκκαλο πῶχι στ' ἀστήθ ἐκεῖ π' ἀρκέβ ὁ λαιμός, πού μοιάζ σά ν καί πιάν-νε γιάδες. Τὸ κορίτς λέει: «Ἄμα μὲ γελάις θά σέ κεδήσω ἕνα μαδήλι, γιά ἕνα ζευγάρ κάλτσες θά σέ πλέξω, γιά θά σέ ράψω ἕνα πκάμισο», ὁ ἄδρας πάλε τάζ νά πάρ γιά χτένι, γιά σκλαρίκια, γιά φωτάνι. "Ὅποιος πιάσ γιάδες μ' ἄλλονα, κιτάζ πῶς νά τονε γελάσ. Ἄμα τονε δῶκι κανα πράμα κι ἐκεῖνος τὸ πάρ χωρὶς νά πῆ «γιάδες», τότες λέει «γιάδες» ἐκεῖνος π τὸ δωκε καί κερδέβ. Ἀπὸ καμμιά βολὰ λαχαίνι καί οἱ δυὸ τς νά εἶναι τετραπέρατ καί δὲ γελάζδαι μὲ τς μέρες καί μὲ τς μῆνι καί χίλιες δυὸ κατεργαριές σκαρφίζδαι ὡς νά κερδήσ ὁ ἕνας ἀπ'

τσὶ δυό. Αὐτὸ τὸ κάμν-νε κι' ὄσες βολές σφάζνε ὄρνιθα γιὰ καπόνι μέσα στὸ χρόνο.

Σήμερα κόφτνε ταζέδκα καρύδια καὶ κιτάζνε τ δύχι τς, ἃ θά βγῆ γιομάτο θά γένι ὄ,τ' ἔβανανε μὲ τὸ νοῦ τς ἃ θά βγῆ ἄδειο, θά πῆ δὲ θά γένι.

25. Τς Ἄ γ ι α σ ἄ ν ν α ς. Λαφρογιόρτ. Γιορτάζ ἡ Ἄννα καὶ ἡ Ἄννίκα, καὶ ἡ Ἄννιώ καὶ ἡ Ἄννίτσα.

26. Τς Ὀ σ ί α ς Π α ρ α σ κ ε υ ῆ ς. Λαφρογιόρτ. Στς Μέτρες εἶναι ἓνα ἄγασμα τς Ἄγια Παρασκευῆς, ἀπάν στὸ βαῖρ. Εἶναι σὰ σπηλιά, ἴσαμε 50 μέτρα βάθος, καὶ στὸ ζερβι τὸ μέρος ἔχι μιὰ τρύπα. Στὰ παλιά τὰ χρόνια λένε αὐτήνι ἡ τρύπα ἦδανε μεγάλη, καὶ μιὰ βολὰ ἔηκε μιὰ γαστρωμένι β-βάλα καὶ βγῆκε στὸ Τζιγέζ κοδά, στὸ Τεκέτερε μὲ τὸ μαλάκι. Ἐκεῖ λένε ἦδανε ἀρχαία πολιτεία καὶ τώρα σώζται τρεῖς μεριές μὲ σπίτια σκαλιστά στ ριζιμιά τ βέτρα μέσα. Τὸ ἓνα ἔχι 40 σκαλοπάτια «κ-ἦρκ μερ βέβν» τὸ λένε οἱ Τοῦρκι. Λένε π γεῖναι καὶ πολλὰ φλουριά κατὰγωνισμένα ἐκίπερα ἀμὰ τόσο πού ἔκαμανε οἱ μαδραγόνατζηδες, δὲ ἔορσανε νὰ τὰ βγάν-νε.

Ἔχι ὄνομασία ἡ Παρασκευοῦ, ἡ Παρασκευίτσα κι ὁ Παρασκευάς.

27. Τ' Ἀ ἱ Π α ν τ ε λ ε ἡ μ ο ν ἄ. Μεγάλι γιορτή. Σήμερα γένεται παναγύρ στ' Ἀλθασάνι καὶ πολλοὶ χωριανοὶ μας παγαίν-νε. ἄλλι γιὰ τ' χάρ κι ἄλλι γιὰ κέφ. Τὸ ἀγίασμα εἶναι ὄξω μεριά ἀπ' τὸ χωριό κι ὄποιος εἶναι ἄρρωστος, παγαίνει ἀπὸ βραδὶς, κί-μάται, κεῖ καὶ τονε πιάνι ἡ χάρ. Ὅποιος θέλι νὰ καταλάβ ἄν θά γένι ἐκεῖνο π γύρεψε ἀπ' τὸν Ἀἱ Παντελεήμονα, κολιναί μιὰ δεκάρα στν αἰκόνα τ. Σὰ ἄνε πάρ, θά γένι ὄ,τ κρυφομελέτ-σε, σὰ δὲ ἄνε πάρ, πὰ ὄ κόπος τ χαμένος. Ὁ Ἀἱ Παντελεήμονας εἶναι ξακουσμένος γιὰ τὰ θάματα τ καὶ πολὺς κόσμος παγαίνει στ χάρ τ. Γιὰ τ' αὐτὸ λένε: «Κτσοί, στραβοὶ στὸν Ἀἱ Παντελεήμονα».

Ἔχν ὄνομασία ὁ Παντελής, ὁ Παντέλος κι ὁ Παντελάκις.

Στὸν Ἀἱ Παντελεήμονα τ' Ἀλθασανιοῦ ἦδαν' ἓνα μεγάλο καβάκι ὕψωμένο, δηλαδὴ μὲ καιρὸ εἶχε βάνι σ' αὐτὸ ὕψωμα ὁ παπάς. Μιὰ μέρα γένικε μεγάλι φουρτούνα καὶ τὸ καβάκι γρέμσε κατὰ γῆς, ἀπὰ στὸ δρόμο καὶ βόδζε τὸ γόσμο νὰ περάσ. Πήγανε καὶ τὸ κοψανε μὲ τὸ πριόνι, ἀμὰ βράδιασε κι ἀπόμκε ἓνα κομμάτ ἀπ' τ ρίζα κι ἀπάν ὡς ἓνα μέτρο. Πήγανε τὸ πουρνὸ νὰ κόψνε κι ἐκεῖνο καὶ νὰ πάρνε

και τὰ ξύλα, και γλέπνε τὸ ἄκοπο κομμάτ σκώθηκε τ νύχτα και στέκκανε ὀλόρτο. Τότες μιὰ γριά τς ἔφερε στὸ νοῦ τς π γήδανε ὄψωμένο τὸ δέδρο, και δὲ γότ-σε κανεις νὰ πάρ ξύλα ἀπὸ κεῖ και τ' ἄφκανε και σάψανε γιὰ νὰ μὴ γολαστοῦνε.

Πολλοὶ πέρν-νε ἕνα τσάμα ἀπ' τ' ἄρρώστ τὰ ρουχα και τὸ δέν-νε σὲ καμμιὰν ἄβατονιὰ κοδὰ στ' ἄγιασμα γιὰ νὰ δεθῆ ἢ ἄρρώστεια τ. Ἄλλη πάλε βάζνε ἄγιασμα σ' ἕνα κάπ, τὸ ζεσταίν-νε και λούγνε τὸν ἄρρωστο, βγάζνε και τὴ σκούφια τ, τὸ πκάμσο τ, ἢ τὸ σῶβρακο τ, κατὰ τν ἀστένεια πῶχλ, και τ' ἀφήν-νε ἐκεῖ γιὰ ν' ἀπομήκη και ἢ ἀνάγλ τ. Ἀκόμα κόβνε τρίχες ἀπ' τὰ μαλλιὰ τ και τσὲ δέν-νε στς ἀβατονιὲς π γεῖναι στ' ἄγιασμα, γιὰ νὰ κοπῆ τὸ κακὸ ἀπὸ πᾶν τ και νὰ σκαλώσ ἐκεῖ. Αὐτὰ τὰ κάμν-νε και σ' ἄλλα ἀγιάσματα, στὸν Ἄηλιά, τ βαναγιά, τὸν Ἀηγιάνι, τὸν Αἰθόδωρο, τν Αἰ-απαρασκευή, τν Αἰακατερίνι, γιὰ νὰ τσὲ πιάσ ἢ χάρ.

Ἄμα σκῶθοῦνε τὰ δεμάτια, γιρὶζ ὁ κατσκάς τὰ κατσίκια μὲς στὰ χωράφια και τρῶνε ὀ,τ στάχια βροῦνε. Γι' αὐτὸ τὸ γάλα τς γένεται παχὺ και τὸ καρδαρίζνε οἱ γυναῖκες μὲς στὸ καρδάρ, βγάζνε τὸ βούτρο, βράζνε τ' ἀργιάνι στραγιοῦνε τὴ μζιτρα, και τὸ τρόγαλο τὸ δίν-νε στὰ γροῦνια. Ἀπὸ καμμιά το πῆζ ξύγαλο και ὕσταρα το καρδαρίζ και σὰ βγάνι τὸ βούτρο κι ὕσταρα τὸ περνάι ἀπ τ τζαδῆλα και γένεται ξύγαλο στραγιστό.

Ἄρκεῦνε νὰ μαζών-νε τὸ καπνὸ, τσὲ περνάνε ἄρμαθιὲς, τσὲ δέν-νε στὰ κοδάρια και τσὲ λιάζνε στὸν ἥλιο. Ὑσταρα τὸνὲ κάμν-νε ἔλπεζέδες, τὸνε γόφτνε στὸ χερβάνι, και τὸνε πλοῦνε κατσάκικο, Στὸ Ρετζὶ δίν-νε μόνε τς χορδάδες.

Ἄμα σωθοῦνε τ' ἀλώνια και μαζώχτοῦνε οἱ κουκνάρες ἄρκεῦνε οἱ βεγκέρες, σδάνκες, τὰ «μετζιά» ὅπως τὰ λέν οἱ Ἀλβασσανιώτες. Μαζώνται νιοὶ και νιὲς στὰ σπίτια πῶχνε κουκνάρες τσὲ ξεφλουδίζνε, τσὲ ξερέν-νε κι ὕσταρα τσὲ τρίβνε. Τσι τρυφερὲς τσὲ διαλέζνε και τσὲ βράζνε γὰ τσὲ φάνε. Ὁ νοικοκύρς μαγερέβ κανὰ πλάφ, ἢ καμμιά κούρκα, ἢ χήνα και φλέβ τς βοηθητάδες. Ἐκεῖ π δλεῦνε τραβδάνε, χωρατεύνε, λένε χαϊμόσκα παραμύθια και περνάνε τν ὦρα τς μὲ γέλωτα και χαρές.

Τώρα γένται τ' ἀβράβλα, τὰ βάζνε στὰ ταψιὰ και τὰ λιάζνε, και μεθαῦριο τὰ κάμν-νε ρετσέλια. Τὰ πλάκια, τὰ παπάκια και τὰ χινάρια ξετνάζδαι κι ἄρκεῦνε νὰ τὰ πλοῦνε και νὰ τὰ σφάζνε.

Η' ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

Κι αὐτὸς εἶναι μῆνας τσῆ δλειᾶς. Ἄρκεῦνε νὰ σ-μαζώνται τ' ἀλώνια, κι ὅποιος ξαλωνίς, κβανεῖ τ' ἄχερο τ μὲ τς καλαμωτές. Οἱ ζιζικι τὴν ἡμέρα και οἱ γρύλι τ νύχτα ἀκόμα παίζνε τὸ σκοπὸ τς. Τὰ τσαούσια και τὰ πρῶιμάδια ἄρκεῦνε νὰ γένται, τὸ ἴδιο και τὰ ζέρδελα, τὰ καΐσια και τὰ σῦκα, τὰ μικρὰ και ξακουσμένα γιὰ τὴ γλύκα τς περδικόσκα, τὰ μεγάλα ματζανιά, και τὰ τρανύτερα τὰ λόπια π γεῖναι σάν ἀπίδια, και τ' ἄλλα τὰ στρογιὰ μὲ τὸ μέλι στὸ σκισμένο πάτο τς. Οἱ σκάδες και οἱ μελισσάδες, μὲ τὰ φαδαχτερά γαλάζια και κίτρινα φτερά, οἱ ἀχελώνες, οἱ λαγοί, οἱ ἀλεπές, τὰ

τσακάλια και τ' άλλα τ' αγρίμια κατεβαίν-νε στ' άβελια, και οί άβ-
τζήδες βγαίν-νε και τά σκοτών-νε. Άρκεύνε ν' άνοιγνε τά ραδίκια,
τά μαυράκια, τά γαλάζια τά τσαλιά και πληθος άλλα λουλουδία ξε-
θωριασμένα κι ό κόσμος άρκέβ νά συχοπαγαίν στ' άβελια. Τώρα
βγάζνε τά σκόρδα, τά κρομμύδια και τά λιάζνε. "Υσταρα πλέχνε τά
σκόρδα από 100 και τά λένε πλεξούδες και τά κρομμύδια τά δέν-νε
μέ τó σάζ άρμαθιές και τσέ λένε χέρια. Βγάζνε τά ροβύθια, τ' φακή,
τά λαθήρια, τά κ-κιά, τά κουπανίζνε, τά λιχνάνε στόν άγέρα και τά
βάζνε στο κελλάρ για τó χιμώνα.

Τσί πλειότερες φορές τόν Αύγουστο γίνεται ζέστα ίσαμε τς δε-
κπέδε: "Αμά κατά τά έβγα τ' Αύγούστ, από καμμιά χρονιά κάμνει
βροχές και κρύο τσουχτερό μέ κρουολογήματα κι άρρώστειες και
τότες λένε τ παροιμία: «'Από Αύγουστο χειμώνα».

Αυτόν τó μήνα βγάζνε και τς χωριανικοί τσί βράδες στο μεζάτ,
σά δέ τζ έβγανανε τόν 'Αλωνιτή, και τσέ παραθίν-νε σ' εκείνονα π
θά δώκι τά πλειότερα, τó Σιλυβρινό τó παναγύρ.

Στά παλιότερα τά χρόνια τσί πρώτες όχτώ μέρες τ' Αύγούστ
τς έλεγανε δρίματα. Τώρα δρίματα λογαριάζνε μόνο τσί τρεις πρώ-
τες μέρες, και σ' αυτές, δέ βλέν-νε, δέ λούγδαι και δέ βαιν-νε στο
νερό, γιατί λένε κόβδαι τά ρούχα και κάμνει πανάδες τó πρόσωπό τς.

Αυτόν τó μήνα διαλέζνε τά ζετναμένα τά πετνάρια και τά καπο-
νιάζνε. Για ν' κάμς καπόνια και να ταιριάζνε, θέλι νά γείναι στ
γιόμς τ φεγαριού. Τότες γιομίζνε και παχαίν-νε σά δα γρουνάκια.
"Αμα τά κάμς στ σώσ τ φεγαριού, σώνται και δέ βροκόβνε.

1. Πρωταυγουστία. Σήμερα ό παπάς διαβάζ άγιασμό
στιν έκκλησιά. Κάθε χωριανός φέρνει ένα κάπ γιομάτο νερό, για
βκ-ήρ, για μαστραπά, για κανάτα, για ποτήρ, και τ' άραδιάζνε βρο-
στά στα δμόθυρα του ίεροϋ. "Αμα ξεδιαβάσ ό παπάς τόν άγιασμό,
πέρνει ό καθανείς τó κάπ τ και ύσταρα παγαίνι στ' άβελια τ και τ'
αγιαζ, διαλέζ κι από κανά πρωϊμάδ γινωμένο για κανά τσαούς και
τά φέρνει στο σπίτι τ.

'Από σήμερα ίσαμε τς 15 είναι ή νηστεία τ' Δεκαπεταύγουστου,
και τνε πιάν-νε γούλος ό κόσμος γιατί είναι για τν ύγεία τς. Δέ
άρωνε κρηάτα και γαλατερά, και τά γάλατα τά κάμν-νε τυριά και
τά γιομίζνε στα τλούμια για τó χιμώνα. Τ Πασκαλιά δέ σφάζνε
τά κατσάκια, κρατοϋνε τά τλούμια, τ' άλατίζνε, τά ξεραίν-νε στόν
ήλιο και τώρα τά κουρεύνε, δέν-νε τσί τρύπες π γήδανε τά ποδάρια
και ή όρά, τά πλέν-νε καλά καλά, γιρίζνε τσί τρίχες από μέσα, και
τά γιομίζνε τρι από τó λαϊμό, βάζνε και άρμη μέσα, τά δέν-νε και
τά βάζνε στ ράφ νά στεγνώξνε για τó χιμώνα.

'Ακόμα άπ' τά γάλατα, τώρα π νηστεύνε κάμν-νε χιμωνιάτκα.
Βάζνε αυγά, γάλα κι άλεύρι, τά ζμών-νε, τ' άνοιοϋνε φύλλα, τ' ά-
φήν-νε και στεγνών-νε καθόσο, ύσταρα τά κόβνε μακριές λουρίδες,
ίσαμε δυό δάχλα φαρδιές, και τά μετακόφτνε μέ τó μαχαίρ, ίσαμε

μσὸ δάχλο φαρδιά, τ' ἀπλῶν-νε στὸν ἥλιο καὶ ξεραίνται, τὰ γιομίζνε στὸ πθάρ καὶ τὰ κρύβνε νὰ τὰ φάνε τὸ χιμῶνα. Αὐτὰ τὰ λένε «γιφ-κάδες» καὶ γιὰ τὰ βράζνε μὲ τὸ νερὸ καὶ τὰ ζεματάνε μὲ τὸ βούτρο γιὰ τὰ βράζνε μὲ τὸ κρηατοζούμ καὶ τὰ τρώνε.

Ἄκόμα κάμν-νε καὶ κουσκούς, ποὺ μοιάζ σὰ γόλιαδρος. Πέρν-νε ἀλεύρι, τὸ βάζνε μέσα σὲ μιὰ σκαφίδα, στὴ μιὰν ἄκρη, ἔχνε καὶ γάλα μ' αὐγὰ ἀνακατωμένο σ' ἓνα τέτζερ. Βάζνε ἡροστά τ μαγιά, μιὰ φούχτα περσνὸ κουσκούς, τνε περεχύν-νε ἓνα φιλιτζάνι, γάλα, ρίχν-νε καὶ μιὰ φούχτα ἀλεύρι ἀπὸ πᾶν κι' ἀρκεύνε νὰ τὸ γιρίζνε γούλο ἀπ' τὸ'να μέρος καὶ νὰ τὸ τρίβνε κιόλας λαφρυά. Ἐκεῖνο φτουρίζ καὶ γένεται πολὺ τὸ βάζνε στὸ κόσκινο, τὸ κοσκινίζνε νὰ πῆσ τὸ ψλὸ μέσα στὴ σκαφίδα, κι' ὅσο ἀπομήκι στὸ κόσκινο, τ' ἀπλῶν-νε σ' ἓνα παστρικό σεδόνι νὰ στεγνώξ. Ἐτς ἔτς τὸ κάμν-νε γούλο, κι' ἄμα στεγνώξ καλά τὸ βάζνε στὸ πθάρ γιὰ σὲ κανὰ δουρβὰ καὶ τὸ κρεμάνε στὸ καρφί, γιὰ νὰ μὴ τὸ μουρδαρέψνε τὰ ποδίκια.

Αὐτὴν τ' σαρακοστὴ τρώνε ἐλιές καὶ νερόβραστα φαγιά, δίχως λάδ καὶ σταφλάκια, σῦκα, κι' ἀβράβλα.

Ἄκόμα κάμν-νε καὶ τραχανό. Ἄλλι τονε κάμν-νε μὲ ξύγαλο κι' ἀλεύρι, ἄλλι μὲ γάλα ἀλεύρι καὶ προζύμ, κι' ἀπὸ κανεὶς τονε κάμνει μὲ δομάτα. Τονε ζμῶν-νε, κόφτνε τὸ ζιμάρ μὲ τὸ χέρ κομματάκια, τ' ἀφήν-νε στὸν ἥλιο νὰ ψαχναδιάσνε κομμά, ἴσαμε π νὰ μὴ ζμαριάζνε, ὕσταρα τὰ τρίβνε καλὰ καλὰ ἀπὰ στὸ κόσκινο νὰ περάσ-νε, καὶ ὕσταρα τὰ κοσκινίζνε. Τὸ ψλὸ π θὰ περάσ ἀπ' τὸ κόσκινο, τ' ἀπλῶν-νε νὰ στεγνώξ χῶρια καὶ τὸ λένε τραχανό, κι' ὅσο δὲ ἡερνάι ἀπ' τὸ κόσκινο, τς χοιδράδες, τσὲ λένε τριφτὴ, καὶ τὸ τρώνε χῶρια.

Τσι πρώτες δώδεκα μέρες τ' Αὐγούστ τσὲ λένε μερομήνια. Τσὲ κιτάζνε πολὺ αὐτὲς τς μέρες, γιὰτὶ κάθε μιὰ εἶναι κι' ἓνας μῆνας, ὅποιοι θέλι νὰ ξέρ τί καιρὸ θὰ κάμ γούλ τὸ χρόνο κιτάζ τὰ μερομήνια. Ἄν εἶναι νὰ ποῦμε τ ἡρώτ μέρα τὸ πουρνὸ συννεφιά, οἱ πρώτες μέρες τ Γεννάρ θὰ εἶναι σκοτνές, ἂν ὕσταρα βρέξ κατὰ τὸ μεσ-μέρ, γιὰ τὸ βράδ, γιὰ πάει καλὸς καιρός, ἔτς θὰ εἶναι κι' ἐκεῖνος ὁ μῆνας στ μέσ καὶ στ σώσ τ. Μὰ γούλι δὲ δοξάζνε τὰ μερομήνια τὸ ἴδιο. Ἄλλι λογαριάζνε τ ἡρώτ μέρα γιὰ τὸ Γενάρ, τ δεύτερ γιὰ τὸ Φλεβάρ, ἄλλι πάλε ὀξωπίσ, τ ἡρώτ τοῦ Χστοῦ τ' δεύτερ τὸν Ἄϊα-ἄριος κλπ. Ἄκόμα καὶ γιὰ τὸ γαιρὸ δὲ τὰ κιτάζνε τὰ μερομήνια γούλι τὸ ἓνα. Εἶναι καὶ π λένε ὁ καλὸς καιρός στὰ μερομήνια φανερώνη κακὸ κι' ὁ κακὸς καλὸ γιὰ τς μῆνη. Ἄλλι πάλε κιτάζνε τς

δώδεκα ὥρες τς Πρωταυγουστιᾶς καὶ κάθε ὥρα τνε λογαριάζνε ἓνα μῆνα.

6. Τ' Ἀ ῖ Σ ω τ ῆ ρ ο ς. Μεγάλι γιορτή. Ἐχνε ὀνομασία, ὁ Σωτήρης, ὁ Σωτράκις, ἡ Σωτρώ καὶ ἡ Σωτηρή.

Σήμερα γένεται παναγύρ στς Γιαλούς.

Ὅποιος ἔχι πρῶϊμα σταφύλια, μαζῶνι σήμερα, τὰ φέρνει στν ἐκκλησιά, τὰ διαβάζ ὁ παπάς καὶ ὕσταρα τὰ μράζνε.

15 Τς Π α ν α γ ί α ς (Τὸ Δεκαπεταύγουστο). Μεγάλι γιορτή.

Ἐχι ὀνομασία ἡ Παναγιώτα, ἡ Παναγιωτή, ὁ Παναγιώτ-ς, ὁ Παναγιωτάκις, ὁ Παναῆς, ἡ Δέσποινα, ἡ Δεσποινιώ, ἡ Δέσπω, ἡ Μαρία, ἡ Μαργώ, ἡ Μαριωρή καὶ ἡ Μαριωρώ.

Σήμερα γένεται παναγύρ στὸ Γαρδά, καὶ βαστάε ἴσαμε τὰ ἐννιάμερα τς Παναγίας. Ἐκεῖ εἶναι μιὰ μεγάλη πέτρα, τρύπια τὸ μέσ, ποῦ τνε λένε Ζλόπετρα κι ὁ κόσμος ποῦ παγαίνι στὸ Γαρδά περνάει ἀπὸ τὴ τρύπα ἐκεῖνινα γιὰ νὰ τσὲ πιάσ(ῃ) χάρ. Ἀπὸ καμμιά βολὰ λαχαίνι ἀπὸ κανεὶς χοφρός καὶ τνε σφίγι ἡ πέτρα καὶ δέ ἄρα νὰ βγῆ, καὶ ὕσταρα ἐκεῖνι π γεῖναι μάζι τ, ἄλλι τνε τραβάνε ἀπ' τὰ χέρια μὲ τὰ χέρια τς, ἄλλι τνε σκουάνε ἀπ' τὰ ποδάρια μὲ τὰ ποδάρια τς καὶ τάζνε στ Παναγία καὶ τὸν ἀφῆνι ἡ χάρ καὶ βγαίνι.

Τώρα καὶ ἴσαμε τ σῶσ τ' Αὐγούστ, πολὺ τρῶνε τὰ ἀρμυρὰ τὰ ψάρια, κολιοί, κολιαρούδια καὶ σαροδέλλες. Γιὰ τ' αὐτὸ λένε: Κάθε πρᾶμα στὸ γαιρό τ, κι ὁ κολιός τὸν Αὐγούστο.

Σήμερα φεύγνε οἱ λελέγι καὶ πάνε νὰ ξεχιμωνιάσ-νε ἀλλοῦ.

23. Τὰ ἐννιάμερα τς Παναγίας. Σήμερα γένεται παναγύρ στὰ Δεμοκράνια.

29. Τ' Ἀ η Γ ι ᾶ ν ι τ' ἀποκεφαλιστή. Σήμερα δὲ τρῶνε μαυρο σταφύλι.

Θ' ΣΤΑΥΡΟΣ

Αὐτὸν τὸ μῆνα τνε λένε Σταυρό. Σώνται πιά τ' ἀλώνια καὶ οἱ ὀξω οἱ ὀλειές, κι ἀρκεύνε νὰ γλυκαίν-νε στὰ καλά τὰ σταφύλια τὰ περατνά. Ἀρκεύνε νᾶρκῆαι οἱ σταφλάδες π' ἀγοράζνε τ' ἀβέλια καὶ κβανιοῦνε τὰ σταφύλια στ Πόλι. Ἀπ' τ' ἀπάν τὰ χωριά, τὸ Κλαλή, τ' Ἄγαλανι, τὸ Τσιφλίκιο, τὴ Στράντζα, ἀρκεύνε νᾶρκῆαι οἱ καρβουνάδες μὲ τ' ἀμάξια τς φορτωμένα κάρβουνα. Ἀπολυοῦνε τὰ βόδια τς ἀπ'κὰτ στὸ τσνάρ, πλιοῦνε τὰ κάρβουνα κι ἀγοράζνε στάρ ἢ σταφύλια καὶ τὰ παγαίν-νε στὰ χωριά τς. Ἄλλι πάλε ἔρκῆαι μὲ τς καμήλες, γλάν-γλάν ἀραδιασμένες γραμμῆ, μὲ τὸ γαϊδουράκι ἀπὸ

βροστά, και παχύν-νε και γονατίζνε στο Στούβο, στο μεϊδάνι. Τά παιδιά μαζώνται νά διούνε τς καμήλες και τραβάνε:

—Καμήλα κασιδιάρα
πού κατρείς τά μηλα,
δός κι έμένα ένα.
—ΕΊναι κατρουμένα.

και τó άλλο:

—'Αγαπās τά συκα μηλα;
—'Αγαπās και τήν καμήλα;
—'Αγαπās και τó παιδί της;
—Τότες πιέ και τήν πορδή της

και τó αδιάτροπο:

‘Ο ψύλλος έγονάτισε καμήλα νά ψειρίση,
κι ó καμηλάρης πρόσταξε νά μη τήν ζορλαδίση.

‘Ακόμα ύστερώτερα, κατά τά έβγα τ μνηού, έρκδαι οί πνακάδες με τά πήλινά τά πράσ-να τά πνάκια, πνάκες, τετζερέδες, καβουρά-στήρια, κουπες, κανάτες, βαβάτες, καυκιά, τά στολιζνε άπ' κάτ' στο Τσνάρ και οί γιναΐκες τ' αγοράζνε με τó στάρ. “Ερκδαι και οί κερα-μάρδες και φέρν-νε κεραμύδια άπ' τη Χώρα. “Ερκδαι και οί βακ-ηρ-τζήδες με λογής κοπής βακ-ηρκα, καζάνια, βακ-ήρες, βακ-ήρια, βακ-κράκια, ταψιά, σ-νιά, τετζερέδες, σαχάνια, λεκάνες και Ιβρίκια. ‘Ο ένας φεύγει ó άλλος έρκεται. Κάθε μέρα άπ' κάτ' στο Τσνάρ τά πράγματα τς σεργί. Φέρν-νε και πατάτες άπ' τά χωριά τ Τσεκμετζέ.

8. Τς Παναγίας τση Σλυβρινής. Μεγάλη γιορτή. Παναγύρ στ Σηλυβριά. Σήμερα ξεστχίζνε τά τσιράκια. Πέρν-νε κι' ένα κάρτο χώρια άπ' τó χάκι τς και παγαίν-νε στο πανάγύρ. “Οποιος έχι τάμα στ Παναγία θά τó πάι σήμερα. Έκει μαζώνται κόσμος και κακό από γούλα τά χωριά τά δκά μας, κι άπ' τά Γανόχωρα κι από τ Πόλι ακόμα. “Οποια έχι άρρωστιάρκα παιδιά τά παγαίνι και τά πλεϊ στ Παναγία. ‘Ο καδλανάφτς τά περνάϊ ένα σύρμα στο λαϊμό τς και φωνάζ «ό σκλάβος τς Παναγίας». Αυτό τó φορούνε ώς τó χρόνο, και γιατρεύάι, και ύσταρα από χρόν ξαναπαγαίν-νε πλερών-νε κανά μετζιτ κι δ,τ άλλο τάμα έχνε. ΕΊναι και πού παγαίν-νε για νά σιργιανίσ-νε και νά ψνίσ-νε.

9. Τς ‘Αγιάς ‘Αννας. Λαφρογιόρτ. “Εχν όνομασία ό Γιακουμής, ή ‘Αννα, ή ‘Αννίκα, ή ‘Αννιώ και ή ‘Αννίτσα.

14. Τού Σταυρού. Μεγάλη γιορτή. “Εχι όνομασία ό Σταυρος, ό Σταύρακος, ό Σταυράκις, ή Σταυρινή και ή Σταυ-

ρούλα. Σήμερα μράζ ὁ παπάς βασιλικὸ στὴν ἐκκλησιά κι' ὕσταρα στὰ σπίτια πῶχνε τὰ μεγάλα κορίτσια. Γιατὶ λένε πῶς δῶδε πῆγε ἡ Ἁγία Ἐλένη τὸ Γερουσαλήμ νὰ γιρέψ τὸ Σταυρὸ τοῦ Χστοῦ, ὅποιονα καὶ νὰ ρώτ-σε κανεὶς δὲν ἤξεριε ποῦ ἦδανε. Ἄπ' τὰ πολλὰ ἕνας γέρος εἶπε πῆγε εἶχε ἀκουστὰ πῶς ὁ Σταυρὸς ἦδανε παραχωμένος σ' ἕνα μέρος τοῦ πάδα φύτρωνε βασιλικός. Πῆγανε τότες καὶ ἤρανε τὸ μέρος ὅπως τὸ εἶπε σκεπασμένο μὲ βασιλικό. Σκάφτνε καὶ βρίσκνε τρεῖς σταυροί, ἅμα δὲ ἔοργανε νὰ καταλάβνε ποιὸς ἦδανε τοῦ Χστοῦ. Κατὰ λαχοῦ νὰ περάσ ἕνα λείψανο ἀπὸ κεῖ. Βάζνε τὸν ἕνα τὸ σταυρὸ ἀπάν στὸ κιβούρ, τίποτα, βάζνε τὸν ἄλλονα, τίποτα, σὰν ἔβανανε καὶ τοῦ Χστοῦ τὸ Σταυρό, σκώθηκε ὁ πεθαμένος στὰ περδέν. Τότες κατάλαβανε πῶς αὐτὸς εἶναι ὁ Σταυρὸς τοῦ Χστοῦ, τὸνε πήρανε καὶ τὸνε πήγανε στὴν ἐκκλησιά τς Ἀνάστασης. Ὑσταρα τὸν ἔκοψανε μὲ τὸ πριόνι τέσσερα κομμάτια καὶ πήρανε ἀπὸ ἕνα τὰ τέσσερα πατριαρχεῖα. Τὰ πριονίδια τ' ἀνακάτωσαν μὲ τὸ μάλαμα πῶκοψανε τὰ κωνσταντινιάτκα τὰ φλουριά, γι' αὐτὸ κι' ἐκεῖνα ἔχνε τν ἴδια τ χάρ, σὰ τὸ τίμιο ξύλο. Ὅποιος ἔχι ἀπάν τ ἀπ αὐτὸ κουρσοῦμ δὲ δὴνε περνάει, κι' ἅμα τὸ βάνι στὸ ζμαρ ἀνεβαίνει χωρὶς προζύμ. Ἀπὸ κεῖνο καταλαβαίνεται σὰν εἶναι ἀληγὸ τὸ τίμιο ξέλο καὶ τὸ κωνσταντινιάτκο τὸ φλουρί. Σήμερα φεύγουν τὰ χελιδόνια, ἀφοῦ πρῶτα τραβ-δῆσ-νε τ βαλιά τ φωλιά τς.

Γ) ΑἶΔΗΜΗΤΡΙΑΤΣ

Αὐτὸ τὸ μῆνα τὸνε λένε Ἀἰδημητριάτ ἀπ' τὸν Ἀηδημήτρη, ποῦ εἶναι ἡ πιὸ μεγάλι τ γιόρτή.

Στὰ ἔβα τ μῆνα σῶνται τ' ἀβέλια κι' ἀρκέβ ὁ τρύγος, ὁ μοῦστος, τὰ ρετσέλια, τὰ πεκμέζια. Αὐτὲς τς μέρες κατασκοτώνται στὴ δλειά. «Θέρος τρύγος πέλεμος». Τρυγάνε καὶ τὰ καρύδια καὶ τὰ μύδαλα.

Μὲ τὴ βρώτ τὴ βροχὴ ἀρκεύνε οἱ ψυχρίτσες καὶ τὰ ἀλετρίσματα. Ὅδας βρέξ πρῶϊμα κατὰ τὰ ἔβα τοῦ Σταυροῦ, ἔζαρίζνε μάνε μάνε καὶ σπέρ-νε τὰ λινάρια καὶ τὰ κ-κιά. Σῶνται πιά οἱ σάλτσες καὶ τὰ καπνὰ καὶ τὰ κβανουνε στὸ χωριό. Ὅποιοι ἔχνε μεγάλετρα κάμν-νε νιάματα χιμωνιάτκα. Ζεῦνε πεδέξ ζευγάρια βόδια, γιὰ βουβάλια κι' ἀλετριζνε καὶ τὸ βράδ ἀφήν-νε τ' ἀλέτρι στὸ χωράφ γιὰ νὰ μὴ κβανιουνε τόσο βάρος· μόνο τὸ γυνὶ πέρν-νε στὸ χωριό κι' ἅμα σωθῆ τὸ νιάμα, τότες φέρν-νε καὶ τὸ μεγάλετρο. Τρυγάνε καὶ τὰ σουρβα καὶ τραβιοῦδαι πιά οἱ βεχτσῆδες ἀπ' τ' ἀβέλια. Τὰ παιδιὰ παγαίν-νε στ' ἀβέλια καὶ μαζών-νε τὰ τσαβρούδια.

Ἄνοιουνε τ' ἀστράκια καὶ τ' αἰδημητριάτκα.

Οἱ γυναῖκες πέρν-νε τὸ μοῦστο τὸνε κόφτνε μὲ τὸ ἀσπρόχωμα,

Ύσταρα τονε στραγιούνε τονε βράζνε σσι ταβάδες, τονε κάμν-νε πεκμέζ, Ύσταρα βάζνε μέσα τὰ λιασμένα τ' άβράβλα, τὰ σϋκα, τὰ κυδώνια και τὰ κάμνε ρετσέλια. Άκόμα βράζνε και ματζάνες με τὸ πεκμέζ, για κολοκύθια βαλκαβάκια, άφοϋ τὰ βάν-νε πρῶτα στὸν άσβέστη νά σφίξνε. Άκόμα κάμν-νε και λαρξέν με μοϋστο άκοπο- και τὸ τρῶνε τὸ καλοκαίρ άνακατωμένο με τὸ νερό, για δροσιστικό,

Άπο καμμιά χρονιά άργεϊ νά βρέξ και τότες άνακάζδαι τ νύχτα νά κάμνε τ τζαμάλα. Καρφών-νε τέσσερα χοδρούτσκα ζύλα, σά τσερτσεβέ, κι άπο πάν τρία βεργιά, τὸ μεστ-νὸ άψλότερο άπ' τ' ά- κρινά, και τὸ σκεπάνε με μιά παλιά βρασιά, νά φαίνεται σά καμήλα με καθούρα. "Ύσταρα πέρν-νε μιά κοκκάλα, τνε περνάνε σ' ένα κο- δάρ, δέν-νε και για τὸν άπ' κάτ τὸ τζεγνέ ένα σαγίθ, κρεμάνε και κδούνια βόλγκα σι μέσ τ τσερτζεβέ. "Ενας πέρνει τὸ πίσω μέρος σις νῶμ τ κ' ένας άλλος τὸ βροστνὸ και βαστάι και τὸ κοδάρ με τ γοκκάλα. "Ενας άλλος γένεται «χανούμσα» ένας «καμπούρς» κι ένας «γιατρός». Μαζώνται κι άλλι, ὅσ' θέλνε και πέρνε τ' τζαμάλα και τνε γιρίζνε μέσ στὸ χωριό. Άμα ἔρτνε βροστὰ στὸ σπιτ πού ἔχνε καμμιά φιλινάδα, ψοφάνε τ τζαμάλα, δηλαδή τν άφήν-νε κα- ταγῆς. "Η χανούμσα τότες άρκέξ νά φωνάζ στὸ καθούρ και νά τονε ζαμακώνι με μιά σόπα και νά τσιζ: «Μαλιμι Ιστέριμ, κερατὰ κα- μπούρ». (Τὸ πράμα μου θέλω). "Ο καθούρς δέ βονεϊ, γιατί ἡ καθού- ρα τ εἶναι παραγοιμισμένη με προβιές και λινάτσκα, και λέει σι χα- νούμσα για νά τνε παρηγορήσ: «Σαζατζάκ, χανούμ, σαβατζάκ». (Θά περάσ κερά). Τότες φωνάζνε τὸ «γιατρὸ» νά διῆ τί ἔπαθε ἡ τζαμάλα και ψόφσε. "Ο γιατρός, κατὰ τὸ μέρος λέει και γιατρικό. Σάν εἶναι βροστὰ στὸ σπιτ κανινοϋ πού ἔχι πρόβιατα, λέι: «Θέλι μιά ὀκά τρι νά γένι καλά». "Ύσταρα βαροϋνε τ βόρτα τ και γιρεϋνε τὸ γιατρικό, τὸ πέρν-νε, σκῶν-νε τ τζαμάλα και παγαίν-νε σ' άλλο σπιτ και τνε ψοφάνε. Πάλε ἡ χανούμσα δέρνει τὸ καθούρ και τσιζ, εκείνος φω- νάζ τὸ γιατρὸ κι ὁ γιατρός λέει «Θέλι ένα ζεστὸ ψωμί», για «ένα βκάλι πεκμέζ» για «ένα χιλιάρκο κρασί» κατὰ τὸ τί ἔχνε σ' εκείνο τὸ σπιτ. "Ύσταρα πάλε ὁ καθούρς φωνάζ «"Ες μαλιμ ἔς» και σκῶν- ται και πάνε άλλοϋ. "Ολω πολὺ βαστάει ὁ ψόφος τς τζαμάλας άπ' κάτ στὰ παραθύρια ἔκινῆς πού κβανιέται κανείνας τς παρέας, για νά βγῆ τὸ κορίτς νά τσέ κρίνι και νά τσέ δῶκι κανά τίποτα νά φάνε, για μοστολαβάδα, για λιασμένα σϋκα, για πίττα. "Απ αυτό άπόμκε ἡ παχοιμία και λένε «Στν αϋλή τ ψοφάνε τ τζαμάλα».

Άπο καμμιά φορά τνε παγίν-νε και στ' Άλθασάνι και τνε γιρίζνε, και τνε τραβδάνε:

Δίδιλ-δίδιλ τζάμαλι

τῆς τζαμάλας τὸ παιδί
ἔβγανε κακὸ στ' αὐτί
καὶ κασίδα στὴ γορφή.

26. Τ' Ἀϊδημητριου. Μεγάλι γιορτή. Σήμερα γιορτάζ γοθλος ὁ κόσμος. Ἄρκευνε οἱ χαρὲς καὶ οἱ ἀρβῶνες. Ὀνομασίχα ἔχι ὁ Δημήτρης, ὁ Δημτρός, ὁ Δημτράκις, ὁ Δημτρούλις, ὁ Μητσος, ἡ Δημτροῦ καὶ ἡ Δημτρούλα.

27. Τ' Ἀϊνέστορα. Λαφρογιόρτ. Γιορτάζ ὁ Νέστωρς.

Οἱ γυναῖκες ἀρκεύνε νὰ λαναρίζνε τὰ μαλλιὰ, στρίφτνε τὰ κροκίδια καὶ πλέχνε τσάρες γιὰ τς ἄδροι. Στρίφτνε καὶ ψλὸ μαλλι καὶ τὸ διάζιδι μὲ τὸ κλουβί γιὰ μὲ τὴ διάστρα καὶ φαίν-νε ποθσπάνια, σερβέτες, ζνάρια, μεσόφστες, σαγιάκια κι ἀβάδες. Ἀκόμα ἀρκεύνε νὰ φαίν-νε καὶ ἡχάκερά πανιά. Μαζαλιάζνε τὸ στημόνι μὲ σαποῦνι κι ἀλεῦρι μὲς στὸ ζεστὸ νερό. Ὑσταρα τὰ στεγνών-νε, τὸ ρίχν-νε στὴν ἀνέμ τὸ καλαμιάζνε, τὸ διάζιδι, τὸ περνάνε στὰ μτάρια, στὸ χτένι, τὸ ζεύνε στὸν ἀργαλειό, καὶ τὸ φαίν-νε.

ΙΑ' ΑἸΔΡΙΑΣ

Αὐτὸ τὸ μῆνα ὁ κόσμος σπέρνει ὅσα χωράφια ἀπόμκανε ἄσπαρτα, προτοῦ ν' ἀρκέψνε οἱ παγωνίες καὶ τὰ χιόνια. Ἀπὸ καμμιά βολὰ στὸ ἔβγα τοῦ μῆνα κάμνει μεγάλο τράνι, κι ἄλλες πάλε βολὲς χιονίζ ἄπ' τς δέκα κι ὕσταρα. Γι' αὐτὸ λένε τς παροιμίες: «Ὁ Ἀϊ-Μηνάς τὸ μῆνισε, κι ὁ Φίλιππὰς τὸ καρτερεῖ», καὶ «Στοῖ τριάδα Ἀϊαδριάς, ἀάριεῦετ ὁ βοριάς».

Ἄμα ἀρκέψνε τὰ χιόνια, κόβδαι οἱ δλειὲς στὰ χωράφια. Οἱ γυναῖκες ἀρκεύνε νὰ ἡλκῶν-νε τὰ χιμωνιάτκα ροῦχα, νὰ ἡσλαδίζνε τὰ τσάπια, καὶ τὰ παιδιὰ νὰ παγαίν-νε στὸ σκολιὸ μὲ τὸ μαμκάκι στὸ κεφάλι, καὶ τὸ ψωμί στὸ καλαθάκι.

Γοῦλο τὸ Σαραδάμερο σπέρν-νε δέδρα, γιατί τώρα πιάν-νε.

Οἱ γριὲς ἀρκεύνε νὰ στρίφτνε μαλλιὰ καὶ νὰ κάμν-νε ρόκα. Ἄμα γιομίσ τ' ἄδράχτ, τὸ γλυοῦνε στὸ γλυτήρ, π γεῖναι ἓνα ξύλο τσαταλωτὸ ἄπ' τὴ μιά μεριά, καὶ στὴν ἄλληνα ἔχι μιά τρύπα, πού μέσα περνάνε ἓνα καρφί. Τὸ γλυτήρ ἔχ μάκρος ἓνα πχόπλο. Σὰ γλίσ-νε τὸ μαλλι κι ὕσταρα μετράνε τς κλωστὲς καὶ τσὲ χωρίζνε σὲ πάσματα, ἀπὸ πενήδα ἴσαμε πενήδα πέδε ζευγάρια, κι ἄμα γέν-νε τὰ πάσματα ὀχτώ, τὰ λένε ἓνα μσοπήχι, τὸ βτάνε μὲς στὸ νερό νὰ βραχοῦνε καλὰ καλὰ, τ' ἀφήν-νε νὰ στεγνώξνε, κι ὕσταρα βγάζνε τὸ μσοπήχι ἄπ' τὸ γλυτήρ καὶ τὸ μαζών-νε κβάρ στὰ χέρια γιὰ στὴν ἀνέμ.

1. Τ' Ἀϊνάργουρ. Λαφρογιόρτ. Γιορτάζ ὁ Ἀργύρς καὶ ἡ Ἀργυρή.

8. Τῶν Ταξιάρχῶ. Λαφρογιόρτ. Γιορτάζ ὁ Μχάλης, ὁ Μχαλιός, ὁ Μχαλάκης, ὁ Μούχαλος, ὁ Γαβριηλάκης κι ὁ Ἄξιῶτ-ς. Τὸ Μιχαήλ τονε γιορτάζνε γιατί πέρνει τοῖ ψχές.

11. Τ' Ἀϊ Μηνᾶ. Λαφρογιόρτ. Γιορτάζ ὁ Μνάς.

Αὐτὸς ὁ Ἅγιος κινηγαί τοῖ κλέβδες, καὶ βρίσκι τὰ χαμένα. Ἄπο σήμερα σφίγι τὸ κρῦο καὶ μρίζ χιόνι.

13. Τ' Ἀϊ Γιάννι τ' Χσοστόμ. Λαφρογιόρτ. Γιορτάζ ὁ Χσόστομος.

14. Τ' Ἀϊ Φιλίπ. Λαφρογιόρτ. Γιορτάζ ὁ Φίλιππας, ὁ Φιλιπάκης, ἡ Φιλίππα κι ἡ Φιλιπίτσα. Σήμερα σὰ χιονίσι, ἴσαμε τὸ Μάρτ δὲ λυών-νε τὰ χιόνια. Ἄπ' αὔριο ἀρκέβ τὸ Σαραδάμερο.

18. Τ' Ἀϊ Πλατάν. Ὅ,τ καιρὸ κάμ σήμερα, τέτοιος θὰ παί ὁ καιρὸς γούλ τὸ Σαραδάμερο.

21. Τς Παναγίας στη μσοσπορίτ-σας. Τνε λένε ἔτς γιατί ἀπάν κάτ ἔχνε τὰ μσὰ τὰ σπαρτὰ σπαρμένα ὡς τὰ τώρα.

25. Τς Ἁγία Κατερίνις. Λαφρογιότ. Γιορτάζ ἡ Κατερίνα, ἡ Κατίνκω, ἡ Κατίνα, ἡ Κατιώ, ἡ Κατεριώ, καὶ ἡ Ἐρινιώ.

30. Τ' Ἀϊ Ἄδριός. Μεγάλι γιορτή. Ἔχν ὀνομασία ὁ Ἄδρέας, ὁ Ἄδριάς, ὁ Ἀδρόνικος καὶ ἡ Ἀδρονίκι. Ἄπο σήμερα πλακών-νε τὰ πολλὰ τὰ χιόνια, π γιομίζνε οἱ πόρτες καὶ ὁ κόσμος ἀναγκάζδαι νὰ βαινοβγίν-νε ἀπ' τὰ παραθύρια, ἴσαμε ν' ἀνοίξνε δρόμο μὲ τὰ φκιάρια Ἄρκεδνε νὰ βάζνε κρασί στς καδῆλες γιατί τὸ νερό πιὰ παγώνι, βγαίνι τὸ φτυρὶ ἀπὸ πάν καὶ σβήνι ἡ καδῆλα.

ΙΒ' ΠΑΧΝΙΣΤΗΣ

Αὐτὸν τὸ μήνα τονε λένε Πιχνιστή, γιατί δέν-νε πιὰ τὰ βόδια καὶ τ' ἀγελάδια στὸ παχνί, καὶ δὲ δὰ βγάζ-νε δξω νὰ βοσκίσι-νε ἴσα με π νανοίξ ὁ καιρὸς. Τονε λένε καὶ Χστό, ἀπ' τ γιορτή τοῦ Χστοῦ.

Ἄρκεβ πιὰ ὁ καθεαυτοῦ χιμώνας, με τὰ τσουχτερὰ τὰ κρῦα, τὰ καβάδκα χιόνια, τὰ κρωμάτα, τς κόκκινες μύτες, τὰ σκασμένα χέρια καὶ τς παγωμένι δρόμ, πού μιάζνε σὰ νὰ τς ἔστρωσε κανεὶς γιαλί.

4. Τς Ἁϊα Βαρβάρας. Μεγάλι γιορτή. Ἔχι ὀνομασία ἡ Βαρβάρα.

Ἡ Ἄια Βαρβάρα φλάι τὸ γόσμο ἀπ' τν εὐλογία. Σήμερα βράζνε κουπανισμένο στάρ με ζάχαρ καὶ σταπίδες, σὰ τσορβά, τὸ κενών-νε στς κοῦπες, τὸ πισπιλών-νε με κουπανισμένα καρύδια καὶ τὸ τρώνε. Αὐτὸ τὸ λένε βαρβάρα, καὶ γουλι πῶχνε παιδιὰ, θὰ τὸ κάμνε καὶ θὰ μράσ-νε στσί δκοὶ καὶ στς φίλι.

5. Τ' Ἀ η Σ ά β β α. Λαφρογιόρτ. Γιορτάζ ὁ Σάββας.

6. Τ' Ἀ ῖ Ν ι κ ο λ ά ο υ. Μεγάλι γιορτή. Ἔχν ὀνομασία ὁ Νι-κόλας, ὁ Νικολῆς, ὁ Νικολάκις κι ὁ Νίκος. Ὁ Ἄϊ Νικόλας φλάι τς γεμιτζήδες.

Γι' αὐτές τσί τρεῖς γιορτές λένε γιά ὀποιονα δέ τζέ δοξάζ, πῶς σὰ ξανάρτ ἡ Ἄια Βαρβάρα δέ θὰ τς εὐρη ζιδανοί. Θέλνε νά ποῦνε δειλί π θ' ἀφήκι τν εὐλογία νά τσέ παιδέψ, καὶ λένε :

Ἄιβαρβάρα βαρβαρώνι,
Ἄησάββας σαβανώνι,
κι' Ἄϊνικόλας παραχώνι.

Οἱ Καραμανλήδες πάλε λένε: Ἄιβαρβάρα, βάρ, Ἄησάββα, σάβ, Ἄϊνικόλα, δούρ, Δηλαδή Τς Ἄι Βαρβάρας πάνε (στή δλειά), Τ' Ἀη-Σάββα στεῖλε (στή δλειά) καὶ τ' Ἄϊ Νικόλα σταμάτα.

9. Τς Ἀ ῖ α ς Ἄ ν ν α ς. Λαφρογιόρτ. Σήμερα ἀρκεύνε νά με-γαλών-νε οἱ μέρες.

12. Τ' Ἀ ῖ Σ π υ ρ δ ῶ ν. Μεγάλι γιορτή. Ἔχλ ὀνομασία ὁ Σπύρος.

Ὁ Ἄϊ Σπρύδωνας εἶναι γιά τ αὐτιά, κι' ὀποιος πονεῖ τ αὐτί τ, βτάι ἔνα βιβάκι στ' καθήλα τ, τὸ βάζ στ' αὐτί τ καὶ περνάι.

15. Τ' Ἀ ῖ Λ ε φ τ ε ρ. Λαφρογιόρτ. Γιορτάζ ὁ Λευτέρς κι ὁ Λευ-τεράκις, καὶ γούλες οἱ βαρούμενες γυναῖκες, γιά νά λευτερωθοῦνε με τὸ καλό.

Ἄκόμα γιορτάζνε καὶ οἱ μαμές

13. Τ' Ἄϊστρατίου. Ἔχν ὀνομασία ὁ Σιράτος κι ὁ Στρατής.

16. Τ' Ἀ ῖ Μ ο δ ε σ τ. Μεγάλι γιορτή. Ὀνομασία ἔχλ ὁ Δήμος Ὁ Ἄϊ Μόδεστος εἶναι γιά τὰ χαϊβάνια, καὶ γιατί στοῦ Μηναιῶ τς ἐκκλησίας δέ τὸν ἔχλ, ἔχνε χωριστὴ φλάδα γιά τν ἀκολουθία τ. Ὅς ἔχνε μεγάλα χαϊβάνια κάμν-νε ἄρτο, καὶ πέρν-νε τ' ἀίδερο καὶ τὸ δίν-νε στὰ χαϊβάνια τς νά φάνε καὶ νά μὴν ἄρρωστάνε.

24. Π α ρ α μ ο ν ῆ τ ο Ὡ Χ σ τ ο Ὡ. Σήμερα γιομίζνε τς γωνιές τσερπιά, γιά νά μὴ βοροῦνε νά κατεβοῦνε οἱ καλικατζάρ καὶ κλέψνε τὰ γρούνια, π τὰ σφάζνε σήμερα, γιά καὶ λίγες μέρες κόμ ἔρωστέρα

για νά στραγίσι τὸ κρηάς, καὶ για νά πλήσ-νε τὸ παραπανίσιο. Οἱ καλικάτζαρ ὄλω ἡροστά ἔρκειαι ἀπ' κάτ στού Τονάρ, χορεύνε μιὰ γύρα κι ὕσταρα σκορπάνε μέσ στού χωριό. "Ὅπ τσέ μῖσι γρου-νίσιο κρηάς κατεβαίν-νε ἀπ' τ γωνιά για νά τὸ κλέψνε. Ἡ γριά τοῦ σπιτιοῦ, γοῦλο τσ ἔχι ἔννοια, κι' ἄμα νοιώσ π κατεβαίν-νε, δίνι δμάνι τὰ τσερπιά, καὶ τς ἀναγάξ νά φύγνε. Λένε για μιὰ γριά π τ Δωδεκάμερα, ἔψνε γρουνίσιο στή σκάρρα, κι ὁ κα-ταραμένος ὁ καλικάτζαρος κρυμμένος μέσ στ γωνιά φύλαγε νά τ' ἀρπάξ. Καπὼς ἄφκε μιὰ βολά ἢ γριά τ μασιά ἀπ τὸ χέρ τς για νά σκουπίσι τ μύτ τς, αὐτὸς ἔμέν ἀπλώνι τὸ μαλλιαρὸ τὸ χέρ τ νά καπτίσι τὴ ἡριζόλα. Μιὰ τὸν ἔχι ἢ γριά μέ τὸ δαυλι π βάσταγε. Αὐ-τὸς τραβήκε μέσ στ γωνιά καὶ παραφύλαγε τν ὥρα π θά βαζε ἢ γριά τσι ἡριζόλες στού πνάκι, για νά τς ἀρπάξ μάζωμένες. Τότες ρί-χνει ἐκεῖνι μιὰ φούχτα λινάτσα μέσ στ γωνιά καὶ φλογάρσε στά περδὲν τονε τσουρούφλισε στά καλά. Πάϊ καὶ πάϊ μέσ ἀπὸ τ γωνιά ὁ καλικάτζαρος τσιζόσας :

Μ' ἔκαψες κέρα Δουδού,
καὶ στά βούτσι καὶ παδού.

Οἱ καλικάτζαρ ὄδε σκορπίσ-νε μέσ στού χωριό βαιν-νε ἄγριοι
στά σπίτια καὶ φοβερίζνε τὰ παιδιὰ μέ τς φωνές καὶ τὸ πατερρὴ π
κάμν-νε, καὶ τραβδάνε :

Τσάγγηρ τσαγγηρτὴ μασιά,
πεζεβέγκ Ἄναστασιά,
Ποῦ ν' τὸ τόπι τὸ πανί ;

← Ἀποκάτ στήν γλαβανή.
Ποῦ εἶναι καὶ τὸ λιναρένιο,
καὶ ἢ μσάδα τὸ λαρδί,
τὸ λαρδί τ' ἀλατισμένο ;

Ἄποψα, ἄμα πάρ νά σκοτιδιάζ, βγαίν-νε τὰ παιδιὰ μέ τὰ φα-
ναράκια, γιρρίζνε ἀπὸ πόρτα σὲ πόρτα τὰ σπίτια καὶ καλαδάνε :

Χριστοῦγεννα, πρωτοῦγεννα, πρώτη γιορτὴ τοῦ χρόνου.

Χριστὸς γεννιέται σήμερα, Χριστὸς πρωτογεννιέται.

Γεννιέται κι ἀναθρέφεται μέ μέλι καὶ μέ γάλα.

Τὸ μέλι τὸ τρώνε οἱ ἄρχοντες, τὸ γάλα οἱ παπάδες,
καὶ τ' ἄλλα τὰ καλά φαγιά τὰ τρών οἱ δεσποτάδες.

Καὶ τοῦ χρόν.

Σὰ θέλι ἢ νικοκερά, λέι, στά παιδιὰ καὶ τραβδάνε καὶ τὸ καθε-
νείνενα τοῦ σπιτιοῦ κι ὕσταρα τὰ δίνι καναδυὸ δεκάρες για κανά
γροσάκι καὶ παγαίν-νε ἄλλοῦ. "Ὄλω ἡροστά λένε για τὸ νοικοκύρ :

Ἐσένα πρέπ ἀφέντ μου καράβια ν' ἀρματώσης,

καὶ τὰ σκοινιά τοῦ карабиоῦ νὰ τὰ μαλαματώσης.
Ἐσένα πρέπ ἀφέντη μου στὴν τάβλα νὰ καθίζης,
μὲ τό να χέρι νὰ μετράς, μὲ τ' ἄλλο νὰ δανείζης.
Καὶ πάλε ξαναπρέπη σου καρέκλα ἀσημένια,
γιὰ ν' ἀκουμπᾶς τὴ μέση σου τὴ μαργαριταρένια.

Ὑσταρα λένε γιὰ τὴ νικοκερά :

Σάν τί τραβούδι ταιριαστό νὰ ποῦμε τῆς κεράς μας,
π ἀλλάζεις καὶ στολίζεσαι, στὴν ἐκκλησιά παγαίνεις,
κι ὅθε περάσης καὶ διαβῆς μοσκοβολοῦν οἱ στράτες.
Κερά χρυσή, κερά ἀργυρή, κερά μαλαματένια,
ἄπλωσε τὸ χεράκι σου στὴ χουμαγένια τσέπη,
βγάνε φλουρί καὶ κέρνα μας πού μαστε βραχνιασμένα.

Ὑστερα λένε γιὰ τὸ γιό :

Κερά μου τὸν υἱόκα σου τὸ μοσκοκανακάρι,
τὸν ἔλουζες, τὸν χτένιζες καὶ στὸ σκολιό τὸν στέλνεις.
Τὸν ἔδερνε ὁ δασκάλος μὲ μιὰ χρυσὴ βεργίτσα,
τὸν ἔδερνε ἡ δασκάλισσα μὲ δυὸ κλωνάρια μόσκο.
Κερά μου τὸν υἱόκα σου παπὰ νὰ τὸνε κάμης,
νὰ βαίνη νὰ βγαίνει νὰ λειτουργᾷ, θυμιάμα νὰ μυρίζη
— Παπὰ μ γιατί μοσκοβολᾷς ; Παπὰ μ γιατί μυρίζεις ;
— Ἡ μάννα πού μ' ἐγέννησε καὶ μὲ κοιλοπονοῦσε,
μόσκον ἔτρωγε τὸ πρῶν, μόσκον τὸ μεσημέρι.
καὶ τὸ ἡλιοβασίλειμα, ἀφράτο παξιμάδι.

Κι ὄλω πὶς λένε γιὰ τὴ γορ :

Γερακινίτσα πλουμιστή, μὲ τὰ ἑπτὰ κουδούνια,
τρία λαλοῦνε τὸ πρῶν τρία τὸ μεσημέρι,
τὰ τρία τὰ καλύτερα λαλοῦν προξενητάδες,
προξενητάδες καὶ γαμπροὶ πὸ μέσα πὸ τὴν Πόλη.

Κι' ἐμεῖς πολυχρονοῦμεν τὴν καλὰ νὰ τὰ περάση.
νὰ ζήση σάν ἀρχόντισσα, ν' ἀσπρίση νὰ γεράση.

Καὶ εἰς ἔτη πολλά.

Οἱ νικοκερές ἀπόφα κάμν-νε τὰ σαραγλιά τς μὲ τὸ βεζίρ καὶ τὰ
ψήν-νε στὸ μαγάλι, γιὰ στὸ φοῦρνο, ὕσταρα τὰ περεχύν-νε ζάχαρ καὶ
τὰ τρώνε.

25. Τ ο Ὑ Χ σ τ ο Ὑ. Μεγάλη γιορτή. Σήμερα ἔχν' ὀνομασία ὁ
Χρῖστος, ὁ Χοστάκις, ὁ Χοστόδλος, ὁ Χοσάφς, ἡ Χοσή, ἡ Χοσάνα, ἡ Ξαφέ-
νεια, ὁ Μάνώλις κι ὁ Μανωλάκις.

Γοῦλος ὁ κόσμος παγαίν-νε στὴν ἐκκλησιά, καὶ στὸ γύρισμα κάδ-

δαι στο τραπέζι, τρώνε γρουνίσιες ηριζόλες, τὰ ψυχρονέρια, πατσά και σαραγλί, τσούζνε κι από κανείνα κρσασάκι κι ευκιοῦδαι: «Κι από χρόν γεροί και καλόκαρδο». "Υσταρα άπ τὸ μεσο μερ βγιν-νε στις ὀνομασίεσ.

Ἄπο σήμερα άρκεύνε τὰ Δωδεκάμερα. Σά δύχι νά γενιθη κανά παιδι αὐτέσ τεσ μέρεσ, τὸ δίν-νε με μιὰ σκορδοπλεξούδα, για ψαθόσκινο, άπο τ' μεσο τ και στις μάννας τ τὸ ποδάρ, για νά μη δο πάρνε οί καλικατζάρ και τὸ κάμνε καλικατζαράκι. Τὸ άβάφτιστο παιδι, ὄποτε και νά γενιθη, τὸ λένε, σάν εἶνχι άγύρο «ἄράκο», και σάν εἶναι κορίσο «πατσούρα». Ἄπο σήμερα άρκεύνε νά σφάζνε τὰ καπόνια, ὡσαμε τ Τσικνοπέφτ που τρώνε τ' ὄλω ὕστερνό.

Ἡ παροιμία λέι: «Τοῦ Χοστοῦ με τεσ πεντόφλεσ, και τ Πασκαλιά με τὰ ποδήματα», γιατι θέλνε νά ποῦνε πὼσ ἅμα και παγωνιά τῶρα και βροχέσ τ Πασκαλιά, εκείνη τ χρόνια θά και μεγάλο βερεκέτ.

26. Τεσ Παναγίασ.

27. Τ' Ἄϊ Στεφάν. Κι αὐτέσ τριῦδοσ μέρεσ τσε λογαριάζνε γιορτέσ. Σήμερα ἔχι ὀνομασία ὁ Στεφανήσ, ὁ Στέφοσ και ἡ Στεφανάρα.

31. Παραμονή τεσ Πρωτοχρονιάσ. Ἄποφα οί άρβωνιασμένη θά στειλνε σην άρβωνιασσία τεσ πεσκέσια, πωρκά, μεταξωτή ὀμπρέλλα, πεντόφλεσ λουσαρίνη, και κανά φουστανλίκι.

Τὰ παιδιά βγιν-νε με τη σκοτίδα και καλαδάνε τὸν Ἄϊ Βασίλι. Αὔριο τὸ πουρνὸ ὄποιος θά πάι ὄλω ἄροστιά στις γεννειέσ τ, τονε βάζνε και κάθεται άπάν στή σκούπη, πίσ άπο τ ἄορτα τ ὄδά, τονε δίν-νε και μιὰ φούχτα στάρ για κριθάρ στο χέρ τ, και σκορπάι κατά γῆσ στο πάτωμα και κάμνει: «Κλώκ κλώκ κλώκ» σά γλώκα, για νά βγιν-νε πρώιμα πλιά.

Και ὄσο ἔχνε τὸ συνήθειο, ἅμα ν ἔρο μσαφίροσ, τονε παγαίν-νε στο γαλό τὸν ὄδά, κι ἅμα κάτσνε, πέρνει ἡ νικοκερά ἔνα καλάμ και τονε βαρεῖ στή πλάτ άπ τὰ ψέματα και λέι:

Σούρβα, σούρβα, σουρβανιά,
σάν άσήμι τὰ κανιά,
γερό κορμί, γερό σταυρί,
και τοῦ χρόνου νά ν' καλά.

Αὐτὸ και πολύ τὸ κάμν-νε στ' άπάν τὰ χωριά κι ὄσο χωριανοί π άπο κείνα βαστάι ἡ κούδα τεσ.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΙΔΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΛΕΞΕΩΝ ΚΑΛΑΝΤΑΡΙΟΥ

Ἄβατσινιά=βάτος.
ἄβράβλο=κορώμηλον.
ἄβτζής=κυνηγός.
ἀγιάζω=ραντίζω δι' ἁγιασμοῦ.
ἀδεξιμ=βαπτιστικός.
ἀλάκκιρος=δόκκληρος.
ἀληχνός=ἀληθινός.
ἀλλονίνα=ἐνίστε, ἐκτός τούτου.
ἀβάρια=ἀποθήκη σιτηρῶν.
ἀναδύνα=ἀναβρύω.
ἀνάγι=ἀνάγκη.
ἀοιώ=ἀνοιγώ.
ἀντζικι=μόλις.
ἀδέτ=ἔθιμον.
ἀδιδερο=ἀντίδωρον.
ἀξπακάν=αἰφνηδίας.
ἀιέλι=ἀμπελών.
ἀπά=ἐπί, ἐπάνω.
ἀπάν ἀπανωτός=ὁ εἷς ἐπὶ τοῦ ἄλλου.
ἀπαναθιοῦ=ὕπεράνω.
ἀπόλυα=ἐλευθερία κινήσεως.
ἀπολινάγω=ἀφήνω.
ἀπομήσκω=μένω.
ἀπὸ πάν=ἐπὶ πλέον.
ἀράδκ=σειρά.
ἀργιάνι=τὸ ἀποβουτρωμένον γάλα.
ἀρίσκο=ὑστευχισμένο, καημένο.
ἀρκεύω=ἀρχίζω.
ἀρνίθ=πετεινός.
ἀρπκχτικό νερό=ἀμίλητο νερό.
ἄρτες=5 λειτουργεῖες, τὸ σιτόν. καὶ τὸ λάδι καὶ τὸ κρασί μαζί.
ἄρτύνμαι=τρώγω μὴ νηστήσιμα φαγητά.
ἀρημκχ=ἀργυρᾶ ἀντικείμενα.
ἀρ-λή=ἐν γένει.
ἀσ-μαίνι=σημαίνει ἢ καμπά α.
ἀσπρο=μικρὸν νόμισμα, 1/3 τοῦ παρᾶ.
ἀτσκλος=εὐμετάβλητος.
αὐγιτσκ=μόλις ἀρχίσῃ νὰ ροδίζῃ ἢ αὐγή.
ἄχερίστρα=ὁ σωρὸς τοῦ ἀχύρου εἰς τὸ ἄλώνι καὶ ὁ τόπος ὅπου κεῖται.

ἀψίδα=ἐξύλινον τμήμα τῆς περιφέρειας τοῦ τροχοῦ.
Βάζω καὶ στ τσέπη μ=λαμβάνω πλέον τοῦ δέοντος.
βκρῶ τουβέλια=στήνω ὀρόσημα λειμῶνων.
βκρούμενι=ἔγκυος.
βκσ-λεύω=ἐπιτυγχάνω εἰς πᾶσαν ἐπιχείρησιν.
βκσταγκριά=λευκός, λιγός, χονδρός σάκκος, μήκους 2 περίπου μέτρων.
βγῆκε τὸ κευσκουνι=έκοπίασε πάρα πολύ.
βελέντζα=ἡ νόσος γρίππη.
βιζιτα=ἐπίσκεψις ἐπὶ ὀνομαστικῆ ἑορτῇ.
βέιβδαζ=ὁ ἀρχηγὸς τῶν κακοποιῶν.
βκνιά=χονδρὸς μάλλινος τάπη, εἰς τεμάχια συνερραμμένα.
Γεγδιαζε=ἐδιάζετο.
γῆκνε=ἦτο.
γενιά=συγγενεῖς.
γεδέκι=σχοινὶ διὰ τοῦ ὁποίου ὀδηγοῦν ζῶον.
γιτζλίκια=τὰ κατὰ τὴν ἀνοιξιν σπειρόμενα σιτηρά.
γιαχάζ=εὐλίνη γεωργικὴ περόνη μὲ 4-5 ὀδόντας.
γιαστίκι=φυτώριον.
γιωμένο=ῶριμον.
γιουρούκινο λανάρ=λανόρι ἐκ δύο ἐυλίνων πλακῶν, ἐπὶ τῶν ὀπίων εἶναι καρφωμένον τετράγωνον δέμα, πλήρες μικρῶν ἀγκυλωτῶν συρμάτων.
γιφκάζ=εἶδος ζυμαρικοῦ.
γλέπω=βλέπω.
γλυῶ=τυλίσσω τὴν κλωστήν ἀπὸ τὸ ἀδράχι εἰς τὸ γλυτήρι.
γνεύω=κάμνω νεύμα.
γούλος=ῥλος.
γούρνα=δεξαμενὴ ἐκ μονολίθου, χωρητικότητος 1 περίπου κυβικοῦ μέτρου ἢ βάθους 5 ἑκατοστῶν τοῦ

- μέτρου, χρησιμεύουσα διὰ νὰ πλύνουν ἐν αὐτῇ τὰ ροῦχα.
- Δάχλο**=δάκτυλος.
- δεκράνι**=δίκρανον, γεωργικὴ περόνη ξυλίνη μὲ 2 ὀδόντας, ἢ σιδηρᾶ μὲ 2 ἢ καὶ περισσοτέρους.
- δέ βορρε**=δὲν ἠμπόρεσε.
- δεδρέγχι**=δενδρόϊον, βιόλα
- δερμόνι**=μεγάλο κόσκινον μὲ τὸ ὀπίον κοσκινίζουν τὰ γεννήματα εἰς τὸ ἄλωνι.
- δέσα**=δεξαμενὴ ὅπου μαζεύουν τὸ νερὸ ποῦ γυρίζει τὸν νερόμυλον.
- δικλωνι κλωστή**=ἐκ δύο νημάτων:
- δίνω στὸ μαχίρι**=πῶλῶ πρὸς σφαγὴν.
- δικὸς**=σεγενής.
- δλειά**=ἔργον.
- Διμέθρα**=τὸ Ἅγιον Βῆμα.
- δοξάζω**=πιστεύω καὶ τηρῶ ἔθιμόν τι.
- δρασκελάγω**=διασκελίζω, περνῶ ἀνωθεν.
- δρεπάνι**=μικρὸν δρέπανον θεριστοῦ.
- δριμάτα**=αἱ πρῶται ἡμέραι τοῦ Μαρτίου, τοῦ Αὐγούστου, ἢ Κόκκινη Πέφτη καὶ αἱ 2 Πέμπται μετ' αὐτῆς.
- Ἐγεράκι**=ἐφίππιον, σέλλα.
- ἐγλεντζές**=διασκεδάσις.
- ἔδε**=μόλις.
- ἔδεκει**=ἐνῶ, ἀκριβῶς ἐκεῖ.
- εἰκονοστάθ**=τὸ ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰκονοστάσιον.
- ἐλπεζές**=δεσμιᾶ ξηροῦ καπνοῦ.
- ἐμέν**=αἴφνης.
- ἔσεβες**=ἐτίμησες.
- ἔχι**=τὸ ἔχι, τὰ ὑπάρχοντα.
- Ζαλίζω**=περιπλέκω τὰ νήματα.
- ζαγκώνω**=κτυπῶ δυνατὰ διὰ ράβδου.
- ζαθούνα**=αὐλὸς ἀπὸ τοῦ στελέχους κριθῆς ἢ βρώμης.
- ζαπώνω**=καταλαμβάνω ἀθαιρέτως.
- ζαρούτ**=παῖδιον ἢ ζῶον καχεκτικόν.
- ζέρδελο**=βερούκοκκον μὲ πικρὸν πυρήνα.
- ζερνέκαδες**=νάρκισσος.
- ζεστουτσκος**=μεταξὺ θερμοῦ καὶ χλιαροῦ.
- ζιμέτ**=ζῶον ἀδύνατον καὶ φιλάθεινον.
- ζιούλι**=ὀάκινθος.
- ζιάρ**=λωρίς μαλλίνου ὑφάσματος, μήκους 2—5 μέτρων πρὸς περιτύλιξιν τῆς ὀσφύος, ἐπάνω ἀπὸ τὸ ποτούρι.
- ζιραδίζω**=εὐσκολεῖω.
- ζορνάς**=ὀξύαυλος.
- ζουριάζω**=πάσχω ἀπὸ μαρασμόν.
- Θαθὸ**=ἀμυδρόν.
- θνατκὸ**=ἐπιδημία.
- θέλι**=πρέπει.
- θελύκωσ**=κλειδώσις, ἄρμός.
- Ἰβρίκι**=πρόχους συνήθως χάλκινο.
- ἴσιο, τὸ**=ἡ φυσικολογικὴ κατάστασις, τὸ λογικόν.
- Καβές**=καφές, καφενεῖον.
- καβούλα**=ἡ ἐκ τῆς ἐποχῆσεως εὐχαρίστησις.
- κιάμχι**=ὀνομάζω. Τὸν ἑκατσαν σακάρου τὸν ὠνόμασαν σακάρου.
- κιάσιζ**=βερούκοκκα μὲ γλυκὸν πυρήνα.
- Καλαρέζος**=περιφρονητικῶς ὁ Ἐβραῖος.
- καλαμωτή**=ψάθα καλαμῆνια, τὴν ὁποῖαν προσαρμόζουν εἰς τὴν ἀμαξαν, εἰὰ νὰ μεταφέρουν τὸ ἄχυρον ἀπὸ τοῦ ἄλωνίσι εἰς τὸν ἄχυρῶνα.
- κκλαδάγω**=ψάλλω τὰ κάλαντα.
- κκλαφηκροῦμαι**=ἀκροῶμαι προσεκτικῶς.
- κκλιεύω**=ἰππεύω.
- καλονυχτιές**=νυκτεριναὶ ἀκολουθίαι Μεγάλης Ἑβδομάδος.
- κάλπικο**=κίβδηλον.
- κάμνω τζιζ**=φλέγομαι ὑπὸ πόθου.
- κάμνω τῆσο**=προσπαθῶ.
- κκχάδκ**=ἀπαλό.
- κάνε**=καθόλου, οὐδόλως.
- κάπ**=δοχεῖον.
- καπλαδίζω**=σκεπάζω.
- καπόνι**=εὐνοουχισμένος πετεινός.
- καπτίζω**=ἀρπάζω.
- καπῶς**=ἐνῶ.
- καράρ**=σταθερότης.

κακὸ = πλῆθος, κόσμος καὶ κακὸ πλῆθος κόσμου.
καρδάρ = ξύλινον δοχεῖον πρὸς ἐξαγωγήν τοῦ βουτύρου ἀπὸ τοῦ γάλακτος.
καρνέτε = κλαρινέτο.
καρνέτε καθάδο = κλαρίνο.
καρτάλι = ἀετός.
κάρτο = νόμισμα, $\frac{1}{4}$ μειζιτιέ.
καταπόδ = μετὰ ταῦτα.
κατὰ λαχοῦ = τυχαίως.
κατεργάρς = πενοῦργος, ὕπουλος.
κατσλιά = κόπρος πτηνῶν, αἰγῶν ἢ προβάτων.
κατδάκια = γατάκια.
κατσιρδάγω = ἀφήνω νὰ διαφύγη τῶν χειρῶν μου ἐξ ἀπροσεξίας.
κατσάκιος = λαθρεμπορικῶς πωλούμενος.
καύκαλο = ὀ φλοιὸς τοῦ ψωμοῦ, ἢ κρούστα.
καυκι = ποτήρι.
καταρωτεῦν = ζητοῦν ἐπιμόνως.
καψίδια = ὄ,τι καίουν εἰς τὸν φούρνον διὰ νὰ ψήσουν τὸ ψωμί.
κβανιοῦμαι = φλερτάρω, εἶμαι ἐρωτευμένος.
κεραμάρς = εραμοποιός.
κερνάγω = φιλοξενῶ.
κεχωτά = ἔχοντα ἐπιφάνειαν ἀνώμαλον, ὡς κόκκοι κεχρίου.
κ-ηϊίζω = κόπτω κρέας εἰς μίαν μάζαν.
κ-κιὰ = κύσμοι.
κι ἔνα = ἐκτός τούτου.
κλαρι = ὑπαιθρον.
κληματσίδα = δέμα ἐκ κλάδων ἀμπέλου.
κλίκια = ἓνα εἶδος τσουρέκια.
κλειδοκούτ = ξύλινον κουτίον πρὸς φύλαξιν φαγητοῦ.
κλουβι = διάστρα ἐν σχήματι κλωβοῦ· ἐργαλεῖον ὑφάντρας.
κιμιζω = παραχώνω φυτὸν πρὸς βλάστησιν, κάμνω καταβολάδας.
κνηκάτ = ροδοκόκκινη.
κοκκάλα = τὰ κόκκαλα κρανίου νεκροῦ ζώου.

Θρακικὰ Θ'.

κοκκι-νεῦδ = ἰλαρά.
κόλιαδρος = σπόροι κορυάνδρου.
κόμ = μῶριον συγκρίσεως, κόμ καλός.
κομμὰ = ὄλιγον.
κολάζμα = ἄμαρτάνω.
κόρζα = κορέος.
κοσί = δρόμος ταχύτητος ἢ ἀντοχῆς.
κόσα = θεριστικὸν δρέπανον μὲ μακρὰν λαβήν, μήκους 2 μέτρων.
κορώνω = ἀνάπτω θέτω πῦρ.
κοσκινίδια = τὰ κατὰ τὸ κοσκίνισμα ἀπορριπτόμενα σκύβαλα, τὰ περικοσσεύματα.
κοτάγω = τολμῶ.
κοδέλινο = μὲ βραχέεις κλώνους ἢ στελέχη.
κεύδα = γενεά.
κουλικάκια = μικρὰ ψωμάκια 20—30 δραμίων διανεμόμενα εἰς τὰ μνημόσυνα.
κουκνάρς = ἀραβόσιτος.
κουρκεύτα = πολλτὸς ὕδατος καὶ ἀλεύρου.
κουρβάνι = θυσία.
κουρευβλο = χονδρὸς κορμὸς κλήματος ἀμπέλου.
κουρσεῦμ = σφαῖρα τουφεκιοῦ.
κουσκουῦς = εἶδος ζυμαρικοῦ.
κούσστου = καναρόσπορος.
κούτρουλο = χωρὶς λαμό.
κρένω = ὀμιλῶ.
κροκίδ = χονδρὴ μαλλίνη ἢ λινὴ κλωστή.
κρούνα = εἶδος πασχαλινοῦ ἄρτου μὲ ὀλόκληρον κόκκινον αὐγὸν εἰς τὸ ἓν ἄκρον.
κρουσταλλιιάζω = καθίσταμαι δύσκαμπτος ἀπὸ τὸ ψύχος, παγώνω.
κρύβω = φυλάσσω.
κτσῶς = χωλός.
κύλισμα = χωράφι ἔτοιμον πρὸς φύτευσιν ἀμπέλου.
Λαγούτα = εἶδος κιθάρας.
λάει = λάλει.
λαιμὸς = ἀμυδαλίτις.
λαλαγκάκια = λαλαγγίτες.
λαπάτα = ξύλον μὲ τὸ ὀποῖον κτυποῦν τὰ πλυνόμενα ἐνδύματα.

λαπατίζω=κτυπῶ με τὴν λαπάταν
λαρδένι=εἶδος ξυνοῦ πετιμεζιοῦ.
λέγω, τὸ λέϊ ἢ καρδιά τ=εἶναι θαρ-
 ραλέος.
λέλεγκς=πελαργός.
λήγορα=γρήγορα.
λιάζω=ξηραίνω εἰς τὸν ἥλιον.
λιμνιάζω=ἀφήνω τὸ λινάρι εἰς τὸ
 νερό.
λινόξλο=τὸ πρὸς τὴν κορυφὴν μέ-
 ρος τῶν στελεχῶν τοῦ λιναριοῦ.
λινάτσα=τ' ἄλωνισμένα στελέχη
 τοῦ λιναριοῦ.
λιχνιστήρ=ξύλινον πτυάριον με 3
 ἢ 4 δάκτυλα.
λογῆς κοπῆς=διαφόρων εἰδῶν.
λοκάνι=δοκάνια ἄλωνίου.
λούνα=κλωνί, φούντα, δεομῖς.
λέυρα=πέριξ.
λούγμαι=λούομαι, νά λθοῦνε νά
 λουσθοῦν.
Μαγαζι=κατάστημα.
μαγεύω=ἐξαπατῶ.
μαγεύλα=παρωτίτις, παραμαγούλα.
μακροκοσινιάζω=ἀργοπορῶ τὴν ἐκ-
 τέλεσιν.
μακρόλνο=μέ μακρὰ στελέχη.
μαμκάκι=μαγουλικά.
μαμῦδ=ζωύφιον.
μανιταριάζω=ἀποκτῶ μῆκυτας.
μαλαματικά=χρυσά ἀντικείμενα.
μάδρα=ὁ σταβλὸς ὅπου στεγάζονται
 τὰ πρόβατα.
μάδρα γόνος=θησαυρός.
μάδρα γόνος τζης=θησαυροθήρας.
μαξλάρα=βλέπε τβαρασιτικά.
μάξως=ἐπίτηδες.
μαρίτσα=βολβῶδες λει κόν ἄνθος.
μαρμαρίζω=ισοπεδῶν διὰ μαρμα-
 ρίνου κυλινδρῶν, ἢ ἄλωνίζω δι'
 αὐτοῦ.
μαστραπάς=μέγα μετάλλινον πτυή-
 ριον.
μαυράκια=μελάνθια.
μαχμουδιέ=νόμισμα τοῦ Μαχμούτ.
μγίτσα κόκκι νι=πριμούλα.
μγίτσα γαλάζια=ἴον.

μεϊδάνι=πλατεία.
μελιγάγω=κατεργάζομαι τὸ λινάρι
 με τὸν μέλιγα.
μελισσᾶς=τὸ πτηνὸν μελισσοφάγος.
μεδέρ=στρώμα σεδηριοῦ.
μερακλής=ἐπιμελής καὶ τακτικός εἰς
 τὰ καθήκοντά του, ὁ μὴ φειδόμε-
 νος κόπου πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ
 στομάχου του.
μερεμετίζω=ἐπιδιερθῶνω.
μεγάλετρο=μέγα ἄροτρον, συρόμε-
 νο ἀπὸ πολλὰ ζεύγη βοῶν, με τὸ
 ὅποιον κάμουν τὰ νιάματα.
μεζᾶτ=πλειοδοτικὸς διαγωνισμός.
μεσάλα=τραπεζομάντηλον.
μεσάλι=χειρόμακτρον, πετσέτα.
μιρδοχάρτ=ψυχοχάρτι, κατάλογος
 τῶν ὀνομάτων τῶν νεκρῶν συγγε-
 νῶν τινός.
μκρός=μικρός.
μολεῖω=ἐρεϊζῶ τὸ δέριμα.
μόνε=μόλις.
μουρδαρεύω=καθιστῶ ἀκάθαρτον.
μουστολαβᾶδα=σκελίδες καρυδιῶν
 περασμένες στὴν κλωστή καὶ βου-
 τηγμένες στὴ μουσταλευριά.
μράζω=διανέμω.
μσᾶδ=ὄσο σῶμα χωρεῖ τὸ γλυτήρι.
μσᾶδα=τεμάχιον λαρδιοῦ χαραγμέ-
 νον σταυροειδῶς, βάρους ὀκτῶς
 περίπου.
μισριτκο=αὐτὸ Ἰνδικῆς ὄρνιθος,
μσοκοίλι=μέτρον χωρητικότητος οἰ-
 τηρῶν, 12—13 ὀκάδες οἴτου.
μιστήριο=θηρσκευτικὸν ἔθιμον.
Νερό, χοντρὸ νερὸ=κενώσεις τῶν
 ἐντέρων.
νῆμα=ψιλή λινὴ κλωστή.
νηπτάφιο=ἐπιτάφιος τοῦ Χριστοῦ.
νιάμα=καλλιεργημένος ἀγρός ὅστις
 πρόκειται νά σπαρῆ με οἰτάρι.
ν-νέ=μητέρα.
ν-νός=ἀνάδοχος.
Ξέβγαλτα=ἀφόρετα.
ξεθαρρεύμαι=φέρομαι ἀπερισκέ-
 πτως.
ξεκλαδεύω=τελειώνω τὸ κλάδευμα.
ξεπαγιάζω=παγώνω.

ξερχνίζω—καθαρίζω τοὺς ἰστούς τῆς ἀράχνης.
ξεσπέρνω—τελειώνω τὴν σποράν.
ξεστχίζω—παύω νὰ εἶμαι μισθωτός.
ξίκιχο—ἐλλειπές ἀνισόρροπον.
ξλόρξες—χονδραὶ ἴνες λιναριοῦ.
ξοβλιάζω—ποικίλλω.
ξύγαλο—γιασοῦρτι.
Ώλάκι—ἐρίφιον.
ὄλωρτοχέστς—ὁ ἀποπατῶν ὄρθιος.
ὄλω—μόριον πρὸς σχηματισμὸν τοῦ ὑπερθετικοῦ τῶν ἐπιθέτων καὶ ἐπιρρημάτων.
ὄνομασία—ὄνομαστικὴ ἑορτή.
ὄρμάνι—δάσος.
ὄσοῦρ—δέκατον.
ὄχτρα—ἐχθρα, ἐχθρότης.
Παγανὸς—ἀβαθής.
παιχνίδια—οἱ μουσικοὶ ὄργανοπαίχται.
παλικάρ—ἀνὴρ ἄγαμος.
πάνα—χονδρὸν πανίον δεμένον εἰς τὸ ἄκρον κονταριοῦ, μὲ τὸ ὅποιον σκουπίζουν τὴν στάκτην τοῦ φούρου.
πανούκλα—ἡ νόσος πανώλης.
παπαδίτσα—χαμόμηλο.
παλίτιχο—αὐγὸ τῆς πάπιας.
παρασπόρια—ὄ,τι σπέρνει τις μὲ ξένο ζευγάρι, ἐπὶ πληρωμῇ.
πάρτσπλα—κουρέλια, ράκη.
πεθαμένο χῶμα—χῶμα ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸν τάφου.
πεκμέζ—βρασημένος μοῦστος, πετιμέζι.
πελεκουδ—ἀπόκομμα ξύλου διὰ σκεπαρνίου ἢ μαχαίριου.
πενίρια—λευκὰ μαλακὰ κουφέτα.
περεχύνω—ἐπιχέω.
περατνὰ—ποικιλία λευκῶνσταφυλῶν.
πῆγε νὰ λαγήσ—ἔτυχε νὰ λαλήσῃ.
πηλογή—ἀπόκρισις.
πεισμώνμαι—θυμώνω.
πεχλεβάνις—παλαιστής.
πιάνι ἢ καρδιά τ—ἐνισχύεται.
πισ-μανεύω—μετανοῶ.
πισπιλώνω—ἐπιπάσσω,

πιάμισο—ὑποκάμισον.
πλάκια—κοτόπουλα.
πλάνος—ἐποχὴ καθ' ἣν πλέκουν οἱ μεταξοοκώληκες τὸ βομβύκιον.
πλεξούδα—ὄρμαθὸς σκόρδων.
πνακὰς—πωλητῆς μαγειρικῶν σκευῶν.
ποδήματα—τὰ μέχρι γοιάτων ὑποδήματα.
πολίτικα—δῶρα ἀπὸ τὴν Πόλιν. διάλεκτος Κῆπολιτῶν.
πολιφάδ—ὑπόλειμμα σάπωνος, χρησιμοποιηθέντος εἰς τὸ πλύσιμον.
πυρνούτσικο—λίαν πρῶτ.
πράξδαι—ἀλληλοσπείνουνται.
πράματα μεγάλα—μεγάλα ζῶα.
πούσ-λα—σημειώσεις.
πρόσφωλις—τὸ αὐγὸ ποὺ ἀφήνουν στὴν φωλιά διὰ νὰ προσελκύη τὰς ὄρνιθας.
πρωϊμάδια—ποικιλία πρωϊμῶν σταφυλῶν.
πρόπλο—πήχυς.
Ράκακι—οὐζο.
ρέβ—ἀπισχναίνεται.
ρεϊκι—τὸ φυτὸν ἐρείκη.
ρετσέλι—καρπὸς βρασημένος μὲ πεκμέζι.
ρετζι—μονοπώλιον καπνοῦ.
Σά—πρός, **σά πάν**—πρὸς τὰ ἐπάνω.
σάξ—ὕδρобиον φυτόν.
σανάρος—μαῦρον ζῶον μὲ λευκὸν σημεῖον ἐπὶ τοῦ μετώπου.
σαλβάρ—φάρδια βράκα.
σαλόξικο—ἠλίθιο.
σραγλι—πίττα μὲ σγουρά φύλλα.
σραχάλανος—πολύκλωνος.
σάτς—πήλινος ἢ μετάλλινος δίσκος.
σαχάνι—χάλκινο πιάτο μετὰ καλύμματος.
σβῶ—σβήνω.
σεκέρια—κουφέτα.
σεκλέμ—τὸ πρὸς ἄλειον σιτάρι καὶ τὸ ἐκ τούτου ἄλευρον.
σερβέτα—βυσινὴ μάλλινον ἀνδρικὸν σάλι τῆς κεφαλῆς.
σεργι—ἐκθεσις ἐμπορευμάτων,

σερσεμελεδίζμαι=παραλογίζομαι.

σετς=ό στενόμακρος σωρός τῶν σιτηρῶν κατά τὴν ὥραν τοῦ λιχνισματος.

σήμανδρο=ξυλίνη ἢ σιδηρᾶ πλάξ μήκους 1.50 μέτρων καὶ πλάτους 0.50 μέτρων, χρησιμοποιουμένη ἀντὶ κώδωνος εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

σίχνα=τὰ λάβαρα, ἐξαπτέρυγα κλπ.

σκάς=τὸ πτηνὸν συκοφάγος.

σκαρφιζμαι=ἐπινοῶ.

σκλη=τὸ ἀκατέργαστον δέμα τοῦ λιναριοῦ, καὶ τὸ καλλίτερον κατεργασμένον μετὰς μακροτέρας ἴνας.

σκολάζω=ἀναπαύω, νεκρώνω.

σκολάφτω=προσκόπτω.

σκατζεύω=βασανίζω.

σ-μαδικά=κοσμήματα.

σ-νι=μέγας χάλκινος δίσκος.

σόϊ=γένος.

σουρί=κοπάδι.

σουρτζής=ἐνοικιαστής ἢ εἰσπράκτωρ τῆς δεκάτης.

σουρτυκεύω=περιέρχομαι πρὸς ἀναψυχὴν,

σουτζούκι=λουκάνικο, ἄλας.

σταροκούκκια=κόλυβα χωρὶς ἀλεύρι.

στασιές=πολλὰ σκουλιὰ μαζὶ.

σταχτοπάνι=λινὸ χόνδρὸ ὕφασμα, ἐπὶ τῆς κόφας τῆς πλύσης διὰ τὸ στράγγισμα τῆς στάχτης.

στρογιλὸς λόγος=εὐτράπελος, βωμολοχικός.

σχιζῶ=προσλαμβάνω εἰς τὴν ὑπηρεσίαν μου ἀντὶ ὀρισμένου μισθοῦ. Προσλαμβάνομαι εἰς ὑπηρεσίαν.

στρούβα=ἡμικατεργασμένον δέμα ἰνῶν λιναριοῦ.

σύρτζ=ἐργαλεῖον ἀλωιστικόν, σύρτης.

σύφταστα=ἀμέσως.

συχναυλίζμαι=εἰσέρχομαι καὶ ἐξέρχομαι συχνά.

σφάλαγας=ἀσπάλαξ,

σώδμα=λινὴ κλωστή, χονδρότερη τοῦ νήματος.

Ταβάζ=μεγάλη ἀβαθῆς χαλκίνη χύτρα.

τεζέκες=χονδροὶ βόλοι χώματος.

τέτζερς=χύτρα.

τζαμάλα=ἔθιμον πρὸς πρόκλησιν βροχῆς.

τλούμ=ἀσκός.

τόπακας=ὁ μένων πάντοτε εἰς τὸν ἴδιον τόπον, ὅπως τὰ στοιχεῖα.

τούφα=θύσσανος.

τουρμουκάκι=ἐργαλεῖον μετὰ 5 ὀδόντας μετὰ τὸ ὅποιον δέκουν τὰ θερισμένα στάχυα εἰς δεμάτια.

τουρμούκι=μέγα ξύλινον ἐργαλεῖον μετὰ 25 ὀδόντας, μετὰ τὸ ὅποιον μαζεύουν δὲ τὰ στάχυα μένουν μετὰ τὸ δέσιμον τῶν δεματιῶν.

τουρμουκιά=τὰ διὰ τοῦ τουρμουκιοῦ μαζευθέντα στάχυα.

τουρμουκτοής=ὁ σύρων τὸ τουρμούκι.

τρά=σύρμα λεπτὸν μετὰ τὸ ὅποιον στολίζουν τὴν νύμφην.

τρανός=μέγας.

τραχανός=εἶδος ζυμαρικοῦ.

τρέμσα=μικρότατον μεταλλικὸν δίσκον μετ' ὀπῆς, πρὸς διακόσμησιν τοῦ γύρου τοῦ φακιολιοῦ.

τρεχούλι=τροχός.

τρι=τυρί.

τρίμερο=τριήμερος νηστεία. Μεγάλῃς Τεσσαρακοστῆς πρῶται 3 ἡμέραι.

τριφτή=λεπτὰ τεμάχια ζύμης βρασμένα ὡς σουπα.

τρώγμα=ὄνειδίζω τινά, γρινιάζω.

τσάβδαρ=ἀγριοσίκαλις.

τσαγανός=καρκίνος.

τσαήρ=λειμών.

τσαηραδιζῶ=ἀφήνω τὸ ζῶον ἐπὶ 15 τοῦλάχιστον ἡμέρας νά βοσκήσῃ εἰς τὸν λειμῶνα καὶ ν' ἀναπαυθῆ.

τρυγάγω=νά μὴ τοῦ τρυγῆσ-νε=νά μὴν τοὺς δεῖρουν.

τσακιῶ=κουπανίζω.
τσακι:ῦμαι=θράυομαι.
τσάκινσ=ξυλαράκι.
τσακναράκι=φρύγανα.
τσακλι=ἄκανθα, θάμνος ἀκανθώδης.
τσακ:σούδια=μικροὶ βότρυς σταφυ-
 λῆς εἰς τὰς ἄκρας τῶν κλάδων.
τσαούσια=ποικιλία λευκῶν πρωϊμῶν
 σταφυλῶν.
τσαταλωτὸς=διχαλωτός.
τσατζκλάκια=ἄγρια ἐδώδιμα χόρ-
 τα.
τσάτζκλω=παλιόρουχο ξεσχισμένο.
τσάδηλα=σάκκος λινός διὰ τὸ
 στράγγισμα τυροῦ ἢ γάλακτος.
τσβάι=σάκκος.
τσαγνές=σιγαῶν.
τσακίτς=σφυρί.
τσεβέρ=φακίολι.
τσέργκ=σκηνή ἀθιγγάνων.
τσερπί=θάμνος.
τσερτσεβές=πλαίσιον.
τσεσ-μῆς=βρύσις.
τσακρικόνις=φιλάργυρος.
τσίτσιδκ=τὸ γυμνόν.
τσατσακία=οἱ ὄρμεϊς.
τσατσακί=γυμνώνομαι.
τσαρβίς=ζωμός, σούπα.
τσούρμα=ὀμάς.
τσαρπες=μάλλινης χονδρῆς κάλτσες.
τσαρβελάγω=κραυγῶν γοερῶς.
τσαράκι=ὑπηρέτης.
τφάνι=θύελλα.
Ύστερνὸς=τελευταῖος.
Φάδ=ὑφάδιον.
φακίζω=κόπτω κλάδους ἀμπέλου
 εἰς ὠρισμένον μέρος καὶ μέγεθος.
φλάγω=φυλάττω.
φλεῦδα=συντρώγουσι.
φλεσγκρίζω=ἀναδίδω μεγάλας φλό-
 γας.
φ'δώνω=ἀναπτύσσω κλάδους.
φουακή=κόπρος νωπῆ ἵππων.
φράχτς=περίβολος ἀπὸ πασσάλους
 καὶ ἀγκόθια.
φωτίκι=δῶρον ἀναδόχου πρὸς τὸν
 βαπτιστικόν του, κατὰ τὰ Φῶτα.

Χαβάνι=ἐργαλεῖον πρὸς κοπὴν κα-
 πνοῦ.
χαζηρλαδίζω=εἰτοιμάζω.
χαϊβάνι=ζῶον.
χαϊμέσκο=ἀστεῖον, εὐτράπελον, νό-
 στιμον.
χάκι=δίκιο, μισθός.
χαλίζω=ἀφαιρῶ τὰ ἐπὶ τῆς ἐπιφα-
 νέας οκύβαλα.
χαμεύτσα=δέσμη σταχῶν ἀθροι-
 σθέντων διὰ τῆς χειρός, ἐν τῷ
 ἄγρῳ.
χάρβα=σπαθί.
χαῦνιά=χαυνότης, ὀκνηρία.
χ-ηζνὰ=ὄρμητικά.
χιλιάρκο καὶ χιλιάρσα=φιᾶλη χω-
 ρητικότητος 1000 δραμίων.
χέρ=ὄρμαθός κρομμύων.
χιμωνιάτκα=ζυμαρικά προωρισμέ-
 να διὰ τὸν χειμῶνα.
χορδχδες=ὑπολείμματα, ἀπομεινά-
 ρια.
χέσκος=εὐχάριστος, νόστιμος.
χράμ=μάλλινον χονδρὸν ὕφασμα,
 εἶδος τάπητος.
χραβούλια=ἀγρεῖφνα, γεωργικὸν ἐρ-
 γαλεῖον.
χρεία=ἰποχωρητήριον.
χρηματάγω=εἶμαι ἐπιτυχημένος.
χτένι=ἐργαλεῖον ὕφαντικῆς.
χωρατεύω=ἀστείζομαι.
Ψαχναδιάζ=ξηραίνεται ἢ ἐπιφάνειά
 του.
ψμόλινσ=λινάρι σπειρόμενον τὴν ἄ-
 νοιξιν.
ψμόσταρο=σιτάρι σπειρόμενον τὴν
 ἄνοιξιν.
ψ'ρίζω=βατεύω.
ψχή=ψυχή.
ψωμώνω=μεστῶνω.
βκκ-ηρκά=χάλκινα σκεύη.
βκκράκι=χάλκοῦν δοχεῖον μετὰ κι-
 νητῆς κυρτῆς λαβῆς ἄνωθεν.
βάλκαβάκι=κίτρινο γλυκὸ κολοκύθι.
βξίς=φιλοδῶρημα.
βκσ-λαδίζω=ἐπιδιορθώνω.
βκχτσεβάνις=κηπουρός.

βαχτσές=κῆπος.
βερεκετλίδκος=εὐφορος, εὐλογημέ-
 νος.
βερδέν, εἰς τὰ περδέν=έν τῷ ἄμα.
βεχτσής=φύλαξ.
βκάλι=φιᾶλη.
βνάρ=πηγή.
βςαρίζω=ὀργώνω.
βουκαγιά=σιδηρὰ πέδη.
βουβούνα=βροντή.
Γαβάτα=μεγάλο βαθύ πιάτο,
γιέλα=λίμνη μικρά.
γιουρέδκο=εὐρωστον φυτόν.
γλαβάτα=ἄσπροκόκκινα κεράσια.
γρεμάγω=κρημνίζω, κρημνίζομαι.

γῶμ=παρωνόμιον.
Δαγούλι=τύμπανον.
δβκργιαστία=μαξιλάρα τοῦ τοί-
 χου.
δβάρ=τοίχος
δειγι=τάχα.
δεμετοής=ὁ δένων τὰ δεμάτια τῶν
 σιτηρῶν.
δίδιλ=ἐπιφώνημα=πήδα, χόρευε.
διβιδούζ=έντελῶς.
δούβκ=λόφος, τεχνητὸς λοφίσκος.
δουβέλια=ὀρόσημα λειμῶνων.
δραγομάνος=ἀρχηγὸς ὁμάδος ἐργα-
 τῶν.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΚΑΛΑΝΤΑΡΙΟΥ ΚΑΤΑ ΎΛΗΝ *

Ἄσματτα: α' Ἑορτῶν. Πρωτοχρονιάς Η' 341, Φώτων Η' 344, Χριστουγέν-
 νων 349, ἀφέντη Η' 341 καὶ 344, Θ' 349, κυρᾶς Η' 342-Θ' 349, υἱῶ Η' 342-5 Θ'
 349, κόρης 342-4 Η' 341-4 β' ἐθίμων. Αἰτάρου 316, Χριστοῦ, Μεγ. Πέμπτης 318
 Μεγ. Παρασκευῆς 321, β' Ἑθνικῶν ἑορτῶν, Χελιδονίσματος 313, λαπατᾶ 325, τζα-
 μάλας 345, σουβίσματος 350, γ' Παιδικὰ, πελοργου 314, καμήλας 342, χελιδόνος
 315, Βαίων 318, Ἰούδα 319, τριεταργου Η' 345, καλικαντζάρων 348.

Ἄσχελια: α' Ἀνδρῶν. ἄλτρισματτα 343, ἄλωνίσματα 335, θερισμός 331,
 κλάδευμα ἀμπέλων 311, φάκισμα, κοίμισμα καὶ φύτευμα κλημάτων 312, κυήγιον ἀ-
 γριῶν ζώων 338, ὀροθεσία λειμῶνων 312, σπορὰ λιναριοῦ, κουκιῶν 312, ὄψιμων 312
 καπνῶν 312, συγκομιδὴ ὀσπριῶν, ἀμυγδάλων, καρυδιῶν 339, τρυγητός 343, β' Γυναι-
 κῶν. Ὁρνιθοτροφία 311, γαλακτοκομία 326, γεωργικαὶ ἐργασίαι 338, διατροφή με-
 ταξοσκωλήκων 334, καταργασία λιναριοῦ 331, ὑφαντικὴ 324, καταργασία μαλλίου
 346, κατασκευὴ ζυμαρικῶν 340, κατασκευὴ ρετσελιῶν, πετιμεζιοῦ, λαρδενιοῦ 343,
 φυλλολόγημα καπνοῦ 338.

Ἐθιμα: (Θρησκευτικὰ): Ἄγιασμός ὑδάτων Η' 346, Κάλαντα Φωτικὰ
 346, ἀπόκρεω Η' 350, ἄγιον φῶς 323, ἀγῶν βάψιμο, 318 συλλογὴ 313, διανομὴ 323,
 σύγκρουσις 322, ἀνθέων διανομὴ 316, βασιλικῶν διανομὴ 343, ἐπιταφίον στόλισμα,
 φύλαγμα, θρήνος, περιφορὰ 321, κάψιμον Ἰούδα 322, χαιρετισμοὶ Παναγίας 312,
 χαιρετισμός διὰ τοῦ «Χριστὸς ἀνέστη» 323, τριήμερος νηστεία 330, κηδεῖα τοῦ ἐκ
 νηστείας θανάτου 350, ξηροφαγία 318, τρισάγισμα νεκρῶν 322, κόλυβα, σιαροκούκ-
 κια, μνημόσυνα 332, ἐγκοίμησις 337, ἄγιασμός κήπων Η' 348, ἀμπέλων 339, ἀνοιγμα
 τοῦ οὐρανοῦ Η' 345, κόψιμο βασιλόπιττας Η' 343, ἐπισκέψεις ἐπὶ ὀνομαστικῆ ἑορτῆ
 343, ἀτοχὴ κτυπήματος πλυνομένων ἐνδυμάτων 321, ἀρραβῶνες Η' 349, (Μὴ θρη-
 σκευτικὰ): Γιάτες 336, γλίστρες 327, ἔκθεσις πολυτίμων ὑπαρχόντων κοριτσιῶν,
 ὀλίγον ἀπὸ κάθε ἔργον Η' 343, χαρούμενοι ἐκ προθέσεως 344, κάθισμα ἐπὶ τῆς
 σκούπας 350, κύλιμα ἐπὶ τῶν χόρτων 327, κλήδονας 333, κρασί καντήλας 346, λαπα-
 τᾶς 325, μάρτης 314, μουσοῦνες Η' 350, μάγευμα πρωτομαγιάς 327, μοίρασμα
 φλαγούνας νέας ἐσοδείας 335, πήδημα, χάρπας 315, πλάνη 333, ρίψιμο νιόγαμπρου

* Εἰς ὅσα δὲν σημειώνεται τὸ Η' (ὄγδος τόμος) ἢ παραπομπὴ ἀφορᾷ τὸν Θ'.
 τόμον.

στό νερό Η' 317, ρίψιμο σκουπιδιῶν κατόπιν τοῦ παπῶ 313, σούρβισμα 350, στά-
χτη 'Ιούδα 322, χελιδόνισμα 313, τζαμάλα 344, σφαγή χοίρων 347, καπονιῶν 350.

'Εξέμκτα: Βαρβάρια 347, βασιλόπιττα Η' 343, γαλατόπιτα 329, γιφκάδες 340, κατόνια 339, καταίφ Η' 350, κουλίκια 318, κουσκούς 340, λαλακάκια 314, πε-
τεινοί 336, σαραγλί Η' 314, σταφύλια 336, τραχανός 340, τσαγανοί 336, τυριά 339
φλαγούνα 335, χοιρινά 348, ψάρια 315, κατόνια 350.

'Επωδχί: Διὰ τὸν φόβον Τούρκου 323, διὰ λάλημα ζαπούνας 326, δι' εὔρε-
σιν κυλυτέρας χειρός 328.

Δεισιδχιμονίαι: 'Αποχή λουσίματος τὰ 3 Σάββατα 315, γάμοι Μαΐου 327,
τὸ γεννημένο τὰ Δωδεκάμερα 350 σημιό Η' 349, σπορά βασιλικῆς 345, βιόλας 316.

Μκχγέτσι: Πρὸς ἀφαίρεσιν εὐφορίας 327. Πρὸς μαρασμόν 327, φίλτρον 328,
πεθαμένο χῶμα 328, μάγισσαι 327, λύσις μαγείας 328, τετράφυλλο τριφύλι 330.

Μκντεϊτσι: Μὲ καρὰβι ὄρνιθος Η' 343, μὲ νόμισμα βασιλόπιττας Η' 343, μὲ
βούτιαν βασιλόπιττας Η' 343, μὲ δάφνην Βαίων 318, μὲ τραγοῦδι κλήδονα 334, μὲ
ἡκίον 314, μὲ σικόφυλλον 333, μὲ καρύδια 337, μὲ σύγκρουσιν αὐγῶν 322, μὲ
γύρισμα δοχείου κλήδονα 334, μὲ κόλλημα δεκάρας ἐπὶ εἰκόνας ἁγίου 337.

Με.εωρολογίαι: 'Αγίου Πλάτωνος 346, δριμάτα Μάρτη 311, Αὐγούστου 339,
μερομήνια 340, Παπαντή Η' 349, τρεῖς Πέμπτες 321, ἑλθουσὶς πελαργῶν 314, χε-
λιδῶνων 315, ἀναχώρησις πελαργῶν 341, χελιδῶνων 343, μήκνους ἡμερῶν 347.

Πκιδίχι: Ζαπούνα 326, λόπκες 329.

Πκρομίχι: Γενάρη Η' 341, Φλεβάρη Η' 348-9, Μάρτη 310-11-12, 'Απρίλη
316 Μαΐου 329, 'Ιουνίου 332, 'Ιουλίου 336, Αὐγούστου 339, Σεπτεμβρίου 341, 'Οκ-
τωβρίου 343, Νοεμβρίου 345, Δεκεμβρίου 350.

Πκρδῶσσι: 'Ακκανιά Η' 350, Μάρτη ἐπίθετα 310, γυναίκα 310, ἡ γριά μὲ τὸ
κοπάδι 311, τὸ γεφύρι τῆς τριγῆς 332, 'Αράπη τῆς Πόλης 323, θαῦμα 'Αγίου 'Ιωάν-
νου 334, βουβάλα 'Αγίας Παρασκευῆς 332, ἀγίασμα, καλόγερος καὶ ψάρια Μπαλου-
κλή 323, Κ]εῖνος Παλαιολόγος 321, κωσταντινάτικα φλουριά 343, λανάρια 'Ε-
βραίων 317, τὸ ὑψωμένο καρὰκι 337, ἡ εὔρεσις τοῦ σταυροῦ 343, ματραγόνες Τεκέ-
τερε 347, Καλικάντζαροι Η' 346, Θ' 348.

'Ιδιότητες ἁγίων: 'Αγιος Θεόδωρος 315, Βαρβάρια 347, 'Ιωάννης 323, 'Α-
θανάσιος 328, Νικόλαος 347, Μηνᾶς 346, Μόδεστος 347, Σπυρίδων 347, Συμεών 349,
Χαράλαμπος Η' 349, Παντελεήμων 337, Τρύφων Η' 348, Μιχαήλ 346, 'Ελευθέριος 347.

'Αλεξίκακα: 'Αγιασμός ἁγίου Τρύφωνος Η' 343, ἀγιασμός πρωταγου-
στιᾶς 339 φύλλα δάφνης Βαίων 318, πρῶτο αὐγὸ Μεγάλης Πέμπτης 318, πῶς νὰ
βασιλέψης καθ' ὅλον τὸ ἔτος Η' 344.

Πκνηγύρει: 'Αγίου 'Αθανασίου 328, Γαρδᾶ 341, 'Αγ. Γεωργίου 324, 'Αγ.
'Ιωάννου 333, 'Αγ. Κ]εῖνου 329, Μετρῶν 324, Παναγίας 323, Παντελεήμονος 338,
Σηλυβρίας 342, 'Αγ. Τριάδος 332.

Ξένα ἔθνη: 'Αρμένιοι 350, 'Αθίγγανοι 316, 325 'Εβραῖοι 316, Τοῦρκοι 325.

'Ονομαστικὰ ἑσρταί:

'Αγγελος, 'Αγγέλκος, 'Αγελῆς, 'Αγγελικῶ. 315.

'Αναστάης, 'Αναστασός, 'Αναστάσιγιος, 'Ανέστς, 'Αναστασία, 'Ανάστο 323.

'Αννα, 'Αννίκα, 'Αννίσα, 'Αννιώ 337, 342, 347.

'Αδρέας, 'Αδριάς, 'Αδρόνικος, 'Αδρονίκι 346.

'Αδώνης, 'Αδωνάκης. Η' 348.

'Αξιῶτ'ς 346.

'Απόστολος, 'Αποστόλις, 'Αποστολάκις, 'Αποστολιός 334.

- Ἄργυρος, Ἀργυρή, Ἀργυρώ. 345.
 Ἀρχοντής, Ἀρχοδού. Η' 348.
- Βισιλίς, Βισ'λάκις, Βίσω, Βασίλω, Βισ'λιώ, Βασιλική, Βασιλεία, Βασ'λοπούλα. Η 341.
 Βαγίτσα. 318.
 Βαρθάρα. 346.
 Βαγέλις, Βαγελιώ, Βαγελινή. 315.
- Γαβρίλις, Γαβριλάκις. 346.
 Γιακουμής. 342.
 Γιάννις, Γιαννάκις, Γιαννάκος, Γιαννακάκις, Γιάνκος, Γιάννορος, Γιαννάνι, Γιαννάκις, Γιαννίς, Γιωραννής, Γιαννού, Γιαννούλα. Η' 347.
 Γιώργης, Γιωργής, Γιωργάκις, Γιώργος, Γιωργίτσα. 324.
- Δέσποινα, Δεσποινιά, Δεσποῦ. 341.
 Δημήτριος, Δημητρός, Δημητράκις, Δημητρούλις, Δημητροῦ, Δημητρούλα. 345.
 Δήμος, Δημολάκις. 347.
- Ἐλένι, Ἐλενίτσα, Ἐλενιώ, Ἐλένκω, Ἐλενκάκι, 329.
 Ἐρηνιώ. 346.
- Ζωγή, Ζωγιώ, Ζωγίτσα, Ζώικα, Ζωγαριώ. 323.
- Ἰλιάς. 336.
- Θάνος, Θανάις, Θανασός, Θανασάκις. Η' 323, 328.
 Θεολόγος. 328.
 Θεοφάνης. Η' 346.
 Θόδωρος, Θωδωρής, Θωδωράκις, Θωδώροκος, Θωδώρα. 315.
 Θωμάς, Θωμαή. 324.
- Κατερίνα, Κατίνα, Καίνκω, Κατινιώ, Κατερινιώ. 346.
 Κυριάκος, Κυριακίτσα. 336.
 Κωσταδίνος, Κωσταδής, Κώστας, Κωστάκις, Κωσταδάκις, Κωσταδινιά, Κωστής, Κωσταδάρα. 329.
- Λαζαρής, Λαζαράκις, Λάζος. 316.
 Λαμπάκις, Λάμπος. Η' 349.
 Λαβρινή, Λαβρινιώ. 323.
 Λευτέρς. 347.
 Ληγός, Ληγορής, Ληγοράκις, Ληγοράσκος. Η' 343.
 Λιγορδάνις. Η' 346.
 Λόγος. 328.
 Λουλούδα. 315.
- Μαρία, Μαρίκα, Μαργώ, Μαργίτσα, Μαργάκι, Μαργαρώ, Μαρωτό, Μαργαριτόνια, Μαργαρίτα. 341.
 Μαρίνα, Μαρίνις. 336.
 Μανώλις, Μανωλάκις. 349.
 Μελδή, Μελούδα. 315.
 Μητσος. 345.

- Μνάς. 346.
 Μχάλις, Μχαλιός, Μχαλάκις, Μούχαλις. 346.
 Νέστορας. 345.
 Νικόλας, Νικολής, Νικολάκις, Νίκος. 346.
 Ξαφένια. 349.
 Παναγιώτα, Παναγιωτή, Παναγιώτ'ς, Παναγιωτάκις, Παναής. 341.
 Παντελής, Παντέλος, Παντελάκις. 337.
 Πάντος, Παντσή. 332.
 Παπαντή Η' 348.
 Παρασκευάς, Παρασκευίτσα, Παρασκευού. 337.
 Πασκαλάκις, Πασκάλις, Πασκαλιώ. 293.
 Πγίτσα, Πγιτσάκι, Πηγινή. 323.
 Πέτρος, Πετρής, Πετράκις, Παῦλος, Πολόλις. 334.
 Πιπίνι, Ποινιώ. 341.
 Πρόδρομος Η' 347.
 Πολυχρόνις Η' 341.
 Σάββας. 346.
 Σαράδ'ς, Σαραδός, Σαραδής, Σαραδόλακος. 314.
 Σίμος. Η' 349.
 Σπύρος. 347.
 Στεφανής, Στέφανος, Στέφος, Στεφανόσ, Στεφανάκις. 350.
 Σταῦρος, Σταύρακος, Σταυράκις, Σταυρή, Σταυρινή, Σταυρούλα. 342.
 Στράτος, Στρατής. 346.
 Σωτήρς, Σωτράκις, Σωτρώ, Σωτρή. 341.
 Τάσος, Ταιτοίκα, Τάτση. 323.
 Τρύφος. Η' 348.
 Φάνιος, Φανιώ, Φανή, Φανίτσα, Φώτ'ς, Φωτής, Φωτάκις, Φωινή, Φωτιώ, Φωνιό, Φωνίτσα, Φωτίκα, Φώτκω, Φωτάρια, Φώτορος. Η'. 346.
 Χαράλαμπος, Χαραλαπής, Χαραλαπάκις. Η' 349.
 Χρίστος, Χοτάκις, Χοτόδλος, Χοάφς, Χοή, Χοάνα. 347.
 Χόστομος. Η' 348.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Εἰς τὴν σελ.	316	στίχ.	27	ἢ λέξις	τρέμεις	ν' ἀναγνωσθῆ	τρέμεις.
>	>	>	320	>	10	>	τρίτο > πέμπτο.
>	>	>	323	>	16	>	ὑταρα > ὑσταρα.
>	>	>	326	>	20	>	Παξαίς > Παξαής.
>	>	>	331	>	4	>	τ ὦρα > τν ὦρα.
>	>	>	334	>	21	>	θέμα > θάμα.
>	>	>	328	>	33	νά προστεθῆ:	"Ἐχν ὀνομασία ὁ Θεολόγος καὶ ὁ Λόγος.
>	>	>	329	>	32	>	Σήμερα δὲ γιμουδαί τήν! μέρα, γατι ἀναλήβδαι.
>	>	>	331	>	17	>	'Ἀπ' τὰ καλύτερα στάχυσ, τὰ ψωμωμένα πλέχνε σταχυές καὶ τσὲ κρεμᾶνε σὸ σπίτ.
>	>	>	335	>	10	>	"Ἐχν ὀνομασία ὁ Μαρίνις καὶ ἡ Μαρίνα.
>	>	>	352	>	12	ἀντι δεξαμενῆ	ν' ἀναγνωσθῆ αὐλάκι.

ΑΝΑΓΚΑΙΑ ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ

Εἰς τὰς σελίδας 314 καὶ 345 τοῦ Η' τόμου τῶν Ἑρακικῶν παρεσέφρυσαν τυπογραφικὰ λάθη, σκοτίζοντα τὴν ἔννοιαν τοῦ κειμένου, τὰ ὁποῖα θεωρῶ καθήκον νὰ διορθώσω ἐνταῦθα.

Εἰς τὴν σελίδα 344, στίχος 24, μετὰ τὴν λέξιν «Τσακηλιῶ» νὰ προστεθῇ: Οἱ Ἀλπασανιωῖτες ἔτρεπον ὅλα τὰ ἄτονα ι εἰς ε καὶ τὰ ου εἰς ο, οἱ δὲ Νιχωρίτες ἀντιθέτως ἔτρεπον ὅλα τὰ ἄτονα ο εἰς ου καὶ τὰ ε εἰς ι.

Εἰς τὴν σελίδα 335, στίχος 10 καὶ ἐξῆς ὅ,τι ἤθελα νὰ πῶ ἐν συντόμῳ ἦτο ὅτι δυνάμεθα νὰ ἐκφράσωμεν:

	τὸν φθόγγον b	διὰ τοῦ ἑλληνικοῦ β
	> > u >	> > β
	> > g >	> > γ (β ἀνεστραμένον)
καὶ	> > d >	> > δ (ρ >)

Σημ. Θεορίας ἐκφράζω εὐχαριστίας εἰς τὴν Ἑλένην Γ. Χουρμουζιάδου διὰ τὴν πρόθυμον βοήθειάν της πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἀπολεσθειῶν ῥυθμῶν τοῦ Κάλανταριῶ.

Ἐπίσης εἰς τοὺς κ. κ. Ἀλέκον καὶ Ξενοφῶντα Χουρμουζιάδην καὶ Κωνσταντῖνον Μουριτίδην διὰ παρασχεθείσας πληροφορίες.

Κ. Χ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ